

ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ
ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

นางสาวทวินนท์ ศรีสวัสดิ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF ORGANIZING NON - FORMAL EDUCATION ACTIVITIES ON
VOCATIONAL SKILLS OF AGING AT AN ELDERLY SCHOOL

Miss Tawinan Srisawat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อ
	ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ
โดย	นางสาวทวินนท์ ศรีสวัสดิ์
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรฉัตร สุปัญญา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ศศิพัฒน์ ยอดเพชร)

ทวินันท์ ศรีสวัสดิ์ : ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (EFFECTS OF ORGANIZING NON - FORMAL EDUCATION ACTIVITIES ON VOCATIONAL SKILLS OF AGING AT AN ELDERLY SCHOOL) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. อาชัญญา รัตนอุบล, 266 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพ แบบวัดความรู้ แบบสังเกตพฤติกรรม และการจัดสนทนากลุ่มจากผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี โดยสรุปผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการทักษะอาชีพด้านคหกรรม และอาชีพศิลปะทัศนกรรมงานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์ และกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ โดยการวางแผนลักษณะของกิจกรรมร่วมกัน และสรุปได้ว่า ควรเป็นกิจกรรมที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียน สามารถเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น และกิจกรรมก่อให้เกิดความรู้และทักษะที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ จากข้อมูลความต้องการทักษะอาชีพ และลักษณะกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของโนลด์ ซึ่งกิจกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เกิดเป็นกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ รวมทั้งสิ้น 6 กิจกรรม กระบวนการของกิจกรรม มีตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1.สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ คือ จัดให้ผู้สูงอายุ เคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงก่อนการเริ่มกิจกรรมและกิจกรรมละลายพฤติกรรม 2.การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้วิจัยได้ให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมเพื่อเข้าใจเป้าหมายของกิจกรรมในทิศทางเดียวกัน 3.วิเคราะห์ความต้องการ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสรุปประเด็นจากแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพ 4.กำหนดวัตถุประสงค์ ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน 5.การออกแบบกิจกรรม ได้แบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การเตรียมวัสดุ/วัสดุ 2) การลงมือปฏิบัติกิจกรรม และ 3) การจัดตกแต่งให้สวยงาม 6.การดำเนินกิจกรรม จัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก 7.การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างผู้สอน ผู้เรียนและผู้วิจัย

2. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะด้านอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมทักษะอาชีพทั้ง 6 กิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้และทักษะที่เพิ่มมากขึ้น โดยได้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เมื่อเปรียบเทียบผลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยค่าทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมทักษะอาชีพ 30 วัน ผู้วิจัยได้ติดตามผลการสะท้อนกลับของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุนำความรู้ไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ที่แสดงให้เห็นถึงความคงทนของความรู้ที่ได้รับ นอกจากความรู้ที่ได้รับเพื่อเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเอง ผู้สูงอายุในกลุ่มทดลอง ได้นำทักษะอาชีพที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อประกอบเป็นอาชีพ ในการสร้างรายได้แก่ตนเอง มีการวางแผนเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับแหล่งจำหน่ายสินค้า และปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการวางแผนการตลาด จากนั้นจึงนำสินค้าไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ด้วยตนเอง และส่งผลพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้การเงินหมุนเวียนในชุมชน ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น

ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต

ลายมือชื่อนิติดี .....

สาขาวิชา การศึกษาอกระบบโรงเรียน

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2559

5683469327 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS: NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES/VACATION SKILLS/AGING/AN ELDERLY SCHOOL

TAWINAN SRISAWAT: EFFECTS OF ORGANIZING NON - FORMAL EDUCATION ACTIVITIES ON VOCATIONAL SKILLS OF AGING AT AN ELDERLY SCHOOL. ADVISOR: ASSOC. PROF. DR. ARCHANYA RATANA-UBOL, 266 pp.

The research aimed to 1) develop non-formal education activities in vocational skills of senior citizens at an elderly school and 2) study the effects of non-formal education activities on vocational skills of senior citizens at the elderly school. The tools for data collection consisted of a questionnaire about the needs for professional skills, reports from knowledge assessment and behavioral observation, and focus group discussion with the senior citizens in the elderly school. The results are shown as follows.

1. The development of non-formal educational activities on vocational skills of senior citizens in the elderly school could be described that there was the need for home economics, arts and craft skills, as well as activities related to generating a financial-driven plan which emphasized collaboration. Moreover, the activities were required to be flexible, appropriate, conformed to the needs of the elderly, encourage participation, and contribute to knowledge and skills from these activities. Hence, the six non-formal educational activities were developed based on Knowles' s approach of andragogy which is comprised of seven processes. The first step was to develop and support a good learning environment. The second step was to conduct cooperative and collaborative learning plan based on a participatory action approach for the collective understanding of the activities. Next, the analysis of the needs as identified in the questionnaire was required. This resulted in the need for sharing and setting objectives for the activities or plan as the fourth step. The fifth step is about proposing the activities comprising of material preparation, implementation or action. After that, the action or self-practice based on the plan and teacher the becomes the facilitator. There should be learning evaluations done by the teacher, learners and the researcher.

2. The result of non-formal educational activities on vocational skills of the elderly in the elderly school showed that the six activities was appropriate to the elderly as it contributed knowledge and skills from self-practice. A comparison between before and after a thirty-day participation through inferential statistics with the statistically significant difference at .05, it was found that the elderly were able to share some knowledge and ideas among the elderly group members. This reflected the availability of knowledge among the elderly as a basic requirement to improve their lives. The elderly in the experimental group was able to implement the vocational skills in their daily lives which increased their income. There were skills in packaging planning and design appropriate for the distribution, and other related factors that affect a marketing plan to increase their revenue and improve their quality of life. In addition, it also supported working capital in the community which developed the economy in the community.

Department: Lifelong Education
Field of Study: Non-Formal Education
Academic Year: 2016

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ เพราะด้วยความเมตตา การดูแลเอาใจใส่ ในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญญา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์ ดร.ศศิพัฒน์ ยอดเพชร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ชี้แนะและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ รวมถึงขอกราบขอบคุณพระคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียนทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล มหาจันทร์ ดร.ปาน กิมปี ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้วยเมตตาในการตรวจสอบเครื่องมือและช่วยแก้ไขปรับปรุงเพื่อมีความสมบูรณ์ให้กับผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ พันโทสุนทร นพคุณสถิต นายทรงวุฒิ นาคประสิทธิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยปรับแก้ไขกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น จนมีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี (ชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี) ขอกราบขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ที่โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือจนมีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองจังหวัดสิงห์บุรี และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองจังหวัดสิงห์บุรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือจนมีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุดท้ายขอขอบคุณกำลังใจทั้งหลายที่ได้รับจากพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก บิดา มารดา ครอบครัวศรีสวัสดิ์ และครอบครัววิไลเศรษฐี วนิชทุกคน คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัย ขอมอบบูชาแต่คุณบิดา มารดา ตลอดจนอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	1
สารบัญภาพ	1
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	9
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน	13
1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน	13
1.2 ปรัชญาและแนวคิดของการศึกษานอกระบบโรงเรียน	16
1.3 หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	19
1.4 ประเภทของเนื้อหาวิชาในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	23
1.5 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	26
1.6 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ.....	28
1.7 กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ.....	30
ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	32

2.1 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	32
2.2 การจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่	34
2.3 ขั้นตอนและองค์ประกอบกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่	35
2.4 รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่	39
ตอนที่ 3 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	40
3.1 แนวคิดและความหมายของผู้สูงอายุ	40
3.2 ทฤษฎีที่นำมาอธิบายผู้สูงอายุ	40
3.3 ความต้องการของผู้สูงอายุ	41
3.4 กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ	42
ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีอาชีพ และการพัฒนาอาชีพ	54
4.1 ความหมายอาชีพ	55
4.2 ความหมายและแนวคิดในการพัฒนาอาชีพ	55
4.3 ความสำคัญในการพัฒนาอาชีพ	56
4.4 การประยุกต์การเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ	57
4.5 ประเภทของอาชีพและลักษณะของอาชีพ	59
4.5 องค์ประกอบในการตัดสินใจอาชีพ	61
ตอนที่ 5 ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี	62
5.1 ลักษณะทั่วไปของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี	63
5.2 กรอบแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี	63
5.3 วัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี	64
5.4 โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี	65
5.5 กรอบหลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี	69
5.6 ประเภทกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี	70

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ	71
6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ	84
ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	85
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ใน โรงเรียนผู้สูงอายุ.....	87
ระยะที่ 2 ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ.....	94
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ใน โรงเรียนผู้สูงอายุ.....	103
ระยะที่ 2 ผลการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพ อาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ.....	112
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	142
สรุปผลการวิจัย.....	142
อภิปรายผล.....	145
ข้อเสนอแนะ	155
รายการอ้างอิง	157
ภาคผนวก.....	162
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ.....	163
ภาคผนวก ข การตรวจคุณภาพของเครื่องมือวิจัย.....	165
ภาคผนวก ค แผนการจัดกิจกรรม	210
ภาคผนวก ง รายชื่อกลุ่มทดลอง และรายชื่อผู้ให้ข้อมูล	244

ภาคผนวก จ จดหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	248
ภาคผนวก ฉ ภาพกิจกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ	258
ภาคผนวก ช การติดตามผลหลังจากกิจกรรม	264
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	266

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ใน โรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แบ่งประเภทของทักษะอาชีพตามเนื้อหาวิชาชีพ ได้ดังต่อไปนี้.....	97
ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	103
ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ใน โรงเรียนผู้สูงอายุ.....	104
ตารางที่ 4 สรุปกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียน ผู้สูงอายุ.....	110
ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน.....	112
ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี.....	113
ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมวันมะพร้าวหลากสี.....	114
ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง.....	116
ตารางที่ 9 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด.....	117
ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้.....	118
ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง	119
ตารางที่ 12 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่ หลากสี ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง	119
ตารางที่ 13 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่ หลากสี ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง	119
ตารางที่ 14 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง	120
ตารางที่ 15 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง	120

ตารางที่ 16 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง	121
ตารางที่ 17 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรม กล้วยเดี่ยวสวนของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง	121
ตารางที่ 18 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรม ดอกไม้จันทน์สีเหลืองของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	124
ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมวัน มะพร้าวแพนตาซีกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง	125
ตารางที่ 20 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมขนม ถั่วแปบสีรุ้งของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง	128
ตารางที่ 21 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรม เต้าฮวยฟรุตสลัดกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง	131
ตารางที่ 22 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	132
ตารางที่ 23 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้เรียน	169
ตารางที่ 24 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มด้านการจัดกิจกรรม	170
ตารางที่ 25 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน	176
ตารางที่ 26 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้เรียน.....	186
ตารางที่ 27 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้เรียน	190
ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ.....	200

สารบัญภาพ

แผนภาพที่ 1 Andragogy in Practice P.82.....	37
แผนภาพที่ 2 การจำแนกนโยบายส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุของประเทศไทย	51
แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุ.....	64
แผนภาพที่ 4 กรอบหลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี.....	70
แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย	86
แผนภาพที่ 6 แสดงกรอบแนวคิดของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ.....	94

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ในสังคมโลกปัจจุบันจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรของโลก ที่คนเกิดน้อยลงและอายุยืนมากขึ้น ทำให้ประชากรทั่วโลกจะมีอายุเฉลี่ยยืนยาวขึ้นอย่างน้อย 9 ปี และประชากรทั่วโลกที่มีอายุมากกว่า 65 ปี จะมีจำนวน 2 พันกว่าล้านคน คิดเป็นสัดส่วนได้ 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 ของประชากรทั้งโลก ซึ่งพบได้ในเกือบทุกประเทศแถบยุโรป โดยเฉพาะประเทศอิตาลี เยอรมัน อังกฤษ และสแกนดิเนเวีย รวมไปถึงประเทศญี่ปุ่น ที่เป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ตั้งแต่ปี ค.ศ.2010 และจากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ พบว่า ในปี 2047 จะเป็นครั้งแรกของโลกที่จำนวนประชากรอายุ 60 ปี จะมีมากกว่าจำนวนประชากรเด็ก นอกจากนี้ จากการคาดการณ์จำนวนประชากรผู้สูงอายุ ในปี ค.ศ.2050 ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่จะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับที่ 2 คือ รองจากประเทศสิงคโปร์ และประเทศลาว เป็นประเทศที่มีสัดส่วนของจำนวนประชากรผู้สูงอายุต่ำที่สุดในกลุ่ม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2557; สุมาลี สังข์ศรี, 2551)

ในสังคมไทยพบว่า ปี พ.ศ. 2557 อัตราเพิ่มประชากรอยู่ที่ประมาณร้อยละ 0.5 ต่อปี และมีแนวโน้มว่าจะลดต่อไปอีก จนถึงขั้นที่ประเทศไทยจะมีอัตราเพิ่มประชากรติดลบในอีกราว 10 ปี ข้างหน้า ในขณะที่จำนวนประชากรไทยใกล้จะถึงจุดอิ่มตัวแล้ว โครงสร้างอายุของประชากรกลับเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประชากรไทยจากที่เคยเยาว์วัยในอดีตได้กลายเป็นผู้สูงอายุในปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2557 ประชากรสูงวัยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนมากถึง 10 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรทั้งหมด ประชากรไทยกำลังสูงวัยขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ประเทศไทยได้กลายเป็น “สังคมสูงวัย” มา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 แล้ว เมื่อสัดส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) สูงถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยกำลังจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” เมื่อประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีมากถึงร้อยละ 20 ความเร็วของการสูงวัยของประชากรไทยเป็นผลมาจากการที่กลุ่มประชากรที่เกิดมากและตายน้อยภายหลังสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะ “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” (เกิดในปี พ.ศ.2506-2526) กำลังเคลื่อนตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ ในปี พ.ศ.2557 ประชากรรุ่นเกิดล้านมีอายุ 31-51 ปี และกำลังมีอายุสูงขึ้นเรื่อยๆ จนจะกลายเป็นผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว (ปราโมทย์ ประสาทกุล, 2558)

ผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 20 มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท ต่อปี ซึ่งเป็นรายได้ที่ต่ำกว่าเส้นความยากจน ขณะที่ผู้สูงอายุร้อยละ 17 มีรายได้ไม่เพียงพอ และร้อยละ

ละ 21.6 เพียงพอบางครั้ง ดังนั้นการขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรทำให้วัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) ปี พ.ศ.2555 คาดว่าในปี พ.ศ.2565 มีอุปทานแรงงาน 42.5 ล้านคน แต่มีความต้องการแรงงาน 48.9 ล้านคน ทำให้ขาดแคลนแรงงานกว่า 6 ล้านคน ขณะที่การพึ่งพิงแรงงานเพื่อนบ้านจะมีข้อจำกัดเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศเหล่านั้นมีความต้องการแรงงานมากขึ้นจากการพัฒนาประเทศ รวมทั้งในรายงานภาวะทางสังคมฉบับของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการทำงานของผู้สูงอายุเป็นพิเศษ โดยระบุว่า แม้จะเป็นที่รับรู้ทั่วไปว่า ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยแล้ว แต่การตระหนักถึงผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรยังมีไม่มากนัก ทั้งการลดลงของวัยแรงงานที่จะส่งผลต่อการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาความมั่นคงด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจากอายุที่ยืนนานขึ้น ทำให้เงินออมไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ขณะที่การพึ่งพิงจากบุตรหลานมีน้อยลง สถานการณ์ดังกล่าว นอกจากจะกระทบต่อตัวผู้สูงอายุแล้ว ยังกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมทั้งในด้านการผลิต การออม และการลงทุน รวมถึงภาระการเงินการคลังในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ แนวคิดการมองผู้สูงอายุในฐานะพลังของสังคม มุ่งใช้ประโยชน์จากศักยภาพของผู้สูงอายุตามความพร้อมทั้งจากการทำงาน ทำกิจกรรม และมีส่วนร่วมในสังคมจะช่วยเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุและมีสุขภาพที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันการช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิตโดยไม่ต้องพึ่งพิงบุตรหลานและภาครัฐ เป็นการช่วยลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ตลอดจนเป็นกำลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศการทำงานของผู้สูงอายุแม้เป็นแนวทางสำคัญที่จะลดผลกระทบจากการเข้าสู่สังคมสูงวัย และแม้ผู้สูงอายุมีการทำงานเพิ่มขึ้น แต่ในภาคเอกชนยังมีน้อย ทำให้ขาดสวัสดิการ ธุรกิจบางส่วนเริ่มตระหนักถึงผลกระทบและการเตรียมการจ้าง ขณะที่ลูกจ้างส่วนใหญ่ต้องการทำงานไม่เกินอายุ 60 ปี เนื่องจากมีทัศนคติว่าผู้สูงอายุควรได้รับการพักผ่อน ไม่ควรทำงานหนัก และขาดความชัดเจนเกี่ยวกับการรับสิทธิประกันสังคมหากมีการขยายอายุการทำงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เห็นว่า การส่งเสริมการทำงานผู้สูงอายุควรมีความยืดหยุ่น ยึดหลักความสมัครใจ โดยมีมาตรการจูงใจและลดอุปสรรคต่อการจ้าง รวมทั้งการสนับสนุนทั้งด้านกฎระเบียบ กลไกจัดการ ตลอดจนมีนโยบายบำเหน็จบำนาญและการออมที่ส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ (สุภาภรณ์ เรื่องกิจการ, 2557)

ความจำเป็นของการสร้างงาน อาชีพและรายได้แก่ผู้สูงอายุ เห็นได้ชัดเจนจากรายงานการสำรวจภาวะการมีงานทำปี พ.ศ.2557 มีผู้มีงานทำ 38.4 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุ 3.8 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 38.4 ของผู้สูงอายุ และเป็นร้อยละ 9.99 ของผู้มีงานทำ โดยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2557 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 31.9 ของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุตอนต้นซึ่งมีอายุระหว่าง 60 - 69 ปี ทำงานมากที่สุดร้อยละ 54.9 รองลงมาเป็นผู้สูงอายุตอนกลาง อายุระหว่าง 70 - 79 ปี ร้อยละ 22.4 และตอนปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป

ไป ร้อยละ 5.3 ตามลำดับ การทำงานของผู้สูงอายุมีลักษณะสำคัญ คือ ผู้สูงอายุ 2 ใน 3 หรือร้อยละ 62.7 ทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง รองลงมาช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างร้อยละ 20 และ ลูกจ้างเอกชนร้อยละ 9.2 ทั้งนี้ การทำงานของลูกจ้างเอกชนมีแนวโน้มลดลงมากเมื่อมีอายุมากขึ้น ซึ่งว่าภาคเอกชนมีแนวโน้มเลิกจ้างแรงงานก่อนอายุ 60 ปี โดยมีแนวโน้มทำธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้างเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการทำงานของผู้สูงอายุที่ประมาณร้อยละ 90 ของผู้สูงอายุที่ทำงานเป็นแรงงานนอกระบบ ในภาพรวมผู้สูงอายุมีการทำงานเพิ่มขึ้น อาชีพและสาขาที่ทำอยู่สอดคล้องกับสาขาที่มีการขาดแคลน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะอาชีพให้กับผู้สูงอายุยังเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะทักษะการทำงานที่เหมาะสมยังส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า การมีกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีสุขภาพดีขึ้น ประเทศต่างๆ ที่เข้าสู่สังคมสูงวัยทุกประเทศ รวมถึงประเทศไทยจึงมีนโยบายที่จะผลักดันให้แรงงานมีการทำงานนานขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำงานมากขึ้น (กลุ่มสถิติแรงงาน และคณะ, 2559)

ด้านศักยภาพผู้สูงวัยในการทำงาน แต่หากพิจารณาจากโครงการอาชีพที่ผู้สูงอายุทั้งรายชมรม รายกลุ่ม และรายบุคคล เสนอเข้ามาขอรับการสนับสนุนด้านเงินกู้ยืมจากกองทุนผู้สูงอายุ และได้รับการอนุมัติในปี พ.ศ. 2552 จะเห็นว่ามีหลากหลายของอาชีพสูงมาก ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายของศักยภาพผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง กิจกรรมของโครงการที่อนุมัติแก่ชมรมผู้สูงอายุ แบ่งเป็นหลักๆ 6 ด้าน คือ 1.กิจกรรมส่งเสริมความรู้และฝึกอบรมผู้สูงอายุด้านต่าง ๆ เช่นด้าน การปลูกพืชสมุนไพร การจัดสวัสดิการชุมชน การส่งเสริมอาชีพทำดอกไม้จันทน์ พวงหรีดหรือดอกไม้แห้ง น้ำมันเหลือง หน่อไม้ดองเปรี้ยว น้ำยาอเนกประสงค์ จักรสาน ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ หรือแปรรูปอาหารสมุนไพร เป็นต้น 2.กิจกรรมดูแลสุขภาพ เช่นนวดแผนไทยการฝึกสมาธิปาฐกถาธรรม บวชชีพรามณ์ การอบรมพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น 3.กิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญา เช่นถ่ายทอดดนตรีไทย การร้องเพลงพื้นบ้าน การผลิตเครื่องดนตรีพื้นบ้าน การแสดงพื้นถิ่น ศิลปะการต่อสู้โบราณ จักสาน ทอผ้า เล่านิทานพื้นบ้าน สมุนไพรและบายศรีหมอสู่ขวัญ 4. กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งผู้นำองค์กรและเครือข่าย เช่นกิจกรรม เชื่อมสามัคคีครอบครัว หรือเครือข่ายการสัมมนาเป็นต้น 5.กิจกรรมปรับสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุในพื้นที่ สาธารณะ 6.กิจกรรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านหรือชุมชนด้านกิจกรรมของ โครงการที่อนุมัติสำหรับผู้สูงอายุรายกลุ่มและรายบุคคล ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับภาคเกษตร รวมถึงปศุสัตว์และประมง ค่าขายรับจ้าง บริการ และหัตถกรรม ในปี พ.ศ.2552 กองทุนผู้สูงอายุ เป็นความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 13 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้ง"กองทุนผู้สูงอายุ" ขึ้น ในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน

ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน ผู้สูงอายุ ให้มีศักยภาพความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสนับสนุน กิจกรรมขององค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยกองทุนผู้สูงอายุมิวัตฤประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนผู้สูงอายุ เป็นกลไกสนับสนุนการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและมีพันธกิจที่สำคัญ คือ 1) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพ ความเข้มแข็งของเครือข่ายองค์กรด้านผู้สูงอายุในการดำเนิน กิจกรรมคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนผู้สูงอายุ 2) เสริมสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ศักยภาพ ของตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการกองทุนผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับหลัก ธรรมาภิบาล สำหรับกิจกรรมกองทุนผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) สนับสนุนเงินอุดหนุนโครงการให้ องค์กรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุในลักษณะกลุ่ม ชมรม ศูนย์บริการ ศูนย์เเนกประสงค์ในชุมชน 2) การให้ทุนประกอบอาชีพ ประเภทกู้ยืมรายบุคคล และรายกลุ่มสำหรับ ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนให้ผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ได้กู้ยืมเพื่อไปทำการประกอบอาชีพโดยไม่มี ดอกเบี้ย ได้ปล่อยกู้ไปรวม 3,138 โครงการสำหรับรายบุคคล และ 22 โครงการสำหรับรายกลุ่ม (ไม่ เกิน 5 คน) โดยส่วนใหญ่เป็นโครงการเกี่ยวเนื่องกับภาคเกษตร คิดเป็นวงเงินที่อนุมัติรวม 53 ล้านบาท และอีก 200โครงการสำหรับชมรมผู้สูงอายุ นอกจากนี้มีกิจกรรมอีกส่วนที่สะท้อนศักยภาพ ผู้สูงอายุด้านเป็นวิทยากร ถ่ายทอดประสบการณ์และเป็นอาสาสมัคร ที่เห็นได้จากกิจกรรมที่ศูนย์ พัฒนา การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้ง 12 แห่งทั่ว ประเทศได้ดำเนินการ (กมล สุกิน, 2554)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นกิจกรรมการศึกษาทุกประเภทที่จัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรม การศึกษาในระบบโรงเรียน กิจกรรมเหล่านี้จัดขึ้นตอบสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ ให้ได้มี โอกาสศึกษาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษานอก ระบบโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธี จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความหมาย ครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่ได้รับ จากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทศนคติ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2542)

สำหรับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ และประสบการณ์ เป็นผู้ถึงพร้อมทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ผู้สูงอายุต้องก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ จึงควรจัดให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ในด้านการจัดอาชีพเพื่อสร้างรายได้กับผู้สูงอายุ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อปลุกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุในประเทศไทย เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2564) ที่ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ มาตรการส่งเสริมด้านการงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ มาตรการส่งเสริม สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ และมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย มาตรการคุ้มครองด้านรายได้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุ ระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็น ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเหมาะสม มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย (บรรลุ ศิริพานิช, 2555)

โรงเรียนผู้สูงอายุของประเทศไทย ถือเป็นกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสร้างสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เพราะเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี กระบวนการขับเคลื่อนงาน เกิดจากฐานล่าง (Bottom up) โดยผู้สูงอายุซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาและความต้องการ และมีหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ หนุนเสริม บทเรียนและประสบการณ์จากหลายพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุได้ สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการขับเคลื่อนงาน เน้นความสำคัญเรื่องการใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ชุมชนท้องถิ่นมีอยู่มากกว่างบประมาณซึ่งเป็นปัจจัยเสริม โรงเรียนผู้สูงอายุจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะ และการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจาก

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน วัตถุประสงค์หลักของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีดังต่อไปนี้ 1. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ 2. เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ 3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม 4. เพื่อสร้างสร้างคุณค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ 5. เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบต่อไป (กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ และคณะ, 2559)

โรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี มีการจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับอวัยวะของผู้สูงอายุ ตามความสนใจและความต้องการของผู้สูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น นอกจากผู้สูงอายุได้รับความรู้และเกิดการพัฒนาทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตแล้ว เป็นการแสดงคุณค่าของผู้สูงอายุให้ประจักษ์และสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัยในชุมชนให้แน่นแฟ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุข ลักษณะของการจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เริ่มแรกเน้นไปที่การสร้างกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ซับซ้อน เช่น การจัดให้มาพบปะกันทุกเดือน มีกิจกรรมร้องรำทำเพลง กิจกรรมนันทนาการรูปแบบอื่นๆ กิจกรรมที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชน หรือการรวมกลุ่มออกกำลังกาย เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น จึงเคลื่อนไปสู่การทำกิจกรรมที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ได้แก่ 1. การส่งเสริมสุขภาพ เช่น กิจกรรมการจัดการความเครียด วัตถุประสงค์ให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้พื้นฐานและการฝึกปฏิบัติการออกกำลังกายเพื่อลดความเสี่ยงจากโรคเรื้อรังและความพิการ โดยมีการวัดและประเมินผลด้วยการวัดสมรรถภาพร่างกาย สังเกตพฤติกรรมและสอบถามความรู้สึกจากการปฏิบัติ 2. กิจกรรมทางศาสนา การอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. นันทนาการ เช่น การแสดงพื้นบ้าน ร้องเพลง เต้นรำ 4. กิจกรรมบำบัด เช่น ดนตรีบำบัด ศิลปะบำบัด 5. กิจกรรมเสริมความรู้และทักษะชีวิต เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การปรับตัวในการอยู่ร่วมกับคนอื่น และ 6. กิจกรรมส่งเสริมรายได้ เช่น การฝึกอบรมอาชีพ เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสิงห์บุรี, 2558)

จังหวัดสิงห์บุรีเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีศักยภาพในด้านต่างๆ หลายด้าน เป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุด เป็นอันดับ 1 ของประเทศจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557) ได้สำรวจการกระจายตัวของผู้สูงอายุตามเขตการปกครอง หรือเขตที่อยู่อาศัยและภาค พบว่า ในปี พ.ศ.2557 ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ร้อยละ 40.9 และนอกเขตเทศบาล ร้อยละ 59.1 และภาคกลาง มีจำนวนผู้สูงอายุ ประมาณร้อยละ 25.6 และเมื่อสำรวจเป็นรายจังหวัด พบว่า จังหวัดสิงห์บุรี มีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในประเทศ โดยเมื่อปี พ.ศ.2547 ร้อยละ 14.81 ปี พ.ศ.2549 ร้อยละ 15.3 ปี พ.ศ. 2552 ร้อยละ 16.2 จากทำให้จังหวัดสิงห์บุรีเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุ

มากเป็นลำดับที่ 1 ของประเทศไทย โดยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุสูงสุด จากข้อมูลการสำรวจตลอดช่วงเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2553) โดยในปี พ.ศ.2553 จังหวัดที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สิงห์บุรี (ร้อยละ 16.5) สมุทรสงคราม (ร้อยละ 16.2) และชัยนาท (ร้อยละ 16.0) ตามลำดับ อีกทั้งจังหวัดสิงห์บุรี ยังเป็นจังหวัดที่มีต้นทุนที่เหมาะสมในด้านการพัฒนา จากการวิจัยพบว่า ในด้านความสำเร็จของการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้านอาชีพและรายได้ขึ้นอยู่กับต้นทุนดั้งเดิมของพื้นที่ ด้วยเหตุนี้จึงพบว่า พื้นที่ที่มีทุนทางสังคมหลายแห่งในพื้นที่ โดยเฉพาะในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นพื้นที่ที่มีเครือข่ายกับองค์กรภาคจังหวัด ที่ได้รับการสนับสนุนทั้งงบประมาณและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่ (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2555) โดยสิ่งสำคัญของการพัฒนามุ่งเน้นให้ความสนใจและให้การสนับสนุนการด้านผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก โดยให้ทางชมรมผู้สูงอายุเป็นแกนหลักในการพัฒนาแทนที่จะเป็นหน่วยราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัดสิงห์บุรี มีนโยบายชัดเจน ให้ราชการเป็นส่วนสนับสนุน และจากกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาด้านผู้สูงอายุที่มีจำนวนมาก ยังต้องการการบริหารจัดการด้านการสร้างอาชีพและการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้มีรายได้ และที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้น เพื่อโอกาสการเรียนรู้ของผู้สูงอายุและการมีส่วนร่วม ทำให้ต้องมีการจัดการให้ผู้สูงอายุได้มีอาชีพและการพัฒนาอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสามารถใช้ประโยชน์ได้จริงในการดำเนินชีวิต ด้วยจังหวัดสิงห์บุรีเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ จึงได้มีการตั้งชมรมผู้สูงอายุ ชมรมคลังปัญญา และโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น เป็นสื่อกลางในการรวมผู้สูงอายุกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมในหลายๆ ด้าน ตามความสนใจและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ดังนั้นพบว่า การจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาเพื่อผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องมีการจัดการให้เกิดทักษะอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ และแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุในด้านอาชีพและการพัฒนาอาชีพตามความสนใจและความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อช่วยพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพและทักษะด้านอาชีพที่เพิ่มมากขึ้นในการดำเนินชีวิต

จากการเก็บข้อมูลความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ข้อมูล ณ วันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2558) พบว่า ความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถจำแนกและจำเป็นหมวดหมู่ ได้ทั้งสิ้น กลุ่มประชากรผู้สูงอายุได้ตอบแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพ และผลการสำรวจสรุปได้ทักษะอาชีพที่กลุ่มประชากรผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ รวมทั้งสิ้น 20 ประเด็น โดยแบ่งประเภทตามเนื้อหาวิชาชีพได้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1) อาชีพคหกรรม ดังนี้ กะหรี่ปั๊บ ขนมกล้วยแปบ ซาลาเปา วุ้นมะพร้าวแพนตาซี ขนมลูกชุบ ขนมครก หมี่กรอบ ขนมตะโก้ ใบเตย เต้าฮวยฟรุต ก้วยเตี่ยวลุยสวน ขนมผิง และขนมทองม้วน 2) อาชีพเกษตรกรรม ดังนี้ การปลูกผักปลอดสารพิษ และการเพาะเห็ด 3) อาชีพศิลปหัตถกรรมงานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์ ดังนี้ การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี การแกะสลักผลไม้ การสานตะกร้าจากเชือกฟาง การประดิษฐ์

ดอกไม้จากผ้าใยบัว การจัดช่อดอกไม้สด และการทำเหรียญโปรยทาน มาเรียงลำดับตามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการสรุปประเด็นทักษะอาชีพที่คล้ายคลึงกัน รวมกลุ่มเข้าด้วยกัน ทำให้ได้ทักษะอาชีพที่เป็นความต้องการของผู้สูงอายุที่มีความสนใจมากที่สุด โดยกิจกรรมการเรียนการสอนระบบที่มีต่อทักษะด้านอาชีพของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ได้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ในด้านการส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ด้วยกิจกรรมส่งเสริมรายได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดทักษะอาชีพ โดยสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้สูงอายุได้วางแผนเพื่อการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ ก่อให้เกิดเป็นทักษะอาชีพในการดำรงชีวิต เพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

ดังที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษา เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะด้านอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจในด้านทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้มีการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม อีกทั้งยังทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะด้านอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้น มีผลต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี โดยยึดตามหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนดังกล่าว เพื่อให้สามารถลงมือปฏิบัติ ประกอบอาชีพ และแก้ไขปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุนั้นได้ โดยนำกระบวนการเรียนการสอนของโนลส์ทั้ง 7 ขั้นตอน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551) ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียน ได้แก่ 1.สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ 2.การวางแผนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน 3.วิเคราะห์ความต้องการ

4.กำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาการเรียนรู้ 5.ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6.ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7. ประเมินผลการเรียนรู้

ทักษะอาชีพ หมายถึง พฤติกรรม ความสามารถในการลงมือปฏิบัติในงาน เกิดจากความรู้และความชำนาญงานตามความต้องการ โดยสามารถแบ่งลักษณะงานตามเนื้อหาวิชาชีพ ได้ดังนี้ 1) อาชีพเกษตรกรรม 2) อาชีพอุตสาหกรรม 3) อาชีพพาณิชยกรรมและอาชีพบริการ 4) อาชีพคหกรรม 5) อาชีพศิลปะหัตถกรรมงานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์ และ 6) อาชีพการประมง ด้วยการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง รวมถึงวางแผนเพื่อการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์

ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ โดยมีสถานที่ดำเนินการ เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ในการจัดการประชุม การจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะไม่มีรูปแบบหรือกิจกรรมที่ตายตัวขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตเนื้อหาวิจัยเพื่อตอบสนองตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ โดยรายละเอียดของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะด้านอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ได้แก่ ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 90 คน ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี (ข้อมูล ณ วันที่ 9 กันยายน 2558)

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

2. เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สำหรับเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนซึ่งเป็นผลมาจากการนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดแอนดราโกจี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1.สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ 2.การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน 3.วิเคราะห์ความต้องการ 4.กำหนดวัตถุประสงค์ 5.การออกแบบกิจกรรม 6.การดำเนินกิจกรรม 7.การประเมินผลการเรียนรู้

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุสามารถเกิดทักษะด้านอาชีพที่นำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และวางแผนเพื่อการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์
2. หน่วยงานและผู้ส่งเสริมการเรียนรู้สามารถนำกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษาแบบโรงเรียนไปส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะของผู้สูงอายุ
ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่ง
ออกเป็น 7 ตอน ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

- 1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.2 ปรัชญาและแนวคิดของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.3 หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.4 ประเภทของเนื้อหาวิชาในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.5 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 1.6 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ
- 1.7 กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ

ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
- 2.2 การจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่
- 2.3 ขั้นตอนและองค์ประกอบกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่
- 2.4 รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่

ตอนที่ 3 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

- 3.1 แนวคิดและความหมายของผู้สูงอายุ
- 3.2 ทฤษฎีที่นำมาอธิบายผู้สูงอายุ

3.3 ความต้องการของผู้สูงอายุ

3.4 กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีอาชีพและการพัฒนาอาชีพ

4.1 ความหมายอาชีพ

4.2 ความหมายและแนวคิดในการพัฒนาอาชีพ

4.3 ความสำคัญในการพัฒนาอาชีพ

4.4 การประยุกต์การเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ

4.5 ประเภทของอาชีพและลักษณะของอาชีพ

4.6 องค์ประกอบในการตัดสินใจอาชีพ

ตอนที่ 5 ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี

5.1 ลักษณะทั่วไปของโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี

5.2 กรอบแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี วัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ
จังหวัดสิงห์บุรี

5.3 วัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี

5.4 โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

5.5 กรอบหลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี

5.6 ประเภทกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

6.2 งานวิจัยเกี่ยวข้องต่างประเทศ

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สำหรับความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้ ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ ดังนี้

สุรกุล เจนอบรม (2534) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง เป็นกิจกรรมการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบแน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสม จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน เน้นการพัฒนาของผู้เรียนให้เสรีภาพและความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนที่จะกำหนดทางเลือก ความสนใจและแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) มาตรา 15 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การศึกษานอกระบบหมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มหรือพัฒนาศักยภาพให้แก่ประชาชน ทั้งในด้านความรู้ ความชำนาญ หรืองานอดิเรกต่างๆ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาจได้รับ หรือไม่ได้รับเกียรติบัตรก็ได้ ซึ่งเกียรติบัตรนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบเงินเดือน หรือศึกษาต่อ ยกเว้นการศึกษาสายสามัญของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีการมอบวุฒิบัตรที่สามารถเปรียบเทียบเงินเดือนหรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้

อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษา และมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่ได้ขึ้นโดยบุคคล หน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยได้จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคลต่างๆ ในสังคม โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ จะสนองต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นได้ด้วย

รณรงค์ เมฆานูวัฒน์ (2543) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ชัดเจน กิจกรรมการศึกษาดังกล่าว มีทั้งที่จัดกิจกรรมโดยเอกเทศ และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น เป็นทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยตรง และหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนชุมชนที่อาศัย การศึกษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม ในทางทฤษฎีจึงได้นับเนื่อง

เอาการศึกษาออกโรงเรียนเป็นระบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต ที่มีส่วนเชื่อมโยงอย่างแนบแน่น และต่อเนื่องกับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นความหวังของวงการการศึกษา และเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการพัฒนาคุณภาพของคนส่วนใหญ่ในประเทศได้

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาทุกรูปแบบที่จัดการศึกษาที่จัดให้บริการแก่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัยไม่จำกัด พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ตลอดจนความรู้และข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

อุ้นตา นพคุณ (2546) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมหรือโครงใดๆ ที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การเรียนรู้ แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ในการที่จะ ให้การเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชนและทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยมที่ดี กิจกรรมทางการศึกษา ที่เรียกว่า เป็น การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในระยะเวลายืดหยุ่น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัด และ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ของผู้เรียนและปัญหาของชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) มาตรา 4 ได้ ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง เป็นกิจกรรมการศึกษาที่มี กลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและ ระยะเวลาเรียน หรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลาย ตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการ เรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐาน เพื่อรับคุณวุฒิ ทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

สุมาลี สังข์ศรี (2551) อธิบายว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดการกิจกรรมการศึกษา หรือประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อบริการให้กับกลุ่มบุคคลที่อาจเป็นประชากรในวัยเรียนที่พลาด โอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือผู้ที่ไม่ได้อยู่ในวัยเรียนแต่ต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม โดยจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดเจน แต่มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ คือ ไม่ จำกัดเรื่องของหลักสูตร เวลาเรียน สถานที่ วิธีเรียน ระยะเวลาในการเรียน การวัดผล และกฎเกณฑ์

ต่างๆ และไม่จำกัดคุณสมบัติของผู้เรียนในเรื่องของอายุ เพศ วัย อาชีพ พื้นฐานทางการศึกษา ประสบการณ์ และความสนใจ รวมทั้งไม่กำหนดขอบเขตของเนื้อหาการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ขั้นพื้นฐาน ทักษะวิชาชีพ หรือข่าวสารข้อมูลในเรื่องต่างๆ แต่ที่สำคัญจะให้ความสำคัญกับความทันสมัย ความเป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ผู้ดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่จำกัดเฉพาะหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น หน่วยงานอื่นทั้งในภาครัฐและเอกชน สามารถจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ ทั้งนี้เพื่อครอบคลุมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำการเรียนรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน แก้ไขปัญหาที่พบเจอได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต

วรรัตน์ อภินันท์กุล (2551) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาชาวต่างประเทศหลายท่าน ได้ให้คำนิยามของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้แตกต่างกัน ดังนี้

McCall. (1971) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหลาย ซึ่งอยู่นอกระบบชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปกติ เป็นการศึกษาทุกอย่างเริ่มตั้งแต่เรียนรู้จากพ่อแม่ จากประสบการณ์ จากกลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน การเรียนรู้จากโรงเรียนผู้ใหญ่จากการฝึกงาน เป็นต้น

Sheffield (1972) ได้ให้ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และครอบคลุมการฝึกอบรม และการสอนนอกระบบชั้นเรียนเกือบทั้งหมด และเป็นบริการเพื่อสนองความต้องการ

Brembeck and Thompson (1972) ได้ให้ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดทักษะและความรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนตามปกติ เป็นการผสมผสานของกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอน

Knowles (1984) นักวิชาการผู้ใหญ่ ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ว่าเป็นการศึกษาที่ผู้ใหญ่จะได้เรียนรู้หลังจากการเรียนในภาคปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับผู้ใหญ่โดยสถาบันต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

จากแนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนข้างต้น สรุปได้ว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงเป็นการจัดศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ ซึ่งรวมถึงกิจกรรมหรือประสบการณ์ทางการศึกษา ที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่ มีจุดมุ่งหมายให้เป็นการจัดศึกษา เพื่อการพัฒนา คุณภาพชีวิตมนุษย์และคุณธรรม โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

1.2 ปรัชญาและแนวคิดของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ได้มีผู้ให้ความหมายของปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้ คือ

อาชัญญา รัตนอุบล (2544) ได้อธิบายถึงลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรเป้าหมาย จัดให้แก่ผู้ที่ยอยู่นอกโรงเรียน โดยไม่คำนึงถึงอายุของผู้เรียน ผู้เรียนมาจากทุกกลุ่มอายุ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีภารกิจด้านการประกอบอาชีพอยู่แล้ว รวมทั้งผู้ที่พลาดโอกาสจากการศึกษาภาคปกติอีกด้วย กิจกรรมที่จัดโดยทั่ว ๆ ไปแล้วจะไม่มีกำหนดพื้นความรู้เดิมของผู้เรียน

2. โครงสร้างและการบริหารงาน มีโครงสร้างยืดหยุ่นได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จัดขึ้นแต่ละหน่วยงาน และจะมีลักษณะที่เป็นอิสระต่อกัน เนื่องจากมาจากหลายสังกัด การบริหารระดับท้องถิ่นจะมีบทบาทมากขึ้น และส่วนใหญ่จะดำเนินการภายใต้หน่วยงานของรัฐบาล ธุรกิจ และมูลนิธิต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญต่องานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

3. ปรัชญาการศึกษา มีปรัชญาการศึกษาที่ยึดหลักการเรียนรู้เพื่อดำรงชีวิตจริง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเรียนรู้เพื่อการทำงาน เน้นการศึกษาให้คนรู้จักคิด รู้จักการตัดสินใจ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

4. วัตถุประสงค์ เป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ภายใต้ระยะเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน โดยมุ่งหวังให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงในทันที และมีความสมบูรณ์ในตนเอง สนองความต้องการการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันหรืออนาคตอันใกล้ของบุคคลและสังคม

5. หลักสูตรและเนื้อหารายวิชา หลักสูตรมีลักษณะที่เป็นเนื้อหาตรงกับความต้องการส่วนบุคคล ส่วนใหญ่มักเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อมุ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีทันใด และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่ตนกำลังประสบอยู่ได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ทำให้ส่วนใหญ่แล้ว ผู้เรียนจะร่วมกับผู้สอนกำหนดหลักสูตรตามที่ตนสนใจ และเนื้อหาวิชาเน้นการลงมือปฏิบัติ

6. การเรียนการสอนและวิธีการ เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสนับสนุนแหล่งวิทยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติของผู้สอนจึงไม่จำกัดคุณวุฒิหาอาศัยบุคลากรที่มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ มาเป็นผู้สอนในลักษณะผู้ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนจะจัดในสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้เรียน และเป็นกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป็นสำคัญ สำหรับวิธีการเรียนการสอนและการจัดกลุ่มผู้เรียน จะจัดให้สนับสนุนบรรยากาศที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ได้อย่างดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ และไม่เน้นแบบแผนที่เคร่งครัดเกินไป

7. การลงทุนและค่าใช้จ่าย เป็นการลงทุนที่ประหยัด โดยทรัพยากรบุคลากรที่อยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีกำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนไว้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีกำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนอย่างแน่นอน

8. ระยะเวลา เวลาของการเรียนการสอนจะมีความยืดหยุ่นเป็นไปตามลักษณะของเรื่องที่จะศึกษาและลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น ซึ่งสามารถเรียนได้ในเวลาราชการ นอกเวลาตอนเย็น ตอนกลางคืน หรือช่วงเวลาช่วงหนึ่งก็ได้ตามความสะดวกและความเหมาะสมของผู้เรียน โดยไม่กำหนดเวลาไว้อย่างแน่นอน สามารถเรียนได้ตลอดชีวิต สำหรับเวลาที่ใช้เรียนจะเป็นระยะเวลาสั้นโดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

9. สถานที่ที่ไม่มีสถานที่หรือสถาบันอย่างเป็นทางการแน่นอนตายตัว โดยสามารถใช้สถานที่ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน ตามความสะดวกและโอกาสของผู้สอนและผู้เรียน เช่น บ้าน โรงเรียน ศาลา วัด ใต้ร่มไม้ เป็นต้น

10. ผลที่ได้รับ ผู้เรียนอาจจะได้รับใบประกาศ วุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร แต่อย่างไรก็ดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ใช่สิ่งจำเป็นหรือสิ่งสำคัญเท่ากับการได้รับและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนต่อไป

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่นำปรัชญาหลายปรัชญา ประยุกต์ผสมผสาน ซึ่งปรัชญาต่างๆ ที่นำมาเป็นหลัก ได้แก่ การศึกษาตลอดชีวิต การคิดเป็น มนุษยนิยม พัฒนาการนิยม และปรัชญาทางพระพุทธศาสนา โดยหลักการจัดการศึกษานอกระบบ ยึดหลักการจัดการศึกษานอกระบบยึดหลักการ ดังนี้

1. การครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. การเท่าเทียมและเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
3. การเปิดโอกาส สร้างโอกาส และขยายโอกาสทางการศึกษา
4. การตอบสนองความต้องการของบุคคลและสังคม
5. การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้กลุ่มเป้าหมายสามารถมีสิทธิเลือก
6. การมีความยืดหยุ่น เข้าถึงได้ง่าย ลดกฎระเบียบ ขั้นตอนและเปิดโอกาสสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย
7. การจัดบริการให้ใกล้ชิด เข้าถึงผู้เรียน เช่น การใช้สื่อประเภทต่างๆ มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
8. การจัดกิจกรรมมีความกลมกลืนกับวิถีชีวิต ไม่ให้แปลกแยกไปจากการดำเนินชีวิต
9. การจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง
10. การสร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ แก่กลุ่มเป้าหมาย
11. การให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

12.การให้ชุมชนเป็นรากฐานในการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ชุมชน และให้ชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ

13.การเน้นการเรียนรู้ตามสภาพปัญหาของผู้เรียน

14.การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาจากห้องเรียน ท่องจำ การอธิบายความรู้มาเป็นภาพของการร่วมเรียนรู้จากการดำเนินชีวิต และสภาพปัญหาจริงของการเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตและสภาพปัญหาจริง

จากปรัชญาและแนวคิดของการศึกษานอกระบบโรงเรียนข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้จัดขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้เรียน ในการแสวงหาการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยกลุ่มเป้าหมายทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น คือ ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ลักษณะของการเรียนการสอน จะเป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและระยะสั้น เน้นการลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหาได้ทันทีทันใด สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เสริมสร้างทักษะเพื่ออาชีพให้ประชาชนมีฝีมือที่จำเป็น และสามารถพัฒนาตนเองได้ต่อไป

1.3 หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สุมาลี สังข์ศรี (2545) การศึกษานอกระบบเป็นการจัดการศึกษาที่นำปรัชญาหลายปรัชญามาผสมผสาน ซึ่งปรัชญาต่างๆ ที่นำมาเป็นหลัก ได้แก่ การศึกษาตลอดชีวิต พัฒนาการณ์ิยม มนุษยนิยม คิดเป็น และปรัชญาทางพุทธศาสนา โดยหลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรยึดหลักการดังต่อไปนี้

1. ความครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. ความเท่าเทียมและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
3. การเปิดโอกาส สร้างโอกาส และขยายโอกาสทางการศึกษา
4. สนองความต้องการของบุคคลและสังคม
5. การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้กลุ่มเป้าหมายสิทธิ์เลือก
6. ความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่าย ลดกฎระเบียบ ขั้นตอนและเปิดโอกาสสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย

7. จัดบริการให้ใกล้ชิด เข้าถึงผู้เรียน เช่น การใช้สื่อประเภทต่าง ๆ มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
8. จัดกิจกรรมให้ผสมผสาน กลมกลืนกับวิถีชีวิต ไม่ให้แปลกแยกไปจากการดำเนินชีวิต
9. จัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง
10. สร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ให้เครื่องมือแสวงหาความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย
11. ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน
12. ให้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ชุมชน และชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ
13. เน้นการเรียนรู้จากสภาพปัญหา
14. เปลี่ยนสภาพการศึกษาจากห้องเรียน การท่องจำ การบอกความรู้ มาเป็นภาพของการเรียนรู้ร่วมกันจากการดำเนินชีวิตตามสภาพจริง

สมประสงค์ วิทย์เกียรติและคณะ (2544) ได้ให้หลักการการศึกษานอกระบบในการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อชีวิตและการศึกษาตลอดชีวิตไว้ 6 ประการด้วยกัน ดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การให้ความสำคัญในตัวของผู้เรียน ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การวางแผนการเรียนการสอน การร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน
2. หลักสูตรที่เลือกได้ หลักสูตรของการศึกษานอกระบบ จึงต้องพัฒนาขึ้นมาตามแต่สภาพท้องถิ่นหรือตามสภาพกลุ่มเป้าหมาย โดยการสำรวจสภาพความเป็นอยู่ สภาพความสนใจ และสภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่นของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย นำมาวิเคราะห์พัฒนาเป็นหลักสูตร โดยหลักสูตรนั้นมีความยืดหยุ่นตามสภาพของท้องถิ่น ตามกลุ่มเป้าหมายและตามกาลเวลา
3. ความสัมพันธ์ในแนวราบ ผู้สอนในการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีบทบาทในการช่วยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เกิดการศึกษาในตัวเอง เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนในลักษณะนี้ จะทำให้ทั้งตัวผู้เรียนและตัวผู้สอนมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน เสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ เกิดการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนรู้จักคิดมีเหตุผล และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง
4. การพึ่งพาทรัพยากรท้องถิ่น จุดมุ่งหมายของการศึกษานอกระบบนั้น ต้องการให้บริการทางการศึกษากับทุกคนในพื้นที่ จึงต้องอาศัยการนำทรัพยากรในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นคนบุคคล

ทรัพย์สิน หรือสิ่งของอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับการเรียนการสอน อีกทั้งในท้องถิ่นนั้น ๆ ยังมี ภูมิปัญญา ซึ่งเป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าของท้องถิ่น จึงควรเชิญชวนให้เกิดการพัฒนาด้านการใช้ ความรู้และประสบการณ์และทักษะให้คนในท้องถิ่นด้วยกัน ส่งเสริมการตื่นตัวในการพัฒนาท้องถิ่น

5. การใช้ประโยชน์ได้ทันที ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มี อาชีพอยู่แล้ว แต่ต้องการเข้ามาเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์หรือความชำนาญ ซึ่งการเข้าร่วม กิจกรรมการศึกษานอกระบบของเขาจะต้องนำไปปฏิบัติได้ และความเป็นประโยชน์ต่อหน้าที่การงาน ในทันที ทั้งในระหว่างการเรียนรู้หรือหลังที่ร่วมกิจกรรมแล้ว

6. การมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น โครงสร้างของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นในด้านของหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์ การบริหารจัดการ การประเมินผล ควรมีความ ยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงและมีความยินดีพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมด้วยบรรยากาศที่มีความสุข สามารถร่วมกิจกรรมทางการศึกษาได้จนสำเร็จ

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2547) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หลักการสำคัญ แบ่งออกเป็น 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1. จัดเพื่อส่งเสริมความรู้ นอกเหนือที่ได้รับจากการศึกษาในระบบโรงเรียน กระบวนการ เรียนรู้การศึกษานอกระบบต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทาง การศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน และมุ่งเน้นการให้ความรู้ที่เป็นทักษะที่สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้จริง

2. สอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมาย ของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ กลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย หลักการนี้เป็นการส่งเสริมให้ ผู้เรียนนั้น ได้รู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม โดย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. เนื้อหาและหลักสูตรมีระยะสั้น หลักสูตรมีลักษณะเนื้อหาตรงกับความต้องการของแต่ละ บุคคล ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อมุ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไป ใช้ประโยชน์ได้ทันทีทันใด และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่กำลังประสบอยู่ได้อย่าง เหมาะสม ดังนั้นผู้สอนควรกำหนดหลักสูตรตาม que ผู้เรียนสนใจ และเนื้อหาวิชาเน้นการลงมือปฏิบัติ

4. มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ทั้งเรื่องระยะเวลา สถานที่ ผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตร เนื้อหา ไม่มีการกำหนดไว้แน่นอนตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามสะดวกและโอกาสของผู้สอนและผู้เรียน

5. สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้เรียน นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์โดยตรง ได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเรียนรู้ตลอดเวลา เรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อการดำรงชีวิต

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) กล่าวว่า การส่งเสริมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ยึดหลักการดังต่อไปนี้

1. หลักความสอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นของผู้เรียน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่น ความหลากหลายสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และชุมชน

2. หลักความต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งให้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เกิดจนตาย เต็มศักยภาพและความสนใจ

3. หลักความเสมอภาค ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึง และรับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึง เป็นธรรมและมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

4. หลักการกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและหลักการมีส่วนร่วมของสถาบันต่างๆ ของสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ภาคีเครือข่าย และสถาบันอื่นของสังคม มีสิทธิและส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

5. หลักการพัฒนาศักยภาพของกำลังคนและสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา เพิ่มศักยภาพของการผลิตและการแข่งขันของประเทศ

จากหลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนข้างต้น สรุปได้ว่า ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพชุมชนท้องถิ่น มีความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

1.4 ประเภทของเนื้อหาวิชาในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ได้มีการแบ่งประเภทของเนื้อหาวิชาที่จัดในการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยนักวิชาการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

รัตนา พุ่มไพศาล (2533) ได้แบ่งประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยพิจารณาจากจุดประสงค์และเนื้อหาของกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาด้านสามัญ หรือความรู้พื้นฐาน (General or Basic Education) เน้นความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม การศึกษาประเภทนี้ ได้แก่

1.1 การศึกษาก่อนประถมศึกษา

1.2 การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ

1.3 การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ

1.4 มหาวิทยาลัยเปิด

2. การศึกษาด้านอาชีพ (Occupation Education) มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและทักษะที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

3. การศึกษาสำหรับการพัฒนาชุมชน (Community Improvement Education)

4. การศึกษาสำหรับปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัว (Family Improvement Education)

5. การศึกษาประเภทที่มุ่งเสริมสร้างความสมบูรณ์แห่งชาติ

6. การศึกษาเพื่อการพัฒนาการจัดการและการเพิ่มผลผลิต

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2537) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ควรสอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

2. ควรคำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

3. ต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัยและ ทักษะพิสัย

4. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมหรือลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง

5. ควรเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาเหมาะสม

6. ควรเป็นกิจกรรมที่มีหลายรูปแบบ

7. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนสามารถประเมินผลการปฏิบัติได้

อาชัญญา รัตนอุบล (2544) ได้สรุปประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้ คือ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่อง

2. การศึกษาด้านทักษะอาชีพ คือ กิจกรรมฝึกอาชีพเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะอันเป็นประโยชน์เพื่อการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นสาขาเกษตรกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม ศิลปะ และหัตถกรรม

3. การให้บริการข่าวสาร สารข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ

4. การศึกษาด้านสุขภาพอนามัย การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสิ่งแวดล้อม คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

5. การศึกษาเพื่อสันติภาพและด้านการเมืองการปกครอง

6. การศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคคล

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้สรุปประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 3 กลุ่ม ดังนี้ คือ

1. การศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาสามัญ เป็นกิจกรรมจัดขึ้นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ความรู้ในการอ่าน-เขียน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต

2. การศึกษานอกระบบประเภทการให้ความรู้และทักษะอาชีพ เป็นการให้ความรู้ด้านวิชาชีพต่างๆ เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงอาชีพที่ประกอบอยู่ หรือสร้างอาชีพใหม่เพื่อเพิ่มพูนรายได้

3. การศึกษานอกระบบประเภทให้ความรู้ทั่วไปและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จรรยา พรหมเกษา (2547) ได้แบ่งประเภทของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยยึดเกณฑ์ในการจำแนกดังนี้

1. จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายประชากร เป็นการจำแนกโดยคำนึงถึงกลุ่มผู้รับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนเฉพาะกลุ่ม และสามารถจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้หลากหลายตามกลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาครอบครัวแม่และเด็ก กิจกรรมองค์กรเยาวชน กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่ กิจกรรมการศึกษาชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน กิจกรรมการศึกษาพิเศษ และกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

2. จำแนกตามพฤติกรรมที่ประสงค์จะก่อให้เกิดกับผู้เรียน เป็นการจำแนกเพื่อให้ทราบพฤติกรรมของผู้เรียน อันเกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมส่งเสริมความรู้ กิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจ กิจกรรมส่งเสริมทัศนคติ กิจกรรมส่งเสริมค่านิยม และกิจกรรมส่งเสริมความสนใจ

3. จำแนกตามความต้องการของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ให้บริการเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก กิจกรรมนอกระบบโรงเรียนประเภทนี้ได้แก่ กลุ่มผู้สนใจด้านต่างๆ เช่น กลุ่มประกอบอาหาร กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ กลุ่มถ่ายภาพ

4. จำแนกตามปัญหาของผู้เรียน เป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น เพื่อตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้เข้ารับบริการการศึกษานอกระบบโรงเรียน

5. จำแนกตามวิธีการเรียนการสอน เป็นการจำแนกเพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น กิจกรรมการศึกษาทางวิทยุ ไปรษณีย์ กิจกรรมการศึกษอาบรม

สุมาลี สังข์ศรี (2551) จำแนกประเภทของกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกิจกรรมเพื่อมุ่งให้ความรู้พื้นฐานจำเป็นต่อการดำรงชีพแก่กลุ่มเป้าหมาย เช่น ความสามารถในการอ่านเขียน การคิดคำนวณ

การติดต่อสื่อสาร สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมถึงการศึกษาในสายสามัญ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ศึกษางจนถึงมัธยมศึกษา

2. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการให้ความรู้และทักษะวิชาชีพ เป็นการให้ความรู้ด้านวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพของกลุ่มเป้าหมายให้มีรายได้ โดยวิชาชีพนั้นมีหลากหลายสาขายด้วยกัน อาทิ เกษตรกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรม การพาณิชย์ ซึ่งมีหลากหลายงานที่ให้บริการฝึกอาชีพ

3. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการให้ความรู้ทั่วไป ข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน เช่น ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย ศาสนา สุขภาพ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น โดยรูปแบบกิจกรรมที่ใช้ เช่น วิทยาการให้ความรู้ การเรียนรู้ผ่านสื่อประเภทต่างๆ ศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น

จากประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก ช่วยเสริมสร้างความรู้ ทักษะและทัศนคติเพื่อการดำรงชีวิต ในการพัฒนาตนเอง ชุมชนและสังคม โดยเน้นให้ผู้เรียนมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

1.5 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

วีรฉัตร สุปัญญา (2545) กล่าวถึง รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายกิจกรรมการเรียนการสอนและการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้

1.1. การกำหนดเป้าหมายกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นข้อความที่ระบุผลที่ต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถจำแนกเป็นเป้าหมายด้านความรู้และสติปัญญา ด้านจิตใจ คุณธรรม ด้านทักษะ และด้านความชำนาญ

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เป็นข้อความที่ระบุพฤติกรรม ความรู้ สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงออก เรียนรู้ และหาคำตอบเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลักษณะชุดประสบการณ์ที่ออกแบบอย่างมีระบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับเป้าหมายของการเรียน การสอนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เหมาะกับประสบการณ์และทักษะของกิจกรรม ใช้เวลาอย่างเหมาะสม รวมถึงสื่อ อุปกรณ์และบริบทของผู้เรียน

2.2 การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ พิจารณาจากเป้าหมายการเรียนการสอนและ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ กำหนดระดับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดเวลา กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้ ระบุแนวทางสำหรับผู้เรียนสำหรับกิจกรรม การเรียนรู้

2.3 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ความ ต้องการของผู้เรียน ความสามารถทักษะของผู้จัดกิจกรรม เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ผู้เรียนฝึก ปฏิบัติและการให้ผลป้อนกลับ และให้ความรู้หรือทักษะคงอยู่กับผู้เรียน

3. การกำหนดการประเมินผู้เรียน มีประเด็นพิจารณา ดังต่อไปนี้

3.1 สิ่งที่คุณจัดกิจกรรมต้องประเมิน เช่น ปฏิภิกิริยาของผู้เรียนต่อประสบการณ์เรียนรู้ ความรู้ความเข้าใจในข้อมูลจากการเรียนรู้ ทักษะในการแก้ไขปัญหาและการประยุกต์ใช้ เป็นต้น

3.2 วิธีการประเมิน ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การพูดคุยทำความเข้าใจ หรือใช้วิธี การทดสอบให้คะแนน

3.3 เครื่องมือสำหรับการประเมิน ใช้เพื่อประเมินการเรียนรู้ ซึ่งมีหลายประเภท เช่น แบบทดสอบ การสังเกต การบันทึกผลการเรียนรู้ เป็นต้น ในการเลือกเครื่องมือที่ใช้ประเมิน ผู้จัด กิจกรรมอาจเป็นผู้กำหนดหรือกำหนดร่วมกับผู้เรียน

อาชัญญา รัตนอุบล (2550) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้กำหนดไว้ว่าเป็น ระบบ ตามปรัชญา ทฤษฎี แนวคิด หลักการ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียน การสอน ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎีและแนวคิดที่นำมาใช้โดย ได้รับการตรวจสอบว่า เป็นหารช่วยให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบตรงเรียน สามารถสรุปได้เป็นองค์ประกอบหลักๆ ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎี ปรัชญา แนวคิด และหลักการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2. อธิบายลักษณะการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สอดคล้องกับทฤษฎี และหลักการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นำมาใช้

3. จัดระบบองค์ประกอบที่นำมาใช้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว เพื่อไปสู่เป้าหมายของการศึกษาของการเรียนการสอนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ

4. นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขที่จะทำให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น เกิดประสิทธิภาพ

จากรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่สำคัญ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ด้วยการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ เป็นไปตามทฤษฎีหรือแนวคิดที่นำมาใช้ เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอน เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มศักยภาพ

1.6 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ

สุรกุล เจนอบรม (2541) กล่าวว่า ในอดีตแผนพัฒนาผู้สูงอายุระยะยาวนั้น เกิดขึ้นจากองค์การสหประชาชาติขอความร่วมมือผ่านกระทรวงต่างประเทศ เชิญชวนให้ประเทศไทยจัดตั้งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติขึ้น เพื่อจัดทำแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ ประเทศไทยจึงมีแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ.2525-2544 ขึ้น โดยได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านมนุษยธรรม ด้านการพัฒนา และด้านการศึกษาเป็นหลัก โดยจัดให้มีกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมการส่งเสริมการศึกษาตามแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยอธิบายรายละเอียดไว้ ดังต่อไปนี้

นโยบายและมาตรการด้านการศึกษา

1. เร่งรัดจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบให้มีรูปแบบและเนื้อหาสาระที่ผู้สูงอายุจะมาร่วมกิจกรรมและได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

2. เน้นความสำคัญด้านครอบครัวศึกษา ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิต ได้แก่ กิจกรรมเรื่องสุขภาพอนามัย การให้สวัสดิการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ ความรู้ด้านกฎหมาย

3. การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่
อบรมวิชาชีพเพื่อส่งเสริมรายได้ การจัดหาอาชีพให้ผู้สูงอายุ
4. การพัฒนาสังคมและสภาพแวดล้อม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าของตน
5. การพัฒนาพัฒนาผสมผสานทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ
6. การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง
และชุมชน
7. จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมวงจรอาชีพที่มีอยู่ เพิ่มเติมทักษะวิชาชีพให้สมบูรณ์ เพื่อสร้าง
รายได้ และเกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
8. จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางจิตใจของผู้สูงอายุ
9. จัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน
10. ส่งเสริมให้มีข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ
11. จัดโครงการเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้าน
12. ส่งเสริมและสนับสนุนให้รักษาซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม
13. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในรูปแบบต่างๆ
14. ส่งเสริมให้มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณทั้งภาครัฐและเอกชน

เพื่อแนะ ประจวบ (2550) กล่าวถึง กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ
ยึดหลักการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ

1. หลักสูตรการเตรียมตัวผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่เน้นเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปในการเตรียมตัว
เกษียณอายุ การพัฒนาสุขภาพจิต การบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การออกกำลังกาย
สำหรับผู้สูงอายุ การบำรุงสุขภาพกายสำหรับผู้สูงอายุ การเตรียมตัวด้านการเงินและรายได้หลัง
เกษียณอายุจากการทำงานปกติ
2. หลักสูตรส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิต เป็นกิจกรรมที่เน้นความรู้และการฝึกทักษะ
ในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ และการจัดหางานให้กับผู้สูงอายุ

3. หลักสูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่เน้นความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพ งานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ ศาสนธรรม และการให้ข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุ

4. โครงการส่งเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุ เน้นการจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ สำหรับผู้สูงอายุ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

อาชญญา รัตนอุบลและคนอื่นๆ (2552) กล่าวว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ต้องยึดหลักการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในวัยของตนได้เป็นอย่างดี และต้องตอบสนองปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) อันสอดคล้องกับความต้องการ (Needs) ของผู้สูงอายุ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาด้านความรู้พื้นฐาน เพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต กิจกรรมด้านการฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะอาชีพ สร้างรายได้ ก่อให้เกิดการพึ่งตนเอง และกิจกรรมด้านข่าวสารข้อมูล ซึ่งเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการรับมือกับปัญหาต่างๆ ในชีวิตอย่างเหมาะสม

จากการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เน้นความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ให้ผู้สูงอายุเห็นถึงคุณค่าในตนเอง และนำความรู้ที่มีและความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อการดำรงชีวิต การเสริมสร้างรายได้ การมีอาชีพ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.7 กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ

สุรกุล เจนอบรม (2541) สรุปไว้ว่า การจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งในและนอกระบบนั้น จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุและผู้ที่กำลังอยู่ในวัยสูงอายุได้รับข่าวสารข้อมูลและการเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต
3. เพื่อส่งเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุในสังคม เพื่อให้เป็นภูมิปัญญาของชุมชน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ควรจัดกิจกรรมการศึกษาหลัก
2 ประการ คือ

1. กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดเพื่อให้ความรู้ ข่าวสารข้อมูลในเนื้อหา
สาระที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในด้านสุขภาพอนามัย ด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ งานอดิเรกและ
สันทนาการ ฯลฯ ซึ่งจะจัดอยู่ในรูปของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรม กลุ่มสนใจ การฝึก
อาชีพระยะสั้น

2. กิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดกิจกรรมหรือบรรยากาศที่จะส่งเสริมให้
ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้จากอัธยาศัย โดยจัดบริการในรูปของสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ รายการวิทยุ
รายการโทรทัศน์ ฯลฯ

ในส่วนของเนื้อหาสาระกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ควร
คำนึงถึงหลัก 4 ประการ คือ

1. การเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุ
2. การสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ
3. การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ
4. การใช้คุณค่าของผู้สูงอายุ

กรอบเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ควร
คำนึงถึงหลัก ดังต่อไปนี้ คือ

1. หลักสูตรการเตรียมความพร้อมเป็นผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่เน้นเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป
ในการเตรียมตัวเกษียณอายุจากงานประจำ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนา
สุขภาพจิต การเตรียมตัวด้านการเงินและรายได้หลังจากการเกษียณอายุจากการทำงานปกติ

2. หลักสูตรส่งเสริมความมั่นคงในการดำรงชีวิต เป็นกิจกรรมที่เน้นความรู้และการฝึก
ทักษะในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ

3. หลักสูตรพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่เน้นความรู้ด้านสุขภาพ
อนามัย การออกกำลังกาย งานอดิเรกสำหรับผู้สูงอายุ

4. โครงการส่งเสริมคุณค่าผู้สูงอายุ เน้นการจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้กำลังใจผู้สูงอายุ ปลูกการใช้คุณค่าของผู้สูงอายุให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม

จากกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุข้างต้น สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งในและนอกระบบ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับข่าวสาร ข้อมูลและการเรียนรู้ สามารถดำรงชีวิตในวัยผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข บนความมั่นคงในการดำรงชีวิต รวมทั้งกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีผลต่อความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ให้เป็นผู้สูงอายุที่สมบูรณ์และมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2.1 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

สนอง โลหิตวิเศษ (2544) กล่าวว่า Knowles (1980) โดยใช้คำ “Andragogy” ซึ่งหมายถึง ศิลปะและศาสตร์ของการสอนผู้ใหญ่ ประกอบด้วยสมมติฐาน 4 ข้อ ดังนี้ (อุไรวรรณ ห่วงสกุล, 2554)

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (a self-concept relating to self-direction versus control by others) ผู้เรียนสามารถกำหนดความต้องการการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ (role of experience as a resource for learning) การใช้ประสบการณ์ผู้ใหญ่เป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ และเน้นย้ำการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากประสบการณ์
3. ความพร้อมที่จะเรียนรู้บทบาทภาระงานเชิงพัฒนาการและบทบาททางสังคม (readiness to learn based on development tasks and social roles) ผู้ใหญ่จะไม่เรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิต สิ่งที่เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับความต้องการ
4. การนำผลการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทันที (a time perspective base on the immediacy of application of learning and on problems versus subject centered learning) ผู้ใหญ่เรียนเพื่อต้องการนำความรู้ไปใช้ได้ทันที

Knowles ได้สรุปเป็นทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (modern adult learning theory) ดังนี้ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529)

1. ความต้องการและความสนใจ (need and interests) หมายความว่า ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี หากตรงกับความต้องการและความสนใจของเขา สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life situation) หมายความว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดี ถ้าผู้สอนยึดเอาตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน ดังนั้นการจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situation) หมายความว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดี ถ้าผู้สอนยึดเอาตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (analysis of experience) คือ การที่ผู้สอนพยายามวิเคราะห์ประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียด

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตัวเอง (Self - directing) ซึ่งเป็นความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ คือ การมีความรู้สึกรู้สีก่อนนำตนเองได้

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual differences) โดยธรรมชาติแล้ว คนเราย่อมมีความแตกต่าง ซึ่งเป็นข้อสำคัญในการคำนึงถึงของรูปแบบการเรียนการสอน

อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าเป็น “ ศิลป์และศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ” ซึ่งประกอบด้วย อรรถัย ศักดิ์สูง (2543)

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self – concept) ผู้ใหญ่จะมีลักษณะที่เติบโต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีวุฒิภาวะสูง มโนทัศน์ต่อตนเอง จะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการนำตนเอง เป็นตัวของตัวเอง

2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากขึ้น มีประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรอันมีค่าของการเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็จะมีพื้นฐานเปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อรู้สึกว่สิ่งนั้น “จำเป็น” ต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน

4. แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to learning) ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งนำความรู้ไปใช้ทันที

จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ตามที่ตนเองต้องการและสนใจ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจและจดจำในสิ่งที่เรียนได้ดี อีกทั้งยังนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริงสู่การนำตนเองต่อไป

2.2 การจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่

อ้างอิง M. Knowles, Holton, E.III, & Swanson R., (1998) ซิตซิงค์ ส. นันทนาเนตร (2549) กล่าวว่า โนลส์ได้อธิบายเปรียบเทียบความคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนผู้ใหญ่ในประเด็นต่างๆ ไว้ดังนี้

1. ความต้องการที่จะรู้ (The need to know) ผู้ใหญ่ต้องการเรียนรู้ว่า ทำไมเขาถึงต้องเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ ก่อนที่เขาจะเรียน ดังนั้นสิ่งสำคัญสิ่งแรกของผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) คือการช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ เขา “มีความจำเป็นในการที่จะเรียน” ในสิ่งนั้นๆ

2. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) ผู้ใหญ่มองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง ดังนั้น นักการศึกษาผู้ใหญ่ ควรต้องช่วยสร้างบรรยากาศที่จะเอื้อให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้เรียนที่ต้องพึ่งพิงคนอื่นไปเป็นผู้เรียนที่สามารถชี้นำตนเองได้

3. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Learner's Experiences) ผู้ใหญ่ทุกคนมีประสบการณ์มากมายหลากหลาย ซึ่งสะสมมาตั้งแต่เยาว์วัย ประสบการณ์เหล่านี้ยังส่งผลตั้งแต่การเรียนการสอน โดยทั่วไปผู้เรียนจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก ทั้งภูมิหลัง วิถีชีวิต แรงจูงใจ ความสนใจ และเป้าหมายของการเรียน ดังนั้น นักการศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญต่อเทคนิควิธีสอน ที่เน้นการเรียนรู้รายบุคคล และตระหนักเสมอว่า ประสบการณ์ของบุคคล ถือเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ดังนั้นเทคนิคการสอน ควรเป็นเทคนิควิธีที่เน้นประสบการณ์ การใช้การปฏิบัติทดลองมากกว่าการถ่ายทอดความรู้โดยตรง

4. ความพร้อมในการเรียนรู้ (Readiness to learn) ผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่เขาจำเป็นต้องรู้ หรือสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้คนพร้อมที่จะเรียนรู้ คือ ช่วงพัฒนาการของวัย การเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาการหนึ่งไปสู่อีกช่วงหนึ่งจะมีความเกี่ยวข้อง

กับความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ สมมติฐานนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของช่วงเวลาของการเรียนรู้ที่มักจะสอดคล้องกับช่วงพัฒนาการของวัยด้วย

5. เป้าหมายของการเรียนรู้ (Orientation to learning) ผู้ใหญ่มีแนวโน้มที่จะมุ่งเป้าหมายของการเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต หรือเพื่อการแก้ไข ปัญหา (Life-Centered หรือ Problem-Center) ดังนั้นการเรียนการสอนผู้ใหญ่จึงควรเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเขา หรือปัญหาที่เขา กำลังประสบอยู่มากกว่าการเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาวิชาพื้นฐานทั่วไป

6. แรงจูงใจในการเรียนรู้ (Motivation) แม้ผู้ใหญ่จะมีการตอบสนองต่อแรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) แต่แรงจูงใจที่สำคัญกว่าแรงจูงใจภายนอก คือ แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ควรตระหนักถึงแรงจูงใจภายในเป็นสำคัญ

จากการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นการจัดการศึกษาที่ต้องการปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น ความต้องการที่จะรู้ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียนรู้ เป้าหมายของการเรียนรู้ และแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งทุกปัจจัยเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งล้วนแต่เป็นการตอบสนองผู้เรียน ผู้สอน จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือเป็นผู้อำนวยด้านการศึกษาให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

2.3 ขั้นตอนและองค์ประกอบกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่

ซิดซงค์ ส.นันทนาเนตร (2549) ได้สรุปกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่ตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ โดยการสร้างบรรยากาศแบบผู้ใหญ่ (Adulthood) ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ใหญ่ ซึ่งบรรยากาศนี้ หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น สถานที่ ความสะดวกสบาย และสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา

2. สร้างกลไกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนผู้เรียน ซึ่งอาจกระทำได้โดยการตั้งกลุ่มทำงาน ตั้งกรรมการ หรือข้อตกลงร่วมกัน

3. การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งค่านิยมและความสนใจของผู้เรียน อาจจะทำได้โดยใช้เทคนิคการประเมินตนเองและ อภิปรายร่วมกัน

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน
5. การออกแบบหรือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้
6. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
7. การประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งอาจรวมถึงการประเมินความต้องการซ้ำ การประเมินผลนี้ควรเป็นลักษณะของการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่ตามที่โนลส์ ได้เสนอไว้ว่า เป็นรูปแบบที่มีลักษณะเป็นกระบวนการไม่ใช่รูปแบบที่เป็นเนื้อหา ด้วยเหตุนี้ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ จึงทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของผู้ใหญ่ ดังต่อไปนี้

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
2. จัดโครงสร้างหรือกลไก สำหรับการวางแผนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน
3. วิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. กำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่สนองต่อความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ออกแบบประสบการณ์ เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. ดำเนินการให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้ ด้วยวิธีการและสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม
7. ประเมินผลการเรียนรู้และวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้อีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความต้องการนั้นๆ ว่าได้รับการตอบสนองหรือไม่

Knowles (1984) ได้นำเสนอองค์ประกอบของการนำแนวคิดของ Andragogy ไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่ โดยเสนอแนะขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมที่ผู้สอน (หรือผู้อำนวยการเรียนการสอน) ควรดำเนินการ ดังนี้

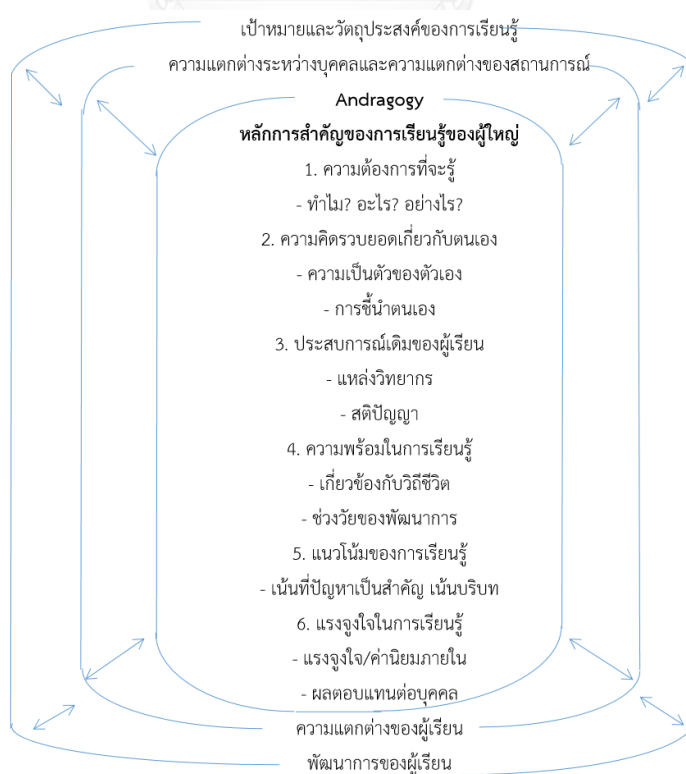
1. สร้างบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ทั้งทางกายภาพ จิตวิทยา เช่น การจัดชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศที่เกิดการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน การไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Mutual Trust) กล่าวโดยรวม คือ ผู้สอนควรมีพฤติกรรม หรือสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี โดยมีพฤติกรรมสำคัญ คือ ความเอื้ออาทร การให้เกียรติและการยอมรับผู้อื่นและตนเอง (caring respectful และ accepting

climate) ซึ่งบรรยากาศเช่นนี้ เป็นสิ่งจำเป็นที่เรียกว่า “บรรยากาศแห่งการเป็นมนุษย์” (a climate of humanness)

2. ต้องพยายามให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนในการกำหนดวิธีการและหลักสูตรที่จะเรียน
3. ต้องให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนของตน
4. ช่วยให้ผู้เรียนระบุหรือกำหนดเป้าประสงค์การเรียนของตน
5. กระตุ้นให้ผู้เรียนระบุแหล่งความรู้และกลยุทธ์ในการเรียนรู้
6. ช่วยผู้เรียนสามารถดำเนินการให้บรรลุตามแผนการที่วางไว้
7. พยายามให้ผู้เรียนมีส่วนในการประเมินผลการเรียนของตน โดยเฉพาะการใช้การประเมินเชิงคุณภาพ

Knowles (1984) ได้เสนอองค์ประกอบของการนำเสนอแนวคิดของ Andragogy ไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่ ดังแผนภาพ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 Andragogy in Practice P.82

Knowles (2005) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่ (Process Element of Andragogy) ไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน โดยเป็นการแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะใช้ในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่า กำลังจะเรียนเรื่องอะไร และสามารถเรียนได้ โดยการนำประสบการณ์ที่มีมาใช้ในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความคาดหวังในการเรียนและชี้ว่าตนเองได้ เพื่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้

2. การสร้างบรรยากาศสำหรับการเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีความรู้สึกผ่อนคลาย เคารพซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความอบอุ่นและไม่เป็นทางการ สภาพแวดล้อมต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมจะมีผลต่อความรู้สึกและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยลดความกังวลของผู้เรียนได้

3. วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ลดการขัดแย้งกับความต้องการของผู้เรียน

4. การวิเคราะห์ความต้องการจะช่วยให้ทราบถึงความต้องการในการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากบุคคล องค์กร และสังคม จะช่วยระบุได้ว่า ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเริ่มต้นเรียนจากชั้นไหนถึงชั้นไหน ซึ่งจะทำให้ทราบความต้องการของผู้เรียน

5. กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ต้องสามารถวัดได้ จากการสังเกตการณ์กระทำ และต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ

6. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องนำปัญหาของผู้เรียนมาเป็นพื้นฐานในการออกแบบกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาและเลือกปัญหาที่เหมาะสมของตนเองที่จะใช้ในการเรียนรู้มาออกแบบกิจกรรม

7. กิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

8. การประเมินผลการเรียนรู้ ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพและการบรรลุผลของวัตถุประสงค์ เพื่อการพัฒนาของการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

จากขั้นตอนและองค์ประกอบกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่ข้างต้น สรุปได้ว่า ขั้นตอนและองค์ประกอบของการเรียนการสอนนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าใจในความต้องการ

ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีการตัดการด้านบรรยากาศ การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนเสริมผู้เรียนด้านการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ตามสภาพจริง โดยเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

2.4 รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่

Knowles (1970) ได้รวบรวมจากประสบการณ์การสอนและการฝึกอบรมผู้ใหญ่มาสอน เป็นรูปแบบการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Design Models) เพื่อออกแบบหรือวางแผนกิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ได้หลากหลายไปตามสถานการณ์ บริบทสิ่งแวดล้อม Knowles ได้เสนอตัวอย่างไว้ 5 รูปแบบ มีดังต่อไปนี้

1. รูปแบบตามโครงสร้าง (Organic Model) มี 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1.1 การสร้างบรรยากาศ
- 1.2 จัดโครงสร้างทางกายภาพให้เอื้ออำนวยร่วมกันวางแผน
- 1.3 การร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการ
- 1.4 การร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์
- 1.5 การร่วมกันวางแผนกิจกรรม
- 1.6 การดำเนินการตามแผน และ
- 1.7 การร่วมกันประเมินและวิเคราะห์ความต้องการอีกครั้ง

2. รูปแบบตามขั้นตอนดำเนินการ (Operational Model) เป็นการวางแผนกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้

3. รูปแบบตามบทบาท (Role Model) เป็นรูปแบบที่ยึดตามสมรรถนะ (Competency) หรือ ความรู้ความสามารถ (Performance) ที่จำเป็นต่อบริบท (Role)

4. รูปแบบตามหน้าที่ (Functional Model) เป็นรูปแบบที่ยึดภารกิจและหน้าที่ของหน่วยงานในองค์กร (Committee)

5. รูปแบบตามเนื้อหา (Thematic Model) เป็นรูปแบบที่ยึดแก่นสาร (Theme) ของเนื้อหา เป็นหลักในการจัดวางเนื้อหาและกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

จากรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ สรุปได้ว่า เป็นแนวคิดในการวางแผน กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อความเหมาะสมกับผู้เรียนและความต้องการหาทางในการแก้ปัญหาและพัฒนา ทักษะตนเอง

ตอนที่ 3 แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

3.1 แนวคิดและความหมายของผู้สูงอายุ

สุรกุล เจนอบรม (2534) ได้แบ่งความชรา ออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. ชราโดยอายุ นับปีตามปฏิทิน
2. ชราโดยสังขาร คือ สภาพเรื้อรังเป็นไปตามสังขาร
3. ชราโดยจิตใจ คือ สภาพเรื้อรังที่มีจิตใจหรือประสาทไม่ปกติ
4. ชราโดยสังคม คือ ชีวิตการงานและสังคม

ศิริพันธ์ ถาวรวิวงษ์ (2543) ได้สรุปความหมายของผู้สูงอายุไว้ว่า หมายถึง ผู้สูงอายุ หรือ วัยชรา คือ วัยของมนุษย์ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายของชีวิต ดังนั้นนิยามของผู้สูงอายุ (Elderly) อาจแตกต่างกันไป เมื่อพิจารณาในแง่มุมต่างๆ อาทิ ทางชีววิทยา ทางประชากรศาสตร์ การจ้างงาน และทางสังคมวิทยา ในทางสถิติมักถือว่า ผู้ที่อยู่ในวันสูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60-65 ปีขึ้นไป สำหรับประเทศไทย กำหนดไว้ว่า ผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การกำหนดเกษียณอายุของข้าราชการโดยนับอายุตามปฏิทินมาตรฐานสากล คือ 60 ปีทั้งหญิงและชาย โดยเกณฑ์ทั่วไปแล้วแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น ผู้สูงอายุตอนต้น คือ บุคคลที่มีอายุ 60-69 ปี และผู้สูงอายุตอนปลาย คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป

จากความหมายของผู้สูงอายุข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้ ที่สั่งสมประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ มากมาย เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าแก่สังคม อีกทั้งยังสร้างประโยชน์ในสังคม

3.2 ทฤษฎีที่นำมาอธิบายผู้สูงอายุ

สุทธิชัย จิตะพันธุ์กุล (2544) กล่าวว่า ความสูงอายวยังสัมพันธ์กับทฤษฎีบทบาทของสังคม (Role Theory) อธิบายว่า อายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคล บุคคลจะปรับตัวต่อการเป็นผู้สูงอายุได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับที่ยอมรับบทบาทของตนเองใน

แต่ละช่วงอายุ ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะส่งผลถึงการยอมรับบทบาททางสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตอีกด้วย และ ทฤษฎีกิจกรรมทางสังคม (Activity Theory) อธิบายว่า ถ้าบุคคลใดมีกิจกรรมมากอย่าง จะสามารถปรับตัวได้มากขึ้นเท่านั้น และมีความพึงพอใจในชีวิตสูง ที่ทำให้เกิดความสุขในการดำรงชีวิตต่อไป แนวคิดนี้จะเน้นกิจกรรมเป็นสำคัญ

จากทฤษฎีที่นำมาอธิบายผู้สูงอายุข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ทำให้ผู้สูงอายุต้องเรียนรู้เพื่อการปรับตัว และยอมรับกับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 ความต้องการของผู้สูงอายุ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2525) ได้เน้นถึงความต้องการของผู้สูงอายุ โดยยึดแนวของคลาร์ค (Clark) พบดังต่อไปนี้

1. ต้องการทำให้ตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
2. ต้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหรือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
3. ต้องการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ หรือเกิดความพึงพอใจแก่ตนทุกวิถีทาง
4. ต้องการเข้าร่วมสนุกกับเพื่อนตามปกติ
5. ต้องการการยอมรับนับถือ
6. ต้องการแสดงออกในผลสำเร็จของตน

บังอร ธรรมศิริ (2549) ได้สรุปว่า ความต้องการของผู้สูงอายุแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ควรที่จะทำความเข้าใจพื้นฐานชีวิตของผู้สูงอายุที่อยู่ในความดูแล ซึ่งครอบคลุม ถ้าวามีบทบาทสำคัญยิ่ง โดยสรุปความต้องการของผู้สูงอายุ ได้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการอาหาร การขับถ่าย การพักผ่อนนอนหลับ การมีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย การมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมตามฤดูกาล และต้องการการรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย
2. ความต้องการทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุต้องการความรัก การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับนับถือ การเข้าใจ การเห็นอกเห็นใจและการให้อภัย

3. ความต้องการทางด้านสังคม ผู้สูงอายุยังต้องการมีกิจกรรมทางสังคม เช่น การพบปะเพื่อน การร่วมกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

4. ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับตนเอง ช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมและทำบุญ รวมทั้งเป็นค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย

Maslow (1978) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นตอนพื้นฐาน ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs)
4. ความต้องการได้รับการยกย่อง มีชื่อเสียงและเกียรติยศ (Self-Esteem Needs)
5. ความต้องการได้กระทำตามความสามารถที่เป็นจริง (Self-Actualization)

จากความต้องการของผู้สูงอายุข้างต้น สรุปได้ว่า ความต้องการของผู้สูงอายุนั้น มีความต้องการอยู่บนพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตในสังคม รวมถึงด้านอาชีพที่แสดงถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจและปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิต การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมต่อไป

3.4 กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2546)

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิ โดยได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ ฝึกอาชีพที่เหมาะสม กล่าวคือ ให้ข้อมูล ค่าปรึกษา ข่าวสารตลาดแรงงาน การจัดหางาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรมและฝึกอาชีพ โดยมีศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพ และตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะที่สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ (Dupuis, Kousaie, Wittich and Spadafora, 2007: 273-292) ด้านความมีอิสรภาพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

1. ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนจากการได้รายได้ ครอบคลุม การช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคม และการช่วยเหลือตนเองเพื่อสามารถเข้าถึงปัจจัย 4 (น้ำ อาหาร ที่พักอาศัย เครื่องนุ่งห่ม) รวมถึงการดูแลรักษาสุขภาพ

2. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการทำงานหาเลี้ยงชีพ หรือเบี้ยเลี้ยงต่างๆ

3. ผู้สูงอายุควรสามารถตัดสินใจในการเลือกที่จะเกษียณอายุงานได้ด้วยตนเอง

4. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการให้การศึกษาเพิ่มเติม และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง

5. ผู้สูงอายุควรอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย และเหมาะสมต่อสภาวะทางร่างกายของตนเอง

6. ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิเสรีภาพในการเลือกพำนักอาศัยในที่อยู่อาศัยได้ตามความต้องการของตนเอง

ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. ผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมในสังคม รวมถึงมีส่วนร่วมในการพัฒนา และดำเนินการทางนโยบายซึ่งมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ รวมถึงนโยบายเกี่ยวกับการแบ่งปัน และถ่ายทอดทักษะ และประสบการณ์กับเยาวชนรุ่นใหม่

2. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าร่วมการให้บริการแก่สังคมส่วนรวม หรือการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร ที่เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของตนเอง

3. ผู้สูงอายุควรมีโอกาสในการสร้างเครือข่าย หรือสมาคมสำหรับผู้สูงอายุด้วยกัน

4. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัว และชุมชนของตนเองตามคุณค่าทางวัฒนธรรมในสังคม

5. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือส่งเสริมทางด้านการดูแลรักษาสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ รวมถึงความเป็นอยู่ที่ดีทางอารมณ์ ตลอดจน การช่วยเหลือเพื่อหลีกเลี่ยงการเจ็บป่วยต่างๆ ที่เหมาะสม และครบถ้วน

6. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือทางด้านการบริการทางสังคม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อยกระดับความมีอิสรภาพ การคุ้มครอง และการดูแลเอาใจใส่

7. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการได้รับประโยชน์จากสถาบันที่ให้การดูแล และคุ้มครองทางทรัพย์สิน และทางสังคม รวมถึงสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ

8. ผู้สูงอายุควรได้รับการช่วยเหลือทางด้านสิทธิมนุษยชน และสิทธิเบื้องต้นในการพำนักอาศัย การเข้าร่วมการดูแลรักษาต่างๆ รวมถึงผู้สูงอายุควรได้รับการเคารพที่สมเกียรติ และได้รับการยอมรับในเรื่องความเชื่อ ความต้องการ และความเป็นส่วนตัว และผู้สูงอายุควรมีสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลเอาใจใส่ และคุณภาพชีวิตของตนเอง

ด้านการบรรลุในสิ่งที่ต้องการ ประกอบด้วย

1. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง
2. ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทางการศึกษา วัฒนธรรม ศาสนา และการพักผ่อนหย่อนใจ
3. ผู้สูงอายุควรที่จะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมเกียรติ และปลอดภัยจากการคุกคามต่างๆทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
4. ผู้สูงอายุควรได้รับความยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นความยุติธรรมทางด้าน เพศ เชื้อชาติ ชนชาติ สภาพทางร่างกาย เช่น การพิการ และสถานะภาพต่างๆ

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) จัดแบ่งเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก คือ

1.1 มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ

1.2 มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3 มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก

2.1 มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น

2.2 มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

2.3 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

2.4 มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

2.5 มาตรการ ส่งเสริม สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

2.6 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก คือ

3.1 มาตรการคุ้มครองด้านรายได้

3.2 มาตรการหลักประกันด้านคุณภาพ

3.3 มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง

3.4 มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก คือ

4.1 มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ

4.2 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก คือ

5.1 มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

5.2 มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมอย่างเหมาะสม

5.3 มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

5.4 มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564)

กลุ่มที่ 3: คนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ

1. สรุปสาระสำคัญ

1.1 ทิศทางการพัฒนาคนไทยกับสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ ช่วงเข้าได้มีการนำเสนอกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยมีการกำหนดเป้าหมายไว้ 7 ประการ ร่วมกับการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นปัจจัยหนุนเสริมให้การขับเคลื่อนการทำงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ซึ่งกรอบแนวคิดที่นำมาใช้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นี้เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และแนวคิดการปฏิรูปต่างๆ เพื่อนำไปสู่ประเทศที่มี รายได้สูง และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้ การพัฒนาไปสู่ประเทศรายได้สูงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนา ศักยภาพคน และให้คนไทยได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทั้งจากการกระจายทรัพยากร และจากการลงทุนใน โครงการต่างๆ โดยทิศทางการพัฒนาคนและสังคมในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต้องมีการวางแนวทางให้ สอดรับกับสถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.1.1 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

(1) การเปลี่ยนแปลงประชากรสู่สังคมสูงวัย อัตราเจริญพันธุ์รวมจะลดลงจาก 1.62 ในปี 2558 เหลือเพียง 1.3 ในปี 2583 ส่งผลให้สัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 32.1 ขณะที่ ประชากรวัยเด็กลดลงเหลือร้อยละ 12.8 และวัยแรงงานลดลงเหลือเพียงร้อยละ 55.1 ทำให้มีภาวะพึ่งพิง แรงงานเพิ่มขึ้น โดยจากปี 2558 ผู้สูงอายุ 1 คนจะพึ่งพิงแรงงาน 4.2 คน แต่จะเหลือเพียง 1.7 คน ในปี 2558 ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เพิ่มขึ้น รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพหลังวัยเกษียณจากอัตรา การออมที่ต่ำ และการต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติ

1.1.2 เป้าหมายการพัฒนาคนและสังคมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

(1) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน เน้นการพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ไปสู่ระดับสากล รวมทั้ง การสร้างความอบอุ่นและความมั่นคงในครอบครัว 56

(2) การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เน้นการลดความแตกต่างทั้งในเรื่องของรายได้ และการกระจายการถือครองทรัพย์สินทั้งระหว่างบุคคลและพื้นที่ การเข้าถึงระบบความคุ้มครองทาง สังคมที่มีคุณภาพครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งสถาบันทางสังคมและชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ

1.1.3 ประเด็น/แนวทางการพัฒนาที่สำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

(1) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน โดยการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต วัยเด็ก ส่งเสริมโภชนาการ อนามัยแม่และเด็ก พัฒนามาตรฐานศูนย์เด็กเล็ก วัยเรียน พัฒนา IQ EQ MQ รวมทั้ง ทักษะในการประกอบอาชีพและการใช้ชีวิต การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา วัยแรงงาน พัฒนาผลิตภาพแรงงาน การคุ้มครองแรงงานนอกระบบ พัฒนาอาชีพอนามัย และส่งเสริมการออม วัยสูงอายุ สร้างหลักประกันทางสังคมที่ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีระบบการดูแลที่เหมาะสม การส่งเสริมสุขภาพและป้องกัน โรค โดยการควบคุมและป้องกันปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภคด้านสุขภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยพัฒนาการศึกษาทั้งระบบทั้งในเรื่อง คุณภาพครูหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน การประเมินคุณภาพการศึกษา และการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การคิดวิเคราะห์ ทักษะการดำเนินชีวิต และ

การประกอบอาชีพ การพัฒนาสมรรถนะแรงงานให้มีทักษะตรงตามความต้องการของตลาด มีทักษะพหุภาษาและ ทักษะไอที และมีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพที่เป็นมาตรฐานสากล

(2) การสร้างความเสมอภาคทางสังคม เน้นการพัฒนาเรื่องโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มคนจนและผู้ด้อยโอกาส ทั้งในเรื่องสวัสดิการพื้นฐานและระบบ บริการสาธารณสุข การสร้างความมั่นคงทางรายได้และโอกาสในการประกอบอาชีพทั้งการฝึกทักษะอาชีพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ รวมทั้งการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายสำหรับประชาชน มีระบบยุติธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง และเพิ่ม ศักยภาพของกองทุนยุติธรรม

(3) การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและชุมชน เน้นการสร้าง ความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้างบทบาทของสถาบันทางสังคมและวัฒนธรรม สร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของ ผู้สูงอายุ เพื่อทำให้เกิดสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพ ประธานดำเนินรายการได้เสนอภาพสังคมไทยในอนาคตที่จะเป็นสังคมแนวราบมากขึ้น ดังนั้น การสร้างสังคมต้องให้ความสำคัญในเรื่องของคนตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเป็นผู้สูงอายุ โดยทิศทางในอนาคตที่เป็น ตัวเลขเชิงสถิติแสดงให้เห็นว่า คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น เกษียณอายุ 60 ปีแต่ยังไม่แก่ ยังเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมี คุณค่า

2. การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน

2.1 ภาพรวมการพัฒนาคนทุกช่วงวัย

(1) การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ต้องเริ่มตั้งวัยเด็กจนถึงวัย สูงอายุ ให้ความรู้ทั้งในด้านสุขภาพ การใช้จ่าย การออม รวมทั้งฝึกให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง

2.2 วัยสูงอายุ

(1) การกำหนดค่านิยม เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาในสังคมสูงวัย ควรระบุ ค่านิยมและเป้าหมายของคำว่าผู้สูงวัยและสังคมสูงวัยที่มีคุณภาพให้มีความชัดเจน ซึ่งองค์ประกอบ ของ ผู้สูงวัยที่มีคุณภาพนั้นจะประกอบด้วย (1) การมีสุขภาพดีทั้งกาย ใจ สติปัญญา (2) มีความสามารถในการทำงาน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ (3) การมีความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ มีครอบครัวร่วมเย็นเป็นสุข อยู่ใน สภาพแวดล้อมที่ดี ที่พักอาศัยถูกสุขอนามัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงวัย และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้ ควรพิจารณา

ใช้แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545- 2564) ของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติซึ่ง คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแล้วเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2553 เป็น แนวทางในการจัดทำประเด็นการ พัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฯ จะมีการประเมินและปรับปรุงให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศทุกๆ 5 ปี

(2) การดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมถึงการเตรียมความพร้อมในช่วงระยะเวลา สุกท้าย ของชีวิต นอกเหนือจากการเตรียมความพร้อมการออมเพื่อวัยเกษียณ ทั้งในส่วนของตัวผู้สูงอายุเอง คน รอบข้าง และระบบรองรับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเงินและการคลัง บุคลากร สถานที่ ระบบ สาธารณสุข และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ นอกจากนี้ ควรมีการตั้งศูนย์ผู้สูงวัยในทุกชุมชน เพื่อให้ ผู้สูงอายุมีโอกาส พัฒนาตนเอง มีการทำกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบจิตอาสา ทำงานช่วยเหลือในชุมชน สังคม ซึ่งจะส่งผลดีต่อ จิตใจ ตลอดจนจัดให้มีหมู่บ้าน/ชุมชนผู้สูงอายุแบบอยู่ประจำจังหวัดละ 1 แห่ง เพื่อให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบทั้งด้านภารกิจและงบประมาณ ในการดำเนินการให้ชัดเจน

(3) พัฒนาและปรับปรุงระบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้เหมาะสมกับ ข้อจำกัด ทางกายภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งในส่วนของ การปรับปรุงแบบแปลนสิ่งอำนวยความสะดวกในที่อยู่ อาศัยและชุมชน เช่น การมีราวจับในห้องน้ำ การจัดเตรียมห้องและอุปกรณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้บันได และ การจัดให้มีสวนสาธารณะในบริเวณใกล้เคียง การจัดสถานที่และกิจกรรมการออกกำลังกายที่ เหมาะสมกับ ผู้สูงอายุ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว จะสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุได้ ทั้งนี้ ในส่วนของกลุ่ม ผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแล ควรจัดให้มีสถานที่ดูแลผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน/ชุมชน ใน ลักษณะที่เป็น daycare ที่มี บุคลากรประจำ โดยอาจพิจารณายกระดับอาสาสมัครหมู่บ้านให้เป็นนัก จัดการสุขภาพ เพื่อรองรับแนวโน้ม การเพิ่มขึ้นของครอบครัวเชิงเดี่ยวในปัจจุบัน

(4) พิจารณาแนวทางการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่ม ผู้สูงอายุที่มีกำลังซื้อสูงและมีความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยว แต่มีข้อจำกัดทางกายภาพ โดย ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและ เหมาะสม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (ageing society friendly) การอำนวยความสะดวก แก่นักท่องเที่ยวสูงอายุภายใต้หลักการ Wheelable city นอกจากนี้ ควรมีมาตรการ สนับสนุนที่สามารถสร้าง แรงจูงใจให้กับผู้ประกอบการภาคเอกชนในการผลิตสินค้าสำหรับผู้สูงอายุใน ราคาที่เหมาะสม

(5) เตรียมความพร้อมผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยเริ่มตั้งแต่การ ปรับทัศนคติของผู้สูงอายุ ว่ายังเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพ ความรู้และความสามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศได้และการสร้างความตระหนักให้ผู้สูงอายุเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมในมิติต่างๆ ได้แก่ ความมั่นคงทางการเงิน การดูแลรักษาสุขภาพ การมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมาตรการสนับสนุนการจ้างงานหลังวัยเกษียณ ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มผู้สูงอายุ เห็นในคุณค่าของตนเอง และยังช่วยปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติด้านลบของประชากรกลุ่มอื่นๆ จากการมองผู้สูงอายุเป็นภาระได้อีกด้วย

(6) การใช้เงินทุนจากแหล่งอื่นๆ ในการสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงระบบการเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุให้มีความยั่งยืน เช่น กองสลากกินแบ่งรัฐบาล ภาษีบาป ภาษีเงิน ามัน ภาษีค่าโทรศัพท์ กิจกรรมโทรทัศน์ สถาบันศาสนา นอกจากนี้อาจพิจารณาปรับแก้ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกองทุนผู้สูงอายุ และปรับเพิ่มเบี้ยผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน

(7) การสร้างระบบการเรียนรู้ในชุมชน โดยสร้างกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจให้แก่ผู้สูงอายุที่ถือเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของชุมชนได้เสวนาและถ่ายทอดองค์ความรู้/แนวคิดที่สำคัญให้แก่ลูกหลานหรือคนรุ่นต่อไป นอกจากนี้ควรมีการรวมกลุ่มระหว่างผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นเครือข่ายในการ แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.3 ขยายบทบาทให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุใน ชุมชน โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระยะต่อไปมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเทศบาลหลายแห่งมีระบบการดูแลผู้สูงอายุที่ค่อนข้างประสบผลสำเร็จเป็น รูปธรรม อาทิ การจัดตั้ง Day Care Center สำหรับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ การปรับปรุงที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับข้อจำกัดของผู้สูงอายุ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือ/เครือข่ายกับองค์กร เอกชนที่ไม่แสวงหากำไร ภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและช่วยลดภาระทางการคลังของ ภาครัฐในระยะยาว

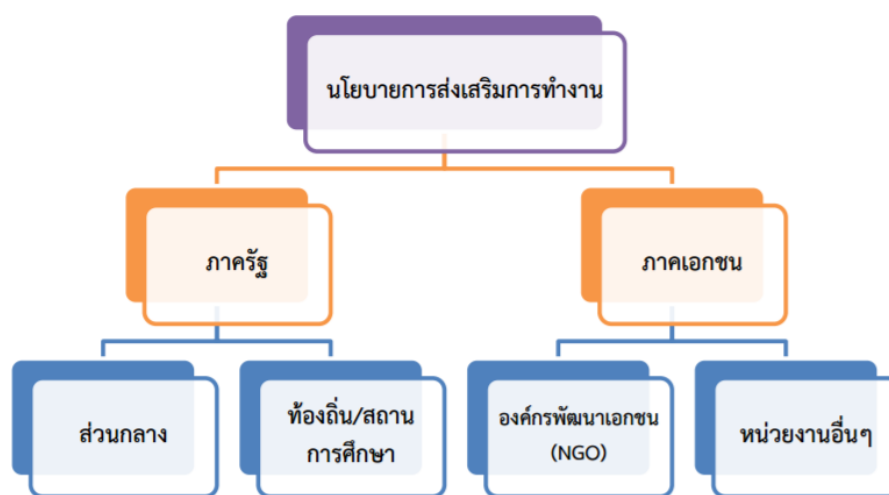
2.4 ส่งเสริมให้สถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์ร่วมสร้างความร่วมมือและกิจกรรมใน ชุมชน โดยอาจอยู่ในรูปแบบของอาสาสมัคร เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ยังมีพลังอยู่ร่วมทำกิจกรรม เกิดความรู้สึกมีคุณค่า

แผนกลยุทธ์ด้านการทำงานของผู้สูงอายุระยะที่ 1 (พ.ศ.2559-2563)

1. นโยบายและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา พอสรุปนโยบายได้เป็น 2 กลุ่มหลักดังปรากฏในแผนภาพการจำแนกนโยบาย การส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย ได้มีการจำแนกนโยบายส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุออกเป็น 1) ภาครัฐ ประกอบด้วย นโยบายจากส่วนกลาง ท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา และ 2) นโยบายภาคเอกชน ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ ในการทบทวนนโยบายการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ช่วงก่อนประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย (ปีพ.ศ.2542-2547) และช่วงที่ 2 ช่วงที่ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัย นับตั้งปี พ.ศ.2548 ถึง ปัจจุบัน การทบทวนนโยบายการส่งเสริมการทำงานต่างๆ เป็นการรวบรวมนโยบายจากรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุ ตลอดจนผลการประชุมของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

แผนภาพที่ 2 การจำแนกนโยบายส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุของประเทศไทย

จากแผนภาพ ได้มีการจำแนกนโยบายส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุออกเป็น 1) ภาครัฐ ประกอบด้วย นโยบายจากส่วนกลาง ท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา และ 2) นโยบายภาคเอกชน ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ ในการทบทวนนโยบายการส่งเสริมการทำงานของ

ผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ช่วงก่อนประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย (ปีพ.ศ.2542-2547) และช่วงที่ 2 ช่วงที่ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัย นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ถึงปัจจุบัน การทบทวนนโยบายการส่งเสริมการทำงานต่างๆ เป็นการรวบรวมนโยบายจากรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุ ตลอดจนผลการประชุมของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกันโยบายและโครงการที่ส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ

2. แนวคิดพื้นฐานของแผนกลยุทธ์ด้านการทำงานของผู้สูงอายุ ระยะที่ 1 (พ.ศ.2559-2563) แผนกลยุทธ์ฯ นี้เป็นแผนที่เชื่อมโยงกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 เพื่อให้การดำเนินงานสัมฤทธิ์ผล จึงมีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับแผนฉบับดังกล่าว วิสัยทัศน์ เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงกำหนดพันธกิจหลักไว้ดังนี้

1) พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในมิติเศรษฐกิจ มีส่วนร่วมในการทำงานเชิงเศรษฐกิจและการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและชุมชน

2) ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบบริการและสวัสดิการต่างๆ โดยการพัฒนาาระบบส่งเสริม ศักยภาพผู้สูงอายุที่มีบูรณาการและมีประสิทธิภาพ

3) ส่งเสริมศักยภาพของชุมชน ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่ม และองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการมีส่วนร่วม เพื่อการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ มาตรการ/กลยุทธ์ หน่วยงานรับผิดชอบ ดัชนี และเป้าหมาย การส่งเสริมการทำงาน ของผู้สูงอายุ ถูกกำหนดให้เป็นมาตรการสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุในแผน ผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) โดยส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ ส่งเสริมการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถและการจัดหางาน ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ยุทธศาสตร์ การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุด้านการทำงาน มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ ผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งตนเองต่อไปได้ในเชิงเศรษฐกิจให้นานที่สุด รวมทั้งสามารถมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยมีกลยุทธ์หรือมาตรการในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ซึ่งแผนกลยุทธ์ด้านการทำงานของผู้สูงอายุ ประกอบไปด้วย 5 กลยุทธ์ดังนี้

1. กลยุทธ์กระจายงานสู่บ้านหรือชุมชน

2. กลยุทธ์ด้านการขยายอายุเกษียณราชการ
3. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการจ้างงานต่อเนื่องของภาคเอกชน
4. กลยุทธ์ส่งเสริมการจ้างงานให้กับผู้สูงอายุในอาชีพที่เหมาะสมกับวัย
ประสบการณ์การทำงาน และสมรรถนะทางกาย
5. กลยุทธ์การสร้างฐานข้อมูลตลาดแรงงานด้านผู้สูงอายุ “ผู้สูงวัยคือหลักชัยของ
สังคม” ด้วยการสามารถพึ่งตนและมีส่วนร่วมเป็นกำลังในการผลิตเชิงเศรษฐกิจ
  - 1) กลยุทธ์กระจายงานสู่บ้านหรือชุมชน เพื่อลดอุปสรรคของผู้สูงอายุจากการ
เดินทางไปทำงาน หรือ สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงานที่ไม่เหมาะสม และเพิ่มโอกาสในการทำงาน
เชิงเศรษฐกิจของผู้สูงอายุโดยทำงานภายในบ้านหรือภายในชุมชน รวมทั้งเพื่อให้เกิดการแบ่งงานกัน
ทำตามความถนัด และความสามารถอย่างเหมาะสม โดยผู้สูงอายุเป็นผู้ใช้ภูมิปัญญาและออกความคิด
โดยมีคนรุ่นหลัง มาช่วยในขั้นตอนการผลิต การตลาด และการส่งเสริมการขาย
    - 1.1 ส่งเสริมให้ภาคเอกชนกระจายงานให้กับผู้สูงอายุได้ทำงานที่บ้าน/ภายใน
ชุมชน
    - 1.2 ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
ร่วมกับสมาชิกชุมชน วัยอื่นๆ
  - 2) กลยุทธ์ด้านการขยายอายุเกษียณราชการ
    - 2.1 กำหนดนโยบายและการดำเนินงานในการขยายอายุเกษียณในภาครัฐใน
สายงานที่ ขาดแคลนที่ไม่ใช่ตำแหน่งงานบริหาร พร้อมทั้งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน ประสิทธิภาพ
การทำงานผู้ที่ได้รับการขยายอายุการเกษียณ
    - 2.2 ปรับปรุงระบบบำเหน็จบำนาญข้าราชการให้สอดคล้องกับการขยายการ
เกษียณอายุ ราชการ
  - 3) กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการจ้างงานต่อเนื่องของภาคเอกชน
    - 3.1 สร้างแรงจูงใจเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายให้ภาคเอกชน ต่ออายุการทำงาน
หรือขยาย ระยะเวลาการทำงานให้กับลูกจ้างที่เป็นผู้สูงอายุด้วยมาตรการประเภทต่างๆ เช่น
มาตรการด้านระบบสวัสดิการสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นต้น

3.2 ปรับระบบประกันสังคมในส่วนของบำนาญชราภาพให้เอื้อต่อการจ้างงาน ต่อหลังจาก อายุ 55 ปี

4) กลยุทธ์ส่งเสริมการจ้างงานให้กับผู้สูงอายุในอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ประสบการณ์การทำงาน และสมรรถนะทางกาย เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำงานให้กับผู้สูงอายุที่ปรารถนาที่จะทำงาน และช่วยเพิ่มจำนวนแรงงานในระบบให้เพียงพอ

4.1 สร้างแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนมีการจ้างงานผู้สูงอายุในงานที่เหมาะสมกับ วัยวุฒิและ สมรรถนะ

4.2 พัฒนาศักยภาพและทักษะแรงงานอย่างต่อเนื่อง โดยให้เหมาะสมกับวัย

5) กลยุทธ์การสร้างฐานข้อมูลตลาดแรงงานด้านผู้สูงอายุ

5.1 สร้างตลาดแรงงานผู้สูงอายุทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัดเพื่อเป็น ศูนย์กลาง แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนายจ้างที่ต้องการจ้างผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน

5.2 ส่งเสริมให้มีการสร้างและพัฒนาฐานข้อมูลด้านแรงงานผู้สูงอายุให้ เทียบตรงและทันสมัย และภาคส่วนต่างๆ สามารถเข้าถึงได้

จากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุข้างต้น สรุปได้ว่า ตามกฎหมายได้แสดงให้เห็นว่า มีการคุ้มครองผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิต่าง ๆ อย่างสูงสุด เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับ โอกาสทางสังคม เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องถึงแม้จะเป็นผู้สูงอายุก็ตาม ยังถือว่าผู้สูงอายุเป็น ทรัพยากรที่สำคัญของสังคม จึงมีการให้ได้เรียนรู้และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีอาชีพ และการพัฒนาอาชีพ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิ โดยได้กำหนดไว้อย่าง ชัดเจน ในมาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการประกอบอาชีพ ฝึกอาชีพที่เหมาะสม กล่าวคือ ให้ข้อมูล คำปรึกษา ข่าวสารตลาดแรงงาน การจัดหางาน รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงาน การอบรมและฝึกอาชีพ โดยมี

ศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพ และตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะที่สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง

4.1 ความหมายอาชีพ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2555) ได้ให้ความหมายของอาชีพไว้ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำ โดยปกติบุคคลจะมีเพียงอาชีพเดียว หากในระหว่าง 52 สัปดาห์ บุคคลใดมีอาชีพมากกว่า 1 ชนิด ให้ถืออาชีพที่มีจำนวนสัปดาห์ทำมากที่สุด หากจำนวนสัปดาห์เท่าๆกันให้ถืออาชีพที่มีรายได้มากที่สุด

Griffin A. (1997) ให้ความหมายของอาชีพไว้ หมายถึง กลุ่มของประสบการณ์เกี่ยวกับงาน ไม่ว่าจะ เป็นพฤติกรรมและเจตคติที่บุคคลนั้นได้รับตลอดชีวิตการทำงาน โดยเป็นการคาดหวังในอาชีพระยะยาว มีการวางแผน แสวงหาโอกาสความก้าวหน้า ความมั่นคงและความพึงพอใจการประกอบอาชีพ

จากความหมายของอาชีพข้างต้น สรุปได้ว่า อาชีพ หมายถึง งานใด ๆ ที่บุคคลได้ทำเพื่อการเลี้ยงชีวิต ซึ่งงานที่ทำนั้น เกิดความคาดหวังขึ้นในงาน มีการวางแผน เรียนรู้เพื่อการพัฒนาไปสู่ความมั่นคง และการแสวงหาโอกาสและความพึงพอใจในงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง และเกิดการพัฒนาด้านตนเองอย่างต่อเนื่องต่อไป

4.2 ความหมายและแนวคิดในการพัฒนาอาชีพ

De Cenzo & Robbins (1994) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาอาชีพ (Career development) ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งองค์การจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคลากรในการจัดการกับอาชีพของตนเอง ซึ่งอาจจะได้แก่การประเมินศักยภาพของบุคคล กำหนดเส้นทางอาชีพที่เหมาะสม วางแผน และฝึกอบรม เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาและความก้าวหน้าในงาน

การพัฒนาอาชีพ หมายถึง การพัฒนาทักษะอาชีพด้านต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด ได้แก่ ความรู้ ความสามารถในการผลิต และกระบวนการการตลาด การพัฒนาอาชีพที่มีความสำคัญและจำเป็น

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2546) ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพไว้ว่า เป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงที่เน้นการบูรณาการวิถีชีวิตให้กับบุคคลชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน และส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ ชุมชน

Mondy Noe (1993) อ้างถึงใน (มัทนียา ค่อมทอง, 2552) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาอาชีพ ว่าเป็นวิธีการอย่างเป็นทางการขององค์การในการสร้างและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เพื่อให้มีคุณสมบัติสอดคล้องและเหมาะสมกับงาน ตลอดทั้งเป็นไปตามความต้องการขององค์การต่อเนื่อง รองรับความก้าวหน้าขององค์การได้อย่างเหมาะสมเพื่อประโยชน์ขององค์การและบุคลากร

จากความหมายและแนวคิดในการพัฒนาอาชีพข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาอาชีพ หมายถึง การพัฒนาความรู้ ทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดเส้นทางอาชีพ โดยมีการวางแผนและการคาดหวัง ในอาชีพ และแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิต ซึ่งแนวคิดในการพัฒนาอาชีพ จึงเป็นการนำเอาวิธีการในการพัฒนามาปรับใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับงาน เพื่อความก้าวหน้าในสายอาชีพต่อไป

4.3 ความสำคัญในการพัฒนาอาชีพ

สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน (2554) ได้สรุปความสำคัญของการพัฒนาอาชีพ ไว้ ดังนี้

1. เป็นการใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่น โดยการนำมาประกอบอาชีพ ให้มีรายได้มากขึ้น
2. เป็นการขยายตลาดให้กว้างออกไปให้ได้มาก
3. ช่วยเปลี่ยนรูปแบบของผลิตภัณฑ์หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดได้มากขึ้น
4. ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ตามที่ตนเองต้องการได้เพิ่มมากขึ้น
5. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ช่วยเพิ่มปริมาณของผลิตภัณฑ์ และทำให้การใช้แหล่งทุน และการดำเนินการด้านการตลาด สามารถดำเนินการได้เพิ่มมากขึ้น
6. ช่วยทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น
7. เป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น และทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

จากความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพ สรุปได้ว่า การพัฒนาอาชีพจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการพัฒนาตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงเศรษฐกิจของชุมชนอีกด้วย

4.4 การประยุกต์การเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ

การเลือกอาชีพและทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพโดยทั่วไปสามารถนำมาใช้ ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพได้สองประการ ประการแรกผู้ที่ทำการวิจัยใช้ทฤษฎีเป็น พื้นฐานในการตั้งสมมติฐานในการวิจัย ประการที่สองสาระของทฤษฎีได้ช่วยให้นักแนะแนวได้ เข้าใจถึงพฤติกรรม การเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคล

Hoppock (1976) อ้างจาก อุไรวรรณ จันทร์สกุลถาวร (2540) มีความเห็นว่า ทฤษฎีการเลือกอาชีพและทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพแต่ละทฤษฎี ไม่สามารถที่จะอธิบายพฤติกรรม การเลือกอาชีพหรือพัฒนาการด้านอาชีพของบุคคลได้ทุกคน เขาจึงได้นำเอาสาระสำคัญของทฤษฎีต่างๆ มาผสมผสานกันแล้วได้ประมวลเป็นหลักการไว้ 10 ประการ เพื่อให้เหมาะสมที่นักแนะแนวจะสามารถนำไปประยุกต์ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น หลักการทั้ง 10 ประการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเลือกอาชีพเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล แต่ละคนมีความต้องการหลายประการด้วยกัน เช่น ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการ อาหาร อากาศ การพักผ่อน และที่พักอาศัย ความต้องการทางด้านจิตใจ เช่น ความต้องการ การยอมรับ และการยกย่องจากผู้อื่น ต้องการความมั่นคง ความปลอดภัย เป็นต้น ความต้องการ ของบุคคลไม่เหมือนกัน จึงทำให้บุคคลเลือกอาชีพที่ต่างกัน ผู้ที่มีความต้องการที่จะติดต่อกับ บุคคลอื่นก็จะเลือกอาชีพที่ต้องทำงานติดต่อกับบุคคล เช่น อาชีพครู อาชีพนักแนะแนว อาชีพ นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ส่วนผู้ที่มีความต้องการที่จะอยู่ตามลำพังก็จะเลือกอาชีพที่ต้องทำงานติดต่อกับผู้อื่นน้อย เช่น อาชีพวิศวกร เกษตรกร เป็นต้น

2. การที่บุคคลเลือกอาชีพใดเป็นเพราะเขาเชื่อว่าอาชีพนั้นจะตอบสนองความต้องการของเขาได้มากที่สุด เช่น ผู้ที่มีความต้องการระดับสูงในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เขาก็จะแสวงหาอาชีพที่ได้รับรายได้ที่ต่ออย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

3. ความต้องการของบุคคลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ทั้งนี้ก็เพราะบุคคลเลือกอาชีพเพื่อแสวงหาสภาพแวดล้อมที่สามารถตอบสนองความต้องการของเขาตั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว

4. พัฒนาการด้านอาชีพเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลเริ่มตระหนักว่าอาชีพนั้น ๆ จะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ เนื่องจากอาชีพมีความสำคัญแก่บุคคลเป็นอันมาก อาชีพเป็นแหล่งที่มาของปัจจัยในการดำรงชีวิตและชื่อเสียงเกียรติยศ บุคคลจึงมีความสนใจที่จะแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่าง ๆ เริ่มกระบวนการพัฒนาเพื่อการเลือกและการประกอบอาชีพ

5. พัฒนาการด้านอาชีพและกระบวนการเลือกอาชีพของบุคคลจะก้าวหน้า เมื่อ บุคคลได้ตระหนักดีว่า อาชีพที่เขาคาดหวังไว้นั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ ความสามารถในการคาดหวังของบุคคลดังกล่าวขึ้นอยู่กับความรู้จักตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ และความสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผล

6. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลได้ตระหนักว่าเขาต้องการอะไรจากอาชีพ และเขามีคุณสมบัติอะไรที่เหมาะสมกับอาชีพนั้นบ้าง เช่น ความสามารถ ความถนัด เป็นต้น

7. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เช่น ลักษณะของอาชีพ รายได้และความต้องการของบุคคลในแต่ละอาชีพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เพราะข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพจะช่วยให้บุคคลได้ทราบว่าอาชีพนั้นๆ ต้องการบุคคลที่มีบุคลิกภาพอย่างไร อาชีพนั้น ๆ จะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้อย่างไร

8. ความพึงพอใจในอาชีพขึ้นอยู่กับว่าอาชีพนั้นสนองความต้องการของบุคคลได้ มากน้อยเพียงใด ระดับความพึงพอใจในอาชีพเป็นอัตราส่วนระหว่างสิ่งที่เราได้รับจากอาชีพกับสิ่งที่เราต้องการจากอาชีพ

9. ความพึงพอใจในการทำงานอย่างไรอย่างหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่งานนั้นสนองความต้องการของบุคคลได้ในปัจจุบัน หรือมีแนวโน้มที่จะสนองตอบความต้องการของบุคคลในอนาคต

10. การเลือกอาชีพของบุคคลย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เมื่อเขาเชื่อว่าอาชีพที่เปลี่ยนแปลงใหม่นั้นจะสนองความต้องการของเขาได้ดีกว่าอาชีพเดิม

จากการประยุกต์ทฤษฎีการเลือกอาชีพและพัฒนการด้านอาชีพข้างต้น สรุปได้ว่า เป็นการตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจ ในอาชีพของบุคคลและสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และตระหนักถึงคุณค่าของตนเองเพื่อการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตต่อไป

4.5 ประเภทของอาชีพและลักษณะของอาชีพ

ประเภทของอาชีพ

เพ็ญศรี เลิศเกียรติวิทยา และสิฏฐากร ชูทรัพย์ (2553) ได้กล่าวถึงอาชีพหลักของสังคมไทยโดยแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ ดังนี้

1. การแบ่งอาชีพตามเนื้อหาวิชาของอาชีพ

สามารถจัดกลุ่มอาชีพตามเนื้อหาวิชาได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้ อาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ คหกรรม หัตถกรรม และศิลปกรรม มีรายละเอียด ดังนี้

1) อาชีพเกษตรกรรม ถือว่าเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของประเทศ ปัจจุบันคนไทย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ยังประกอบอาชีพนี้อยู่ อาชีพเกษตรกรรม ต้องใช้พื้นที่ในการประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน และ เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

2) อาชีพอุตสาหกรรม การทำอุตสาหกรรม หมายถึง การผลิตสินค้าอันเนื่องมาจากการนำเอาวัสดุ หรือสินค้าบางชนิดมาแปรสภาพให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้มากขึ้น การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมแบ่งตามขนาด ได้ 4 ประเภท ดังนี้

2.1 อุตสาหกรรมในครอบครัว เป็นอุตสาหกรรมที่ทำกันภายในบ้าน ใช้แรงงานคนในครอบครัวเป็นหลัก อาจใช้เครื่องจักรขนาดเล็กช่วยในการผลิต ใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น มีลักษณะการดำเนินงานไม่เป็นระบบมากนัก ใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ และมีการลงทุนไม่มากนัก ตัวอย่างอุตสาหกรรมในครอบครัว ได้แก่ การทอผ้า การทำเครื่องจักสาน การทำรูป การทำดินสอพอง เป็นต้น

2.2 อุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างคนงานมากกว่า 50 คน ใช้เงินทุนดำเนินการไม่เกิน 10 ล้านบาท มีกระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อน ใช้แรงงานที่มีฝีมือไม่มากนัก ตัวอย่างอุตสาหกรรมขนาดย่อม ได้แก่ โรงกลึงอุตสาหกรรม โรงงานทำขนมปัง โรงสีข้าว เป็นต้น

2.3 อุตสาหกรรมขนาดกลาง เป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างคนงานมากกว่า 50 คน แต่ไม่เกิน 200 คน ใช้เงินทุนดำเนินการมากกว่า 10 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท มีการจัดการที่ดี แรงงานที่ใช้ต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในกระบวนการผลิตเป็นอย่างดี เพื่อผลิตสินค้าที่มี

คุณภาพ ตัวอย่างอุตสาหกรรมขนาดกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปสมุนไพร อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

2.4 อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เป็นอุตสาหกรรมที่มีคนงานมากกว่า 200 คนขึ้นไป เงินทุน ในการดำเนินการมากกว่า 200 ล้านบาท มีระบบการจัดการที่ดี ใช้คนที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถเฉพาะด้านหลายสาขา ใช้เครื่องจักร คนงาน เงินทุน จำนวนมากขึ้น การผลิตมีกระบวนการที่ทันสมัยและผลิตสินค้าได้ทีละมาก ๆ มีการว่าจ้างบุคคลระดับผู้บริหารที่มีความสามารถ ตัวอย่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตแบตเตอรี่ อุตสาหกรรมถลุงเหล็ก เป็นต้น

3) อาชีพพาณิชย์กรรมและอาชีพบริการ อาชีพพาณิชย์กรรมเป็นการประกอบอาชีพที่เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้ากับเงิน ผู้ประกอบอาชีพทางพาณิชย์กรรมจึงจัดเป็นคนกลาง ซึ่งทำหน้าที่ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตและนำมาขายต่อให้แก่ผู้บริโภค ประกอบด้วยการค้าส่งและการค้าปลีก โดยอาจจัดจำหน่าย ในรูปของการขายตรงหรือขายอ้อม อาชีพบริการ หมายถึง อาชีพที่ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ซื้อ ได้แก่ บริการขนส่ง บริการทางการเงิน บริการท่องเที่ยว บริการรักษาพยาบาล เป็นต้น ในการประกอบอาชีพพาณิชย์กรรม หรือบริการ ผู้ประกอบอาชีพจะต้องมีความสามารถในการจัดหา มีความคิดริเริ่ม และมีคุณธรรม จึงจะทำให้การประกอบอาชีพเจริญก้าวหน้า

4) อาชีพคหกรรม การประกอบอาชีพคหกรรม ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวกับการประกอบอาหาร ขนม การตัดเย็บเสื้อผ้า การเสริมสวย การประดิษฐ์ของชำร่วย เป็นต้น

5) อาชีพศิลปหัตถกรรมงานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์

(1) อาชีพหัตถกรรม ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวกับงานช่าง โดยการใช้มือในการผลิตชิ้นงานเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ อาชีพจักสาน แกะสลัก ทอผ้าด้วยมือ ทอเสื่อ เป็นต้น

(2) อาชีพศิลปกรรม การประกอบอาชีพศิลปกรรม ได้แก่ อาชีพเกี่ยวข้องกับการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เช่น การวาดภาพ การปั้น การดนตรี การแสดง การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การถ่ายภาพ เป็นต้น

6) อาชีพการประมง เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำ เริ่มตั้งแต่การจับปลา การแปรรูป การเพาะเลี้ยง และการจำหน่ายหรือบริโภค ในแหล่งน้ำนั้น มีทั้งการจับและการ

เพาะเลี้ยงปลาเพื่อใช้เป็นอาหารเป็นส่วนใหญ่ และมีการรวบรวมหรือเพาะผลิตเป็นปลาตู้สวยงามในบางชนิด วิธีการประมงนั้นมี ๒ วิธี คือ การจับ และการเพาะเลี้ยง

2. การแบ่งอาชีพตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

การแบ่งอาชีพตามลักษณะการประกอบอาชีพ เป็น 2 ลักษณะ คือ อาชีพอิสระ และอาชีพรับจ้าง

1) อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม โดยไม่ต้อง ใช้คนจำนวนมาก อาจมีการจ้างคนอื่นมาช่วยงานได้ เจ้าของกิจการเป็นผู้ลงทุน คิด และตัดสินใจด้วยตนเอง ตัวอย่างการประกอบอาชีพอิสระ เช่น พ่อค้า ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างเสริมสวย ช่างซ่อมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2) อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยตนเองเป็นผู้รับจ้างทำงานให้ อาชีพรับจ้างประกอบด้วย "นายจ้าง" หรือ "ผู้ว่าจ้าง" และ "ลูกจ้าง" หรือ "ผู้รับจ้าง" โดยมี "ค่าจ้าง" หรือ "เงินเดือน" เป็นค่าตอบแทน เช่น พนักงานบริษัท พนักงานบริการ เป็นต้น

4.5 องค์ประกอบในการตัดสินใจอาชีพ

การตัดสินใจอาชีพ คือ การนำข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ที่เกี่ยวกับอาชีพที่จะเลือกมาพิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับขีดความสามารถของตนเองให้มากที่สุด มีปัญหาอุปสรรคน้อยที่สุดการตัดสินใจเลือกอาชีพมีองค์ประกอบที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ซึ่งพิจารณาข้อมูล 3 ด้าน คือ

ก. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง คือข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่ตนเองมีอยู่ เช่น เงินทุน ที่ดิน อาคารสถานที่ แรงงาน เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ ความรู้ ทักษะต่างๆ ที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพมีหรือไม่ อย่างไร

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสังคม เช่น ผู้ที่มาใช้บริการ(ตลาด) ส่วนแบ่งของตลาด ทำเลการคมนาคม ทรัพยากรที่จะเอื้อที่มีในท้องถิ่น แหล่งความรู้ ตลอดจนผลที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชน

ค. ข้อมูลทางวิชาการ ได้แก่ความรู้เทคนิคต่างๆ ที่จำเป็นต่ออาชีพนั้นๆ เช่นการตรวจสอบซ่อมแก้ไขเทคนิคการบริการลูกค้า ทักษะงานอาชีพต่างๆ ฯลฯ เป็นต้น

2. ความถนัด โดยทั่วไปคนเรามีความถนัดในเชิงช่าง แต่แต่ละคนแตกต่างกันไป เช่นความถนัดในการทำอาหาร ถนัดในงานประดิษฐ์ ฯลฯ ผู้ที่มีความถนัดจะช่วยทำให้การทำงานนั้นเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว สะดวกรวดเร็ว คล่องแคล่ว รวมทั้งยังช่วยให้การทำงานนั้นเป็นไปได้อย่าง สะดวก รวดเร็ว คล่องแคล่วรวมทั้งยังช่วยให้มองเห็นช่องทางในการพัฒนาอาชีพนั้นๆ ให้รู้ต่อน้าได้ดีกว่าคนที่ไม่มี ความ

3. เจตคติต่องานอาชีพ เป็นความรู้สึกภายในของแต่ละคนที่มีต่องานอาชีพ ได้แก่ความรัก ความศรัทธาความภูมิใจ ฯลฯ ความรู้สึกต่างๆเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันให้คนเกิดความมานะ อดทน มุ่งมั่น ขยัน กล้าสู้ กล้าเสี่ยง ทำให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพได้ การที่จะตัดสินใจเลือกอาชีพ ผู้ประกอบการต้องเอาข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์โดยมีแนวทางในการพิจารณา คือ

1) วิเคราะห์สภาพที่เป็นอยู่ หมายถึงสิ่งที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ต้องมาวิเคราะห์ตามสภาพจริงที่เป็นอยู่

2) วิเคราะห์ทางออก หมายถึง แนวทางในการดำเนินงานที่ผู้วิเคราะห์เห็นว่า ในกรณีสภาพที่เป็นอยู่นั้นเป็นไปตามความต้องการ หรือตามที่กำหนดแต่อาจมีแนวทางการดำเนินงาน หรือทางออกอื่นๆที่ทำให้เป็นไปตามที่ต้องการ ได้อีกหลายวิธี ซึ่งต้องตัดสินใจเลือกทางออกหรือวิธีการที่เหมาะสม เป็นไปได้มากที่สุด

3) วิเคราะห์ความเป็นไปได้ หมายถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ กับทางออกแนวทางที่จะดำเนินการนั้น เป็นสิ่งที่สามารถจะทำให้เกิดขึ้น หรือเป็นไปได้จริงหรือไม่ตามตามออกที่คิดไว้

4) ตัดสินใจเลือกเป็นการสรุปเลือกอาชีพหลังจากการวิเคราะห์ เปรียบเทียบอย่างละเอียด รอบคอบแล้ว การวิเคราะห์ความพร้อมและความเป็นไปได้ของอาชีพที่ตัดสินใจเลือก

ตอนที่ 5 ผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะเป็นเรื่องสำหรับผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดย

วิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่ากับชุมชน

โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่ง ตั้งขึ้นโดยอาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการ หรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ ภายในวัด บางแห่งใช้บ้านของผู้ริเริ่ม ก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ในระยะแรกอาจเป็นเพียงการรวมกลุ่ม พบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อยๆมีรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุหรืออาจเป็นการขยายกิจการที่ดำเนินอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสว่างสุข) ศูนย์สามวัย ธนาคารความดี ศูนย์ประสานงานภาคเอกชนจังหวัด เป็นต้น โรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะกำหนดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ไว้ชัดเจน ระยะเวลาเรียนอาจเป็นตลอดปี หรือเปิดเป็นช่วงเวลาตามหลักสูตรที่จัดอบรม

5.1 ลักษณะทั่วไปของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

โรงเรียนผู้สูงอายุ ถูกจัดตั้งขึ้นจากชมรมของผู้สูงอายุ โดยชมรมนี้มีชื่อว่า ชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี โดยสำนักงานของชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ที่ ณ สมาคมศูนย์ประสานงานภาคเอกชนจังหวัดสิงห์บุรี บริเวณศาลาลงเดิม ถนนวิไลจิตต์ ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 1600

5.2 กรอบแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

โรงเรียนผู้สูงอายุ ดำเนินการภายใต้แนวคิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะในการดูแลตัวเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “ผู้สูงอายุมีคุณค่าและมีศักยภาพ ควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์แก่สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สารการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตปัจจุบัน เพิ่มโอกาสในการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายและชุมชน

การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง” และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

สำหรับกรอบแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการจัดโดยอ้างอิงกรอบแนวคิดของกรมกิจการผู้สูงอายุ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุ

(อ้างอิง: คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ ของกรมกิจการผู้สูงอายุ)

5.3 วัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

โรงเรียนชมรมผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ

2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
3. เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
5. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าปัญญาผู้สูงอายุ ให้ประจักษ์และเป็นที่ยอมรับ
6. เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบต่อไป

5.4 โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี ประกอบไปด้วย โครงสร้างสมาชิกของชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี มี 3 ประเภท ดังนี้

- 5.1 สมาชิกสามัญ
- 5.2 สมาชิกวิสามัญ
- 5.3 สมาชิกกิตติมศักดิ์

โดยคุณสมบัติของสมาชิกชมรม แต่ละประเภท มีคุณสมบัติ ดังนี้

5.1 สมาชิกสามัญ

1) ผู้ที่ขึ้นทะเบียนคลังปัญญาผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรีและชำระค่าบำรุงรายปี ปีละ 1,000 บาท

2) อายุ 60 ปีขึ้นไป

3) มีความรู้ความสามารถในภูมิปัญญา 1 สาขาหรือมากกว่า

4) มีจิตอาสาที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ หรือสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สาธารณะ

5.2 สมาชิกวิสามัญ

1) ผู้ที่ขึ้นทะเบียนคลังปัญญาผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี แต่มิได้ชำระค่าบำรุงรายปี

2) อายุ 60 ปีขึ้นไป

3) มีความรู้ความสามารถในภูมิปัญญา 1 สาขาหรือมากกว่า

4) มีจิตอาสาที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ หรือสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สาธารณะ

5.3 สมาชิกกิตติมศักดิ์

1) ผู้ที่คณะกรรมการบริหารชมรมมีมติเห็นชอบให้เชิญเข้าร่วมเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์สมาชิกภาพสิ้นสุดลง เมื่อ 1.ตาย 2.ลาออก 3.ขาดคุณสมบัติตามคุณสมบัติสมาชิกสามัญ และ 4. คณะกรรมการบริหารชมรมมีมติไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ให้ลบชื่อออกจากทะเบียน

คณะกรรมการบริการชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี คณะกรรมการชมรมดำรงตำแหน่งวาระละ 2 ปี โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการ มีดังนี้

- 1) ประธานกรรมการ
- 2) รองประธานกรรมการฝ่ายบริหาร (รอง ฯ 1)
- 3) รองประธานกรรมการฝ่ายกิจกรรม (รอง ฯ 2)
- 4) รองประธานกรรมการฝ่ายวิชาการ (รอง ฯ 3)
- 5) รองประธานกรรมการฝ่ายนันทนาการ (รอง ฯ 4)
- 6) เลขานุการ
- 7) เกร็ดญิก
- 8) นายทะเบียน
- 9) ประชาสัมพันธ์
- 10) ปฏิคม
- 11) ผู้ช่วยเลขานุการ
- 12) ผู้ช่วยเกร็ดญิก
- 13) ผู้ช่วยนายทะเบียน
- 14) ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
- 15) ผู้ช่วยปฏิคม

16)กรรมการ

ทั้งนี้ การแต่งตั้งผู้ช่วยกรรมการตำแหน่งต่างๆ จะมีจำนวนเท่าใดให้คณะกรรมการบริหารแต่ ละชุดเป็นผู้พิจารณาและคณะกรรมการบริหารอาจเห็นสมควรเชิญผู้ที่มีความเหมาะสมเป็นที่ ปรีกษา หรือประธานที่ปรึกษาชมรมก็ได้ตามความเหมาะสม กรรมการบริหารชมรมพ้นจากตำแหน่ง ด้วยเหตุดังต่อไปนี้ 1) ครบวาระ 2) ตาย 3) ลาออก 4) กรรมการบริหารชมรมฯ มีมติ 2 ใน 3 ของ คณะกรรมการ ให้กรรมการผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งในกรณีที่ตำแหน่งประธานชมรมว่างลงก่อนครบ วาระ ให้รองประธานชมรมหรือคณะกรรมการบริหารที่คณะกรรมการเลือกทำหน้าที่แทนโดยเร็วจน ครบวาระ และในกรณีที่ ตำแหน่งกรรมการอื่นว่างลง ประธานชมรมอาจแต่งตั้งสมาชิกที่เห็นสมควร เข้าดำรงตำแหน่งแทนจนครบวาระของคณะกรรมการก็ได้

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) บริหารและควบคุมงานของชมรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และมติของคณะกรรมการหรือที่ประชุมใหญ่
- 2) ออกระเบียบ ประกาศ เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ มติของ คณะกรรมการหรือที่ประชุมใหญ่
- 3) เชิญและแต่งตั้งบุคคลผู้ที่มีความเหมาะสมเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ สมาชิก สมทบ สมาชิกผู้มีอุปการะคุณที่ปรึกษาหรือประธานที่ปรึกษา
- 4) แต่งตั้งสมาชิกหรือบุคคลที่เหมาะสมเป็นคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือ เจ้าหน้าที่ชมรม เพื่อปฏิบัติการใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ของชมรม
- 5) ถอดถอนสมาชิกภาพของสมาชิกที่มีพฤติกรรมอันน่าเชื่อได้ว่าไม่เหมาะสม คณะกรรมการบริหารชมรมมีมติไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ให้ลบชื่อออกจากทะเบียนได้
- 6) อนุมัติเงินค่าใช้จ่าย และเงินช่วยเหลือตามวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ หรือประกาศของ ชมรม
- 7) จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ภายในเดือนธันวาคม ของทุกปี เพื่อแถลงผลงานและสถานะทางการเงิน นอกจากนี้สมาชิกอาจเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 เพื่อให้มีการประชุมวิสามัญขึ้นก็ได้

8) ให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารชมรมปีละไม่น้อยกว่า 4 ครั้ง และควรมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของคณะกรรมการ ส่วนการลงมติในการประชุมให้ใช้เสียงข้างมากเกินกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการที่เข้าร่วมประชุม

9) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชมรม

บทบาทหน้าที่ในการบริหารงาน

1) ประธานมีอำนาจหน้าที่ควบคุมการบริหารงานของชมรม รวมถึงเป็นผู้รักษาระเบียบการประชุม ดำเนินการประชุมต่างๆ และกำกับดูแลงาน/โครงการ/กิจกรรมของชมรม ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และเป็นไปตามข้อบังคับ

2) ประธาน เลขานุการ และเหรัญญิกชมรมเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการเงินและทรัพย์สินทั้งหมดของชมรม บริหารการใช้จ่ายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศมติของที่ประชุมใหญ่ และมติของที่ประชุมคณะกรรมการอย่างถูกต้องและโปร่งใส

สิทธิ หน้าที่ ของสมาชิกสามัญ และสมาชิกวิสามัญ มีดังต่อไปนี้

1) เข้าร่วมประชุมประจำเดือน ประชุมใหญ่สามัญประจำปี และประชุมใหญ่วิสามัญ

2) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมของชมรมต่อคณะกรรมการบริหารชมรมหรือที่ประชุมใหญ่

3) เลือกตั้งและสมัครเป็นประธานชมรมหรือกรรมการ

4) เข้าร่วมกิจกรรมของชมรม

5) รับบริการอื่นตามที่ชมรมกำหนดหรือจัดให้มีขึ้น

6) รับทราบการดำเนินกิจการและทรัพย์สินของชมรมในระหว่างเวลาทำการของชมรม

การบริหารการเงินและบัญชี เงินและทรัพย์สินของชมรม อาจได้มาจาก

1) เงินและทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่ชมรม

2) รายได้จากการจัดกิจกรรมของชมรม

3) เงินรายรับอื่นๆ เช่น ดอกผล ดอกเบี้ย หรือค่าลงทะเบียนสมาชิกหรือค่าบำรุง ตามประกาศกำหนด ฯลฯ

การแก้ไขข้อบังคับ และการเลิกชมรม

1) การปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกข้อบังคับชมรมจะกระทำได้โดยมติของที่ประชุมใหญ่สามัญหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญด้วยคะแนนเสียงข้างมากไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกที่มาประชุม

2) เมื่อชมรมต้องเลิกไปด้วยเหตุก็ตาม ให้คณะกรรมการบริหารชมรมพิจารณาดำเนินการกับเงินสด และบรรดาทรัพย์สินต่าง ๆ ของชมรมที่เหลืออยู่ ทั้งนี้ให้เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ให้ประธานคณะกรรมการบริหารชมรม ฯ เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้ ตั้งแต่วันที่ประกาศใช้เป็นต้นไป

5.5 กรอบหลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

สำหรับกรอบหลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี ได้ดำเนินการจัดโดยอ้างอิงแบบกรอบแนวคิดของกรมกิจการผู้สูงอายุ ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 กรอบหลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี

(อ้างอิง: คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ ของกรมกิจการผู้สูงอายุ)

5.6 ประเภทกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี

ประเภทกิจกรรมที่จัดขึ้นในโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมประเภทส่งเสริมสุขภาพร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมของผู้สูงอายุ
2. กิจกรรมประเภทส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

3. กิจกรรมประเภทการส่งเสริมสวัสดิการในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ และการทำประโยชน์เพื่อชุมชน
4. กิจกรรมประเภทการส่งเสริมความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่ผู้สูงอายุมีอยู่
5. กิจกรรมประเภทการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี สรุปได้ว่า โรงเรียนผู้สูงอายุ ถูกจัดตั้งมาจากชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานของชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ พัฒนาการมีส่วนร่วมให้เกิดการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายชุมชน ทำหน้าที่เผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้จากกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นคลังปัญญาให้แก่ องค์กร ชุมชน กลุ่มบุคคลที่สนใจ รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของคลังปัญญาแต่ละสาขา ดำเนินกิจกรรมสืบสาน และอนุรักษ์คลังปัญญา ตลอดจนสร้างสรรค์กิจกรรม เพื่อประโยชน์แก่สาธารณะด้วยคลังภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้สังคมตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของผู้สูงอายุ และเชิดชูผู้สูงอายุให้เป็นคลังปัญญาของสังคมให้สืบเนื่องต่อไป

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยแยกเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาอาชีพ งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน

นริภัทร ผิวพอใช้ (2547) ได้ศึกษา “ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ในศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขต กรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ในศูนย์บริการผู้สูงอายุ เขต กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้ง 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมสุขภาพ กิจกรรมเสริมรายได้ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมศาสนา ใน 6 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านการประเมินผล ด้านสภาพแวดล้อมและ สถานที่ ด้านอุปกรณ์และสื่อ ตามตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกศูนย์บริการผู้สูงอายุ ในเขต

กรุงเทพมหานคร จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น ที่มีต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของศูนย์บริการผู้สูงอายุ สำหรับ สถิติที่ใช้ คือ [mean] S.D. t- test และ F-test เมื่อพบว่าค่าเฉลี่ยจาก การทดสอบโดยใช้ค่า F - test แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการของ Scheffe ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกศูนย์บริการผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของผู้สูงอายุ ตามรายด้าน พบว่า 1. ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ผู้สูงอายุที่มีอายุ ต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผู้สูงอายุที่มีอาชีพ ต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผู้สูงอายุที่ ระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า กิจกรรมสุขภาพ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 5. ผู้สูงอายุที่รายได้ ต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ไม่แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมศาสนา มีความ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นี่ ผดุง (2552) ได้ศึกษา “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสามารถในการดูแลตนเองเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้สูงอายุหญิงในสถานสงเคราะห์คนชรา” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสามารถในการดูแลตนเองเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ของผู้สูงอายุหญิงในสถาน สงเคราะห์คนชรา 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะและ ทศนคติในการดูแลตนเองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ของผู้สูงอายุหญิงในสถานสงเคราะห์คนชรา 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสามารถในการดูแลตนเองเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้สูงอายุหญิงในสถานสงเคราะห์คนชรา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้สูงอายุหญิง อายุ 60 ปี ขึ้นไป ในสถานสงเคราะห์คนชรา เฉลิมราชกุมารี (หลวงพ่อบึงอุปถัมภ์) จำนวน 30 คน การจัดกิจกรรมดังกล่าวใช้ ระยะเวลา 5 วัน

รวมทั้งสิ้น 50 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสามารถในการดูแลตนเองและเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบความรู้ แบบวัดทักษะ แบบวัดทัศนคติในการดูแลตนเอง และแบบประเมินผลการจัดกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (X-bar) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยสถิติทดสอบที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดย โปรแกรม SPSS version 17.0 ผลการวิจัยพบว่า 1. การสร้างกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสามารถในการดูแลตนเอง มีกระบวนการของกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อันได้แก่ 1) ชั้นประสบการณ์ 2) ชั้นถกคิดและอภิปราย 3) ชั้นสรุปความคิด 4) ชั้นนำไปปรับใช้ ส่งผลให้ผู้สูงอายุหญิงในสถาน สงเคราะห์คนชรามีความสามารถในการดูแลตนเอง 2. ผลการทดลองกิจกรรมพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการดูแลตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผลการทดลองกิจกรรม พบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสามารถในการดูแลตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด (X-bar = 4.85)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีความต้องการเกี่ยวกับกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมสุขภาพ กิจกรรมเสริมรายได้ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมศาสนา ใน 6 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านการประเมินผล ด้านสภาพแวดล้อมและ สถานที่ ด้านอุปกรณ์และสื่อ มีผลต่อความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ

พัชรินทร์ กิรติวินิจกุล (2557) ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างรายได้สำหรับ

ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีความสนใจที่จะเข้าร่วมฝึกอบรมอาชีพ เพื่อต้องการพัฒนาตนเองให้เกิดความรู้และทักษะในอาชีพมากขึ้น เพื่อสามารถนำไปเสริมสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาอาชีพ เช่น ทำลูกประคบสมุนไพร ทำดอกไม้จันทน์ และดอกไม้ประดิษฐ์ ตามลำดับ โดยต้องการให้มีการสนับสนุนในด้านการจัดหาวัตถุดิบ การจัดหาตลาด และเงินทุน เป็นต้น 2. ลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า (1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน มีการจัดกิจกรรมเพื่อนัดพบปะกันทุกเดือน เพื่อมาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างคนในหมู่บ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ร่วมผลักดัน ริเริ่มเพื่อให้เกิดโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง (3) การมีส่วนร่วมในการใช้บริการจากโครงการ ให้ผู้นำชุมชนทุกคนเข้ามาร่วมในการฝึกอาชีพจัดตั้งกลุ่มแต่ละอาชีพ และเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนในชุมชน สร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุหันมาพัฒนาตน ในการสร้างอาชีพมากขึ้น (4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จัดตั้งกลุ่มที่ประสานงาน และ ดูแลติดตามผลการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนในเรื่องการให้บริการเงิน กู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องของหลักการตลาด 3. แนวทางในการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ควรเริ่มจากสร้างความตระหนักในเรื่องความสำคัญของการพัฒนาอาชีพแก่ผู้สูงอายุ รณรงค์ส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ ให้มากขึ้น จัดทำฐานข้อมูลของ ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ไปร่วมมือ กับหน่วยงานต่างๆ หรือ ทัศนศึกษาดูงาน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในด้านการพัฒนาอาชีพเพื่อเสริมสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ด้วยกิจกรรมสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุหันมาพัฒนาตน ในการสร้างอาชีพ ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ และมีแนวทางในการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุต่อไป

งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ

อาชญญา รัตอุบลและคณะ (2552) ได้ศึกษา “การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงาน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงานในเขตเมืองและเขตชนบท สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้ 1) ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงานในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า สังคมไทยมีอัตราผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น จากการสอบถามปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงานในเขตเมืองและเขตชนบทในแต่ละกลุ่มที่ศึกษามีความแตกต่างกัน 2) ผลการนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงาน พบว่า หลักการและกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ (2) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (3) การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ (4) การกำหนดกระบวนการการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และกิจกรรมการศึกษตามอัธยาศัย (5) การวัดและการประเมินผล และ (6) การถอดบทเรียน ต้องคำนึงถึงปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยภายนอก 3) ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงานไปสู่การปฏิบัติ มี 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการกำหนดนโยบาย (2) ด้านกระบวนการพัฒนา (3) ด้านการบูรณาการสู่การจัดการศึกษา (4) ด้านงบประมาณ

ปิยากร หวังมหาพร (2554) ได้ศึกษา “ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ : การวิเคราะห์ข้ามกรณี” มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1.เพื่อศึกษาความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย เพื่อศึกษาเงื่อนไขเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่าง ๆ และเพื่อศึกษากระบวนการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่าง ๆ 2.เพื่อวิเคราะห์ข้ามกรณีความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ 3.เพื่อพัฒนาแนวทางการร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาจาก

เอกสาร การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 โรงเรียนผู้สูงอายุพิจิตร ตอนที่ 2 โรงเรียนผู้สูงอายุพะเยา ตอนที่ 3 โรงเรียนผู้สูงอายุเลย ทั้งสามตอนแรก เป็นสภาพบริบททั่วไปของโรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่งในตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้ามกรณี พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุทั้งสามแห่งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบรรลุปเป้าหมายในการจัดสวัสดิการ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรวมตัวของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น แต่ยังไม่มีการพัฒนาความสัมพันธ์และสร้างสรรค์ผลงานร่วมกันทำให้ความสำคัญไม่เหนียวแน่นเท่าที่ควร ตอนที่ 5 การพัฒนาความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาร่วมมือกันนั้น ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างการบริหาร กระบวนการบริหาร มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันโดยใช้การประชุมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างผู้เกี่ยวข้องยั่งยืนขึ้น

ธาราทิพย์ พ่วงเชียง (2555) ได้ศึกษา “ความต้องการทำงานของผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2550” ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างร้อยละ 38.2 มีความต้องการทำงานภายหลังจากที่อายุครบ 60 ปีแล้ว ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบง่าย พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ภาคที่อยู่อาศัย เขตที่อยู่อาศัย ประวัติการรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ภาวะสุขภาพ การเป็นเจ้าของบ้าน สถานการณ์การอยู่อาศัยในครัวเรือน ภาวะหนี้สิน รายได้ ความเพียงพอของรายได้ การออมหรือมีทรัพย์สินอื่น จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การอ่านออกเขียนได้ และความคาดหวังในการได้รับการช่วยเหลือด้านการเงิน มีอิทธิพลต่อความต้องการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบพหุ พบว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตัวแปรทั้ง 18 ตัวข้างต้นร่วมกันอธิบายการแปรผันของความต้องการทำงานของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิภาคแบบพหุขั้นตอน พบว่าอายุเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายการแปรผันของความต้องการทำงานของผู้สูงอายุได้เป็นลำดับแรก คือ ร้อยละ 10.6 รองลงไปได้แก่ภาวะหนี้สิน เพศ ภาคที่อยู่อาศัย ภาวะสุขภาพ ประวัติการรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รายได้ สถานะการอยู่อาศัยในครัวเรือน สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ระดับการศึกษา ความเพียงพอของรายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย การเป็นเจ้าของบ้าน และการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งสามารถเพิ่มอำนาจการอธิบายการแปรผันของความต้องการทำงานได้ ส่วนตัวแปรอิสระอีก 2 ตัว คือการออมหรือมีทรัพย์สินอื่นและความคาดหวังในการได้รับการช่วยเหลือด้านการเงิน ไม่ได้เพิ่มอำนาจการอธิบายความต้องการทำงานของผู้สูงอายุที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2553) ได้ศึกษา “การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษา/การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ในด้านเป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ลักษณะกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ หลักสูตรและเนื้อหา ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน วิธีการจัดการศึกษา สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินผล การบริหารจัดการ ผลการจัดการศึกษา (2) ศึกษาความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ในด้านเป้าหมายการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ลักษณะกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ หลักสูตรและเนื้อหา ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน วิธีการจัดการศึกษา สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินผล การบริหารจัดการ ผลการจัดการศึกษา (3) ศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแนวทางการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จัดขึ้นเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในช่วงอายุ 60-64 ปี มากที่สุด ผู้จัดการศึกษาและผู้สอนคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในรูปแบบการจัดอบรมระยะสั้น โดยสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้มากที่สุดคือ สื่อบุคคล ประเมินผลด้วยวิธีการสังเกตโดยใน พ.ศ. 2553 พบว่า มีโครงการที่จัดให้ผู้สูงอายุของหน่วยงานต่าง ๆ มากที่สุด คือ 1-3 โครงการ 2. ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ จัดขึ้นเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในช่วงอายุ 60-64 ปี มากที่สุด ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน คือครูภูมิปัญญาหรือผู้รู้ในชุมชน ในรูปแบบการจัดอบรมระยะสั้น สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ต้องการมากที่สุด คือ สื่อบุคคล ประเมินผลด้วยวิธีการประเมินตามสภาพจริง และต้องการให้ชมรมผู้สูงอายุส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายบริหารจัดการการจัดการศึกษาตลอดชีวิต 3. อนาคตภาพการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย มีเป้าหมายการจัด เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์และมีสุขภาพดี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน สังคม และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้ กิจกรรมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยแบบบูรณาการในลักษณะสาระบันเทิง มีการสร้างและส่งเสริมแกนนำผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มที่พึ่งตนเองได้ และกลุ่มที่พึ่งตนเองไม่ได้ เนื้อหาการเรียนรู้ควรตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ตามความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และควรนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ชีวิตที่เป็นจริง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการปรับตัวทางสังคมและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและการออม ด้านการเรียนรู้ และด้านสิทธิของผู้สูงอายุตามกฎหมาย วิธีการจัดการศึกษา

และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ การจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ารับการศึกษ ควรเน้นการประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยเสริมแรงจูงใจเรื่องประโยชน์ผู้สูงอายุจะได้รับหลังจากเข้ารับการศึกษ ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน ควรเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่ กิจกรรมการจัดการศึกษาควรบูรณาการอย่างหลากหลายรูปแบบ ในลักษณะพหุวัย เน้นการอภิปรายหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันอย่างไม่เป็นทางการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ควรมีบทบาทสำคัญและใกล้ชิดในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุเป็นรายบุคคล การประเมินผลควรประเมินตามสภาพจริงด้วยการสังเกต โดยมีการบริหารจัดการในลักษณะที่ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายร่วมกันบริหารจัดการ ให้งบประมาณสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกัน

นิภาพรรณ งามวิทยาพงศ์ (2555) ได้ศึกษา “โครงการสำรวจและถอดบทเรียน : มิติการสร้างงานอาชีพและรายได้ของผู้สูงอายุ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจบริบทงานพัฒนาอาชีพและรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ ในพื้นที่ 5 แห่ง รวมทั้งถอดบทเรียน เหตุปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ แต่การพัฒนางานอาชีพให้สามารถบรรลุผลได้ตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจและถอดบทเรียนงานอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ 5 แห่ง ทำให้ได้ความถี่และแนวทางปรับปรุงพัฒนาปัจจัยสำคัญในการทำงานให้เกิดความยั่งยืนของกลุ่มผู้สูงอายุ 3) สะท้อนข้อมูลกลับให้แก่พื้นที่งานและผู้เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์การทำงาน ทำให้ค้นพบแนวทางการพัฒนางานอาชีพและการสนับสนุนโครงการพัฒนางานอาชีพ ของกลุ่มผู้สูงอายุ ได้อย่างสอดคล้องกับบริบทชุมชนในแต่ละท้องถิ่น ผลการศึกษางานอาชีพและรายได้ของผู้สูงอายุ พื้นที่ที่โครงการทำการถอดบทเรียนมี 5 พื้นที่ และพื้นที่ต้นแบบอีก 1 พื้นที่ ดังนี้ 1) พื้นที่ต้นแบบ ชุมชนบ้านทุ่งตำบลท่าข้าม อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี 2) ตำบลโคกกระชาย อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา อาชีพคัดแยกขยะรีไซเคิล 3) ตำบลหนองไม้ไผ่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา อาชีพทอเสื่อ 4) ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี อาชีพปลูกบัวในกระถาง 5) ตำบลโพธิ์ประจักษ์ อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี อาชีพทำดอกไม้ประดิษฐ์ 6) ตำบลบ้านจำ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี อาชีพทำดอกไม้จันทน์ พบว่าอาชีพเหล่านี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) อาชีพที่ใช้แรงงานเป็นหลัก ไม่ได้ใช้ทักษะหรือภูมิปัญญาดั้งเดิมมากนัก ซึ่งผู้สูงอายุสามารถทำได้โดยง่าย 2) อาชีพที่ต้องใช้ทักษะ ความชำนาญเฉพาะทาง ต้องอาศัยฝึกฝนจนชำนาญ ทั้งนี้งานฝีมือเหล่านี้มีความยากง่ายแตกต่างกันบ้าง ระยะเวลาในการฝึกฝนแตกต่างกัน บางอาชีพเป็นทักษะภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน บางอาชีพเกิดขึ้นใหม่จากการไปฝึกพัฒนาร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รูปแบบการบริหารจัดการงานอาชีพแต่ละอาชีพมี

ความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน มีทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ในลักษณะของการใช้แรงงานของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุมี 2 ลักษณะ คือ การใช้แรงงานผู้สูงอายุเพียงอย่างเดียว คือ เป็นอาชีพที่พัฒนาขึ้นเพื่อกลุ่มผู้สูงอายุเป็นหลัก อีกลักษณะหนึ่งคือ การใช้แรงงานผู้สูงอายুর่วมกับวัยแรงงาน ผลที่ได้จากงานอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า การสร้างงานอาชีพให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้เสริมที่พอเพียงเหมาะสมตามต้องการ ตามอัตรภาพของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามจากการถอดบทเรียน 5 พื้นที่ พบข้อค้นพบที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับผลที่ได้จากงานอาชีพที่ผู้สูงอายุทำงาน นั่นคือ อาชีพเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและมีความสุขจากการทำงาน ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดขึ้นหลายระดับ ทำให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองจากการพึ่งพาตนเองและยังสามารถแบ่งปันความสุข ทำประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อไป เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน เกิดเป็นสังคมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน เป็นกลไกการเรียนรู้และพัฒนางานอาชีพของกลุ่มผู้สูงอายุได้อีกด้วย

นันทรัตน์ อมาตยกุล (2555) ได้ศึกษา “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ” โดยวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ก) ศึกษาสถานภาพผู้สูงอายุที่มีศักยภาพตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) สุขภาพกายดี 2) สุขภาพจิตดี 3) มีการจัดการการเงิน 4) มีความสัมพันธ์กับชุมชน และ 5) ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ข) เพื่อศึกษาระดับความต้องการเรียนรู้ ค) วิเคราะห์ระดับความรู้ ง) วิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ และ จ) ศึกษาความแตกต่างระหว่าง เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านต่างๆ ผู้วิจัยมีสมมุติฐานว่าผู้สูงอายุที่มีศักยภาพแตกต่างกันจะมีความต้องการเรียนรู้ ระดับความรู้ และให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกในชมรมของสำนักงานกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับดี มีความต้องการเรียนรู้ในระดับมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยคือ การดูแลสุขภาพ การปรับตัวให้มีสุขภาพจิตดี การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและการทำประโยชน์ให้สังคม และประเมินตนเองว่ามีความรู้ในในองค์ประกอบ 5 ด้าน ระดับสูง มีความเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่สำคัญเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ 1) แรงจูงใจที่อยากเรียนรู้ของผู้สูงอายุ 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 3) การชักนำจากสมาชิกในสังคมให้เรียนรู้ 4) มาตรการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐ 5) สมาชิกในครอบครัว 6) กฎหมายที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) ปัจจัยทางเทคโนโลยีเช่นอินเทอร์เน็ต ความแตกต่างระหว่าง เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการเรียนรู้ ความรู้ และปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการ

เรียนรู้ การทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้สูงอายุที่ประเมินตนเองว่ามีศักยภาพดีและดีมากทั้ง 5 ด้าน มีความต้องการเรียนรู้มาก มีความรู้สูง และให้ความสำคัญสูงกับแรงจูงใจ ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนรู้ ซึ่งเป็นความเห็นที่ต่างจากผู้สูงอายุที่อยู่ในกลุ่มที่ประเมินตนเองว่ามีศักยภาพปานกลาง หรือไม่ดี

ศิริพงษ์ เกี้ยวสกุล (2555) ได้ศึกษา “การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้ของ ชุมชนในการมีผู้นำพลังผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาชุมชน” โดยวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อ ศึกษาการจัดการความรู้ของชุมชนในการนำพลังของผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาชุมชนที่ประสบ ความสำเร็จ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขที่ช่วยส่งเสริมการจัดการความรู้ของชุมชนในการนำพลังของ ผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการ จัดการความรู้ของชุมชนในการนำพลังของผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จ โดยวิธีวิจัยเอกสารและวิจัยภาคสนามในชุมชนเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล 2 แห่ง เพื่อถอดบทเรียน ความรู้ และใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ 1 แห่ง ผลการวิจัย พบว่า พลังของผู้สูงอายุในการจัดการความรู้ คือ กำหนดความรู้หลัก เสาหาความรู้ที่ ต้องการ ประยุกต์ใช้ความรู้ นำประสบการณ์มาใช้ และบันทึกชุมชนความรู้ ปัจจัยที่สนับสนุน คือ ฐาน วัฒนธรรมเดิม ความใฝ่รู้ของผู้สูงอายุ การนำภูมิปัญญามาใช้ มีสถานที่บริการเพียงพอ แนวทางในการ ส่งเสริมการจัดการความรู้ คือ ถ่ายทอดความรู้ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ จัดกิจกรรมชุมชน ต่อ ยอดองค์ความรู้ สร้างชุมชนนักปฏิบัติ และเปิดพื้นที่ให้ผู้สูงอายุ จากผลการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า ความต้องการของผู้สูงอายุที่ยังเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ภายหลังจากที่อายุครบ 60 ปีแล้ว มี ความต้องการที่จะทำงาน เพื่อหารายได้ เกิดความเพียงพอของรายได้ โดยปัจจัยในการเรียนรู้ของผู้ สูงอายุ คือ แรงจูงใจที่อยากเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ถือเป็นสิ่งที่ต้องการและมีความ สำคัญต่อผู้สูงอายุมาก อีกทั้งงานวิจัยยังพบว่าพลังของผู้สูงอายุในการจัดการความรู้ คือ กำหนด ความรู้หลัก เสาหาความรู้ที่ต้องการ ประยุกต์ใช้ความรู้ นำประสบการณ์มาใช้ และบันทึกชุมชนความรู้ โดยมีปัจจัยที่สนับสนุน คือ ฐานวัฒนธรรมเดิม ความใฝ่รู้ของผู้สูงอายุ การนำภูมิปัญญามาใช้ มี สถานที่บริการเพียงพอ แนวทางในการส่งเสริมการจัดการความรู้ คือ ถ่ายทอดความรู้ผ่าน กระบวนการจัดการความรู้ จัดกิจกรรมชุมชน ถือเป็นกระบวนการด้านการส่งเสริมสนับสนุน และ เสริมสร้างความรู้ ทักษะที่ต้องการให้กับผู้สูงอายุได้ดำรงชีวิตต่อไป

อาชญญา รัตนอุบล และคณะ (2555) ได้ศึกษา “อนาคตภาพรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สาม” มีวัตถุประสงค์ (1) วิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาตลอดชีวิต

สำหรับผู้สูงอายุในลักษณะ มหาวิทยาลัยวัยที่สามทั้งในและต่างประเทศ (2) ศึกษา ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอนาคตภาพ รูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สามเพื่อการเรียนรู้ตลอด ชีวิตของผู้สูงอายุไทย และการกำหนดยุทธศาสตร์การ นำรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สามเพื่อการเรียนรู้ตลอด ชีวิตของผู้สูงอายุไทยไปสู่การปฏิบัติ และ(3) นำ เสนออนาคตภาพรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สามเพื่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทยและนำเสนอ ยุทธศาสตร์การนำรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สามเพื่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทยไปสู่การปฏิบัติ ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์และ สังเคราะห์หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในลักษณะ มหาวิทยาลัย วัยที่สามทั้งในและต่างประเทศ พบ 2 แนวทางหลัก ได้แก่ กิจกรรมที่เป็นทางการใน รูปแบบมหาวิทยาลัย อย่างเต็มรูปแบบและการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่ มีความเป็นอิสระ มีการ สนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายเข้า มามีส่วนร่วม และแบ่งเบาภาระในการจัดกิจกรรม การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับอนาคตภาพรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สาม เพื่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย มีรูปแบบการ ดำเนินการ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการจัด สอนใน มหาวิทยาลัยในลักษณะการเรียนเสริมระยะสั้น รูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุ รูปแบบการ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ตามอัธยาศัย และรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สาม เสมือนจริง (vU3A) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุ ปรับตัวให้เหมาะสมกับวัย รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และ มีความสุข ยุทธศาสตร์การนำ รูปแบบที่ได้ไปปฏิบัติ 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบมหาวิทยาลัยผู้สูงอายุให้การสนับสนุน 2) การส่งเสริมการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุใน รูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุ 3) การส่งเสริมการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุใน รูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามอัธยาศัย และ 4) ยุทธศาสตร์การ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบมหาวิทยาลัยวัย ที่สามเสมือน จริง ผลการนำเสนออนาคตภาพรูปแบบ มหาวิทยาลัยวัยที่สามเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ไทย และยุทธศาสตร์การนำรูปแบบ มหาวิทยาลัยวัยที่สามเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ ผู้สูงอายุไทย ไปสู่การปฏิบัติพบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม มีประสิทธิภาพ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มี ความสัมพันธ์สอดคล้องกับบริบท มีคุณค่าและ ประโยชน์ และมีความยั่งยืน ในภาพรวมอยู่ในระดับ ดี มาก

ลัดดา บุญเกิด (2556) ได้ศึกษา “ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการด้าน สวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี และเพื่อ

เปรียบเทียบความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุใน เขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอกะ
 จันท์ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และลักษณะที่
 พักอาศัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขต เทศบาลตำบล
 เกาะจันทร์ อำเภอกะจันท์ จังหวัดชลบุรี จำนวน 184 คน ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม
 ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสวัสดิการอยู่ในระดับมากเมื่อวิเคราะห์ ตามรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพ
 และการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1
 ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้
 ความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ผู้สูงอายุมี
 ความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 3 ด้านรายได้ผู้สูงอายุมีความต้องการ
 อยู่ในระดับ มาก โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 ด้านนันทนาการผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ใน
 ระดับมากโดยให้ ความสำคัญ เป็นอันดับที่ 5 ด้านที่พักอาศัยผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมาก
 โดยให้ความสำคัญ เป็นอันดับที่ 6 และผลการเปรียบเทียบความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุ
 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา ลักษณะที่พำนักอาศัยต่างกัน มีความต้องการด้าน
 สวัสดิการของผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน แต่ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่างกัน มีความต้องการ
 ด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุแตกต่างกัน อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จักรกฤษณ์ หลีกหนองบัว (2557) ได้ศึกษา “ความต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขต
 เทศบาลตำบลแคนดง อำเภอกะแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์” โดยวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความ
 ต้องการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลแคนดง อำเภอกะแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ใน 4 ด้าน
 ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ และด้านการสร้างบริการและ
 เครือข่ายการเกื้อหนุน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างจากผู้สูงอายุ โดยการกำหนดขนาดของกลุ่ม
 ตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกนได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 226 คน แล้วทำการสุ่ม
 ให้กระจายไปยังหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
 ข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6
 ระดับ และแบบปลายเปิด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9089 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการ
 สวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตเทศบาลแคนดง อำเภอกะแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
 มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกันโดยเรียงลำดับจากด้านที่มี
 ค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลดได้ดังนี้ ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านสุขภาพ และการรักษาสุขภาพ และ

ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ตามลำดับ 2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ต้องการให้เทศบาลตำบลเพิ่มเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ รองลงมา คือ ต้องการให้เทศบาลตำบลมีกองทุนเงินกู้สำหรับผู้สูงอายุและต้องการให้เทศบาลตำบลพาผู้สูงอายุไปทัศนจรตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ตามความเหมาะสมตามลำดับ

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์ (2557) ได้ศึกษา “การส่งเสริมการใช้มาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับพื้นที่” โดยวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุในการนำมาตราฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์ผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ศึกษาและวิเคราะห์บทเรียนที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับจากการนำมาตราฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครองพิทักษ์ผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลเอกสาร รายงานผลการดำเนินงาน และจากประสบการณ์ตรงของผู้ศึกษาที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการนำมาตราฐานฯ ผู้สูงอายุไปส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการนำไปปฏิบัติ โดยการจัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาปรับปรุงเอกสารคู่มือมาตราฐานฯ ผู้สูงอายุ จำนวน 2 ครั้ง ในปีพ.ศ.2554 และ พ.ศ.2556 ตามลำดับ พบว่า การดำเนินการนำมาตราฐานฯ ผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning & Sharing) ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงาน (Stakeholder) อาทิ บุคลากร เจ้าหน้าที่ทั้งจากสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ขณะเดียวกันได้สร้างการมีส่วนร่วม (Participation) อย่างใกล้ชิดในการทำงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลทำให้ทุกพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ร่วมดำเนินการทั้ง 64 แห่ง มีข้อมูลผู้สูงอายุเชิงประจักษ์ที่เป็นปัจจุบัน (Evidence Base) เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผน เสนอโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงของปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งย่อมนำไปสู่การยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

จากการศึกษางานวิจัยกลุ่มผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ความต้องการของผู้สูงอายุนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ขมรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ หรือโรงเรียนผู้สูงอายุ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรวมตัวของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้

ผู้สูงอายุได้รับการจัดสวัสดิการและการบริการที่ตรงตามความต้องการและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

Thornton (2003) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เกี่ยวกับวงจรชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาการเรียนรู้เกี่ยวกับวงจรชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จะประกอบไปด้วย ความซับซ้อนของร่างกาย สมองและจิตใจที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของ และได้นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้เกี่ยวกับวงจรชีวิตสำหรับผู้สูงอายุไว้ 3 รูปแบบ คือการเรียนรู้เพื่อให้เรียนเป็น (Learning to learn) การเรียนเพื่อการเจริญเติบโต (Learning for Growth) และการเรียนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น (Learning for Well-being)

Richeson (2007) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นโรคจิตเสื่อมขั้นต้น ด้วยการส่งเสริมสุขภาพ กาย ใจ และวิญญาณ โดยทำการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ กายใจ และวิญญาณ ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่อายุระหว่าง 67-89 ปีเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังเข้าร่วมโปรแกรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีสุขภาพ กาย ใจ และวิญญาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

Rosenthal (2008) ได้วิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการเรียนคอมพิวเตอร์และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุสตรีโดยศึกษาในด้านแรงกระตุ้น อุปสรรค และความสำเร็จในการเรียนคอมพิวเตอร์ของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุสตรีตระหนักใน ความสำคัญของการเรียนคอมพิวเตอร์ในระดับมากเหตุผลในการเรียนเนื่องจากสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารด้วย ไลน์ ครอบครั้ว เพื่อน ประเด็นที่ผู้สูงอายุต้องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ เรื่องการรักษาสุขภาพ

Donorfio (2008) ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาทางไกลทาง โทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ” โดยทำการศึกษาในด้านการออกแบบ พัฒนาการ และความสำเร็จของ การจัดการศึกษาทางไกลทางโทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาทางไกลเพื่อผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพต้อง ประยุกต์ใช้ หลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก และหลักทางเทคโนโลยีมาถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ใน รายการ โทรทัศน์สำหรับผู้สูงอายุ

Russell (2008) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของการศึกษาในวาระสุดท้ายของชีวิต ของผู้สูงอายุ” โดยศึกษาบทบาทการเรียนรู้จากประสบการณ์ในทุกช่วงชีวิตที่ผ่านมาของผู้สูงอายุ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ในวาระสุดท้ายของชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ของผู้สูงอายุมีผลกระทบโดยตรงกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ต้องการเรียนเพื่อใช้ในชีวิต อนาคตอีกต่อไป ในด้านเวลาพบว่ามีผลกระทบโดยตรงกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เนื่องจาก ผู้สูงอายุแต่ละระดับอายุมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างๆ ดังนั้นความสำคัญของ เวลา ประสบการณ์และการเรียนรู้จึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

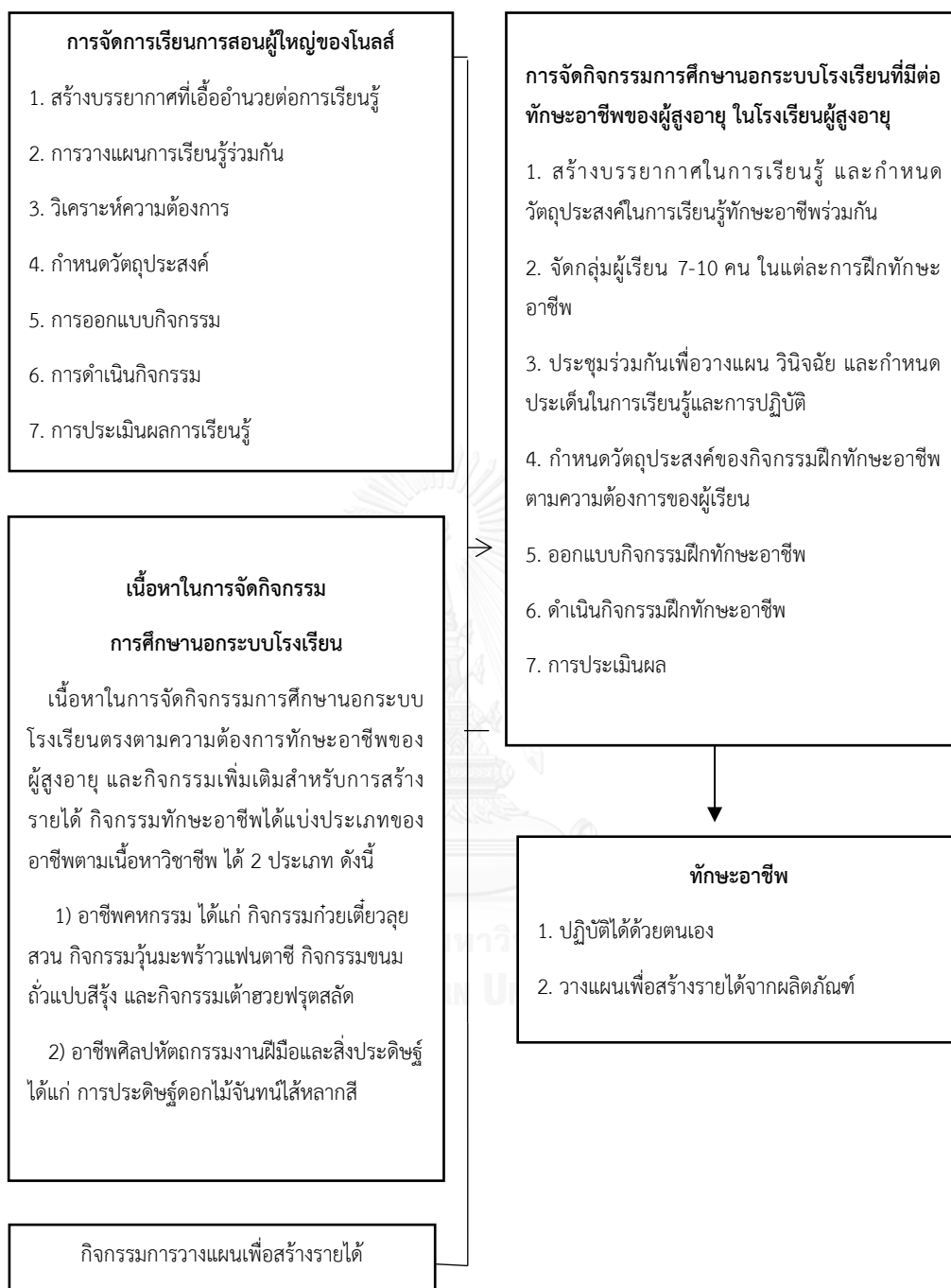
Thomopoulou et al. (2010) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความแตกต่างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และความโดดเดี่ยวหรือความว่างเหวของผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความแตกต่างในเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงของอายุ และเพื่อศึกษาความโดดเดี่ยวหรือความว่างเหวของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงของอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้สูงอายุชาวกรีกจำนวน 180 คน ที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปี ถึง 93 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน แบบวัดคุณภาพชีวิตซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านครอบครัว โดยแบบวัดคุณภาพชีวิตดังกล่าวมีมาตรวัดเป็น 6 ระดับ ตั้งแต่สำคัญน้อยที่สุดจนถึงสำคัญ มากที่สุด โดยอยู่บนฐานแนวคิดของลิเกิร์ท โดยแบบวัดคุณภาพชีวิตมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคตั้งแต่ 0.749-0.881 ส่วนแบบวัดความโดดเดี่ยวหรือความว่างเหวมีมาตรวัดเป็น 4 ระดับตั้งแต่ตลอดเวลา จนถึงไม่เคยเกิดขึ้นตามแนวคิดของลิเกิร์ท มีค่าความเชื่อมั่นตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัคเท่ากับ 0.849

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ จะต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดการปรับตัวและแก้ไขปัญหสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุนั้น ไม่ควรจัดในรูปแบบที่จำกัด และควรมีการผสมผสานกันระหว่างผู้จัดกิจกรรม ผู้เรียน สถานที่ และอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุอย่างเต็มศักยภาพ

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ โดยมีลำดับขั้นตอน

แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะด้านอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยเลือกใช้ การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) ได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ระยะที่ 2 ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจปัญหาและความต้องการ

เพื่อเป็นการวิเคราะห์ความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยการศึกษารายการ ข้อมูลต่างๆ อินเทอร์เน็ต งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุด้วยการให้ผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้ง 150 คน (9 สิงหาคม 2559 ณ ศูนย์ประสานงานภาคเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี) เขียนทักษะอาชีพที่ตนเองสนใจและมีความต้องการที่จะเรียนรู้ เป็นข้อมูลให้ผู้วิจัย ได้นำทักษะอาชีพที่ได้มาสรุปเป็นข้อมูลเบื้องต้น

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทักษะอาชีพที่ได้สรุปเป็นข้อมูลเบื้องต้น นำไปสร้างแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพ เพื่อสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้ง 90 คน (วันที่ 9 กันยายน 2558 ณ ศูนย์ประสานงานภาคเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี) เพื่อนำข้อมูลทักษะอาชีพที่ผู้สูงอายุมีความสนใจและต้องการมากที่สุด มาสรุปเป็นกิจกรรมทักษะอาชีพเพื่อจัดให้เหมาะสมตามความต้องการของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

1.1 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในชั้นตอนที่ 1 ประกอบไปด้วย ผู้สูงอายุ จำนวน 90 คน โดยแบ่งออกเป็นเพศชายจำนวน 7 คน เพศหญิงจำนวน 83 คน (วันที่ 9 กันยายน 2558 ณ ศูนย์ประสานงานภาคเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี)

เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ผู้สูงอายุมีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสิงห์บุรี
2. ผู้สูงอายุ เป็นสมาชิกสามัญ สมาชิกวิสามัญ หรือสมาชิกกิตติมศักดิ์ ของชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี
3. เป็นผู้สูงอายุที่มีความพร้อมและความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทักษะอาชีพ

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยให้กลุ่มประชากรที่เป็นผู้เรียนที่ต้องทำแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพสำหรับรายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ชุดที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยตามลำดับขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพ

1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ แนวคิดทฤษฎีอาชีพและการพัฒนาอาชีพ โรงเรียนผู้สูงอายุ

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจเพื่อพิจารณาความถูกต้อง และเหมาะสมในเบื้องต้น จากนั้นนำมาแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และการตั้งคำถาม ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี 4 ท่าน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ 2 ท่าน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางการศึกษา 1 ท่าน

โดยใช้เกณฑ์การวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruency Index : IOC) ของ วรรณิ แคมเกตู (2551) ที่กล่าวว่า IOC ควรมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังต่อไปนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

จากนั้นนำผลคะแนนที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาข้อคำถามแล้ว มาเข้าสู่สูตร ของ Rovinelli และ Hambleton

$$IOC = \frac{\sum R}{n} \quad (\text{Rovineli and Hambleton, 1976})$$

IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

n คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

จากการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่ามีค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มากกว่า 0.5

4) สร้างแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพฉบับสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการเก็บ

ข้อมูล

5) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาไปหาความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน (เป็นกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดสิงห์บุรี ในงานการประชุม เรื่องสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสิงห์บุรี ณ ห้องประชุมนายทองแสงใหญ่ ชั้น 3 ศาลากลางจังหวัดสิงห์บุรีหลังใหม่ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2558) จากนั้นนำแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ไปหาค่าความเที่ยงทั้งฉบับ ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient : alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.82 สรุปว่า ข้อคำถามอยู่ในระดับดี

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right) \quad (\text{Cronbach, 1990})$$

โดยที่ k คือ จำนวนข้อของเครื่องมือ

s_i^2 คือ ความแปรปรวนของข้อมูลแต่ละข้อ

s_t^2 คือ ความแปรปรวนของข้อมูลที่ได้

ทั้งนี้ค่าที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าความเที่ยง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาข้อคำถามรายข้อของสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient : alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach) ดังต่อไปนี้มากกว่า

0.9	หมายถึง	ข้อคำถามดีมาก
มากกว่า 0.8	หมายถึง	ดี
มากกว่า 0.7	หมายถึง	พอใช้
มากกว่า 0.6	หมายถึง	ควรปรับปรุง

6. ผู้วิจัยปรับปรุง และแก้ไขข้อคำถามของแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ จากนั้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุก่อนนำไปใช้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยด้วยตัวเองให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ จากนั้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแบบสอบถามความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุก่อนนำไปใช้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยด้วยตัวเอง สำหรับรายละเอียดของเครื่องมือ มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 20 ข้อ

สำหรับการประมาณค่าใช้ตามแบบ Likert Scale ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ 5 4 3 2 และ 1 โดยการแปลผลของค่าที่ใช้ ตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ (Best&Kahn,1993)

4.51 – 5.00	ความต้องการในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	ความต้องการในระดับมาก
2.51 – 3.50	ความต้องการในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	ความต้องการในระดับน้อย
1.00 – 1.50	ความต้องการในระดับน้อยที่สุด

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพ โดยผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ (Statistical Analysis) ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต และอัตราส่วนร้อยละสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้น มาสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยเน้นไปในประเด็นด้านความต้องการทักษะอาชีพของผู้เรียนในมุมมองของผู้เรียนเอง จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมานำเสนอเป็นกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อจัดเป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ใน โรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการจัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดยนำเสนอให้อยู่ในรูปของความเรียง โดยประเด็นของการจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในดำเนินการวิจัย คือ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ต้องการเรียนรู้ มีความสนใจในทักษะอาชีพ เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติ และใช้ประโยชน์ได้ทันที เพื่อประกอบเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้เสริมให้กับตนเองในการดำเนินชีวิตได้ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในการคัดเลือก โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรงตามความเหมาะสมของผู้เรียน

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ชุดที่ 2

แบบสนทนากลุ่มด้านการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูลโดยการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้สูงอายุ ในการประชุมประเด็นของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความต้องการด้านลักษณะกิจกรรมของผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) ลักษณะของกิจกรรมที่อยากให้ออกมาจัดขึ้น ควรเป็นลักษณะอย่างไร
- 2) เวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีระยะเวลาโดยประมาณเท่าไร
- 3) เนื้อหาสาระของกิจกรรมทักษะอาชีพ ที่ผู้สูงอายุต้องการ เป็นอย่างไร
- 4) ข้อจำกัดด้านอุปสรรคในด้านต่างๆ ของการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีอะไรบ้าง
- 5) ข้อเสนอแนะในเรื่องอื่นๆ เช่น สถานที่จัด อาหารว่าง ฯลฯ มีอะไรบ้าง

2. ผู้วิจัยนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจเพื่อพิจารณาความถูกต้อง และเหมาะสมในเบื้องต้น จากนั้นนำมาแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. ผู้วิจัยนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน (ภาคผนวก ก) ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และการตั้งคำถาม ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน	2	ท่าน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี	2	ท่าน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ	2	ท่าน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยทางการศึกษา	1	ท่าน

โดยใช้เกณฑ์การวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruency Index : IOC) ของ วรณิ แกมเกตุ (2551) ที่กล่าวว่า IOC ควรมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 0.8 สรุปว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังต่อไปนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 นั้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปเพื่อสรุปเป็นประเด็นต่างๆ สำหรับการพัฒนาแผนกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการตีความข้อมูล (Interpretation)
2. เพื่อนำมาเรียบเรียงในลักษณะของการพรรณนา
3. การสังเคราะห์ข้อมูล (Data System) เพื่อสรุปข้อมูลภาพรวม ในขั้นตอนลำดับสุดท้าย รวบรวมข้อมูลในลักษณะพรรณนา

2.4 ผลการประเมิน

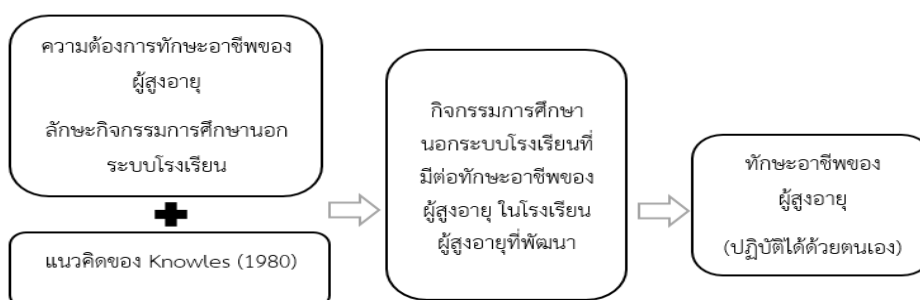
หลังจากผู้วิจัยสรุปความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุจากแบบสอบถาม และข้อสรุปประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้เข้าไปสอบถามกับผู้สูงอายุ เพื่อตรวจสอบว่า ภาพรวมของกิจกรรม ต้องแก้ไขหรือปรับปรุงส่วนไหนบ้าง ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามวัน เวลา ที่กำหนดหรือไม่ เป็นต้น

ระยะที่ 2 ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

การวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจากข้อมูลความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ และดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ Knowles (1970) 7 ขั้นตอน โดยมีขั้นตอนดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ และสำหรับระยะนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับกลุ่มทดลอง ด้วยแผน การสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 โดยใช้กลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียวในการทดลองด้วยแผนการสอนและกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่ออกแบบไว้

แผนภาพที่ 6 แสดงกรอบแนวคิดของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

2. ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ของโนลส์ (Knowles,1970) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

1.1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานประธานชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อขอความร่วมมือและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการขอความอนุเคราะห์จัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ขอเก็บข้อมูลการวิจัย และขอรับสมัครกลุ่มทดลองที่เป็นผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ประสานงานเรื่องสถานที่การจัดกิจกรรม ระยะเวลาและช่วงเวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.2 ผู้วิจัยประสานงานกับกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อทำความรู้จักและพบปะพูดคุยกันในบรรยากาศอิสระ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้สูงอายุทราบข้อมูลเบื้องต้น และให้ผู้สูงอายุสมัครเข้าร่วมกลุ่มทดลองด้วยความสมัครใจ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้สมัครเข้าร่วมกลุ่มทดลอง ด้านลักษณะของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อหาประเด็นข้อสรุปสำหรับลักษณะกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการ

3.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และข้อมูลความต้องการของผู้สูงอายุ และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิด

3.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ และความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) มากกว่า 0.05 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุ จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ อยู่ที่ 0.82 ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพแบบสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการทักษะอาชีพ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าร้อยละและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นผู้วิจัยจึงสรุปความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ และผู้วิจัยจึงนำข้อมูลไปใช้เป็นพื้นฐานของการพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 3 มาใช้กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ในการพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ฝึกทักษะอาชีพ โดยสามารถปฏิบัติด้วยตนเอง และสามารถวางแผนเพื่อสร้างรายได้ได้

ขั้นตอนที่ 5 การวางแผนกิจกรรม

ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของโนลด์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 ผู้วิจัยสังเคราะห์การจัดการเรียนการสอนของโนลด์ เพื่อให้ได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

5.2 ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบตรงเรียน โดยมีขั้นตอนของกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้สูงอายุ ได้เคลื่อนไหวร่างกาย ขยับร่างกาย ด้วยการร้องเพลงร่วมกันพร้อมทำประกอบ และเพลงแนะนำตัว สร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ให้กับผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความรู้และทักษะอาชีพก่อนเรียน เป็นขั้นตอนของการทดสอบความรู้และการสังเกตพฤติกรรมในทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในทักษะอาชีพนั้นๆ เพื่อให้เห็นถึงความเข้าใจในความรู้และทักษะอาชีพ หลังเข้าร่วมกิจกรรมในการลงมือปฏิบัติทักษะอาชีพ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความรู้และทักษะอาชีพหลังเรียน เป็นขั้นตอนของการทดสอบความรู้และการสังเกตพฤติกรรมในทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในทักษะอาชีพนั้นๆ เพื่อให้เห็นถึงความเข้าใจในความรู้และทักษะอาชีพ หลังเข้าร่วมกิจกรรมในการลงมือปฏิบัติทักษะอาชีพ

5.3 ผู้วิจัยสร้างแผนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่ตอบสนองต่อความต้องการและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดย

กำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน มีแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง 6 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อ

ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ตารางที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้แบ่งประเภทของทักษะอาชีพตามเนื้อหาวิชาชีพ ได้ดังต่อไปนี้

ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	วิธีการประเมิน
1) อาชีพคหกรรม			
1. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน	เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”	ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน อาหารประเภทเส้นอีกหนึ่งเมนูที่ขอบทำทานเวลามีเวลาว่าง เพราะก๋วยเตี๋ยวลุยสวนเป็นเมนูที่ได้ประโยชน์ครบถ้วน ทั้งคาร์โบไฮเดรต จากเส้นก๋วยเตี๋ยว โปรตีนจากเนื้อสัตว์ วิตามินจากผัก	- ประเมินจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สูงอายุ - ประเมินจากแบบวัดความรู้และการลงมือปฏิบัติ
2. วุ้นมะพร้าวแฟนตาซี	เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “วุ้นมะพร้าวแฟนตาซี”	วุ้นมะพร้าว เป็นขนมที่นิยมของคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณ ด้วยรูปลักษณะ สี สัน และรสชาติที่อร่อย เป็นขนมทานเล่นที่ทั้งหอมและหวาน สามารถทำได้ง่าย รสชาติอร่อย ใช้ทุนน้อย	- ประเมินจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สูงอายุ - ประเมินจากแบบวัดความรู้และการลงมือปฏิบัติ

ตารางที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ
ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	วิธีการประเมิน
1) อาชีพคหกรรม (ต่อ)			
3. ขนมหั้วแปบสีรุ้ง	เพื่อให้เกิดความรู้และ การพัฒนาทักษะ อาชีพในการทำ“ขนมหั้วแปบ สีรุ้ง”	ขนมหั้วแปบ เป็นขนม ไทยชนิดหนึ่ง ทำด้วย แป้งข้าวเหนียวห่อไส้ที่ เป็นถั่วเหลือง มะพร้าว ขนมหั้วแปบ มี สรรพคุณของธัญพืช ประเภทถั่วที่มี ประโยชน์มากมาย ขนมหั้วแปบนี้ มี ส่วนผสมหลัก คือ ถั่ว ทอง หรือถั่วเขียวเลาะ เปลือก หรือถั่วซีก ตาม ตำราสรรพคุณสมุนไพร กล่าวไว้ว่ามีสรรพคุณ แก้ร้อนใน แก้ขัดข้อ บำรุงกำลังและร่างกาย แก้เหน็บชา มีฤทธิ์ช่วย ขับปัสสาวะ	- ประเมินจากการ แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นของผู้สูงอายุ - ประเมินจากแบบวัด ความรู้และการลงมือ ปฏิบัติ

ตารางที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการศึกษาอบรมในระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	วิธีการประเมิน
1) อาชีพคหกรรม (ต่อ)			
4. เต้าฮวยฟรุตสลัด	เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”	เต้าฮวยฟรุตสลัด หรือ เต้าฮวยนมสดจัดเป็นอาหารหวานที่แปรรูปมาจากนมสดมีส่วนประกอบของผลไม้ สามารถรับประทานได้ ทุกวัยมีประโยชน์ต่อร่างกาย และสามารถทำทานได้ง่ายและมีรสชาติอร่อย	- ประเมินจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สูงอายุ - ประเมินจากแบบวัดความรู้และการลงมือปฏิบัติ
2) อาชีพศิลปหัตถกรรม งานฝีมือ และสิ่งประดิษฐ์			
5. ดอกไม้จันทน์ไล่หาลากสี	เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการประดิษฐ์ “ดอกไม้จันทน์หาลากสี”	ดอกไม้จันทน์แบบทั่วไปที่นิยมใช้กันมาเป็นแบบธรรมดาส่วนใหญ่ทำเป็นรูปดอกกุหลาบ การใช้ดอกไม้จันทน์เพื่อเป็นการเคารพระลึกถึงผู้ล่วงลับ ไม่มีบรรยากาศของความโศกเศร้าเพียงอย่างเดียว สีสันและความสวยงามของดอกไม้จันทน์จึงมีความสำคัญมากขึ้น	- ประเมินจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สูงอายุ - ประเมินจากแบบวัดความรู้และการลงมือปฏิบัติ

ตารางที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ชื่อกิจกรรม	วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	เนื้อหาสาระ	วิธีการประเมิน
3. อื่น			
6.การวางแผนเพื่อสร้างรายได้	เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อ “การวางแผนเพื่อสร้างรายได้”	การตลาดแบบ 4P, กระบวนการวางแผน ,การตลาด, การตลาดกับสังคม	- ประเมินจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สูงอายุ - ประเมินจากแบบวัดความรู้และการลงมือปฏิบัติ

5.4 การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ใช้เวลาทั้งสิ้น 51 ชั่วโมง มีทั้งหมด 6 กิจกรรมการเรียนรู้

5.5 ผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยการศูนย์และคัดเลือกวิทยากรร่วม ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความรู้ ประสบการณ์ ด้านทักษะอาชีพ โดยทีมวิทยากรเป็นผู้มีทักษะและความสามารถ เข้าใจกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ตามแผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผสมผสานกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของผู้ใหญ่ และเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยได้มีการประชุมและหารือร่วมกับทีมวิทยากร และผู้ช่วยวิจัยเพื่อเตรียมการสอน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน รวมถึงช่วงหลังเลิกการเรียนการสอนมีการประชุมย่อยเพื่อปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทบทวนและสะท้อนกลับในสิ่งที่สอนร่วมกัน ในแต่ละกิจกรรมทักษะอาชีพ และนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

5.6 ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 ท่าน ด้านทักษะอาชีพ 2 ท่าน ด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ 2 ท่าน และด้านการวิจัยทางการศึกษา 1 ท่าน (ตามภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ความสอดคล้องของเนื้อหา โดยได้ค่าดัชนีความ

สอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) เท่ากับ 0.8 ที่แสดงว่า ข้อคำถามสอดคล้องกับเนื้อหา และสามารถนำไปใช้ได้

ขั้นตอนที่ 6 การดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 15 คน มีระยะเวลาการจัดกิจกรรม รวม 51 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีทีมวิทยากรร่วม ซึ่งกิจกรรมต่างๆที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ต้องดำเนินการร่วมกัน ได้แก่ การปฐมนิเทศ การละลายพฤติกรรม เริ่มการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (ตามภาคผนวก ค)

การดำเนินการทดลอง ใช้การทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยวัดผลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design) มีผังการทดลอง ดังนี้

	E – Group	O1E	X	O2E
โดยที่	E – Group	หมายถึง	กลุ่มทดลอง	
	X	หมายถึง	การจัดการกระทำตามการทดลอง	
	O1	หมายถึง	การวัดผลก่อนการทดลอง	
	O2	หมายถึง	การวัดผลหลังการทดลอง	

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้จัดการประเมินผลสำหรับผู้เรียน ดังนี้

7.1 แบบประเมินก่อนการเรียนรู้ ได้แก่

1. แบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ว่ามีความรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพในกิจกรรมทักษะอาชีพนั้นเป็นอย่างไร

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ว่ามีทักษะการลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะอาชีพในกิจกรรมทักษะอาชีพนั้น เป็นอย่างไร

3. แบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ว่ามีทักษะความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะอาชีพใน กิจกรรมทักษะอาชีพนั้น เป็นอย่างไร

7.2 แบบประเมินผลหลังการเรียนรู้ ได้แก่

1. แบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้เครื่องมือชุดเดียวกับ Pretest โดยทำการวัดหลังจากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเสร็จสิ้นแล้ว

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้เครื่องมือชุดเดียวกับ Pretest โดยทำการวัดหลังจากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเสร็จสิ้นแล้ว

3. แบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้เครื่องมือชุดเดียวกับ Pretest โดยทำการวัดหลังจากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเสร็จสิ้นแล้ว

4. การติดตามผล ภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว 30 วัน เพื่อดูว่า ผู้สูงอายุ ได้นำทักษะอาชีพไปปฏิบัติใช้เพื่อประกอบเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ เป็นอย่างไร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ระยะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

1.1 ความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยใช้แบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้ข้อมูลดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างstawinan4743

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลแสดงภาพทั่วไป	จำนวนคน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	7	7.78
1.2 หญิง	83	92.22
รวม	90	100.00
2. อายุ		
2.1 60 – 65 ปี	79	87.78
2.2 66 – 70 ปี	11	12.22
รวม	90	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มประชากรที่เป็นเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.78 เป็นเพศหญิง จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 92.22 โดยกลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 87.78 และกลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 66 – 70 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.22

ส่วนที่ 2 แสดงข้อมูลความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ทักษะอาชีพ	ความต้องการทักษะอาชีพ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านคหกรรม			
1. กะหรี่ปั๊	3.51	1.37	มาก
2. ขนถั่วแปบ	4.29	0.75	มากที่สุด
3. ซาลาเปา	3.57	1.55	มาก
4. วุ้นมะพร้าวแฟนตาซี	4.06	0.88	มากที่สุด
5. ขนมลูกชุบ	3.44	1.64	มาก
6. ขนมครก	3.77	1.51	มาก
7. หมี่กรอบ	3.53	1.50	มาก
8. ขนมตะโก้ใบเตย	3.44	1.39	ปานกลาง
9. เต้าฮวยฟรุตสลัด	4.03	0.88	มากที่สุด
10. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน	4.12	0.86	มากที่สุด
11.ขนมฝิง	3.36	1.49	มาก
12.ขนมทองม้วน	3.78	1.42	มาก
2. ด้านศิลปะ หัตถกรรมงานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์			
13. ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี	4.03	0.88	มากที่สุด
14. แกะสลักผลไม้	3.57	1.29	มาก
15. การสานตะกร้าจากเชือกฟาง	3.66	1.51	มาก
16. การประดิษฐ์ดอกไม้จากใยบัว	3.64	1.49	มาก
17. การจัดช่อดอกไม้สด	3.86	1.41	มาก
18. การทำเหรียญโปรยทาน	3.78	1.42	มาก
3. ด้านเกษตรกรรม			
19. การปลูกผักปลอดสารพิษ	3.00	1.47	ปานกลาง
20. การเพาะเห็ด	3.99	1.23	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ พบว่า ความต้องการในการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุในด้านความต้องการทักษะอาชีพนั้น กลุ่มผู้สูงอายุมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่ 5 ทักษะอาชีพ โดยกลุ่มผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทักษะอาชีพ เห็นได้จากค่าเฉลี่ยที่มีความต้องการสูงที่สุด คือ กิจกรรมการทำขนมถั่วแปบ ($\bar{X} = 4.29$ S.D. = 0.75) รองลงมาคือ กิจกรรมการทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน ($\bar{X} = 4.12$ S.D. = 0.86) กิจกรรมการทำวุ้นมะพร้าวแพนตาซี ($\bar{X} = 4.06$ S.D. = 0.88) กิจกรรมการทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.88) และกิจกรรมการทำเต้าฮวยฟรุตสลัด ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.88) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ภาพรวมด้านข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 92.22, ร้อยละ 7.78) ส่วนใหญ่มีอายุ 60 – 65 ปี และอายุ 66 – 70 ปี ๖ ร้อยละ 87.78, ร้อยละ 12.22) และจากผลการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน พบว่าในส่วนของผู้สูงอายุนั้น มีความต้องการด้านกิจกรรมทักษะอาชีพ จากค่าเฉลี่ยที่สูงสุดในแต่ละอันดับตามลำดับ พบว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมทักษะอาชีพในแต่ละทักษะอาชีพ โดยผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่เพื่อสำรวจความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุด้วยการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ทักษะอาชีพในภาพรวมที่ผู้สูงอายุต้องการมีทั้งหมด รวมทั้งสิ้น 20 ประเด็น โดยแบ่งประเภทตามเนื้อหาวิชาชีพได้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

- 1) อาชีพคหกรรม ดังนี้ กะหรี่ปั๊บ ขนมถั่วแปบ ซาลาเปา วุ้นมะพร้าวแพนตาซี ขนมลูกชุบ ขนมครก หมี่กรอบ ขนมตะโก้ใบเตย เต้าฮวยฟรุต ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน ขนมผิง และขนมทองม้วน
- 2) อาชีพเกษตรกรรม ดังนี้ การปลูกผักปลอดสารพิษ และการเพาะเห็ด
- 3) อาชีพศิลปหัตถกรรม งานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์ ดังนี้ การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี การแกะสลักผลไม้ การสานตะกร้าจากเชือกฟาง การประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว การจัดช่อดอกไม้สด และการทำเหรียญโปรยทาน

หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาใช้ประกอบในการสร้างแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ กับผู้สูงอายุที่จะเข้าร่วมกิจกรรม จึงได้เป็นทักษะอาชีพ 5 ทักษะอาชีพจากทักษะอาชีพทั้งหมด ที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ตามความต้องการของผู้สูงอายุที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทักษะอาชีพ

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้มีการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสรุปประเด็นที่สำคัญจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ระหว่างผู้สูงอายุ กับผู้สอน จำนวน 30 คน ณ ศูนย์ประสานงานภาคเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี (เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2559) มีประเด็น ดังนี้

- 1) ลักษณะของกิจกรรมที่อยากให้ออกมาจัดขึ้น ควรเป็นลักษณะอย่างไร
- 2) เวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีระยะเวลา โดยประมาณเท่าไร
- 3) เนื้อหาสาระของกิจกรรมทักษะอาชีพ ที่ผู้สูงอายุต้องการ เป็นอย่างไร
- 4) ข้อจำกัดด้านอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ของการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีอะไรบ้าง
- 5) ข้อเสนอแนะในเรื่องอื่น ๆ เช่น สถานที่จัด อาหารว่าง ฯลฯ มีอะไรบ้าง

ประเด็นที่ 1 ลักษณะของกิจกรรมทักษะอาชีพที่อยากให้ออกมาจัดขึ้น ควรเป็นลักษณะอย่างไร สรุปได้ดังนี้

จากการสอบถามทั้งผู้สูงอายุและผู้สอน ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

“...อยากให้ออกมาเป็นกิจกรรมสั้นๆ เอะๆ ชอบร้องเพลง และชอบ

เต้นประกอบเพลง จะได้ออกกำลังกายเคลื่อนไหวตอนเช้า...”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่1)

“.....อยากให้ออกมาจัดขึ้นได้ร่วมด้วยช่วยกันทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ และเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่2)

“.....อยากลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีชิ้นงานกลับบ้านเป็นของตนเอง.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่3)

จากประเด็นที่ 1 ลักษณะของกิจกรรมที่อยากให้อัดขึ้น สรุปได้ว่า ควรเป็นกิจกรรมการการละลายพฤติกรรมกิจกรรมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม และกิจกรรมเกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ประเด็นที่ 2 เวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีระยะเวลาโดยประมาณเท่าไร สรุปได้ดังนี้

“.....อยากทำชิ้นงานด้วยตนเอง ไม่เร่งรีบ ค่อยๆเป็นค่อยๆไป ได้ชิ้นงานสำเร็จของตัวเองกลับบ้าน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่4)

“.....อยากได้ชิ้นงานกลับบ้าน ที่ได้จากการทำด้วยตนเอง.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่5)

“.....ได้ทั้งความรู้และทักษะการลงมือปฏิบัติ ได้ชิ้นงานสำเร็จกลับบ้าน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่6)

จากประเด็นที่ 2 เวลาในการจัดกิจกรรมทักษะอาชีพ สรุปได้ว่า ควรจัดเวลาให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้และทำความเข้าใจ ได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ มีความยืดหยุ่นของเวลาในการจัดกิจกรรมในแต่ละวัน กิจกรรมในแต่ละกิจกรรมอาจใช้เวลาต่างกัน ขึ้นอยู่กับความสำเร็จของชิ้นงานในแต่ละทักษะอาชีพ ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และการทำงานเป็นทีม

ประเด็นที่ 3 เนื้อหาสาระของกิจกรรมทักษะอาชีพ ที่ผู้สูงอายุต้องการ สรุปได้ดังนี้

“.....อยากได้เอกสาร ที่ตัวหนังสือใหญ่ๆ เวลากลับบ้านจะได้หยิบมาอ่านและทำได้ด้วยตนเองอีก.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่7)

“.....อยากให้มีที่ว่างในเอกสาร เพราะจะใช้จัดบันทึกตอนเรียน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่8)

“.....เนื้อหากระชับ และตัวหนังสือที่ชัดเจน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่9)

จากประเด็นที่ 3 เนื้อหาสาระของกิจกรรมทักษะอาชีพ สรุปลงได้ว่า ควรจัดให้มีเนื้อหาสาระที่ผู้สูงอายุ สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ตัวหนังสือค่อนข้างใหญ่เพื่อสะดวกต่อการอ่าน และเนื้อหาสาระควรกระชับและเข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติด้วยตนเองภายหลัง

ประเด็นที่ 4 ข้อจำกัดด้านอุปสรรคในด้านต่างๆ ของการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ สรุปลงได้ดังนี้

“.....ค่อยๆทำกิจกรรมไปพร้อมๆกัน ทำทีละขั้นตอน กลัวทำไม่ทัน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่10)

“.....สอนทีละขั้นตอน เพราะถ้าสอนเร็วจะจำไม่ได้และทำไม่ได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่11)

“.....ทำชิ้นงานให้มีขนาดไม่เล็กจนเกินไป เพราะกลัวว่าเล็กไปจะหยิบจับไม่สะดวกต่อการทำกิจกรรม เนื่องจากอาจจับไม่ถนัดมือ.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่12)

จากประเด็นที่ 4 ข้อจำกัดด้านอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ของการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ สรุปลงได้ว่า ต้องเข้าใจถึงปัญหาด้านสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ เช่น ขาดความคล่องแคล่ว ว่องไว ความจำเสื่อม ความคิดความอ่านช้าลง จึงควรเป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ

ประเด็นที่ 5 ข้อเสนอแนะในเรื่องอื่น ๆ เช่น สถานที่จัด อาหารว่าง ฯลฯ สรุปได้ดังนี้

“.....อยากให้จัดที่ศาลากลางหลังเก่า จังหวัดสิงห์บุรี เพราะใกล้บ้าน และเดินทางสะดวก ให้ลูกๆหลานๆมาส่งได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่13)

“.....อยากให้จัดที่ศูนย์ประสานงานภาคเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี หรือวัดโพธิ์แก้ว เพราะสถานที่สะดวกสบาย และสามารถขี่มอเตอร์ไซด์มาเรียนได้ด้วยตนเอง.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่14)

“.....อยากให้มีการจัด ทานง่าย สะอาด ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ.”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่15)

จากประเด็นที่ 5 ข้อเสนอแนะในเรื่องอื่น ๆ เช่น สถานที่จัด อาหารว่าง ฯลฯ สรุปได้ว่า ด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรม ควรจัดที่ศูนย์ประสานงานภาคเอกชน จังหวัดสิงห์บุรีเท่านั้น เนื่องจากเดินทางสะดวก และมีพื้นที่กว้างขวาง เหมาะแก่การจัดกิจกรรม และด้านอาหารว่าง และอาหารกลางวัน ควรเป็นอาหารอ่อนๆ มีลักษณะนิ่ม และทานง่าย ไม่เป็นอันตรายต่อระบบทางเดินอาหาร

สรุปได้ว่าการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับผู้สูงอายุ นั้น พบว่า กิจกรรมที่ควรจัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น และกิจกรรมก่อให้เกิดความรู้และทักษะที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ และกิจกรรมเอื้อต่อสภาพร่างกายของผู้สูงอายุของการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละทักษะอาชีพ

ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 นี้ ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ และเนื้อหาทักษะอาชีพตามที่ผู้สูงอายุต้องการ และสรุปเป็นองค์ประกอบภายในกิจกรรม ไว้ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ 2) ผู้สอน 3) ผู้เรียน 4) เนื้อหาสาระ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ 6) การวัดและการประเมินผล 7) การสะท้อนกลับ สรุปเป็นผลการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ สรุปดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สรุปกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1) วัตถุประสงค์	เพื่อเกิดความรู้ และการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ
2) ผู้สอน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ ในทักษะอาชีพ 2. เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน 3. เป็นผู้สูงอายุ ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านภายในชุมชน 4. เป็นผู้เข้าใจสมรรถนะของผู้เรียน 5. สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายเอื้อต่อการเรียนรู้
3) ผู้เรียน	ผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี ที่เป็นสมาชิก สามัญ สมาชิกวิสามัญ หรือสมาชิกกิตติมศักดิ์
4) เนื้อหาสาระ	<p>เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะอาชีพตามที่คุณสูงอายุต้องการ โดยสามารถ แบ่งประเภททักษะอาชีพตามเนื้อหาวิชาชีพ ได้ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) อาชีพคหกรรม <ol style="list-style-type: none"> 1. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน 2. วุ้นมะพร้าวแพนตาซี 3. ขนมถั่วแปบสีรุ้ง 4. เต้าฮวยฟรุตสลัด 2) อาชีพศิลปะหัตถกรรมงานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์ <ol style="list-style-type: none"> 5. ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี <p>และกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. การวางแผนเพื่อสร้างรายได้
5) กิจกรรมการเรียนรู้	<p>แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย <p>ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรม การละลายพฤติกรรม ให้ผู้สูงอายุ ได้ร้องเพลงพร้อมทำ ประกอบ เพื่อเป็นการออกกำลังกาย เคลื่อนไหวร่างกาย สร้าง บรรยากาศที่ผ่อนคลาย รวมถึงเตรียมความพร้อมร่างกายของ ผู้สูงอายุ</p>

ตารางที่ 4 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายละเอียด
5) กิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)	<p>2. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ</p> <p>ผู้วิจัยเตรียมขั้นตอนนี้ไว้เป็นขั้นตอนแรกของกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ฝึกการเตรียมความพร้อมต่อการฝึกทักษะอาชีพ รวมถึงทราบข้อมูลเบื้องต้นของทักษะอาชีพ เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของขั้นตอนการฝึกทักษะอาชีพ</p> <p>3. ทักษะการลงมือปฏิบัติ</p> <p>ผู้วิจัยเตรียมขั้นตอนนี้ไว้ เพื่อเน้นการฝึกการลงมือปฏิบัติในทักษะอาชีพ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เรียนรู้การฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการสอนของวิทยากรในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองในทุกขั้นตอนของกิจกรรม</p> <p>4. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม</p> <p>ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนนี้ไว้สำหรับให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกการจัดเรียงที่สวยงาม และออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นของตนเอง เพื่อให้สามารถนำความรู้และทักษะในขั้นตอนนี้ไปประยุกต์ใช้กับการวางแผนผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ต่อไป</p>
6) การวัดและการประเมินผล	<p>การประเมินผลก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ประกอบด้วย</p> <p>1. แบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ</p> <p>ผู้วิจัยได้วัดความรู้ก่อนเรียนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม และหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อสามารถนำผลการวิเคราะห์มาอธิบายความเปลี่ยนแปลงไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ</p> <p>2. แบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ</p>

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพ อาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยนำเสนอผลของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 4 ผลการสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 5 การประเมินผลและการสะท้อนกลับ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง

1.1 กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
60 – 65 ปี	12	80.0
66 – 70 ปี	3	20.0
รวม	15	100.0
2. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1	6.67
เกษตรกรกรรม	1	6.67
อาชีพส่วนตัว	2	13.33
ข้าราชการบำนาญ	11	73.33
รวม	15	100.0

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. รายได้		
1,001 – 3,000 บาท	4	26.67
5,001 บาท ขึ้นไป	11	73.33
รวม	15	100.0

จากตารางที่ 5 แสดงผลการสำรวจข้อมูลผู้ตอบแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจในกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 กลุ่มผู้สูงอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านอาชีพ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือ อาชีพส่วนตัว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 อาชีพเกษตรกรและไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวนเท่ากัน คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ด้านรายได้ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 5,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 1,001 – 3,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ตามลำดับ

1.2 กิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
60 – 65 ปี	12	80.0
66 – 70 ปี	3	20.0
รวม	15	100.0
2. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	3	20.0
เกษตรกร	1	6.67
ข้าราชการบำนาญ	11	73.33

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. รายได้		
ไม่มีรายได้	3	20.0
1,001 – 3,000 บาท	1	6.67
5,001 บาท ขึ้นไป	11	73.33
รวม	15	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงผลการสำรวจข้อมูลผู้ตอบแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของกิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 กลุ่มผู้สูงอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านอาชีพ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพบ้านานาญ มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือ ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 อาชีพเกษตรกรกรรม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ด้านรายได้ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 5,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่รายได้ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 1,001 – 3,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

1.3 กิจกรรมวันมะพร้าวหลากสี

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมวันมะพร้าวหลากสี

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
60 – 65 ปี	12	80.0
66 – 70 ปี	3	20.0
รวม	15	100.0

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมวันมะพร้าวหลากสี (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
60 – 65 ปี	12	80.0
66 – 70 ปี	3	20.0
รวม	15	100.0
2. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1	6.67
เกษตรกรกรรม	1	6.67
อาชีพส่วนตัว	2	13.33
ข้าราชการบำนาญ	11	73.33
รวม	15	100.0
3. รายได้		
1,001 – 3,000 บาท	4	26.67
5,001 บาท ขึ้นไป	11	73.33
รวม	15	100.0

จากตารางที่ 7 แสดงผลการสำรวจข้อมูลผู้ตอบแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของกิจกรรมวันมะพร้าวหลากสี พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจในกิจกรรมวันมะพร้าวหลากสี เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 กลุ่มผู้สูงอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านอาชีพ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือ อาชีพส่วนตัว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 อาชีพเกษตรกรกรรมและไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวนเท่ากัน คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ด้านรายได้ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 5,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 1,001 – 3,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ตามลำดับ

1.4 กิจกรรมขนมถั่วแปปสี่รู้ง

ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมขนมถั่วแปปสี่รู้ง

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
60 – 65 ปี	11	73.33
66 – 70 ปี	4	26.67
รวม	15	100.0
2. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2	13.33
ค้าขาย	2	13.33
ข้าราชการบำนาญ	11	73.34
รวม	15	100.0
3. รายได้		
ไม่มีรายได้	2	13.33
1,001 – 3,000 บาท	2	13.33
5,001 บาท ขึ้นไป	11	73.33
รวม	15	100.0

จากตารางที่ 8 แสดงผลการสำรวจข้อมูลผู้ตอบแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของกิจกรรมขนมถั่วแปปสี่รู้งพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจในกิจกรรมวันมะพร้าวหลากสี เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 กลุ่มผู้สูงอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ด้านอาชีพ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือ อาชีพค้าขาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ด้านรายได้ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 5,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 1,001 – 3,000 บาทและไม่มีรายได้ มีจำนวนเท่ากัน คือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

1.5 กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ตารางที่ 9 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
60 – 65 ปี	12	80.0
66 – 70 ปี	3	20.0
รวม	15	100.0
2. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	1	6.67
เกษตรกรกรรม	1	6.67
อาชีพส่วนตัว	2	13.33
ข้าราชการบำนาญ	11	73.33
รวม	15	100.0
3. รายได้		
1,001 – 3,000 บาท	4	26.67
5,001 บาท ขึ้นไป	11	73.33
รวม	15	100.0

จากตารางที่ 9 แสดงผลการสำรวจข้อมูลผู้ตอบแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัดพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจในกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 กลุ่มผู้สูงอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านอาชีพ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือ อาชีพส่วนตัว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 อาชีพเกษตรกรกรรมและไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวนเท่ากัน คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ด้านรายได้ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 5,001 บาทขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 1,001 – 3,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ตามลำดับ

1.6 การวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ตารางที่ 10 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง (n=15)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
60 – 65 ปี	10	66.67
66 – 70 ปี	5	33.3
รวม	15	100.0
2. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	7	46.67
ค้าขาย	3	20.0
ข้าราชการบำนาญ	5	33.33
รวม	15	100.0
3. รายได้		
ไม่มีรายได้	1	6.67
ต่ำกว่า 1,000 บาท	5	33.33
1,001 – 3,000 บาท	2	13.33
3,001 – 5,000 บาท	2	13.33
5,001 บาท ขึ้นไป	5	33.33
รวม	15	100.0

จากตารางที่ 10 แสดงผลการสำรวจข้อมูลผู้ตอบแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่สนใจในกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 65 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 กลุ่มผู้สูงอายุ 66 – 70 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ด้านอาชีพ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาคือ อาชีพข้าราชการบำนาญ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อาชีพค้าขายมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านรายได้ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 5,001 บาทขึ้นไปและกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท มีจำนวนมากที่สุดและเท่ากัน คือ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 กลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 1,001 – 3,000 บาทและกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้ 3,001-5,000 บาท มีจำนวนเท่ากัน คือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

2.1 กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนการทดลอง	15	2.93	0.45	8.88	.000
หลังการทดลอง	15	4.40	0.51		

$P^* < .05$

จากตารางที่ 11 คะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวนของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2.2 กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

ตารางที่ 12 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนการทดลอง	15	2.20	0.77	5.51	.000
หลังการทดลอง	15	4.00	1.00		

$P^* < .05$

จากตารางที่ 12 คะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสีของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2.3 กิจกรรมวุ้นมะพร้าวแฟนตาซี

ตารางที่ 13 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{\chi}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนการทดลอง	15	2.47	0.74	11.30	.000
หลังการทดลอง	15	4.33	0.62		

$P^* < .05$

จากตารางที่ 13 คะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมวันมะพร้าวแพนตาซีของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2.4 กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

ตารางที่ 14 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้งของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{\chi}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนการทดลอง	15	1.83	0.99	8.10	.000
หลังการทดลอง	15	4.67	0.52		

$P^* < .05$

จากตารางที่ 14 คะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้งของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2.5 กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ตารางที่ 15 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัดของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{\chi}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนการทดลอง	15	2.07	0.59	10.44	.000
หลังการทดลอง	15	4.53	0.74		

$P^* < .05$

จากตารางที่ 15 คะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัดของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2.6 กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ตารางที่ 16 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนการทดลอง	15	2.93	0.88	4.77	.000
หลังการทดลอง	15	4.67	0.74		

$P^* < .05$

จากตารางที่ 16 คะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มทดลองก่อนทดลองและหลังทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

3.1 กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ตารางที่ 17 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวนของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ				
1.1 เตรียมหมูกับซอสขาว รสดี พริกไทยและน้ำตาลทราย	8	100.0	8	100.0
1.2 เตรียมเห็ดหูหนูเห็ดหอม ไข่เป็ด และแครอท	8	100.0	8	100.0
1.3 เตรียมแผ่นก๋วยเตี๋ยวแผ่นใหญ่	8	100.0	8	100.0
1.4 เตรียมผักกาดหอม โหระพา และ ผักชีต้นใหญ่	8	100.0	8	100.0

ตารางที่ 17 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมก๋วยเตี๋ยว
 ลุยสวนของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (ต่อ)

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.5 เตรียมกระเทียม รากผักชี พริก ชี้หนุสวนสีเขียว ใบสะระแหน่ ใบ โหระพา น้ำส้มสายชู น้ำตาลทราย เกลือป่น	8	100.0	8	100.0
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 หมักหมูกับซอสขาว รสดี พริกไทย และน้ำตาลทราย นวดให้เข้า กัน	8	100.0	8	100.0
2.2 นำหมูที่หมักไว้ลงผัดพอสุก ใส่ ซอสปรุงรส น้ำมันหอย และรสดี รสหมู ที่เหลือผัดเคล้าให้ทั่ว	8	100.0	8	100.0
2.3 ตั้งลังถึงให้น้ำเดือดผ่าน น้ำ แผ่น ก๋วยเตี๋ยว ทั้งแผ่นใส่ถาดนึ่งประมาณ 10 นาที สังเกตลักษณะของเส้น	8	100.0	8	100.0
2.4 วางแป้งลงบนแผ่นพลาสติก วาง ผักกาดหอมลงตรงกลาง	8	100.0	8	100.0
2.5 วางเรียงไส้ตามลำดับ คือ ผักกาดหอม โหระพา ผักชี วางให้เสมอใบผักกาด ตัก ไส้ที่ ผัดไว้ใส่พอประมาณเกลี่ยให้ทั่ว	8	100.0	8	100.0

ตารางที่ 17 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวนของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (ต่อ)

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.6 พับแป้งด้านข้างทั้ง 2 ด้านมาทับบนไส้ แล้วพับแป้งด้านข้างขึ้นทับ พร้อมกับกลอกแผ่นพลาสติก ค่อยๆ ม้วนให้แน่น	8	100.0	8	100.0
2.7 โขลกรากผักชี กระเทียม พริกชี้หนู ใบสะระแหน่และใบโหระพาให้ละเอียด	8	100.0	8	100.0
2.8 ผสมน้ำส้มสายชู น้ำตาลทราย และเกลือป่นในหม้อ ยกขึ้นตั้งไฟคนจนน้ำตาลทราย เกลือ ละลายเข้ากัน ยกขึ้นทิ้งไว้ให้อุ่น ใส่ส่วนผสมในข้อ 1 คนให้เข้ากัน	8	100.0	8	100.0
3. ทักษะการตกแต่งสวยงาม				
3.1 วางเรียงบนจานเสิร์ฟ 2-3 แห่ง	8	100.0	8	100.0

จากตารางที่ 17 แสดงการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าร้อยละ พบว่า จำนวนของผู้สูงอายุที่มีทักษะอาชีพกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน จากก่อนการทดลองจากการสุ่มกลุ่มทดลองรายบุคคลในการสังเกตพฤติกรรม เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุยังไม่มีทักษะที่อาชีพในการลงมือปฏิบัติ เห็นได้ว่าหลังการทดลองผู้สูงอายุ มีทักษะการลงมือปฏิบัติในทักษะอาชีพที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.2 กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

ตารางที่ 18 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสีของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทักษะการเตรียมวัสดุ				
1.1 กลีบดอกสีขาว กลีบดอกสีเกสร หมวดจันทน์ (ทำจากเยื่อไม้) กระจดาช ย่นสีดำ และริบบิ้นสีดำ	8	100.0	8	100.0
1.2 การเตรียมรูป-เทียน รูปประจำ (1 ดอก ทำได้ 4 ช่อ) เทียนจิว เทียน เบอร์ 8	8	100.0	8	100.0
1.3 การเตรียมด้ายสีขาว (แบบที่ เรียกว่า ด้ายไฟปัก) ลวดเบอร์ 24 และกาวลา เท็กซ์	8	100.0	8	100.0
1.4 เตรียมก้านไม้ข้อประธานพร้อม หมวดจันทน์ไว้	8	100.0	8	100.0
1.5 การเตรียมถุงพลาสติก สำหรับ บรรจุดอกไม้จันทน์	8	100.0	8	100.0
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 การทำเกสรก่อน โดยใช้กลีบ ดอกเกสรทำการจับกลีบเข้ากับก้านดอก	8	100.0	8	100.0
2.2 กลีบดอกที่เตรียมไว้แล้วมา ทำ การเข้าดอก จากนั้นทากาวแล้วใช้ ด้ายมัด ให้แน่นจะได้ตัดดอกไม้จันทน์	8	100.0	8	100.0

ตารางที่ 18 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสีของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (ต่อ)

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.3 เมื่อใส่หมวดจันทน์แล้วนำกระดาษย่น สีดำพันก้านดอกให้แน่น	8	100.0	8	100.0
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
1.1 นำมาประกอบเข้าด้วยกัน จัดใส่ถุงพลาสติกบรรจุภัณฑ์	8	100.0	8	100.0

จากตารางที่ 18 แสดงการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าร้อยละ พบว่า จำนวนของผู้สูงอายุที่มีทักษะอาชีพกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี จากก่อนการทดลองจากการสุ่มกลุ่มทดลองรายบุคคลในการสังเกตพฤติกรรม เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุยังไม่มีทักษะทักอาชีพในการลงมือปฏิบัติ เห็นได้ว่าหลังการทดลองผู้สูงอายุ มีทักษะการลงมือปฏิบัติในทักษะอาชีพที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.3 กิจกรรมวันมะพร้าวแพนตาซี

ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมวันมะพร้าวแพนตาซีกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ				
1.1 การเตรียมวันผง 1 1/2 ช้อนโต๊ะ น้ำมะพร้าวอ่อน 500 กรัม ใบเตย 3-4 ใบ น้ำตาลทราย 200 กรัม ผสมกัน	6	75.0	8	100.0

ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมวันมะพร้าวแฟนตาซีกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (ต่อ)

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.2 การเตรียมกะทigl่อง (250 ซีซี) 2 กล่อง เกลือ 1 1/4 ช้อนชา แป้ง ข้าวโพด 1 ช้อนโต๊ะ และเนื้อมะพร้าวอ่อน 2-3 ลูก	5	53.3	8	100.0
1.3 พิมพ์สำหรับใส่วุ้น เลือกตาม ชอบ	4	26.67	8	100.0
2.ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 ส่วนกะทิ โดยใส่แป้งข้าวโพด เกลือ เทกะทิลงไป 1 กล่องก่อน ใช้ตะกร้อมือ คนให้เข้ากัน ไม่ให้แป้งเป็นเม็ด	8	100.0	8	100.0
2.2 นำหม้อกะทิขึ้นตั้งไฟกลาง ไปทางอ่อนให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้อ อย่าเดือดนานมากไป กะทิจะแตกมัน เป็นลูกมาก	8	100.0	8	100.0
2.3 ผลไม้มาหั่นเป็นก้อนสี่เหลี่ยม ลูกเต๋า ใส่น้ำตาลทราย เขย่าผลไม้และ น้ำตาลให้เข้ากัน ตั้งไฟอ่อนๆ เขย่าจน น้ำตาลซึมเข้าเนื้อ ผลไม้จมนดูเป็นเงาสวย	6	75.0	8	100.0
2.4 ทำส่วนของวุ้นโดยการเทน้ำ มะพร้าวอ่อนลงหม้อ ใส่ผงวุ้นลงไปคน ด้วยตะกร้อมือให้เข้ากัน ใส่ใบเตยที่ล้าง ทำความสะอาดแล้วลงไป	8	100.0	8	100.0

ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมวันมะพร้าวแฟนตาซีกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (ต่อ)

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2.ทักษะการลงมือปฏิบัติ (ต่อ)				
2.8 ใส่เนื้อมะพร้าวอ่อนที่หั่นชิ้นเล็กไว้ลงไป ตั้งไฟกลางต่อให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้อ ขั้นตอนนี้ฆ่าเชื้อที่เนื้อมะพร้าว	6	75.0	8	100.0
2.9 เรียงถ้วยสำหรับบรรจุวนเอาไว้ในถาด รอสวนผสมวนอุ่นเล็กน้อย จึงตักใส่พิมพ์วนที่เตรียมไว้ แล้วนำแช่ตู้เย็นให้วนเซ็ตตัว	8	100.0	8	100.0
3.ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 แกะวนออกจากพิมพ์จัดใส่จานและตกแต่งให้สวยงาม	8	100.0	8	100.0

จากตารางที่ 19 แสดงการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าร้อยละ พบว่า จำนวนของผู้สูงอายุที่มีทักษะอาชีพกิจกรรมวันมะพร้าวแฟนตาซี จากก่อนการทดลองจากการสุ่มกลุ่มทดลองรายบุคคลในการสังเกตพฤติกรรม เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุบางคนมีทักษะทักอาชีพในการลงมือปฏิบัติ และจากการสังเกตเพิ่มเติม พบว่า ผู้สูงอายุที่พอมีทักษะได้แบ่งปันประสบการณ์ทักษะให้กับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมท่านอื่นๆ หลังจากผ่านขั้นตอนต่างๆ จนสิ้นสุดกิจกรรม เห็นได้ว่าหลังการทดลองผู้สูงอายุ มีทักษะการลงมือปฏิบัติในทักษะอาชีพที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.4 กิจกรรมขนมถั่วแปบสี่รู้ง

ตารางที่ 20 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมขนมถั่วแปบสี่รู้งของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ				
1.1 การคัดเลือกถั่วเขียวเลาะเปลือกที่มีลักษณะเต็มเมล็ด ไม่ลีบ ไม่ฝ่อ สวยงาม	3	37.5	8	100.0
1.2 การเตรียมแป้งข้าวเหนียว 2 ถ้วยตวง กับน้ำลอยมะลิหรือน้ำใบเตย ½ ถ้วยตวง	6	75.0	8	100.0
1.3 การเตรียมสี(ธรรมชาติ)ผสมอาหารกับก้อนแป้งที่นวดแล้ว	7	87.5	8	100.0
1.4 การเตรียมน้ำต้มเดือด และปรับไฟให้อยู่ระดับกลางเพื่อต้มแป้ง	7	87.5	8	100.0
1.5 เตรียมมะพร้าวขูดผสมกับถั่วเขียวเลาะเปลือกที่ต้มสุกแล้ว เพื่อร่อนนำไปคลุกกับแป้ง	7	87.5	8	100.0
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 เตรียมทำไส้ถั่วโดย นำถั่วเขียวเลาะเปลือกไปแช่ด้วยน้ำร้อนประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วจึงล้างด้วยน้ำเปล่าให้สะอาด	8	100.0	8	100.0

ตารางที่ 20 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมขนม ถั่วแปบสี่รุ่มกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (ต่อ)

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ (ต่อ)				
2.4 ใส่สีผสมอาหารลงไปแล้ว จึงนวดอีกครั้งจนสีกับแป้งเข้ากันดี แบ่งปั้นเป็นก้อนกลม แล้วกดให้แบน ระหว่างปั้นให้นำผ้าขาวบางชุบน้ำหมาดๆ มาคลุมไว้ก่อน	8	100.0	8	100.0
2.5 ใส่แป้งที่ปั้นไว้ลงไป เมื่อแป้งสุกจะลอยขึ้น ใช้ทัพพีที่มีรูตักออกมาจากหม้อ	8	100.0	8	100.0
2.6 นำไปคลุกกับมะพร้าวขูดที่นึ่ง เตรียมไว้ในชั้นตอนที่สอง จากนั้นจึงบีบแป้งให้แบน ใส่ไส้ถั่วลงไป พับครึ่ง กดปลายทั้งสองข้างให้สนิท แล้วนำไปคลุกกับมะพร้าวขูดและถั่วเขียวเลาะเปลือกนึ่งสุก	8	100.0	8	100.0
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 จัดใส่จาน โรยหน้าด้วยงาขาวคั่ว และน้ำตาล พร้อมเสิร์ฟ	8	100.0	8	100.0

ตารางที่ 20 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมขนมถั่วแปบสี่รู้งกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (ต่อ)

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ (ต่อ)				
2.4 ใส่ส่วนผสมอาหารลงไปแล้ว จึงนวดอีกครั้งจนสีกับแป้งเข้ากันดี แบ่งปั้นเป็นก้อนกลม แล้วกดให้แบน ระหว่างปั้นให้นำผ้าขาวบางชุบน้ำหมาดๆ มาคลุมไว้ก่อน	8	100.0	8	100.0
2.5 ใส่แป้งที่ปั้นไว้ลงไป เมื่อแป้งสุกจะลอยขึ้น ใช้ทัพพีที่มีรูตักออกมาจากหม้อ	8	100.0	8	100.0
2.6 นำไปคลุกกับมะพร้าวขูดที่นึ่ง เตรียมไว้ในขั้นตอนที่สอง จากนั้นจึงบีบแป้งให้แบน ใส่ไส้ถั่วลงไป พับครึ่ง กดปลายทั้งสองข้างให้สนิท แล้วนำไปคลุกกับมะพร้าวขูดและถั่วเขียวเลาะเปลือกนึ่งสุก	8	100.0	8	100.0
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 จัดใส่จาน โรยหน้าด้วยงาขาวคั่ว และน้ำตาล พร้อมเสิร์ฟ	8	100.0	8	100.0

จากตารางที่ 20 แสดงการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าร้อยละ พบว่า จำนวนของผู้สูงอายุที่มีทักษะอาชีพกิจกรรมขนมถั่วแปบสี่รู้ง จากก่อนการทดลองจากการสุ่มกลุ่มทดลองรายบุคคลในการสังเกตพฤติกรรม เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุบางคนมีทักษะที่อาชีพในการลงมือปฏิบัติ และจากการสังเกตเพิ่มเติม พบว่า ผู้สูงอายุที่พอมมีทักษะได้แบ่งปันประสบการณ์ทักษะให้กับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมท่านอื่นๆ หลังจากผ่านขั้นตอนต่างๆ จนสิ้นสุดกิจกรรม เห็นได้ว่าหลังการทดลองผู้สูงอายุ มีทักษะการลงมือปฏิบัติในทักษะอาชีพที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.5 กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ตารางที่ 21 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัดกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ				
1.1 การเตรียมวุ้นผง 1 ช้อนโต๊ะ น้ำ 1 ถ้วย ผสมกัน	8	100.0	8	100.0
1.2 การเตรียมนมข้นจืดระเหย ½ ถ้วย ที่สะอาดไม่มีสิ่งใดติดเจือปน ผสมกับ กลิ่นวานิลลา 1 ช้อนโต๊ะ	8	100.0	8	100.0
1.3 การเตรียมหั่นผลไม้แต่ละชนิด ให้เป็นชิ้นสี่เหลี่ยม	8	100.0	8	100.0
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 ผสมวุ้นผงกับน้ำ คนให้เข้ากัน สังเกตลักษณะของเนื้อวุ้นให้เข้ากัน ไม่แตกตัวเป็นเม็ดๆ	8	100.0	8	100.0
2.2 ยกขึ้นจากไฟ สังเกตเนื้อที่ขึ้น แล้ว เติมน้ำตาลแล้วคนจนกว่าจะละลาย	8	100.0	8	100.0
2.3 ใส่นมข้นจืดระเหย และตั้งไฟพอ เดือด อีกครั้ง (อย่าทิ้งให้เดือดนานนมจะแยก ชั้น)	8	100.0	8	100.0
2.4 เติมหั่นวานิลลาคนให้เข้ากัน เท ใส่ถาด ทิ้งไว้ให้เย็น สังเกตเนื้อเป็นสี สม่ำเสมอ	8	100.0	8	100.0

ตารางที่ 21 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรม
 เต้าฮวยฟรุตสลัดกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ (ต่อ)				
2.5 ผลไม้มาหั่นเป็นก้อนสี่เหลี่ยม ลูกเต๋า ใส่น้ำตาลทราย เขย่าผลไม้และน้ำตาล ให้เข้ากัน ตั้งไฟอ่อนๆ เขย่าจนน้ำตาล ซึ่ม เข้าเนื้อ ผลไม้จนดูเป็นเงาสวย	7	87.5	8	100.0
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 จัดใส่ถ้วย โรยหน้าด้วยผลไม้ แช่เย็น พร้อมเสิร์ฟ	8	100.0	8	100.0

จากตารางที่ 21 แสดงการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าร้อยละ พบว่า จำนวนของผู้สูงอายุที่มี
 ทักษะอาชีพกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด จากก่อนการทดลองจากการสุ่มกลุ่มทดลองรายบุคคลในการ
 สังเกตพฤติกรรม เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุบางคนมีทักษะที่อาชีพในการลงมือปฏิบัติ และจากการสังเกต
 เพิ่มเติม พบว่า ผู้สูงอายุที่พอมมีทักษะได้แบ่งปันประสบการณ์ทักษะให้กับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม
 ทำานอื่นๆ หลังจากผ่านขั้นตอนต่างๆ จนสิ้นสุดกิจกรรม เห็นได้ว่าหลังการทดลองผู้สูงอายุ มีทักษะการ
 ลงมือปฏิบัติในทักษะอาชีพที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการทดลอง

3.6 กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ตารางที่ 22 แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละของการการสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพกิจกรรมการ
 วางแผนเพื่อสร้างรายได้ของกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ประเด็นการสังเกตพฤติกรรม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง	
	ทำไม่ได้ (N=8)		ทำได้ (N=8)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ทักษะในความรู้ทั่วไปของการตลาดเบื้องต้น				
1.1 ความเข้าใจในการตลาดเบื้องต้น ด้วยการสรุปความ	2	25.0	8	100.0
1.2 สรุปความเข้าใจในการวางแผน เพื่อขายของ	2	25.0	8	100.0
1.3 การเตรียมหั่นผลไม้แต่ละชนิด ให้เป็นชิ้นสี่เหลี่ยม	8	100.0	8	100.0
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 สรุปความเข้าใจจากสินค้าที่เกิด จากทักษะการเรียนรู้ในขั้นตอนการวางแผนการขายของ	8	100.0	8	100.0
2.2 สรุปความเข้าใจจากสินค้าที่เกิด จากทักษะการเรียนรู้ในขั้นตอนการเลือกสินค้าที่เหมาะสมกับการวางขายในตลาด	8	100.0	8	100.0
2.3 สรุปความเข้าใจจากสินค้าที่เกิด จากทักษะการเรียนรู้ในขั้นตอนการขายของเพื่อสร้างรายได้	8	100.0	8	100.0

จากตารางที่ 22 แสดงการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยค่าร้อยละ พบว่า จำนวนของผู้สูงอายุที่มีทักษะอาชีพกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด จากก่อนการทดลองจากการสุ่มกลุ่มทดลองรายบุคคลในการสังเกตพฤติกรรม เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุบางคนมีทักษะที่อาชีพในการลงมือปฏิบัติ และจากการสังเกตเพิ่มเติม พบว่า ผู้สูงอายุที่พอมมีทักษะได้แบ่งปันประสบการณ์ทักษะให้กับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมท่านอื่นๆ หลังจากผ่านขั้นตอนต่างๆ จนสิ้นสุดกิจกรรม เห็นได้ว่าหลังการทดลองผู้สูงอายุ มีทักษะการลงมือปฏิบัติในทักษะอาชีพที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 4 ผลการสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลจากประเด็นในการสนทนากลุ่ม ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองในแต่ละกิจกรรมทักษะอาชีพ โดยผู้วิจัยได้สรุปจามประเภททักษะอาชีพตามเนื้อหาวิชาชีพ ซึ่งมีสรุปรายละเอียดได้ ดังต่อไปนี้

1) อาชีพคหกรรม

1. ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ก่อนการทดลอง

“.....อยากเรียนรู้ เคล็ดลับความอร่อยของก๋วยเตี๋ยวลุยสวน ที่ได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตัวเอง.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่9)

“.....อยากเรียนรู้ทักษะการทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน การห่อที่ถูกต้อง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่16)

หลังการทดลอง

“.....ได้เรียนรู้เทคนิควิธีการทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวนที่อร่อย และรูปแบบสวยงาม และสามารถนำความรู้ไปต่อยอดการเรียนรู้ได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่17)

“.....ได้เรียนรู้การทำเครื่องสอดไส้ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน และเทคนิคการนึ่งเส้นก๋วยเตี๋ยวให้พอดีกับการห่อ โดยการเรียนรู้เหล่านี้ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่16)

จากกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน และยังไม่เคยได้ลงมือปฏิบัติหรือฝึกฝนเพื่อเกิดทักษะในการ

ทำกายเตี้ยวลุ่มและกลุ่มผู้สูงอายุมีความสนใจกิจกรรมทำกายเตี้ยวลุ่มเป็นอย่างมาก และหลังการทดลอง พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ที่สามารถนำไปต่อยอดการเรียนรู้ได้ ได้รับทักษะการทำกายเตี้ยวลุ่มที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองที่บ้าน และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบเป็นอาชีพได้

2. วุ่นมะพร้าวแพนตาซี

ก่อนการทดลอง

“.....อยากให้กิจกรรมเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ได้เรียนรู้เคล็ดลับความอร่อยของการทำวุ่นมะพร้าว และวิธีการทำที่ถูกต้อง.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่18)

“.....อยากเรียนรู้และเพิ่มทักษะการทำวุ่นมะพร้าวที่สวยงาม หน้าไม่แตก เพราะจะนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้เพื่อประกอบอาชีพ.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่19)

หลังการทดลอง

“.....ได้เรียนรู้กระบวนการผสมส่วนผสมของการทำวุ่นมะพร้าวที่ถูกต้อง ที่สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับ ไปประกอบเป็นอาชีพได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่19)

“.....ได้เรียนรู้วิธีการหยอดลงพิมพ์ที่สวยงามและถูกต้อง และการแกะพิมพ์ที่ทำให้ชิ้นผลิตภัณฑ์สวยงาม โดยเป็นกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ทักษะต่างๆ และเกิดความสนุกสนาน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่20)

จากกิจกรรมวุ่นมะพร้าวแพนตาซี สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวุ่นมะพร้าวแพนตาซี จากการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อการเตรียมตัวในการเรียนรู้ในกิจกรรม เพื่อเตรียมข้อสงสัยมาสอบถามกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้รับความรู้และทักษะ

อาชีพอย่างสมบูรณ์ และหลังการทดลอง พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ ที่สามารถนำไปทำวันมะพร้าวได้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับ ไปประกอบเป็นอาชีพได้

3. ขนมหั่วแปปสีรุ้ง

ก่อนการทดลอง

“.....อยากเรียนรู้การทำขนมหั่วแปปที่สวยงาม เพราะจะนำความรู้และทักษะไปใช้ประกอบเป็นอาชีพ.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่21)

“.....อยากเรียนรู้การนวดแป้ง ส่วนผสมการทำขนมหั่วแปปที่ถูกต้อง.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่22)

หลังการทดลอง

“.....ได้เรียนรู้วิธีการทำไส้ถั่วในอัตราส่วนที่ถูกต้อง เรียนรู้วิธีการสังเกตการต้มถั่วเขียวสุกที่พอเหมาะแก่การทำขนม จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่23)

“..... ได้เรียนรู้ขั้นตอนการทำขนมหั่วแปปอย่างถูกต้อง และฝึกทักษะในการลงมือปฏิบัติจริง.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่22)

จากกิจกรรมขนมหั่วแปปสีรุ้ง สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจในกิจกรรมขนมหั่วแปป เห็นได้จากการเตรียมข้อมูลและศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวิธีการที่เห็นได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดจากการสนทนากลุ่ม เพื่อเกิดความรู้และทักษะกับกิจกรรมอย่างสมบูรณ์ และหลังการทดลอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้สะท้อนการได้รับความรู้และทักษะอาชีพจากการลงมือปฏิบัติได้อย่างเข้าใจและจะนำไปต่อยอดการเรียนรู้ รวมถึงประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน

4. เต้าฮวยฟรุตสลัด

ก่อนการทดลอง

“.....อยากเรียนรู้วิธีการผสมส่วนผสมที่พอเหมาะและรสชาติกลมกล่อมของการทำเต้าฮวยฟรุตสลัด และวิธีการทำให้เนื้อเต้าฮวยที่สวยงาม.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่14)

“.....อยากเรียนรู้วิธีการทำให้หน้าของเต้าฮวยฟรุตสลัดสวยงาม และเกิดทักษะเพื่อสร้างเป็นอาชีพได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่22)

หลังการทดลอง

“.....ได้เรียนรู้กระบวนการทำเต้าฮวยอย่างถูกต้อง ได้เรียนรู้เทคนิคการเคลือบผลไม้เพื่อใช้ตกแต่งให้ดูสวยงาม ได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม และได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการปฏิบัติทักษะ.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่14)

“.....ได้เรียนรู้ขั้นตอนการผสมส่วนผสมที่ได้เต้าฮวยที่มีรสชาติกลมกล่อม ได้พบปะเพื่อนใหม่จากการเข้าร่วมกิจกรรม และการเรียนรู้ทักษะการทำเต้าฮวยฟรุตสลัด ที่สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพ และต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่20)

จากกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจในกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัดมาก เห็นได้จากการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการหาข้อมูลเบื้องต้น และศึกษาวิธีการทำเบื้องต้น ที่ใช้สำหรับแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับการทำงานร่วมกันเป็นทีม และหลังการทดลอง พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม และได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการปฏิบัติทักษะ และได้เรียนรู้การตกแต่งผลิตภัณฑ์ที่สวยงามเพื่อนำความรู้และทักษะไปใช้ประกอบเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้

2) อาชีพศิลปหัตถกรรม งานฝีมือ และสิ่งประดิษฐ์

5. ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

ก่อนการทดลอง

“.....อยากได้ความรู้ และเรียนรู้ทักษะการทำดอกไม้จันทน์ ที่สามารถทำได้ด้วยตนเองในแต่ละขั้นตอน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่11)

“.....อยากเรียนรู้การเข้าช่อดอกไม้ช่อใหญ่ เพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปขยายผล และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่22)

หลังการทดลอง

“.....ได้เรียนรู้วิธีการจับจีบดอกไม้จันทน์ด้วยขวดยาสูบ ได้เรียนรู้และฝึกทักษะการจัดตกแต่งดอกไม้ให้เรียบร้อยและสวยงาม และได้เรียนรู้และฝึกทักษะการจัดตกแต่งดอกไม้ให้เรียบร้อยและสวยงาม.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่14)

“.....ได้เรียนรู้และฝึกทักษะเทคนิคการเข้าช่อใหญ่ของดอกไม้จันทน์ที่สวยงาม และสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่22)

จากกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้เบื้องต้นจากการเรียนรู้และหาข้อมูลก่อนการฝึกทักษะอาชีพของกิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสีมาก่อนเพื่อการเตรียมตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมและคาดหวังจะนำไปประกอบเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ในชีวิตประจำวัน และหลังการทดลอง พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปขยายผลต่อยอดการเรียนรู้ได้ เพื่อใช้สำหรับการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้

3) อื่นๆ คือ กิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อการสร้างรายได้

6. การวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ก่อนการทดลอง

“.....อยากเรียนรู้วิธีการขายสินค้า เพื่อก่อให้เกิดรายได้จากปัจจัยที่ควรรู้กับการขายสินค้า.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่17)

“.....อยากเรียนรู้วิธีการนำเสนอสินค้าเพื่อสร้างรายได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่9)

หลังการทดลอง

“.....ก้าวเดียวลุยสวน โดยเริ่มจากการผลิตสินค้า ที่ต้องคำนึงถึงวัตถุดิบ ต้นทุน กำไร และบรรจุภัณฑ์ หลังจากนั้นเมื่อผลิตเสร็จแล้ว จึงไปหาตลาดเพื่อขายสินค้า จะต้องเป็นสถานที่คนมีค่านผ่านไปมาตลอด และผลิตภัณฑ์ต้องสะอาด เหมาะสมแก่ราคาที่จะจำหน่าย.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่24)

“.....วันมะพร้าวแพนตาซี เริ่มจากการสังเกตราคาวัตถุดิบในตลาดก่อน ว่า ต้นทุนสูงหรือไม่ เพราะหากช่วงนั้นมะพร้าวมีราคาแพง ต้นทุนการผลิตจะราคาสูง ไม่เหมาะที่จะผลิตสินค้าออกจำหน่าย หากช่วงนั้นต้นทุนวัตถุดิบต่ำ จึงสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา และจะต้องเช็คที่ตลาดนั้นๆ ก่อนว่ามีสินค้าแบบเดียวกันหรือไม่ หากมีก็ต้องออกแบบสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นจุดขายในการสร้างรายได้.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่25)

จากกิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ สรุปได้ว่า ก่อนการทดลอง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ ทั้งการวางแผนการขายสินค้า โพรโมชัน การนำเสนอสินค้าในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำความรู้ทักษะอาชีพไปประกอบอาชีพได้จริงในชีวิตประจำวัน และหลังการทดลอง พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัย

ที่สำคัญการขายของ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ ใช้ตัวสินค้าเป็นตัวประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดรายได้แก่ตนเองที่มากที่สุด

ส่วนที่ 5 การติดตามผล

การติดตามผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามสภาพจริงด้วยการพูดคุยกัน และการสะท้อนกลับในสิ่งที่เรียนรู้ เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เป็นข้าราชการ ได้นำความรู้และทักษะอาชีพที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองด้านความรู้และทักษะ อีกกลุ่มของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมทักษะอาชีพ จำนวน 5 ท่าน ได้นำความรู้และทักษะอาชีพไปใช้ประโยชน์จริงในการสร้างอาชีพ โดยเห็นว่า ผู้ที่นำความรู้และทักษะอาชีพที่เรียนได้เรียนรู้ไปสร้างเป็นอาชีพของตนเอง มีดังนี้

“.....ได้นำความรู้และทักษะอาชีพของกิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน ไปประยุกต์ใช้ และผลิตเป็นสินค้า เพื่อไปวางขายจำหน่ายที่ตลาดนัดในชุมชน.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่26)

“.....ได้นำความรู้และทักษะอาชีพของกิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง ไปประยุกต์ใช้ และผลิตเป็นสินค้า เพื่อไปวางขายจำหน่ายที่โรงเรียนในชุมชนที่ตนเองอยู่”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่27)

“.....ได้นำความรู้และทักษะอาชีพของกิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด ไปประยุกต์ใช้ และผลิตเป็นสินค้า เพื่อไปวางขายจำหน่ายที่ตลาดนัดในชุมชนที่ตนเองอยู่.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่24)

“.....ได้เข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านชมรมทำดอกไม้จันทน์ของตำบลถอนสมอ จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อนำความรู้และทักษะอาชีพของกิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี ไปประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์เพื่อรวมกับกลุ่มชมรม ในการสร้างอาชีพ เพื่อหารายได้ต่อไป.....”

(ผู้ให้ข้อมูล คนที่25)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ และเพื่อก่อให้เกิดอาชีพเพื่อสร้างรายได้ต่อตนเอง อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ที่เหมาะสมต่อการเรียนเรียนและการพัฒนาต่อยอดการเรียนรู้ต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ระยะที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร 150 คน จากการเก็บรวบรวมครั้งที่หนึ่ง (10 สิงหาคม 2558) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กล่าวคือ เป็นเพศหญิง 123 คน และเป็นเพศชาย 7 คน มีอายุระหว่าง 60 – 70 ปี ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ รองลงมาคืออาชีพอิสระ รายได้เฉลี่ยที่ได้รับส่วนใหญ่มากกว่า 5,000 บาท และรองลงมาคือ ต่ำกว่า 1,000 บาทและไม่มีรายได้ ซึ่งสาเหตุของความต้องการทักษะอาชีพในผู้สูงอายุนั้น เกิดจาก อยากรใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากการได้ฝึกทักษะอาชีพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างพัฒนาทักษะของตนเอง และจากการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งที่ 2 (9 กันยายน 2558) ข้อมูลทั่วไปของประชากร 90 คน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กล่าวคือ เพศหญิง 83 คน เพศชาย 7 คน มีอายุระหว่าง 60 – 70 ปี ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ ได้กล่าวถึงสาเหตุของความต้องการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพว่า เป็นการเรียนรู้ทักษะเพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แก่ตนเอง ผู้สูงอายุบางส่วนมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับอาชีพอยู่ระดับน้อย และเคยเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในบางช่วง เนื่องจากบางโครงการหรือกิจกรรมต้องไปดูงานหรือมีการดำเนินการนอกสถานที่ ทำให้เป็นอุปสรรคโดยตรงต่อผู้สูงอายุ ในการเดินทาง หรืออุปสรรคทางด้านร่างกาย ซึ่งส่งผลต่ออุปสรรคในการเข้าร่วมการเรียนรู้ ทำให้ผู้สูงอายุมีความสนใจอยากที่จะเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ และเข้าใจถึงข้อจำกัดของผู้สูงอายุ เช่น การเดินทาง สถานที่จัดกิจกรรม เป็นต้น

1.2 ผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความต้องการทักษะอาชีพ 5 ประเด็นแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในการจัดกิจกรรมทักษะอาชีพ โดยแบ่งประเภทของอาชีพตามเนื้อหาวิชาชีพ ได้แก่ ทักษะอาชีพด้านคหกรรม ดังนี้ กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน 2.กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง 3.กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง 4.กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด และอาชีพศิลปะหัตถกรรมงานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์ คือ 5.กิจกรรมดอกไม้จันทน์หลากสี และ 6.กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้ เป็นกิจกรรมที่เพิ่มเติม เพื่อสามารถทำให้ทักษะอาชีพที่ได้รับ ก่อให้เกิดรายได้ในชีวิตประจำวันได้จริง

1.3 การวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับผู้สูงอายุ นั้น พบว่า กิจกรรมที่ควรจัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น และกิจกรรมก่อให้เกิดความรู้และทักษะที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ และกิจกรรมเอื้อต่อสภาพร่างกายของผู้สูงอายุของการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละทักษะอาชีพ

ระยะที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ (โนลล์, 1980) และใช้เนื้อหาตามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพศหญิง และส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ และมีรายได้ มากกว่า 5,000 บาทขึ้นไป

2.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2.3 ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะอาชีพ ที่เกิดการลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง พบว่า ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และผู้สูงอายุทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถเกิดการพัฒนาทักษะอาชีพที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

2.4 ผลการสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และทักษะที่เพิ่มมากขึ้น เห็นได้จากการสนทนากลุ่มที่ได้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากกิจกรรมทักษะอาชีพ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการเรียนรู้ทักษะอาชีพแต่ละอาชีพพร้อมกับการทำงานเป็นทีม

2.5 ภาพรวมของการประเมินผลและการสะท้อนกลับ

ผู้วิจัยได้สรุปภาพรวมของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยศึกษาผลจากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้งจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มทดลอง สมาชิกกิตติมศักดิ์ของโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่อยู่ร่วมสังเกตการณ์กลุ่มทดลองขณะทดลอง และประธานชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ สามารถสรุปประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1) ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้

บรรยากาศในการเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ คือ บรรยากาศที่ผ่อนคลาย เป็นกันเองที่ไม่เป็นทางการ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย และมีอิสระ ไม่ตึงเครียด บรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีกิจกรรมนันทนาการ ไม่น่าเบื่อ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีส่วนช่วยดึงความสนใจของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนร่วมในการเรียนรู้และเปิดใจพร้อมที่จะเรียนรู้

2) ด้านผู้สอน

บทบาทของผู้สอนเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินการกิจกรรม เนื่องจากเป็นผู้สร้างความไว้วางใจให้กับผู้เรียน ผู้สอนเป็นผู้ที่ให้เกียรติผู้เรียน มีความจริงใจต่อผู้เรียน ตั้งใจสอน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกับผู้เรียน ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

3) ด้านผู้เรียน

การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นหัวใจของการเรียนรู้ ผู้เรียนจะรู้สึกมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสนใจกับเรื่องที่ได้ลงมือปฏิบัติ จะส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงต้องคำนึงถึงภูมิหลังของผู้เรียน และสภาพที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านเนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระในการเรียนรู้ เป็นเนื้อหาที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน สามารถใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

5) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

สำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ผู้ใหญ่(โนลล์,1970) เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนแล้ว เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองและเกิดเป็นประสบการณ์โดยตรงกับตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติใช้ประโยชน์ได้จริง และสามารถประกอบเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้

6) การติดตามผล

การติดตามการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยการพูดคุยในสิ่งที่เรียนรู้ และการสะท้อนกลับคือ การที่ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติใช้ เกิดเป็นความคงทนของการเรียนรู้ ด้วยการนำความรู้และทักษะอาชีพไปใช้ประโยชน์ การสร้างอาชีพเพื่อหารายได้ และเป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตจริง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาเพื่อเสริมทักษะของตนเอง และนำทักษะที่ได้รับไปพัฒนาตนเองเพื่อสร้างอาชีพก่อให้เกิดรายต่อไป

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในตรงเรียนผู้สูงอายุ แบ่งการอภิปรายเป็น 2 ประเด็น คือ

1. การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ และประสิทธิผลของการนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นไปใช้

1. การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียน

ผู้สูงอายุ

1.1 ด้านความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดแอนดราโกจีที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมในครั้งนี้ ทำให้ผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุได้มีทักษะอาชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งภายหลังจาก การเข้าร่วมกิจกรรมทั้งด้านความรู้ และทักษะการลงมือปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถสร้างความรู้และทักษะ อาชีพแก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี โดยใช้แนวคิดแอนดราโกจีเป็นฐานในการสร้าง กิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยกล่าวได้ว่า ในการจัดกิจกรรมที่ พัฒนาขึ้นตามแนวคิดแอนดราโกจี และตามความต้องการของผู้สูงอายุ ด้วยการสนทนากลุ่มเพื่อการ วางแผนกิจกรรม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จึงทำให้ผู้สูงอายุเกิด ความรู้ ทักษะต่ออาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ Knowles (1980) ว่า การเรียนรู้ผู้ใหญ่ หมายถึง ศิลป์และ ศาสตร์ของการสอนผู้ใหญ่ ยึดปัญหาของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นให้ผู้ใหญ่สำรวจ ความต้องการของตนเอง โดยทฤษฎีมีหลักการ 4 ประการ ดังต่อไปนี้ 1. มโนทัศน์ของผู้เรียน ผู้เรียน สามารถกำหนดความต้องการการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. บทบาทของ ประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้ เป็นการใช้ประสบการณ์ผู้ใหญ่เป็นแหล่ง ทรัพยากรการเรียนรู้ และเน้นย้ำการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากประสบการณ์ 3. ความพร้อมที่จะ เรียนรู้บทบาทภาระงานเชิงพัฒนาการและบทบาททางสังคม คือ ผู้ใหญ่จะไม่เรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ ชีวิต สิ่งที่เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับความต้องการ 4. การนำผลการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทันที คือ ผู้ใหญ่ เรียนเพื่อต้องการนำความรู้ไปใช้ได้ทันที รวมถึงการลงมือปฏิบัติในการเรียนรู้ผู้ใหญ่ โดย Knowles (1998) ได้อธิบายเพิ่มเติมเปรียบเทียบให้เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับการเรียนการสอนของผู้ใหญ่อีกด้วย ดังนั้น องค์ประกอบสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ที่ เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่ให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย อาชญญา รัตนอุบล (2551) ได้ กล่าวถึงกระบวนการเรียนการสอนผู้ใหญ่ตามที่โนลส์ ได้เสนอไว้ว่า เป็นรูปแบบที่มีลักษณะเป็น กระบวนการไม่ใช่รูปแบบที่เป็นเนื้อหา ด้วยเหตุนี้ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ จึงทำหน้าที่ เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง โดยในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนของผู้ใหญ่ ดังนี้ 1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ 2. จัดโครงสร้างหรือกลไก

สำหรับการวางแผนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน 3.วิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน 4.กำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่สนองต่อความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียน 5.ออกแบบประสบการณ์ เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 6.ดำเนินการให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้ ด้วยวิธีการและสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสม 7.ประเมินผลการเรียนรู้และวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้อีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความต้องการนั้นๆ ว่าได้รับการตอบสนองหรือไม่ เพราะฉะนั้นบนธรรมชาติความต้องการของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ Kidd (1973) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการเฉพาะของผู้ใหญ่ มีดังนี้ 1. ความต้องการในด้านต่าง ๆ และความสัมพันธ์ในครอบครัว 2.ความต้องการเป็นผู้บริโภคและยังชีพ 3.ความต้องการมีอาชีพ 4. ความต้องการที่มีชีวิตจิตใจ บนฐานความต้องการการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ในทักษะอาชีพนั้น ทำให้นำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ ที่เป็นไปตาม อาศัยัญญา รัตอุบล และคณะ (2552) กล่าวว่า การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ต้องยึดหลักการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในวัยของตนได้เป็นอย่างดี และต้องตอຍสนองปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Learning) อันสอดคล้องกับความต้องการ (Needs) ของผู้สูงอายุ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาด้านความรู้พื้นฐาน เพื่อให้เกิดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต กิจกรรมด้านการฝึกทักษะ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะอาชีพ สร้างรายได้ ก่อให้เกิดการพึ่งตนเอง และกิจกรรมด้านข่าวสารข้อมูล ซึ่งเป็นการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการรับมือกับปัญหาต่างๆ ในชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมในด้านต่างๆ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ กิรติวินิจกุล (2557) ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า ผู้สูงอายุมีความสนใจที่จะเข้าร่วมฝึกอบรมอาชีพ เพื่อต้องการพัฒนาตนเองให้เกิดความรู้และทักษะในอาชีพมากขึ้น เพื่อสามารถนำไปเสริมสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาอาชีพ เช่น ทำลูกประคบสมุนไพร ทำดอกไม้จันทน์ และดอกไม้ประดิษฐ์ ตามลำดับ โดยต้องการให้มีการสนับสนุนในด้านการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ การจัดหาตลาด และเงินทุน เป็นต้น ด้วยลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องของหลักการตลาด และ แนวทางในการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ จากสร้างความตระหนักในเรื่องความสำคัญของการพัฒนาอาชีพแก่ผู้สูงอายุ สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ พัฒนาทักษะในการดูแลตัวเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “ผู้สูงอายุมีคุณค่าและมี

ศักยภาพ ควรได้รับการสร้างเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์แก่สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สารการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตปัจจุบัน เพิ่มโอกาสในการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายและชุมชน

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับผู้สูงอายุนั้น พบว่า กิจกรรมที่ควรจัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่น และกิจกรรมก่อให้เกิดความรู้และทักษะที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ และกิจกรรมเอื้อต่อสภาพร่างกายของผู้สูงอายุของการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละทักษะอาชีพ รวมถึงสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ควรเป็นสถานที่ที่เดินทางสะดวก และภายในสถานที่นั้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริภัทร ผิวพอใช้ (2547) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียน ควรคำนึงถึง 6 ด้านเป็นสำคัญ คือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านการประเมินผล ด้านสภาพแวดล้อมและสถานที่ ด้านอุปกรณ์และสื่อ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กิจกรรมการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้สูงอายุ และมีงานวิจัยต่างประเทศที่สอดคล้องกันคือ งานวิจัยของคลัฟ (Clough, 1992) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ พบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับผู้สูงอายุ 2. กิจกรรมการเรียนรู้ สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดการปรับตัวและแก้ไขปัญหาสำหรับผู้สูงอายุ 3. กิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ควรจัดในรูปแบบที่จำกัด และควรมีการผสมผสานกันระหว่างผู้จัดกิจกรรม ผู้เรียน สถานที่ และอุปกรณ์ สำหรับส่วนของการออกแบบพัฒนาการศึกษาในระบบโรงเรียน ด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ตามคำกล่าวของ วิรัชิตร์ สุปัญญา (2545) ที่กล่าวถึง รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ 1. การกำหนดเป้าหมายกิจกรรมการเรียนการสอนและการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เป็นข้อความที่ระบุผลที่ต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถจำแนกเป็นเป้าหมายด้านความรู้และสติปัญญา ด้านจิตใจ คุณธรรม ด้านทักษะ และด้านความชำนาญ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 2. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นลักษณะชุดประสบการณ์ที่ออกแบบอย่างมีระบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับเป้าหมายของการเรียนการสอนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เหมาะกับประสบการณ์และทักษะของกิจกรรม ใช้เวลาอย่างเหมาะสม รวมถึงสื่อ อุปกรณ์และบริบท

ของผู้เรียน 3. การกำหนดการประเมินผู้เรียน ด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ การพูดคุยทำความเข้าใจ หรือใช้วิธีการทดสอบให้คะแนน

2. ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ และประสิทธิผลของการนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้นไปใช้

ผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุตามการจัดการเรียนการสอนของโนลล์ และเนื้อหาที่สอดคล้องต่อความต้องการในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ตรงตามแนวคิดของ Knowles (1970) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้เรียนในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์และสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ไขปัญหาได้ทันที โดยกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ โดยอภิปรายแบ่งออกเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้

จากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ นอกจากเห็นความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญ ที่ส่งผลต่อความจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อใช้กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ชัดเจน อีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญ แต่เป็นหนึ่งในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ของโนลล์ นั่นคือ บรรยากาศในการเรียนรู้ กล่าวคือ บรรยากาศในการเรียนรู้ หรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้นั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้องค์ประกอบ 2 องค์ประกอบคือ 1) ด้านอาคาร สถานที่ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย เป็นกันเองไม่เป็นทางการ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความเป็นอิสระ ไม่ถูกตีกรอบ มีบรรยากาศที่สนุกสนานเป็นกันเอง ไม่น่าเบื่อ และมีสภาพแวดล้อมโดยรวมที่ไม่รบกวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน และช่วยดึงความสนใจของผู้เรียนให้จดจ่อกับสิ่งที่กำลังปฏิบัติหรือเรียนรู้อยู่ ขณะนั้น สอดคล้องกับสารนิพนธ์ของ ทรรตนิย วราห์คำ (2554) ที่กล่าวว่า ด้านอาคารสถานที่ ต้องเป็นสิ่งปลูกสร้างที่มีความมั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นอาคารที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอและอยู่ในสภาพการใช้งานได้ดี ซึ่งในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น มีสถานที่ให้สามารถจัดกิจกรรมได้ 2 สถานที่ คือ ศูนย์ประสานงานภาคเอกชน จังหวัดสิงห์บุรี และ

ลานอเนกประสงค์วันโพธิ์แก้ว ซึ่งเป็นแหล่งที่ผู้สูงอายุเดินทางสะดวก และมีอุปกรณ์ในการเรียนรู้ที่เพียงพอต่อผู้สูงอายุ

2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

สำหรับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรม ตามหลักการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2547) ที่กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หลักการสำคัญแบ่งออกเป็น 5 ประการ ดังต่อไปนี้ 1.จัดเพื่อส่งเสริมความรู้นอกเหนือที่ได้รับจากการศึกษาในระบบโรงเรียน กระบวนการเรียนรู้การศึกษานอกระบบต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากแต่สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน และมุ่งเน้นการให้ความรู้ที่เป็นทักษะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 2.สอดคล้องกับปัญหาความต้องการและความถนัดของกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือ กลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย หลักการนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้น ได้รู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3.เนื้อหาและหลักสูตรมีระยะสั้น หลักสูตรมีลักษณะเนื้อหาตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อมุ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีทันใด และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่กำลังประสบอยู่ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้สอนควรกำหนดหลักสูตรตามผู้เรียนสนใจ และเนื้อหาวิชาเน้นการลงมือปฏิบัติ 4.มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ทั้งเรื่องระยะเวลา สถานที่ ผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตรเนื้อหา ไม่มีการกำหนดไว้แน่นอนตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามสะดวกและโอกาสของผู้สอนและผู้เรียน 5.สนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้เรียน นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์โดยตรง ได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น ปรับตัวเพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเรียนรู้ตลอดเวลา เรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อดำรงชีวิต โดยกิจกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น มีทั้งการจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่ และการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มย่อย เพื่อการลงมือปฏิบัติร่วมกันของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง ให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

จากผลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และทักษะของการลงมือปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะ

อาชีพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้วยการพัฒนากิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทำให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้สูงอายุ โดยใช้ฐานของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2539) ได้กำหนดหลักการดำเนินงานจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพไว้ ดังต่อไปนี้ 1. การจัดเนื้อหาที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาชุมชนและการประกอบอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนในชุมชนนั้นๆ ในเรื่องของอาชีพจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพที่ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นไม่ต้องลงทุนสูงในเรื่องของเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ 2. การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพ จะไม่มุ่งเน้นการฝึกทักษะและฝีมือ แต่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่จำเป็นตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาและทางเลือกที่เหมาะสมและจัดการพัฒนาทัศนคติและลักษณะนิสัยที่จำเป็น มีการฝึกทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 3.การจัดรูปแบบของกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนและเนื้อหาหลักสูตร 4.ส่งเสริมให้วิทยากรในท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกและอบรมเป็นผู้สอนในหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพมากยิ่งขึ้น เพื่อขยายการบริการให้กว้างขวาง 5.ประสานงานกับหน่วยงานที่ให้บริการกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้แบ่งความรับผิดชอบตามความพร้อม ความชำนาญ เพื่อให้บริการไม่ซ้ำซ้อนแต่มีความต่อเนื่อง 6.เน้นการให้บริการแก่เยาวชน และประชาชนวัยแรงงานเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือชั้นต่ำกว่า การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ 7.จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ให้ประสานความสัมพันธ์กับโครงการการศึกษานอกโรงเรียนอื่นๆ นอกจากหลักการดำเนินงานจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพ ผู้วิจัยยังได้บูรณาการร่วมกับการประยุกต์การเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ เพื่อให้ทักษะอาชีพที่จัดขึ้นในกิจกรรมทักษะอาชีพเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยใช้ฐานของ Hoppock (1976) มีความเห็นไว้ตามหลักการทั้ง 10 ประการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1.การเลือกอาชีพเป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล แต่แต่ละคนมีความต้องการหลายประการด้วยกัน 2.การที่บุคคลเลือกอาชีพใดเป็นเพราะเขาเชื่อว่าอาชีพนั้นจะตอบสนองความต้องการของเขาได้มากที่สุด เช่น ผู้ที่มีความต้องการระดับสูงในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เขาก็จะแสวงหาอาชีพที่ได้รับรายได้ที่ได้อย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น 3.ความต้องการของบุคคลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ทั้งนี้ก็เพราะบุคคลเลือกอาชีพเพื่อแสวงหาสภาพแวดล้อมที่สามารถตอบสนองความต้องการของเขาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว 4.พัฒนาการด้านอาชีพเริ่มขึ้นเมื่อบุคคลเริ่มตระหนักว่าอาชีพนั้นๆ จะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ เนื่องจากอาชีพมีความสำคัญแก่บุคคลเป็นอันมาก อาชีพเป็นแหล่งที่มาของปัจจัยในการดำรงชีวิตและชื่อเสียงเกียรติยศ บุคคลจึงมีความสนใจที่จะแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่างๆ เริ่มกระบวนการพัฒนาเพื่อการเลือกและการประกอบอาชีพ 5.พัฒนาการด้านอาชีพและกระบวนการเลือกอาชีพของบุคคลจะก้าวหน้า เมื่อ บุคคลได้ตระหนักดีว่าอาชีพที่เขาคาดหวังไว้นั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้ ความสามารถในการคาดหวัง

ของบุคคลดังกล่าวขึ้นอยู่กับความรู้จักตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่างๆ และความสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผล 6. ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลได้ตระหนักว่าเขาต้องการอะไรจากอาชีพ และเขามีคุณสมบัติอะไรที่เหมาะสมกับอาชีพนั้นบ้าง เช่น ความสามารถ ความถนัด เป็นต้น 7. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ เช่น ลักษณะของอาชีพ รายได้และความต้องการของบุคคลในแต่ละอาชีพมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เพราะข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพจะช่วยให้บุคคลได้ทราบว่าอาชีพนั้นๆ ต้องการบุคคลที่มีบุคลิกภาพอย่างไร อาชีพนั้นๆ จะสามารถตอบสนองความต้องการของเขาได้อย่างไร 8. ความพึงพอใจในอาชีพขึ้นอยู่กับว่าอาชีพนั้นสนองความต้องการของบุคคลได้ มากน้อยเพียงใด ระดับความพึงพอใจในอาชีพเป็นอัตราส่วนระหว่างสิ่งที่เราได้รับจากอาชีพ กับสิ่งที่เราต้องการจากอาชีพ 9. ความพึงพอใจในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่งานนั้นสนองความต้องการของบุคคลได้ในปัจจุบัน หรือมีแนวโน้มที่จะสนองตอบความต้องการของบุคคลในอนาคต 10. การเลือกอาชีพของบุคคลย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เมื่อเขาเชื่อว่าอาชีพที่เปลี่ยนแปลงใหม่นั้นจะสนองความต้องการของเขาได้ดีกว่าอาชีพเดิม ในด้านความต้องการในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุนั้น ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จึงควรมีการศึกษาสภาพปัญหา ปัจจัยอื่นๆ รวมถึงรูปแบบของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาชัญญา รัตอุบลและคณะ (2552) พบว่า สังคมไทยมีอัตราผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น จากการสอบถามปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแต่ละกลุ่มที่ศึกษามีความแตกต่างกัน 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า หลักการและกระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ (2) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (3) การกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ (4) การกำหนดกระบวนการการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย (5) การวัดและการประเมินผล และ (6) การถอดบทเรียน ต้องคำนึงถึงปัจจัยเกื้อหนุนและปัจจัยภายนอก 3) ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มี 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการกำหนดนโยบาย (2) ด้านกระบวนการพัฒนา (3) ด้านการบูรณาการสู่การจัดการศึกษา (4) ด้านงบประมาณ และงานวิจัยของ อาชัญญา รัตอุบล และคณะ (2554) ได้ศึกษา “การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษา/การเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ” ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ในรูปแบบการจัดอบรมระยะสั้น โดยสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้มากที่สุดคือ สื่อบุคคล ประเมินผลด้วยวิธีการสังเกตโดยใน พ.ศ. 2553 พบว่า มีโครงการที่จัดให้ผู้สูงอายุของหน่วยงานต่าง ๆ มากที่สุด คือ 1-3 โครงการ 2. ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ

ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน คือครูภูมิปัญญาหรือผู้รู้ในชุมชน ในรูปแบบการจัดอบรมระยะสั้น สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ต้องการมากที่สุด คือ สื่อบุคคล ประเมินผลด้วยวิธีการประเมินตามสภาพจริง และต้องการให้ชมรมผู้สูงอายุส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายบริหารจัดการการจัดการศึกษาตลอดชีวิต 3. อนาคตภาพการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย มีเป้าหมายการจัด เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน สังคม และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้ กิจกรรมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยแบบบูรณาการในลักษณะสาระบันเทิง มีการสร้างและส่งเสริมแกนนำผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหาการเรียนรู้ควรตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ ตามความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และควรนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ชีวิตที่เป็นจริง วิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ การจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ารับการศึกษ ควรเน้นการประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยเสริมแรงจูงใจเรื่องประโยชน์ ผู้สูงอายุจะได้รับหลังจากเข้ารับการศึกษ ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน ควรเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่ กิจกรรมการจัดการศึกษาควรบูรณาการอย่างหลากหลายรูปแบบ ในลักษณะพหุวัย เน้นการอภิปรายหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันอย่างไม่เป็นทางการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ควรมีบทบาทสำคัญและใกล้ชิดในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุเป็นรายบุคคล การประเมินผลควรประเมินตามสภาพจริงด้วยการสังเกต โดยมีการบริหารจัดการในลักษณะที่ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายร่วมกันบริหารจัดการ ให้งบประมาณสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกัน จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียน และกระบวนการที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรม จะช่วยทำให้ผู้สูงอายุ ได้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่าต่อตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ให้ได้มีประสบการณ์โดยตรงอย่างแท้จริง สะท้อนความคิด และที่สำคัญที่สุดคือการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาอัธยาศัย (2551) ได้สรุปความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่ โดยมุ่งหมายให้เป็นการศึกษาที่พัฒนาคุณภาพของมนุษย์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเป้าหมาย และตรงกับ อาชญาญา รัตนอุบล (2542) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษา และมวลประสบการณ์ความรู้ใดๆ ก็ตามที่ได้ขึ้นโดยบุคคล หน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยได้จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึง

ประสงค์ของบุคคลต่างๆ ในสังคม โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นๆ จะสนองตอบต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นได้ด้วย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ผสมกับขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ของ โนลล์และเนื้อหาที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากการฝึกฝนและเกิดเป็นประสบการณ์กับตนเอง ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นที่การลงมือปฏิบัติอย่างชัดเจน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ความสนใจ ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย อาจิมสมาจาร (2544) กล่าวว่าด้านการจัดการเรียนรู้ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะค่านิยมของผู้เรียน ให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญเท่าเทียมกับเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้สภาพแวดล้อมในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการนำไปใช้

จากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อการสร้างรายได้นั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ และทักษะที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไปประยุกต์ใช้กับการวางแผนการตลาด เพื่อทำให้เกิดอาชีพแก่ตนเอง ที่สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาอาชีพ ของกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน (2546) ที่ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพไว้ว่า เป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงที่เน้นการบูรณาการวิถีชีวิตให้กับบุคคลชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจของชุมชน สำหรับความสนใจในอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า จากจำนวนผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ที่มีเพศหญิงเป็นจำนวนมาก ทำให้ความต้องการในการเรียนรู้ อาชีพค่อนข้างจะหนักไปทางการทำอาหาร หรือหากแบ่งประเภทของอาชีพตามเนื้อหาวิชาชีพ ของเพ็ญศรี เลิศเกียรติวิทยา และสิฏฐากร ชูทรัพย์ (2553 : 164 – 179) ได้กล่าวถึงการแบ่งอาชีพตามเนื้อหาวิชาของอาชีพได้ ดังนี้ 1) อาชีพเกษตรกรรม 2) อุตสาหกรรม 3) พาณิชยกรรมและบริการ 4) คหกรรม 5) อาชีพศิลปะหัตถกรรมงานฝีมือและสิ่งประดิษฐ์ และ 6) อาชีพการประมง จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความสนใจในทักษะอาชีพคหกรรม เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเห็นว่า ทักษะอาชีพคหกรรม เป็นความรู้และทักษะที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาตนเองได้ รวมถึงสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้สำหรับการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งการติดตามผลหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ยังพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้นำความรู้และทักษะอาชีพที่ได้รับ

จากการเข้าร่วมกิจกรรม ไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันจริง เพื่อใช้ประกอบเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ แก่ตนเอง และยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้พัฒนาดีขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ยิ่งกว่า การพัฒนาอาชีพสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้สูงอายุ เพื่อการประกอบอาชีพนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ สำหรับการมีงานทำในผู้สูงอายุ ที่สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ สถาบัน กศน.ภาคกลาง (2555) ที่กล่าวว่า ทักษะอาชีพกับการนำไปประกอบอาชีพนั้น ควรให้ความรู้เกี่ยวกับโลกของงานอาชีพ จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพเป็นรายชุมชนหรือพื้นที่ ให้ใช้ประโยชน์จากแผนชุมชนในการวิเคราะห์ความต้องการการจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพ เพื่อการมีงานทำ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดว่า ควรจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้แก้ปัญห และควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำ ได้คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่อง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการดำเนินการวิจัย เรื่องผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะ อาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้พบว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ จะต้องการพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสม จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสรุปเป็น ข้อๆ ดังต่อไปนี้

1. สำหรับการจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ ทุกครั้ง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความกระตือรือร้นในด้านความ พร้อมของการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น
2. กิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรแทรกกิจกรรมนันทนาการสลับกับกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อ กระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้เคลื่อนไหว และผ่อนคลาย ส่งเสริมความพร้อมต่อการเรียนรู้
3. การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ควรจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อสภาพร่างกายในด้านต่างๆ ของ ผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงภาระหน้าที่ และปัญหาด้านอื่นๆ เช่น ภูมิหลัง อาชีพ รายได้ เป็นต้น เพื่อให้ เข้าใจในความแตกต่างของผู้สูงอายุ และลดปัญหาที่จะรบกวนต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุได้

4. โรงเรียนผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมและพัฒนาด้านทักษะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกถึง ความสำคัญของตนเอง และการมีคุณค่าต่อสังคม

5. กิจกรรมทักษะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงความคงทนในการเรียนรู้ คือ ควรให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นผู้เรียน และลดอาการหลงลืมที่เกิดขึ้นได้ง่ายกับผู้สูงอายุ

6. ควรสนับสนุนการให้ความรู้และเพิ่มทักษะอาชีพตามความต้องการของผู้สูงอายุมากขึ้น เพื่อเป็นช่องทางการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุ มีการพัฒนาตนเอง และคุณภาพชีวิตตนเองด้วยตัวเอง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่องให้กับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ได้เน้นกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยขอสรุปเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ควรมีกิจกรรมทักษะอาชีพเพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ สำหรับผู้สูงอายุที่หลากหลายด้านเพิ่มมากขึ้น

2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับทักษะอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ที่ครอบคลุมถึงโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่อื่นๆ

3. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้กระบวนการเรียนการสอนอื่นๆ ด้วย และควรเน้นที่ปัญหาและหาทางแก้ไขเป็นจุดสำคัญเพิ่มขึ้นด้วย

4. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อประสิทธิภาพการนำไปประยุกต์เพื่อการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ในชีวิตประจำวัน

5. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผลกระทบของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อการมีงานทำมีรายได้ เพิ่มและพัฒนาคุณภาพชีวิต

รายการอ้างอิง

- Brembeck and Thompson. (1972). *New Strategies for education development; the cross-cultural search for Non-Formal Alternative*.
- Donorfio, Laura K. M., Healy Catherine. (2008). *Teaching and Interactive Television Course on Adulthood and Aging: Make It happen*. Educational Gerontology 34.
- Griffin A. (1997). *Journal of product Innovation Management*.
- Knowles. (1970). *The Modern Practice of Adult Education: Andragogy versus Pedragogy*. New York: Associated Press.
- Knowles. (1984). *Andragogy in Action, Applying Modern Principles of Adult Learning*. San Fancisco: Jossey Bass.
- Knowles. (2005). *The adult learnwe: the definitive classic in adult education and human resource development*. Boston: Elsevier.
- Maslow, Abraham H. (1978). *The father reaches of human nature* New York: Penguin Books.
- McCall., W. Steen. (1971). *Non-Formal Education: A Definition*. Washington, D.C.
- Richeson, Boyne and Michael (2007). *Education for Older Adults with Early-Stage Dementia: Health Promotion for Mind, Body, and Sprit*. International Journal of Aging and Human Development 57.
- Rosenthal, Rita L. (2008). *Older Computer-Literate Women: Their Motivations, Obstacles, and Paths to Success*. Educational Gerontology 34.
- Russell, Helen. . (2008). *Later Life: A Time to Learn*: Educational Gerontology
- Sheffield, James R. and Diejomaoh, Victor P (1972). *Non-formal Education in African Development*. New York: African-American Institute.
- Thornton, James E. (2003). *Life-span Learning: A Developmental Perspective*. International Journal of Aging and Human Development 57
- กมล สุทิน. (2554). 4 มิติสู่คุณภาพชีวิตผู้สูงวัยในชุมชน. บริษัท ที.คิว. พี.: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.).

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2546). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ Retrieved from <http://ccw.cbct.net/index/download/Laws%20Oldest%202546.pdf>
- กลุ่มสถิติแรงงาน และคณะ. (2559). สรุปผลที่สำคัญ การทำงานของผู้สูงอายุประเทศไทย พ.ศ.2558. Retrieved from http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/pocket_work_elderly58.pdf
- กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ และคณะ. (2559). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. Retrieved from http://www.dop.go.th/upload/download/download_th_20161706112607_2.pdf
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2525). การบริหารหอผู้ป่วย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญกิจ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2557, 21 oct 2015). แนวโน้มโลก 2050 ตอนที่ 3 : สังคมโลก...สังคมผู้สูงอายุ. Retrieved from <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/611956>
- จรัญญา พรหมเกษา. (2547). แนวทางการดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาสตามพระราชบัญญัติการศึกษาของไทย พ.ศ.2542. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชิตชงศ์ ส.นันทนาเนตร. (2549). ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธราทิพย์ พ่วงเซียง. (2555). ความต้องการทำงานของผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2550 (วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.)), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริภัทร ผิวพอใช้. (2547). การพัฒนาโมดูลชุดฝึกอบรมการส่งเสริมการรู้สารสนเทศตามลักษณะของกลุ่มผู้เรียนสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- นันทรัตน์ อมาตยกุล. (2555). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ. (วิทยานิพนธ์ (ค.ม.)), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพรรณ งามวิทยาพงศ์. (2555). โครงการสำรวจและถอดบทเรียน : มิติการสร้างงานอาชีพและรายได้ของผู้สูงอายุ.
- นี ผุดผ่อง. (2552). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่มีต่อความสามารถในการดูแลตนเองเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของผู้สูงอายุหญิงในสถานสงเคราะห์คนชรา. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Retrieved from <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/16692>
- บรรลุ ศิริพานิช. (2555). รายงานประจำปี ภาสานการณผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2553. พิมพ์ครั้งที่ 1

- บั้งอร ธรรมศิริ. (2549). ครอบครัวยุคใหม่กับการดูแล. วารสารการเวก ฉบับนิทรรศการวันเจ้าฟ้าวิชาการ: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2558). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2557.
- ปิยากร หวังมหาพร. (2554). ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ : การวิเคราะห์ข้ามกรณี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). Retrieved from <http://council.nsruc.ac.th/>
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. Retrieved from http://library2.parliament.go.th/giventake/content_law/law030351-1.pdf
- เพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2550). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาภาวะพลัดพรากในผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เพ็ญศรี เลิศเกียรติวิทยา และสิฏฐากร ชูทรัพย์. (2553). หนังสือเรียนรายพื้นฐาน งานอาชีพ ๔ - ๖. Retrieved from <http://fthepilot.blogspot.com/2012/09/blog-post.html>
- มัทนียา ค้อมทอง. (2552). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ เจตคติและทักษะอาชีพของกลุ่มสตรีชมรมแม่บ้านทหารอากาศ จังหวัดลพบุรี. (ปริญญาโท (M.Ed.)), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มรรรงค์ เมฆานูวัฒน์. (2543). โครงสร้างการศึกษานอกระบบโรงเรียน. ม.ป.ท.
- รัตนา พุ่มไพศาล. (2533). หลักการสอนสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา บุญเกิด. (2556). ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอกะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรัตน์ อภินันท์กุล. (2551). แนวคิดและทฤษฎีที่นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2554.
- วีรฉัตร สุปัญญา. (2545). การวางแผนการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบ. ประมวลชุดวิชาการเรียนการสอน การฝึกอบรมและการพัฒนาสื่อการศึกษานอกระบบ หน่วยที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ศิริพงษ์ เกี้ยวสกุล. (2555). การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดการความรู้ของชุมชนในการมี
การนำพลังผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาชุมชน. (ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงษ์. (2543). ประชากรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2557). การส่งเสริมการใช้มาตรฐานการส่งเสริมสวัสดิภาพและคุ้มครอง
พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ.
- สนอง โลหิตวิเศษ. (2544). ปรัชญาการศึกษาของระบบ. หน่วยที่ 3 ประมวลรายวิชาชุดวิชาปรัชญา
และหลักการศึกษาของระบบ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมประสงค์ วิทย์เกียรติและคณะ. (2544). การศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษาของไทย. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสิงห์บุรี. (2558). รายงานสถานการณ์ของ
ท้องถิ่นจังหวัดสิงห์บุรี ปี 2557. Retrieved from [http://www.singburi.m-
society.go.th/](http://www.singburi.m-
society.go.th/)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ.2554. Retrieved from
<http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/workerOutRep54.pdf>
- สุทธิชัย จิตะพันธุ์กุล. (2544). หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาภรณ์ เรื่องกิจการ. (2557). การทำงานของ"ผู้สูงอายุ" ความจำเป็นที่ต้องผลักดัน. Retrieved
from <http://www.econnews.co.th/การทำงานของผูสูงอายุ/>
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วยวิธีการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษา
ตลอดชีวิต. นนทบุรี.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2551). การศึกษานอกระบบเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดและทฤษฎี
นำสู่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน.
- สุรกุล เจนอบรม. (2534). วิทยาการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรกุล เจนอบรม. (2541). วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ
ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2529). หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- อรรถัย ศักดิ์สูง. (2543). การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีแอนดราโกจี ของ มัลคัม โนลส์ กับวิธีการสอนในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (วิทยานิพนธ์ (ค.ม.)), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตาม อัยาศัย กรุงเทพฯ สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน ภาควิชานโยบาย การจัดการและ ความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2542). เจ็อนไขการเรียนรู้ของผู็ใหญ่และแนวทางการสอนผู็ใหญ่. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2544). การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2550). แนวโน้มการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศไทยใน ทศวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2553). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษา/การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศัภษาผู็สูงอายุ. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู็สูงอายุไทย, กรุงเทพมหานคร.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2555). อนาคตภาพรูปแบบมหาวิทยาลัยวัยที่สาม: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบลและคนอื่นๆ. (2552). การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และรูปแบบการจัด กิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการ เตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู็สูงอายุของผู็ใหญ่วัยแรงงาน. กรุงเทพมหานคร: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบลและคณะ. (2552). การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และรูปแบบการจัด กิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการ เตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู็สูงอายุของผู็ใหญ่วัยแรงงาน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุ้นดา นพคุณ. (2546). กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 1 ed.).
- อุไรวรรณ จันทร์สกุลถาวร. (2540). การพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล มหาจันทร์
อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
- ดร. ปาน กิมปี
ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย

- รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ

- พันโทสุนทร นพคุณสถิต
ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลถอนสมอ
คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ
- นาย **ทรงวุฒิ** นาคประสิทธิ์
ประธานชมรมคลังปัญญา จังหวัดสิงห์บุรี (โรงเรียนผู้สูงอายุ)

**ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี**

- นางชลธิชา โอภาส

ครูกศน.ตำบลบางพุทรา อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

- นายชาติชาย จูเจีย

ครูกศน.ตำบลบางพุทรา อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

- นางแรงระวี แสงรัตน์

ครูกศน.ตำบลบางพุทรา อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

ภาคผนวก ข

การตรวจคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” มีผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ 7 ท่าน คือ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 1 คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 4 คน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสนทนากลุ่ม ด้านการจัดกิจกรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ 7 ท่าน คือ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 1 คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 4 คน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ 7 ท่าน คือ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 1 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 4 คน

3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน

เครื่องมือชุดที่ 4 แบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ 7 ท่าน คือ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 1 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 4 คน

3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน

เครื่องมือชุดที่ 5 แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ 7 ท่าน คือ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 1 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 4 คน

3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน

กิจกรรมทักษะอาชีพ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดแอนดราโกจี เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 6 กิจกรรม

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพ 7 ท่าน คือ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาอกระบบโรงเรียน จำนวน 2 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 1 คน

3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะอาชีพ สำนักงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลบางพุทรา อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 2 คน

4. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 6 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมกายเดี่ยวลุลยสวน

กิจกรรมที่ 2 - กิจกรรมดอกไม้จันทร์ไส้หลากสี

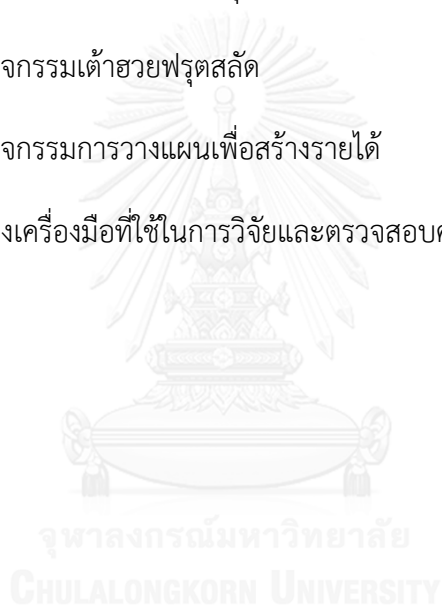
กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมวันมะพร้าวแฟนตาซี

กิจกรรมที่ 4 - กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

กิจกรรมที่ 5 - กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

กิจกรรมที่ 6 - กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

สำหรับรายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพ มีดังต่อไปนี้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

การตรวจสอบ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Croncbanch Alpha Coefficient) เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) หรือความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม

ความต้องการด้านทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพ	ระดับความต้องการ				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1. การทำกะหรือปับ					
2. การทำขนมถ้วยแปบ					
3. การทำชาลาเปา					
4. การปลูกผักปลอดสารพิษ					
5. การทำวุ้นมะพร้าวแฟนตาซี					
6. การทำขนมลูกชุบ					
7. การทำขนมครก					
8. การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี					
9. การแกะสลักผลไม้					
10. การสานตะกร้าจากเชือกฟาง					
11. การทำหมี่กรอบ					
12. การทำขนมตะโก้ใบเตย					
13. การทำเต้าฮวยฟรุตสลัด					
14. การเพาะเห็ด					
15. การทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน					
16. การประดิษฐ์ดอกไม้จากผ้าใยบัว					
17. การทำขนมฝิง					
18. การจัดช่อดอกไม้สด					
19. การทำขนมทองม้วน					
20. การทำเหรียญโปรยทาน					

ตารางที่ 23 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความต้องการทักษะอาชีพของผู้เรียน

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
13	1
14	1
15	1
16	1
17	1
18	1
19	1
20	1

จากตารางที่ 23 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นข้อคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความต้องการไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คนเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยได้ผลสรุป ดังต่อไปนี้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในส่วนของข้อมูลผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับความต้องการทักษะอาชีพ โดยค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคของแบบสอบถาม คือ 0.83

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบสนทนากลุ่มด้านการจัดกิจกรรม ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

การตรวจสอบ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม

ข้อคำถามของการสนทนากลุ่ม ลักษณะกิจกรรม มี 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- 1) ลักษณะของกิจกรรมที่อยากให้ออกมาจัดขึ้น ควรเป็นลักษณะอย่างไร
- 2) เวลาที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมกับกลุ่มผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีระยะเวลาโดยประมาณเท่าไร
- 3) เนื้อหาสาระของกิจกรรมทักษะอาชีพ ที่ผู้สูงอายุต้องการ เป็นอย่างไร
- 4) ข้อจำกัดด้านอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ของการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ มีอะไรบ้าง
- 5) ข้อเสนอแนะในเรื่องอื่น ๆ เช่น สถานที่จัด อาหารว่าง ฯลฯ มีอะไรบ้าง

ตารางที่ 24 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มด้านการจัดกิจกรรม

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	0.8
2	0.8
3	0.8
4	0.8
5	0.8

ตารางที่ 24 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นข้อคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

การตรวจสอบ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม

ข้อคำถามการวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ทั้ง 6 กิจกรรม มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ก่อนการทดลอง

1. ประโยชน์ที่ได้จากเส้นก๋วยเตี๋ยว คือ มีคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงาน
2. ประโยชน์และสรรพคุณทางยาของผักกาดหอม คือ ช่วยบำรุงโลหิตและสมอง
3. ประโยชน์และสรรพคุณทางยาของโหระพา คือ แก้หวัด ขับเหงื่อ
4. ประโยชน์และสรรพคุณทางยาของแคโรท คือ เป็นยาขับปัสสาวะ
5. ประโยชน์และสรรพคุณทางยาของสะระแหน่ คือ แก้โรคตาฟาง

หลังการทดลอง

1. สร้างความเจริญเติบโตให้แก่ร่างกาย และช่วยเสริมสร้างกล้ามเนื้อ เป็นประโยชน์ที่ได้จากเส้นก๋วยเตี๋ยว
2. ยาขับปัสสาวะ และแก้โรคตาฟาง บำรุงสายตาเป็นประโยชน์และสรรพคุณทางยาของแคโรท
3. ประโยชน์และสรรพคุณทางยาของผักชี คือ แก้โรคริดสีดวง และแก้โรคบิด ถ่ายเป็นเลือด
4. ประโยชน์และสรรพคุณทางยาของโหระพา คือ แก้หวัด ขับเหงื่อ และแก้ไอ
5. ประโยชน์และสรรพคุณทางยาของสะระแหน่ คือ ขับลม แก้ท้องเฟ้อและเป็นยาขับพยาธิ

กิจกรรมที่ 2 - กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

ก่อนการทดลอง

1. สมัยโบราณ เลือกใช้ดอกไม้จันทน์ในงาน เพราะหาได้ง่ายตามท้องถื่นและราคาถูก
2. กลีบดอก กลีบเกสร และหนวดจันทน์ เป็นวัสดุอุปกรณ์หลัก ของการทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี
3. เส้นฝอยไหมก เป็นส่วนประกอบหลักของดอกไม้จันทน์หลากสี
4. ลักษณะเนื้อไม้ที่ใช้ทำดอกไม้จันทน์ คือ เนื้อไม้ละเอียด
5. ดอกอีแปะ ไม่ใช่รูปแบบของดอกไม้จันทน์ที่นิยมใช้

หลังการทดลอง

1. สมัยโบราณ เลือกใช้ดอกไม้จันทน์ในงานศพ มีจุดประสงค์สำคัญ เพื่อรักษาศพไม่ให้มีกลิ่นเหม็นก่อน
2. การทำดอกไม้จันทน์หลากสี ขั้นตอนแรก ควรทำกลีบดอก
3. เส้นฝอยไหมก เป็นส่วนประกอบหลักของดอกไม้จันทน์หลากสี
4. ดอกอีแปะ และ ดอกช่อ เป็นรูปแบบหนึ่งของดอกไม้จันทน์ที่นิยมใช้
5. ไม้ไหมก เป็นเนื้อไม้ที่นำมาทำดอกไม้จันทน์แทนไม้จันทน์

กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมวุ้นมะพร้าวแพนตาซี

ก่อนการทดลอง

1. วุ้นที่ใช้ในการทำขนมไทยในปัจจุบันนิยมวุ้นชนิดเส้น
2. เนื้อของวุ้นมีลักษณะเหลวมาก เป็นวิธีสังเกตวุ้น เมื่อต้มนวุ้นละลายแล้ว
3. น้ำตาลทรายสีขาว คือ น้ำตาลที่นิยมใช้ผสม
4. ในการเคี้ยววุ้น หากเลือกระดับไฟไม่ถูกต้อง จะทำให้วุ้นมีสีเข้ม

5. ใช้ทัพพีชูดที่ผิววุ้น เป็นวิธีเบื้องต้นของการสังเกต ลักษณะการตั้งตัวของวุ้น

หลังการทดลอง

1. การติด หรือเขย่าลูกมะพร้าว ฟังเสียงน้ำ เป็นวิธีการเบื้องต้นในการเลือกมะพร้าวอ่อนเพื่อใช้ในการทำขนม
2. วุ้นชนิดผง เป็นวุ้นที่นิยมใช้ในการทำขนมไทยในปัจจุบัน
3. เนื้อของวุ้นมีลักษณะยุ่ง่าย ไม่เหนียวเป็นวิธีสังเกตวุ้น เมื่อต้มวุ้นละลายแล้ว
4. น้ำตาลทรายแดง คือ น้ำตาลที่นิยมใช้ผสมในการทำวุ้นมะพร้าวแฟนตาซี
5. การนำวุ้นออกจากพิมพ์ ควรเอียงข้างพิมพ์

กิจกรรมที่ 4 - กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

ก่อนการทดลอง

1. แป้ง มะพร้าว น้ำตาล เป็นส่วนผสมหลักของการทำขนมถั่วแปบ
2. ขนมทองเอกเป็นขนมไทยประเภทต้ม
3. ลักษณะเด่นของขนมถั่วแปบ เป็นขนมมีลักษณะพับซ้อนกัน และคลุกมะพร้าวกับถั่ว
4. ขนมถั่วแปบทำด้วยแป้งข้าวโพด
5. ถั่วเขียวซีก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ถั่วทอง

หลังการทดลอง

1. คำว่า “ต้ม” คือ การทำอาหารให้สุก โดยนำของที่ต้องการใส่ลงในหม้อพร้อมทั้งน้ำ ตั้งไฟจนแห้งลดไฟ

ให้อ่อน

2. คำว่า “คลุก” ความหมายที่ใช้ในขนมไทย หมายถึง การผสมของตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปเข้ากัน โดยการใช้

ข้อส้อม พอให้ขนมรวมกัน

3. ข้าวต้มน้ำอุ่น เป็นขนมมีลักษณะการปรุงเหมือนขนมถั่วแปบ
4. การทำให้ขนมถั่วแปบมีกลิ่นหอม ควรเติมน้ำลอยดอกมะลิ
5. ถั่วเขียวซีก เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ถั่วเขียว

กิจกรรมที่ 5 - กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ก่อนการทดลอง

1. น้ำเต้าหู้เป็นส่วนผสมของเต้าฮวยฟรุตสลัด
2. นมสด น้ำตาลทราย นมข้นหวาน เป็นส่วนผสมหลักของการทำเต้าฮวยฟรุตสลัด
3. การทำเต้าฮวย เริ่มจากการเคี่ยวน้ำเปล่า นมสด และนมข้นจืด เป็นอันดับแรก
4. การเพิ่มรสชาติฟรุตสลัด ควรใช้ส่วนผสมในการคลุกเคล้า คือ เกลือป่น และน้ำตาลทราย
5. นมข้นหวาน เป็นนมสดที่เหมาะสมที่สุด ที่ใช้สำหรับการทำเต้าฮวย

หลังการทดลอง

1. นมสด นมข้น ผงวุ้นเป็นส่วนผสมหลักของการทำเต้าฮวยฟรุตสลัด
2. การเพิ่มรสชาติฟรุตสลัด ควรใช้เกลือป่น ในการคลุกเคล้า
3. ในการทำเต้าฮวย เมื่อต้มนมสดสุกแล้ว ควรกรองด้วยผ้าขาวบางแล้วจึงตั้งใส่ภาชนะ
4. ภาชนะไม่มีฝา เป็นภาชนะที่เหมาะสมในการใส่เต้าฮวยฟรุตสลัด
5. นมสดไม่มีส่วนผสมอื่นใดเจือปน เป็นนมสดที่เหมาะสมที่สุด ที่ใช้สำหรับการทำเต้าฮวย

กิจกรรมที่ 6 - กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ก่อนการทดลอง

1. แรงงาน ไม่ใช่องค์ประกอบของการวางแผนเพื่อสร้างรายได้
2. ความชำนาญในงาน ไม่ใช่องค์ประกอบของความรู้และทักษะในงานอาชีพ
3. การจะสร้างผลกำไรในการค้าขาย ควรคำนึงถึงการลดต้นทุนการผลิต เป็นสิ่งสำคัญ
4. การกำหนดราคาขายสินค้า ควรคำนึง ต้นทุนและกำไรเป็นสำคัญ
5. การทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ทำให้ทราบสภาพการค้าของตน

หลังการทดลอง

1. การหาทุน ทำเลที่ตั้ง ไม่ใช่องค์ประกอบของการวางแผนเพื่อสร้างรายได้
2. การทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย ส่งผลต่อการประกอบการค้าขาย คือ ทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องของการจัดการ
3. การกำหนดราคาขายสินค้า ควรคำนึงถึงกำไรสิ่งใดเป็นสำคัญ
4. การตั้งราคาสินค้าควรคำนึงถึง กำไรและความพึงพอใจของผู้ซื้อเป็นสำคัญที่สุด
5. ราคาขาย คำนวณได้จากค่าแรงและค่าวัสดุ

ตารางที่ 25 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน
กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1
	5	1
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1
	5	1

จากตารางที่ 25 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยได้

ตารางที่ 25 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 2 - กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
2. ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี		
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	1
	4	1
	5	1
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1
	5	1

ตารางที่ 25 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมวุ้นมะพร้าวแพนตาซี

กิจกรรม	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	1
	4	1
	5	0.8
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	1

ตารางที่ 25 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมวันมะพร้าวแพนด้าซี (ต่อ)

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- หลังการทดลอง	4	1
	5	1

ตารางที่ 25 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 4 - กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1
	5	1
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	1
	4	1
	5	1

ตารางที่ 25 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 5 - กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1
	5	0.8
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1
	5	1

ตารางที่ 25 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดความรู้ทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 6 - กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	0.8
	5	0.8
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1
	5	0.8

จากตารางที่ 25 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยได้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

การตรวจสอบ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม

ข้อคำถามสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ทั้ง 6 กิจกรรม มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ก่อนการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ

อุปกรณ์/วัตถุดิบหลักของการทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

4. สิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

หลังการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ

อุปกรณ์/วัตถุดิบหลักของการทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่ได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่ได้รับการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำ กว๊วยเตี๋ยวลุยสวน

4. สิ่งที่ได้รับและข้อเสนอแนะ จากกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบที่มีทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

กิจกรรมที่ 2 - กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

ก่อนการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัสดุดิบ

อุปกรณ์/วัสดุหลักของการทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการ ที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

4. สิ่งที่จะคาดว่าจะได้รับการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

หลังการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัสดุดิบ

อุปกรณ์/วัสดุหลักของการทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่ได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่องการทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่ได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่องการทำดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

4. สิ่งที่ได้รับและข้อเสนอแนะ จากกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบที่มีทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมวันมะพร้าวแพนตาซี

ก่อนการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ

อุปกรณ์/วัตถุดิบหลักของการทำวันมะพร้าวแพนตาซี มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำวันมะพร้าวแพนตาซี

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำวันมะพร้าวแพนตาซี

4. สิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำวันมะพร้าวแพนตาซี

หลังการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ

อุปกรณ์/วัตถุดิบหลักของการทำวันมะพร้าวแพนตาซี มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่ได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่องการทำวันมะพร้าวแพนตาซี

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่ได้รับการฝึกทักษะอาชีพ เรื่องการทำวุ้นมะพร้าวแฟนตาซี

4. สิ่งที่ได้รับและข้อเสนอแนะ จากกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบที่มีทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

กิจกรรมที่ 4 - กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

ก่อนการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ

อุปกรณ์/วัตถุดิบหลักของการทำขนมถั่วแปบสีรุ้ง มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำขนมถั่วแปบสีรุ้ง

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงามที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำขนมถั่วแปบสีรุ้ง

4. สิ่งที่คาดว่าจะได้รับการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำขนมถั่วแปบสีรุ้ง

หลังการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ

อุปกรณ์/วัตถุดิบหลักของการทำขนมถั่วแปบสีรุ้ง มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่ได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่องการทำขนมถั่วแปบสีรุ้ง

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่ได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่องการทำขนมถั่วแปบปี่รุ่ง

4. สิ่งที่ได้รับและข้อเสนอแนะ จากกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบที่มีทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

กิจกรรมที่ 5 - กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ก่อนการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ

อุปกรณ์/วัตถุดิบหลักของการทำเต้าฮวยฟรุตสลัด มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำเต้าฮวยฟรุตสลัด

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่คาดว่าจะได้จากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำเต้าฮวยฟรุตสลัด

4. สิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำเต้าฮวยฟรุตสลัด

หลังการทดลอง

1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ

อุปกรณ์/วัตถุดิบหลักของการทำเต้าฮวยฟรุตสลัด มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ขั้นตอนวิธีการที่ได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำเต้าฮวยฟรุตสลัด

3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม

เทคนิคและวิธีการการจัดตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม ที่ได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การทำ
เต้าฮวยฟรุตสลัด

4. สิ่งที่ได้รับและข้อเสนอแนะ จากกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบที่มีทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ
ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

กิจกรรมที่ 6 - กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ก่อนการทดลอง

1. ทักษะในความรู้ทั่วไปของการตลาดเบื้องต้น

ตลาด หมายถึงอะไร

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ตลาดกับการขายสินค้า มีความสัมพันธ์กัน อย่างไร

การขายสินค้า ควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง

3. สิ่งที่คุณคาดว่าจะได้รับจากการฝึกทักษะอาชีพ เรื่อง การวางแผนเพื่อสร้างรายได้

หลังการทดลอง

1. ทักษะในความรู้ทั่วไปของการตลาดเบื้องต้น

การตลาด หมายถึง

การวางแผนเพื่อขายของ มีอะไรบ้าง

2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ

ให้ผู้เรียนเลือกสินค้า 1 จากการฝึกทักษะอาชีพ พร้อมยกตัวอย่างการวางแผนเพื่อสร้างรายได้จาก
สินค้า สรุปตามความเข้าใจ

3. สิ่งที่ได้รับและข้อเสนอแนะ จากกระบวนการจัดการศึกษานอกระบบที่มีทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ
ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ตารางที่ 26 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้เรียน
กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมทวียเดี่ยวลู่สวน

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	0.8
	3	1
	4	1
- หลังการทดลอง	1	0.8
	2	1
	3	1
	4	1

จากตารางที่ 26 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยได้

ตารางที่ 26 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 2 - กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
2. ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี		
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	0.8
- หลังการทดลอง	1	0.8
	2	1
	3	1
	4	1

ตารางที่ 26 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมวันมะพร้าวแฟนตาซี

กิจกรรม	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	1
	4	1
- หลังการทดลอง		
	1	0.8
	2	1
	3	1
	4	0.8

ตารางที่ 26 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 4 - กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	0.8
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1

จากตารางที่ 26 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยได้

ตารางที่ 26 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 5 - กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	0.8
	2	0.8
	3	1
	4	1
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	0.8
	4	1

จากตารางที่ 26 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยได้

ตารางที่ 26 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสนทนากลุ่มทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

กิจกรรมที่ 6 - กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ระยะ	ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
- ก่อนการทดลอง	1	1
	2	1
	3	1
- หลังการทดลอง	1	1
	2	1
	3	1

จากตารางที่ 26 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยได้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือชุดที่ 4 แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

การตรวจสอบ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม

กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ				
1.1 เตรียมหมูกับซอสขาว รสดี พริกไทย และน้ำตาลทราย				
1.2 เตรียมเห็ดหูหนูเห็ดหอม ไข่โป้ว และแครอท				
1.3 เตรียมแผ่นก๋วยเตี๋ยแผ่นใหญ่ 1 กก.				
1.4 เตรียมผักกาดหอม โหระพา และผักชีต้นใหญ่				
1.5 เตรียมกระเทียม รากผักชี พริกขี้หนูสวนสีเขียว ใบสะระแหน่ ใบโหระพา น้ำส้มสายชู น้ำตาลทราย เกลือป่น				
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 หมักหมูกับซอสขาว รสดี พริกไทย และน้ำตาลทราย นวดให้เข้ากัน				
2.2 นำหมูที่หมักไว้ลงผัดพอสุก ใส่ซอสปรุงรส น้ำมันหอย และรสดี รสหมูที่เหลือผัดเคล้าให้ทั่ว				
2.3 ใส่เห็ดหูหนู เห็ดหอม ไข่โป้ว และแครอท ผัดต่อจนเข้ากัน ชิมรสออกเค็มหวานเล็กน้อย ผัดจนน้ำแห้ง				
2.4 ตั้งลังถึงให้น้ำเดือดพล่าน นำแผ่นก๋วยเตี๋ยว ทั้งแผ่นใส่ถาดนี้ประมาณ 10 นาที สังเกตลักษณะของเส้น				

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ (ต่อ)				
2.6 พับแบ่งด้านข้างทั้ง 2 ด้านมาทับบนไส้ แล้วพับแบ่งด้านล่างขึ้นทับ พร้อมกับลอกแผ่นพลาสติก ค่อยๆ ม้วนให้แน่น				
2.7 โขลกรากผักชี กระเทียม พริกชี้หนู ใบสะระแหน่และใบโหระพาให้ละเอียด				
2.8 ผสมน้ำส้มสายชู น้ำตาลทรายและเกลือป่นในหม้อ ยกขึ้นตั้งไฟคนจนน้ำตาลทราย เกลือ ละลายเข้ากัน ยกขึ้นทิ้งไว้ให้อุ่น ใส่ส่วนผสมในข้อ 1 คนให้เข้ากัน				
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 วางเรียงบนจานเซิร์ฟ 2-3 แห่ง แล้วแต่ความต้องการใช้มีดหั่นตามขวางพอคำ ตกแต่งให้สวยงาม				

ตารางที่ 27 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้เรียน

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1.1	1
1.2	1
1.3	1
1.4	1
1.5	1
2.1	0.8
2.2	1
2.3	1
2.4	1
2.5	1
2.6	0.8
2.7	1
2.8	1
3.1	1

กิจกรรมที่ 2 - กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
1. ทักษะการเตรียมวัสดุ				
1.1 กลีบดอกสีขาว, กลีบดอกสีเกสร, หนวดจันทน์ (ทำจากเยื่อไม้), กระดาษย่นสีดำ และริบบิ้นสีดำ				
1.2 การเตรียมรูป-เทียน, รูปประจำ (1 ดอก ทำได้ 4 ช่อ), เทียนจิว, เทียนเบอร์ 8				
1.3 การเตรียมด้ายสีขาว (แบบที่เรียกว่าด้ายไฟปัก), ลวดเบอร์ 24 และกาวลาเท็กซ์				
1.4 เตรียมก้านไม้ซ้อประธานพร้อมหนวดจันทน์ไว้				
1.5 การเตรียมถุงพลาสติก สำหรับบรรจุดอกไม้จันทน์				
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 การทำเกสรก่อน โดยใช้กลีบดอกเกสรทำการจับกลีบเข้ากับก้านดอก				
2.2 กลีบดอกที่เตรียมไว้แล้วมาทำการเข้าดอก จากนั้นทากาวแล้วใช้ด้ายมัดให้แน่นจะได้ดอกไม้จันทน์				
2.3 เมื่อใส่หนวดจันทน์แล้วนำกระดาษย่นสีดำพันก้านดอกให้แน่น				
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 นำมาประกอบเข้าด้วยกัน จัดใส่ถุงพลาสติกบรรจุภัณฑ์				

ตารางที่ 27 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1.1	0.8
1.2	1
1.3	1
1.4	1
1.5	0.8
2.1	1
2.2	1
2.3	0.8
3.1	1

กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมอุ่นมะพร้าวแพนตาซี

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ				
1.1 การเตรียมวุ้นผง 1 1/2 ช้อนโต๊ะ น้ำมะพร้าวอ่อน 500 กรัม ใบเตย 3-4 ใบ น้ำตาลทราย 200 กรัม ผสมกัน				
1.2 การเตรียมกะทิกล่อง (250 ซีซี) 2 กล่อง เกลือ 1 1/4 ช้อนชา แป้งข้าวโพด 1 ช้อนโต๊ะ และเนื้อมะพร้าวอ่อน 2-3 ลูก				
1.3 พิมพ์สำหรับใส่วุ้น เลือกตามชอบ				
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 ส่วนกะทิ โดยใส่แป้งข้าวโพด เกลือ เทกะทิลงไป 1 กล่อง ก่อนใช้ตะกร้อมือคนให้เข้ากัน ไม่ให้แบ่งเป็นเม็ด				
2.2 นำหม้อกะทิขึ้นตั้งไฟกลางไปทางอ่อนให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้อ อย่าเดือดนานมากไป กะทิจะแตกมันเป็นลูกมาก				
2.3 ผลไม้มาหั่นเป็นก้อนสี่เหลี่ยมลูกเต๋า ใส่ น้ำตาลทราย เขย่าผลไม้และน้ำตาลให้เข้ากัน ตั้งไฟอ่อนๆ เขย่าจนน้ำตาลซึมเข้าเนื้อ ผลไม้จืดเป็นเงาสวย				
2.4 ทำส่วนของวุ้นโดยการเทเนื้อมะพร้าวอ่อนลงหม้อ ใส่ผงวุ้นลงไป คนด้วยตะกร้อมือให้เข้ากัน ใส่ใบเตยที่ล้างทำความสะอาดแล้วลงไป				
2.5 ตั้งไฟให้วุ้นเดือดเป็นฟองใหญ่ แล้วไล่ไปฟองเล็ก ถ้าไฟแรงไปลดลงได้ แต่อย่าอ่อนมากวุ้นจะไม่เดือดและละลายดี				
2.6 เมื่อวุ้นเดือดเป็นฟองเล็กสักพักจึงค่อยใส่น้ำตาลทราย คนพอเข้ากัน ตั้งไฟต่อให้น้ำตาลทรายละลายให้หมด ช้อนใบเตยออก กรองสักหนึ่งครั้ง				
2.7 ใสเนื้อมะพร้าวอ่อนที่หั่นชิ้นเล็กไว้ลงไป ตั้งไฟกลางต่อให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้อ ขั้นตอนนี้ฆ่าเชื้อที่เนื้อมะพร้าว ขนมนจะได้เก็บได้นานขึ้น				

กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมวันมะพร้าวแฟนตาซี (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ (ต่อ)				
2.8 เรียงถ้วยสำหรับบรรจุวุ้นเอาไว้ในถาด รอสวนผสมวุ้นอุ่นเล็กน้อยจึงตักใส่พิมพ์วุ้นที่เตรียมไว้แล้วนำแช่ตู้เย็นให้วุ้นเซตตัว				
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 แกะวุ้นออกจากพิมพ์จัดใส่จาน และตกแต่งให้สวยงาม				

ตารางที่ 27 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1.1	1
1.2	1
1.3	0.8
2.1	1
2.2	1
2.3	1
2.4	1
2.5	0.8
2.6	1
2.7	0.8
2.8	0.8
3.1	1

กิจกรรมที่ 4 - กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

ประเด็นการประเมิน	ก่อน ฝึกทักษะ		หลัง ฝึกทักษะ	
	ทำ ไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ				
1.1 การคัดเลือกถั่วเขียวเลาะเปลือกที่มีลักษณะเต็มเมล็ด ไม่ ลึบ ไม่ฝ่อ สวยงาม				
1.2 การเตรียมแป้งข้าวเหนียว 2 ถ้วยตวงกับน้ำลอยมะลิหรือน้ำ ใบเตย ½ ถ้วยตวง				
1.3 การเตรียมสี(ธรรมชาติ)ผสมอาหารกับก้อนแป้งที่นวดแล้ว				
1.4 การเตรียมน้ำต้มเดือด และปรับไฟให้อยู่ระดับกลางเพื่อต้ม แป้ง				
1.5 เตรียมมะพร้าวขูดผสมกับถั่วเขียวเลาะเปลือกที่ต้มสุกแล้ว เพื่อร่อนนำไปคลุกกับแป้ง				
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 เตรียมทำไส้ถั่วโดย นำถั่วเขียวเลาะเปลือกไปแช่ด้วยน้ำ ร้อนประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วจึงล้างด้วยน้ำเปล่าให้สะอาด				
2.2 นำแป้งข้าวเหนียวไปนวดกับน้ำลอยดอกมะลิ (หรือน้ำ ใบเตย)จนเนื้อเนียนเข้ากันทั่ว				
2.3 นำแป้งข้าวเหนียวไปนวดกับน้ำลอยดอกมะลิ (หรือน้ำ ใบเตย)จนเนื้อเนียนเข้ากันทั่ว แบ่งเป็นสัดส่วนตามจำนวนสีที่ ต้องการ				
2.4 ใส่สีผสมอาหารลงไป (ควรใช้โทนอ่อนจะน่ารับประทาน มากกว่าสีเข้ม) แล้วจึงนวดอีกครั้งจนสีกับแป้งเข้ากันดี แบ่งปั้น เป็นก้อนกลม (เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว) แล้วกดให้แบน ระหว่างปั้นให้นำผ้าขาวบางชุบน้ำหมาดๆ มาคลุมไว้ก่อน				
2.5 ใสแป้งที่ปั้นไว้ลงไป เมื่อแป้งสุกจะลอยขึ้น ใช้ทัพพีที่มีรูตัก ออกมาจากหม้อ				
2.6 นำไปคลุกกับมะพร้าวขูดที่นึ่งเตรียมไว้ในขั้นตอนที่สอง จากนั้นจึงบีบแป้งให้แบน ใสไส้ถั่วลงไป พับครึ่ง กดปลายทั้ง				

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 จัดใส่จาน โรยหน้าด้วยงาขาวคั่วและน้ำตาล พร้อมเสิร์ฟ				

ตารางที่ 27 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1.1	1
1.2	1
1.3	1
1.4	0.8
1.5	0.8
2.1	1
2.2	0.8
2.3	1
2.4	1
2.5	1
2.6	1
3.1	0.8

กิจกรรมที่ 5 - กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
1. ทักษะการเตรียมวัตถุดิบ				
1.1 การเตรียมวุ้นผง 1 ซ้อนโต๊ะ น้ำ 1 ถ้วย ผสมกัน				
1.2 การเตรียมนมข้นจืดระเหย ½ ถ้วย ที่สะอาดไม่มีสิ่งใดติดเจือปน ผสมกับกลิ่นวานิลลา 1 ซ้อนโต๊ะ				
1.3 การเตรียมหั่นผลไม้แต่ละชนิดให้เป็นชิ้นสี่เหลี่ยม				
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 ผสมวุ้นผงกับน้ำ คนให้เข้ากัน สังเกตลักษณะของเนื้อวุ้นให้เข้ากัน ไม่แตกตัวเป็นเม็ดๆ				
2.2 ยกขึ้นจากไฟ สังเกตเนื้อที่ข้นแล้ว เติมน้ำตาลแล้วคนจนกว่าจะละลาย				

5. กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ (ต่อ)				
2.3 ใส่นมข้นจืดระเหย และตั้งไฟพอเดือดอีกครั้ง (อย่าทิ้งให้เดือดนาน นมจะแยกชั้น)				
2.4 เติมกลิ่นวานิลลาคนให้เข้ากัน เทใส่ถาด ทิ้งไว้ให้เย็น สังเกตเนื้อเป็นสีสม่ำเสมอ				
2.5 ผลไม้มาหั่นเป็นก้อนสี่เหลี่ยมลูกเต๋า ใส่น้ำตาลทราย เขย่าผลไม้ และน้ำตาลให้เข้ากัน ตั้งไฟอ่อนๆ เขย่าจนน้ำตาลซึมเข้าเนื้อ ผลไม้จมนดูเป็นเงาสวย				
3. ทักษะการตกแต่งให้สวยงาม				
3.1 จัดใส่ถ้วย โรยหน้าด้วยผลไม้ แซ่เย็น พร้อมเสิร์ฟ				

ตารางที่ 27 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1.1	1
1.2	1
1.3	1
2.1	0.8
2.2	1
2.3	0.8
2.4	0.8
2.5	1
3.1	1

กิจกรรมที่ 6 - กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ประเด็นการประเมิน	ก่อนฝึกทักษะ		หลังฝึกทักษะ	
	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้
1. ทักษะในความรู้ทั่วไปของการตลาดเบื้องต้น				
1.1 ความเข้าใจในการตลาดเบื้องต้น ด้วยการสรุปความ				
1.2 สรุปความเข้าใจในการวางแผนเพื่อขายของ				
1.3 สรุปความเข้าใจในขั้นตอนของการขายของในตลาดนัด				
2. ทักษะการลงมือปฏิบัติ				
2.1 สรุปความเข้าใจจากสินค้าที่เกิดจากทักษะการเรียนรู้ในขั้นตอนการวางแผนการขายของ				
2.2 สรุปความเข้าใจจากสินค้าที่เกิดจากทักษะการเรียนรู้ในขั้นตอนการเลือกสินค้าที่เหมาะสมกับการวางขายในตลาด				
2.3 สรุปความเข้าใจจากสินค้าที่เกิดจากทักษะการเรียนรู้ในขั้นตอนการขายของเพื่อสร้างรายได้				

ตารางที่ 27 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตพฤติกรรมทักษะอาชีพของผู้เรียน (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1.1	1
1.2	1
1.3	1
2.1	1
2.2	1
2.3	1

จากตารางที่ 27 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ ดังนั้นคำถามทั้งหมดจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยได้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือชุดที่ 5 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

การตรวจสอบ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency หรือ IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม

กิจกรรมทักษะอาชีพ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดแอนดราโกจี เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 6 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
1. มีการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้				
2. ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้มีการวางแผนร่วมกัน				
3. แผนกิจกรรมมีการกล่าวถึงการได้มาซึ่งความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ				
4. วัตถุประสงค์มีความครอบคลุมกับชื่อกิจกรรม				
5. วัตถุประสงค์สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง				
6. ลำดับขั้นตอนในการวางแผนกิจกรรม มีการจัดลำดับความสำคัญจนสามารถนำไปสู่กิจกรรมได้				
7. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะอาชีพ				

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	+1	0	-1	
8. แผนกิจกรรมมีรายละเอียดชัดเจนของการ ประเมินการเรียนรู้				

ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะ
อาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	0.7
2	0.8
3	0.7
4	0.8
5	0.8
6	0.8
7	0.8
8	0.8

กิจกรรมที่ 2 - กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากลี

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
1. มีการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้				
2. ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้มีการวาง แผนร่วมกัน				
3. แผนกิจกรรมมีการกล่าวถึงการได้มาซึ่ง ความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ				

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
4. วัตถุประสงค์มีความครอบคลุมกับชื่อ กิจกรรม				
5. วัตถุประสงค์สามารถ นำไปสู่การ ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง				
6. ลำดับขั้นตอนในการวางแผนกิจกรรม มี การจัดลำดับความสำคัญจนสามารถนำไปสู่ กิจกรรมได้				
7. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม เป็นการ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้และ ทักษะอาชีพ				
8. แผนกิจกรรมมีรายละเอียดชัดเจนของการ ประเมินการเรียนรู้				

ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะ
อาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	0.7
2	0.8
3	0.7
4	0.8
5	0.8
6	0.8
7	0.8
8	0.8

กิจกรรมที่ 3 - กิจกรรมวันมะพร้าวแฟนตาซี

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
1. มีการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้				
2. ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้มีการวางแผนร่วมกัน				
3. แผนกิจกรรมมีการกล่าวถึงการได้มาซึ่งความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ				
4. วัตถุประสงค์มีความครอบคลุมกับชื่อกิจกรรม				
5. วัตถุประสงค์สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง				
6. ลำดับขั้นตอนในการวางแผนกิจกรรม มีการจัดลำดับความสำคัญจนสามารถนำไปสู่กิจกรรมได้				
7. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะอาชีพ				
8. แผนกิจกรรมมีรายละเอียดชัดเจนของการประเมินการเรียนรู้				

ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	0.7
2	0.8
3	0.7
4	0.8
5	0.8

ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
6	0.8
7	0.8
8	0.8

กิจกรรมที่ 4 - กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
1. มีการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้				
2. ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้มีการวางแผนร่วมกัน				
3. แผนกิจกรรมมีการกล่าวถึงการได้มาซึ่งความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ				
4. วัตถุประสงค์มีความครอบคลุมกับชื่อกิจกรรม				
5. วัตถุประสงค์สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง				
6. ลำดับขั้นตอนในการวางแผนกิจกรรม มีการจัดลำดับความสำคัญจนสามารถนำไปสู่กิจกรรมได้				
7. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะอาชีพ				
8. แผนกิจกรรมมีรายละเอียดชัดเจนของการประเมินการเรียนรู้				

ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	0.7
2	0.8
3	0.7
4	0.8
5	0.8
6	0.8
7	0.8
8	0.8

กิจกรรมที่ 5 - กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
1. มีการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้				
2. ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้มีการวางแผนร่วมกัน				
3. แผนกิจกรรมมีการกล่าวถึงการได้มาซึ่งความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ				

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
4. วัตถุประสงค์มีความครอบคลุมกับชื่อ กิจกรรม				
5. วัตถุประสงค์สามารถ นำไปสู่การ ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง				
6. ลำดับขั้นตอนในการวางแผนกิจกรรม มี การจัดลำดับความสำคัญจนสามารถนำไปสู่ กิจกรรมได้				
7. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม เป็นการ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้และ ทักษะอาชีพ				
8. แผนกิจกรรมมีรายละเอียดชัดเจนของการ ประเมินการเรียนรู้				

ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนการสอนระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะ
อาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	0.7
2	0.8
3	0.7
4	0.8
5	0.8
6	0.8
7	0.8
8	0.8

กิจกรรมที่ 6 - กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
1. มีการสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้				
2. ลักษณะการส่งเสริมการเรียนรู้มีการวางแผนร่วมกัน				
3. แผนกิจกรรมมีการกล่าวถึงการได้มาซึ่งความต้องการการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ				
4. วัตถุประสงค์มีความครอบคลุมกับชื่อกิจกรรม				
5. วัตถุประสงค์สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง				
6. ลำดับขั้นตอนในการวางแผนกิจกรรม มีการจัดลำดับความสำคัญจนสามารถนำไปสู่กิจกรรมได้				
7. รูปแบบการดำเนินกิจกรรม เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะอาชีพ				
8. แผนกิจกรรมมีรายละเอียดชัดเจนของการประเมินการเรียนรู้				

ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	0.7
2	0.8
3	0.7
4	0.8
5	0.8
6	0.8
7	0.8
8	0.8

ภาพรวมของแผนกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแผนกิจกรรม	ระดับการประเมิน			ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม
	+1	0	-1	
1. กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์				
2. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง				
3. กิจกรรมเปิดโอกาสการมีส่วนร่วม				
4. วัตถุประสงค์มีความครอบคลุมกับชื่อ กิจกรรม				
5. กิจกรรมสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง				

ตารางที่ 28 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ (ต่อ)

ข้อที่	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
1	0.7
2	0.7
3	0.7
4	0.7
5	0.7

จากตารางที่ 28 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ จึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยได้

ภาคผนวก ค
แผนการจัดกิจกรรม

สำหรับการจัดกิจกรรมของกลุ่มทดลอง โดยกลุ่มทดลองทุกคนต้องเข้าปฐมนิเทศก่อน จากนั้นจึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยการปฐมนิเทศเป็นการบรรยายถึงความสำคัญของกิจกรรมที่ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเรียงลำดับตามเวลาที่จัดกิจกรรม

กำหนดการ วันที่ 15 มิถุนายน 2559

เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้
8.00 - 8.30 น.	รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
8.30 - 9.00 น.	กิจกรรมละลายพฤติกรรม
9.00 - 12.00 น.	กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 17.00 น.	กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน (ต่อ)

กำหนดการ วันที่ 16 มิถุนายน 2559

เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้
8.00 - 8.30 น.	รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
8.30 - 9.00 น.	กิจกรรมละลายพฤติกรรม
9.00 - 12.00 น.	กิจกรรมดอกไม้จันทร์หลากสี
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 17.00 น.	กิจกรรมดอกไม้จันทร์หลากสี (ต่อ)

กำหนดการ วันที่ 17 มิถุนายน 2559

เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้
8.00 - 8.30 น.	รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
8.30 - 9.00 น.	กิจกรรมละลายพฤติกรรม
9.00 - 12.00 น.	กิจกรรมวุ้นมะพร้าวแฟนตาซี
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 17.00 น.	กิจกรรมวุ้นมะพร้าวแฟนตาซี (ต่อ)

กำหนดการ วันที่ 20 มิถุนายน 2559

เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้
8.00 - 8.30 น.	รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
8.30 - 9.00 น.	กิจกรรมละลายพฤติกรรม
9.00 - 12.00 น.	กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 17.00 น.	กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง (ต่อ)

กำหนดการ วันที่ 21 มิถุนายน 2559

เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้
8.00 - 8.30 น.	รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
8.30 - 9.00 น.	กิจกรรมละลายพฤติกรรม
9.00 - 12.00 น.	กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด
12.00 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 - 17.00 น.	กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด (ต่อ)

รายละเอียดแผนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ
ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

แผนกิจกรรม “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

เวลา 8 ชั่วโมง

เนื้อหา ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน อาหารประเภทเส้น อีกหนึ่งเมนูที่ชอบทำทานเวลามีเวลาว่าง เพราะก๋วยเตี๋ยวลุยสวนเป็นเมนูที่ได้ประโยชน์ครบถ้วน ทั้งคาร์โบไฮเดรต จากเส้นก๋วยเตี๋ยว โปรตีนจากเนื้อสัตว์ วิตามิน จากผักต่างๆ

การจัดกิจกรรม

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (50 นาที)

- (1) ผู้สูงอายุรวมตัวกัน ณ ที่ประชุม
- (2) ผู้สอนพูดคุย สร้างความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ

หลังจากนั้นผู้สอนนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมนันทนาการ

1.1 กิจกรรมแนะนำตัว โดยผู้สอนอธิบายกติกา ดังนี้

- (1) ผู้เรียนทุกคนนั่งล้อมวงเป็นวงกลม
- (2) เริ่มจากคนแรก ให้บอกชื่อของตนเอง
- (3) คนต่อมาบอกชื่อและลักษณะเด่นของคนก่อนหน้า แล้วจึงบอกชื่อของตนเอง
- (4) จนถึงคนสุดท้าย แล้วจึงสิ้นสุดกิจกรรมแนะนำตัว
- (5) เริ่มทำกิจกรรม

1.2 หลังจากทีทุกคนรู้จักกันแล้ว ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่กิจกรรมออกกำลังกาย

(1) ผู้สอนสอนให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกาย เพื่อยืดกล้ามเนื้อ ด้วยกิจกรรมดอกกลั่นทม

(2) ผู้เรียนยืนล้อมกันเป็นวงกลม

(3) ผู้สอนสอนเพลง ดังนี้

ไอ้เจ้าดอกกลั่นทม ฉันเคยเด็ดดม ฉันเคยเด็ดเล่น

เด็ดเข้า...เด็ดเย็น ...

ฉันเคยเด็ดเล่น เด็ดดมเด็ดดม

ฉันเคยเด็ดเล่น เด็ดดมเด็ดดม

(4) ผู้สอนสอนเพลงพร้อมกับท่าประกอบ ดังต่อไปนี้

(5) ผู้สอนเริ่มทำกิจกรรมโดยพูดซ้ำๆ ก่อน และเริ่มเร็วขึ้น “ไอ้เจ้าดอกกลั่นทม ฉันเคยเด็ดดม ฉันเคยเด็ดเล่นเด็ดเข้า...เด็ดเย็น ... ฉันเคยเด็ดเล่น เด็ดดมเด็ดดม ฉันเคยเด็ดเล่น เด็ดดมเด็ดดม”

1.3 เมื่อผู้เรียนเริ่มผ่อนคลายและรู้จักกันในระดับหนึ่งแล้ว จึงนำเข้าสู่กิจกรรมทักษะอาชีพ คือ กิจกรรม “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

2. การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกบอกผู้เรียนอย่างคร่าวๆ ในการวางแผนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์การเรียนรู้เก่ามาผนวกกับการเปิดรับประสบการณ์ใหม่

(2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน

3. วิเคราะห์ความต้องการ (10 นาที)

(1) ผู้สอนกล่าวถึงกิจกรรม “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน” ว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนจากผลการสำรวจความต้องการ และจัดลำดับความต้องการที่มากที่สุด 5 ลำดับ ที่เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมทักษะอาชีพต่างๆ

4. กำหนดวัตถุประสงค์ (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมทักษะอาชีพกับผู้เรียน คือ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

(2) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นถึงการนำประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะด้านอาชีพเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

5. การวางแผนกิจกรรม (20 นาที)

(1) ผู้สอนบอกผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมของการเรียนรู้ทักษะอาชีพ การทำเต้าฮวยฟรุตสลัดอย่างคร่าวๆ

(2) ผู้สอนอธิบายหน้าที่ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน ว่าผู้สอนจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ควบคุม ดูแลกิจกรรม และเป็นผู้ชี้แนะภายในกิจกรรมทักษะอาชีพ โดยมีหน้าที่เป็นแหล่งวิทยาการให้

(3) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมทักษะอาชีพ

(4) ผู้สอนบอกกับผู้เรียนถึงความยืดหยุ่นของกิจกรรมที่เป็นไปได้ตามความต้องการของเรียนในส่วนของกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

6. การดำเนินกิจกรรม (310 นาที)

(1) ผู้สอนอธิบายการดำเนินกิจกรรมของการฝึกทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ เรื่อง ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน

(2) ผู้สอนแจกแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนแต่ละคนแยกกันทำ โดยไม่อนุญาตให้ผู้เรียนถามกัน

(3) ผู้สอนเก็บแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุจากผู้เรียน

(4) ผู้สอนให้ผู้เรียนจับคู่กันเพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม และให้ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มรับวัสดุอุปกรณ์ เพื่อรอการลงมือปฏิบัติเรียนรู้ฝึกทักษะอาชีพ กิจกรรม “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

(5) ผู้สอนการอธิบายวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องสำหรับการทำ วิธีทำ และการตกแต่งให้สวยงาม

(6) ผู้สอนจะสาธิตแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนดู แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอนอย่างช้าๆ ก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการปฏิบัติ โดยหากพบว่าผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องการปรึกษาเป็นกรณีพิเศษ อาจจัดการเรียนเป็นรายบุคคลเฉพาะกรณีได้

(7) ผู้สอนอธิบายถึงส่วนผสมให้กับผู้เรียนได้จัดเตรียมตามสัดส่วนที่กำหนด ดังต่อไปนี้ เนื้อหมู สับ 1/2 กิโลกรัม แผ่นก๋วยเตี๋ยวแผ่นใหญ่ 1 กิโลกรัม ซีอิ้วขาว 1 ช้อนโต๊ะ ซอสปรุงรส 1 ช้อนโต๊ะ น้ำตาลทราย 1/2 ช้อนชา พริกไทยป่น 1 ช้อนชา รสดี รสหมู 2 ช้อนโต๊ะ น้ำมันหอย 1 ช้อนโต๊ะ น้ำมันพืช 2 ช้อนโต๊ะ แครอทหั่น (สี่เหลี่ยมลูกเต๋า) 3 ¼ ถ้วยตวง โหระพา 7 กิ่ง เห็ดหอมส่วนดอก แขนงน้ำ (หั่นเส้นกว้าง 1 ซม.) 1/4 ถ้วยตวง เห็ดหูหนูสดหั่น (เท่าไม้ขีดไฟ) 1/2 ถ้วยตวง ไข่เป็ดหวาน สับหยาบ 1/4 ถ้วยตวง ผักชีไทย 5 ต้น และผักกาดหอม

(8) ผู้สอนอธิบายวิธีทำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามทีละขั้นตอน

(9) เริ่มจากผู้สอนให้ผู้เรียนหมักหมูกับซีอิ้วขาว รสดี พริกไทย และน้ำตาลทราย นวดให้เข้ากัน และหมักไว้อย่างน้อย 15 นาที

(10) จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนตั้งกระทะ ใส่ น้ำมันพอร้อน นำหมูที่หมักไว้ลงผัดพอสุก ใส่ซอสปรุงรส น้ำมันหอย และรสดี รสหมูที่เหลือผัดเคล้าให้ทั่ว ใส่เห็ดหูหนู เห็ดหอม ไข่เป็ด และแครอท ผัดต่อจนเข้ากัน ชิมรสออกเค็มหวานเล็กน้อย ผัดจนน้ำแห้ง ตักใส่จานพักไว้ให้เย็น เสร็จแล้ว จึงเข้าขั้นตอนต่อไป

(11) ผู้สอนอธิบายวิธีเตรียมแป้งก๋วยเตี๋ยวและผักให้กับผู้เรียนก่อน แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติ และผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรม รวมถึงให้คำแนะนำอยู่ตลอดเวลา

(12) โดยเริ่มจากผู้สอนให้ผู้เรียนใช้แผ่นก๋วยเตี๋ยวแผ่นใหญ่ 1 กก. ขนาดกว้าง 12x16 นิ้ว

(13) จากนั้นให้ผู้เรียนตั้งลังถึงให้น้ำเดือดพล่าน แล้วจึงนำแผ่นก๋วยเตี๋ยว ทั้งแผ่นใส่ถาดนี้ประมาณ 10 นาที ยกถาดปล่อยให้เย็น

(14) ระหว่างรอให้ผู้เรียนนำผักกาดหอมตัดเส้นกลางใบออก แล้วตัดเป็นสี่เหลี่ยมขนาด 1 1/2 x 1 1/2 นิ้ว ประมาณ 1 ต้นใหญ่ โหระพา 7 กิ่ง เด็ดเป็นใบๆ และผักชีต้นใหญ่ 5 ต้น เด็ดเป็นข้อสั้นๆ

(15) เมื่อเตรียมเครื่องเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนจะดำเนินการสอนวิธีการห่อเป็นขั้นต่อไป

(16) เริ่มจากให้ผู้เรียนวางแป้งลงบนแผ่นพลาสติก วางผักกาดหอมลงตรงกลาง ให้เหลือริมแป้งไว้ ด้านละ 2 นิ้ว แล้วจึงวางเรียงไส้ตามลำดับ คือ ผักกาดหอม โหระพา ผักชี วางให้เสมอใบผักกาด ตักไส้ที่ผัดไว้ใส่พอประมาณเกลี่ยให้ทั่ว พับแป้งด้านข้างทั้ง 2 ด้านมาทับบนไส้ แล้วพับแป้งด้านล่างขึ้นทับ พร้อมกับลอกแผ่นพลาสติก ค่อยๆ ม้วนให้แน่น(แบบข้าวห่อสาหร่าย)วางเรียงบนจานเสิร์ฟ 2-3 แท่ง แล้วแต่ความต้องการใช้มีดหั่นตามขวางพอคำ เพื่อสะดวกในการรับประทาน

(17) ในส่วนของน้ำจิ้มก้วยเตี๋ยลุยสวน ผู้สอนอธิบายส่วนผสมให้กับผู้เรียนได้จัดเตรียมก่อนลงมือปฏิบัติ ดังนี้ กระเทียม 60 กรัม รากผักชี 10 กรัม พริกขี้หนูสวนสีเขียว 10 กรัม ใบสะระแหน่ ใบโหระพา 5 กรัม น้ำส้มสายชู 120 กรัม น้ำตาลทราย 100 กรัม และเกลือป่น 20 กรัม

(18) หลังจากผู้เรียนได้เตรียมส่วนผสมเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนจึงอธิบายวิธีทำ ก่อนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ

(19) โดยเริ่มจากโขลกรากผักชี กระเทียม พริกขี้หนู ใบสะระแหน่และใบโหระพาให้ละเอียด แล้วจึงผสมน้ำส้มสายชู น้ำตาลทรายและเกลือป่นในหม้อ ยกขึ้นตั้งไฟคนจนน้ำตาลทราย เกลือละลายเข้ากัน ยกขึ้นทิ้งไว้ให้อุ่น ใส่ส่วนผสมในข้อ 1 คนให้เข้ากัน จึงแล้วเสร็จขั้นตอน

7. การประเมินผลการเรียนรู้ (60 นาที)

(1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสังเคราะห์ความรู้ทักษะที่ได้รับจากกิจกรรม

ทักษะอาชีพ

(2) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพื่อ

แก้ไขปัญหาที่พบในขณะปฏิบัติงานของผู้เรียน

(3) ผู้สอนสอบถามผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีข้อสงสัยจากการฝึกทักษะอาชีพ

(4) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติทักษะได้ด้วยตนเอง

(5) ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมทักษะอาชีพ เพื่อนำความรู้ความเข้าใจทักษะอาชีพไปเป็น

พื้นฐานทักษะอาชีพในชีวิตประจำวันต่อไป

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี

แผนกิจกรรม “ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการประดิษฐ์ “ดอกไม้จันทน์หลากสี”

เวลา 16 ชั่วโมง

เนื้อหา ดอกไม้จันทน์แบบทั่วไปที่นิยมใช้กันมาเป็นแบบธรรมดาส่วนใหญ่ทำเป็นรูปดอกกุหลาบ ดอกแก้ว มีขั้นตอนการทำที่ไม่ยุ่งยาก และมีสีสันตายตัวคือ สีขาว สีครีม หรือสีดำ แต่ในยุคปัจจุบัน ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านที่สร้างสีสันต่าง ๆ ของดอกไม้จันทน์ ทำให้ดอกไม้จันทน์มีความแปลกในรูปแบบ สีสันที่เปลี่ยนไป ทำให้ทัศนคติของคนที่น่าไปใช้มีความรู้สึกว่าการใช้ดอกไม้จันทน์เพื่อเป็นการเคารพ ระลึกถึงผู้ล่วงลับ ไม่มีบรรยากาศของความโศกเศร้าเพียงอย่างเดียว สีสันและความสวยงามของดอกไม้จันทน์จึงมีความสำคัญมากขึ้น

การจัดกิจกรรม

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

(50 นาที)

(1) ผู้สูงอายุรวมตัวกัน ณ ที่ประชุม

(2) ผู้สอนพูดคุย สร้างความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ

หลังจากนั้นผู้สอนนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมนันทนาการ

1.1 กิจกรรมแนะนำตัว โดยผู้สอนอธิบายกติกา ดังนี้

(1) ผู้เรียนทุกคนนั่งล้อมวงเป็นวงกลม

(2) เริ่มจากคนแรก ให้บอกชื่อของตนเอง

(3) คนต่อมาบอกชื่อและลักษณะเด่นของคนก่อนหน้า แล้วจึงบอกชื่อของตนเอง

(4) จนถึงคนสุดท้าย แล้วจึงสิ้นสุดกิจกรรมแนะนำตัว

(5) เริ่มทำกิจกรรม

1.2 หลังจากทีทุกคนรู้จักกันแล้ว ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่กิจกรรมออกกำลังกาย

(1) ผู้สอนสอนให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกาย เพื่อยืดกล้ามเนื้อ ด้วยกิจกรรม โอ ลี วัน ลี วา

(2) ผู้เรียนยืนล้อมกันเป็นวงกลม

(3) ผู้สอนสอนเพลง ดังนี้

โอ ลี วัน ลี วา แสบปี่ ยา ยา ย่า

โอ ลี วัน ลี เว แสบปี่ เย เย เย่

เฮ้ย หย่ะ ๆ ๆ ๆ

(4) ผู้สอนสอนเพลงพร้อมกับท่าประกอบ ที่ละท่อนเพลง ซึ่งผู้เรียนในวงจะต้องร้องเพลงและท่าท่าตามที่ละช่วงตอนจนจบ และสลับแต่ละส่วนต่างๆ ของร่างกาย ตามที่ผู้สอนกำหนด

(5) ผู้สอนสอนผู้เรียนแต่ละท่อนเพลง ดังนี้ โดยผู้สอนพูดว่า “โอ ลี วัน ลี วา พร้อม” ให้ผู้เรียนยืนแขนทั้งสองข้างไปข้างหน้า แล้วพูดตอบรับว่า “พร้อม”

(6) เมื่อผู้สอนร้องเพลง ให้เริ่มโดยมือขวาแตะข้อมือซ้าย บริเวณศอก และไหล่ทางซ้าย (3 จังหวะ) และเปลี่ยนเป็นทางขวาโดยเริ่มแตะที่ไหล่ บริเวณศอก และข้อมือขวา (ตามลำดับ) และตบมือ 1 ครั้ง หลังจากนั้นทำแบบเดิมอีกครั้ง แต่เริ่มทางด้านขวาก่อน

(7) เมื่อผู้สอนพูดว่า “เฮ้ย หย่ะ ๆ ๆ ๆ” ก็ให้เอามือขวาจับหูซ้าย และมือซ้ายจับที่จมูก ทำสลับกัน (เอามือซ้ายจับหูขวา และมือขวาจับจมูก)

1.3 เมื่อผู้เรียนเริ่มผ่อนคลายและรู้จักกันในระดับหนึ่งแล้ว จึงนำเข้าสู่กิจกรรมทักษะอาชีพ คือ กิจกรรม “ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี”

2. การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

(15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกบอกผู้เรียนอย่างคร่าวๆ ในการวางแผนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์การเรียนรู้เก่ามาผนวกกับการเปิดรับประสบการณ์ใหม่

(2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน

3. วิเคราะห์ความต้องการ (10 นาที)

(1) ผู้สอนกล่าวถึงกิจกรรม “ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี” ว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความ ต้องการของผู้เรียนจากผลการสำรวจความ้องการ และจัดลำดับความต้องการที่มากที่สุด 5 ลำดับ ที่ เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมทักษะอาชีพต่างๆ

4. กำหนดวัตถุประสงค์ (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมทักษะอาชีพกับผู้เรียน คือ เพื่อให้เกิดความรู้และการ พัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี”

(2) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นถึงการนำประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะด้านอาชีพ เน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

5. การวางแผนกิจกรรม (20 นาที)

(1) ผู้สอนบอกผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมของการเรียนรู้ทักษะอาชีพ การทำขนมถั่วแปบ อย่าง คร่าวๆ

(2) ผู้สอนอธิบายหน้าที่ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน ว่าผู้สอนจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ควบคุม ดูแล กิจกรรม และเป็นผู้ชี้แนะภายในกิจกรรมทักษะอาชีพ โดยมีหน้าที่เป็นแหล่งวิชาการให้

(3) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมทักษะอาชีพ

(4) ผู้สอนบอกกับผู้เรียนถึงความยืดหยุ่นของกิจกรรมที่เป็นไปได้ตามความต้องการของเรียนใน ส่วนของกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

6. การดำเนินกิจกรรม (310 นาที)

(1) ผู้สอนอธิบายการดำเนินกิจกรรมของการฝึกทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ เรื่อง ดอกไม้จันทน์ ใส่หลากสี

(2) ผู้สอนแจกแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนแต่ละคน แยกกันทำ โดยไม่อนุญาตให้ผู้เรียนถามกัน

(3) ผู้สอนเก็บแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุจากผู้เรียน

- (4) ผู้สอนให้ผู้เรียนจับคู่กันเพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม และให้ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มรับวัสดุอุปกรณ์ เพื่อประกอบการลงมือปฏิบัติเรียนรู้ฝึกทักษะอาชีพ กิจกรรม “ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี”
- (5) ผู้สอนการอธิบายวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการทำ วิธีทำ และการตกแต่งให้สวยงาม
- (6) สาธิตแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนดู แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอนอย่างช้าๆ ก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการปฏิบัติ โดยหากพบว่าผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องการปรึกษาเป็นกรณีพิเศษ อาจจัดการเรียนเป็นรายบุคคลเฉพาะกรณีได้
- (7) ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนทราบว่า การสอนทำดอกไม้จันทน์ไว้หลากสี จะแบ่งดอกไม้จันทน์ออกเป็น 3 แบบ คือ ดอกอีแปะ ดอกกุหลาบ และดอกผักบุ้ง
- (8) ผู้สอนเริ่มสอนผู้เรียน ในแบบที่ 1 ดอกอีแปะ ผู้สอนเริ่มสอนจากการทำดอก
- (9) ผู้สอนสอนผู้เรียน ทำฐานดอก โดยทำจากกระดาษสีขาวรูปวงกลม เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 นิ้ว
- (10) หลังจากนั้นจึงสอนทำกลีบดอก โดยทำจากกระดาษปอนด์ 55 แกรมสีครีม ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างประมาณ 2.5 นิ้ว ยาวประมาณ 50 เซนติเมตร พับและตัดเป็น 8 ส่วน
- (11) ต่อมาผู้สอนให้ผู้เรียนนำกลีบดอกมาติดด้วยกาวรอบๆ ฐานดอก โดยนำกลีบมาแปะแล้วพับทบลงมาอีกครั้ง โดยใช้ดอกละ 6 กลีบ (แฉก)
- (12) ผู้สอนสอนผู้เรียนทำด้ามจับไม้ไผ่
- (13) ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนตัดกระดาษเป็นริ้วยาวๆ กว้างประมาณ 1.5 นิ้ว ใช้พันไม้ไผ่ที่เป็นก้าน เพื่อจะได้มองไม่เห็นไม้ไผ่
- (14) หลังจากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนนำเส้นฟอย 1 เส้น มาพับครึ่งแล้วนำไปใส่ด้ามจับไม้ไผ่ ติดกาวพันด้วยกระดาษขาวยาวที่เตรียมไว้
- (15) ผู้สอนให้ผู้เรียนเตรียมรูป เทียนที่ตัดไว้ วางตรงปลายสุดของด้ามจับ นำกระดาษมันปูสีดำ ทากาวแล้วพันให้รอบ

(16) ผู้สอนอธิบายวิธีการประกอบดอกอีแปะให้กับผู้เรียน ก่อนดำเนินการสอนเป็นลำดับขั้นตอน

(17) ผู้สอนสอนผู้เรียนประกอบดอกอีแปะ โดยเริ่มจากทากาวที่ปลายด้ามจับ ด้านที่ติดเส้นฝอยไม้โมก แล้วจึงนำดอกมาติดทับเส้นฝอยไม้โมก ที่ส่วนบนของด้ามจับให้เรียบร้อย

(18) หลังจากเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนจะแนะนำให้ผู้เรียนนำดอกอีแปะใส่ถุงพลาสติกให้เรียบร้อย ป้องกันความชื้น จะเก็บได้นาน

แผนกิจกรรม (ต่อ) “ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี”

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (50 นาที)

- (1) ผู้สูงอายุรวมตัวกัน ณ ที่ประชุม
- (2) ผู้สอนพูดคุย สร้างความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ

หลังจากนั้นผู้สอนนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมนันทนาการ

1.1 กิจกรรมแนะนำตัว โดยผู้สอนอธิบายกติกา ดังนี้

- (1) ผู้เรียนทุกคนนั่งล้อมวงเป็นวงกลม
- (2) เริ่มจากคนแรก ให้บอกชื่อของตนเอง
- (3) คนต่อมาบอกชื่อและลักษณะเด่นของคนก่อนหน้า แล้วจึงบอกชื่อของตนเอง
- (4) จนถึงคนสุดท้าย แล้วจึงสิ้นสุดกิจกรรมแนะนำตัว
- (5) เริ่มทำกิจกรรม

1.2 หลังจากทีทุกคนรู้จักกันแล้ว ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่กิจกรรมออกกำลังกาย

(1) ผู้สอนสอนให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกาย เพื่อยืดกล้ามเนื้อ ด้วยกิจกรรม ตุ่ม

- (2) ผู้เรียนยืนล้อมกันเป็นวงกลม

(3) ผู้สอนสอนเพลง ดังนี้

ตุ้มใส่น้ำ ใส่น้ำไว้เต็มตุ้ม (ซ้ำ) แล้วเราจะสุขใจ (ซ้ำ)

ตุ้มตะลุ่มตุ้มโป๊ะ โปะตะโละโตะตุ้ม วิด บุม ว้าย บุม

เต็งซ่าย เต็งขวา เต็งหน้า เต็งหลัง (ซ้ำ)

เต็งพร้อมพร้อมกัน เต็ง ๆ ๆ ๆ เฮ้ (ซ้ำ)

(4) ผู้สอนสอนเพลงพร้อมกับท่าประกอบ ที่ละท่อนเพลง ซึ่งผู้เรียนในวงจะต้องร้องเพลงและท่าทำตามทีละช่วงตอนจนจบ และสลับแต่ละส่วนต่างๆ ของร่างกาย ตามที่ผู้สอนกำหนด

1.3 เมื่อผู้เรียนเริ่มผ่อนคลายและรู้จักกันในระดับหนึ่งแล้ว จึงนำเข้าสู่กิจกรรมทักษะอาชีพ คือ กิจกรรม “ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี”

2. การดำเนินกิจกรรม

(250 นาที)

(1) ผู้สอนสอนผู้เรียนในแบบที่ 2 ดอกกุหลาบ โดยการเข้าดอกนั้น มี 2 วิธี ผู้สอนเริ่มสอนวิธีที่ 1 ใช้ตัวแบบ

(2) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำกลีบดอกที่เตรียมไว้ม้วนเข้าหากัน ผูกมัดเข้ากับก้านดอก (ลวดเหล็กเบอร์ 24) แล้วใช้ด้ายผูกให้แน่น

(3) ผู้สอนสาธิตให้ผู้เรียนดู ในการนำกลีบดอกใส่ลงในแบบ จำนวน 4 กลีบ วางซ้อนกันและม้วนกลีบไปด้านหลัง แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม

(4) ผู้สอนบอกให้ผู้เรียนนำส่วนเกสรใส่ลงในแบบ แล้วจัดดอกให้สวยงามใช้ด้ายผูกให้แน่น และดันกลีบออกจากตัวแบบ

(5) ผู้สอนสอนผู้เรียนพับเส้นฝอยไหม้มอก นำมามัดรวมกับดอกกุหลาบใช้ด้ายผูกให้แน่น และพันด้วยกระดาษมันปูสีดำ แล้วใส่เทียนและรูป มัดด้วยด้ายแล้วพันด้วยกระดาษมันปูสีดำอีกครั้ง จึงบรรจุใส่ถุงพลาสติกให้เรียบร้อย ป้องกันความชื้น จะเก็บได้นาน

(6) ผู้สอนเริ่มสอนวิธีที่ 2 ไม่ใช่ตัวแบบ เริ่มจากให้ผู้เรียนม้วนปลายกลีบเข้าหากันทั้งสองข้างให้เป็นปลายแหลม นำมาผูกมัดเข้ากับก้านดอก (ลวดเหล็กเบอร์ 24) ใช้ด้ายผูกให้แน่น

(7) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำกลีบดอกที่เตรียมไว้มาคลี่ออก พับโคลนกลีบมุมให้ทับกัน และตัดปลายกลีบให้โค้งไปด้านหลัง โดยถ้าต้องการดอกตูมให้คลี่ออกเพียงเล็กน้อย ถ้าต้องการดอกบานใหญ่ ก็คลี่กลีบดอกไม่ให้ออกมาเพิ่มขึ้น นำมาผูกมัดเข้ากับก้านดอก (ลวดเหล็กเบอร์ 24) ใช้ด้ายผูกให้แน่น เพิ่มกลีบดอก จนครบ 5 กลีบ

(8) ในขั้นตอนต่อมาผู้สอนให้ผู้เรียนพับเส้นฝอยไม้โมก นำมามัดรวมกับดอกกุหลาบ ใช้ด้ายผูกให้แน่น และพันด้วยกระดาษมันปูสีดำ ใส่เทียนและรูปมัดด้วยด้าย และพันด้วยกระดาษมันปูสีดำอีกครั้ง จึงบรรจุใส่ถุงพลาสติกให้เรียบร้อย ป้องกันความชื้น จะเก็บได้นาน

(9) ผู้สอนสอนผู้เรียนในแบบที่ 3 ดอกผักบุ้ง โดยเริ่มจากส่วนเกสร ให้ผู้เรียนตัดกระดาษ ขนาด 2.5×5 นิ้ว แล้วพับกระดาษตามแนวยาว ตัดส่วนที่พับลงมาเป็นเส้นเล็กๆ ห่างจากปลายกระดาษ ประมาณ 0.5 เซนติเมตร สอดลวดเข้าไปในเกสร และม้วนกระดาษให้รอบลวด มัดด้ายให้แน่น

(10) ต่อมาผู้สอนสอนส่วนดอกให้กับผู้เรียน โดยเริ่มจากนำกลีบดอกที่เตรียมไว้มาใส่ในแบบ ม้วนปลายกลีบตามขอบแบบ แล้วใส่กลีบซ้อนกันจนครบ 4 กลีบ แล้วม้วนปลายกลีบไปด้านหลัง แล้วนำส่วนเกสรใส่ลงไป จัดรูปทรงให้สวยงาม

(11) ผู้สอนสาธิตการคว่ำแบบกลีบลง จับดกลีบดอกรวบเข้าหากันกับแกนลวดและใช้ด้ายผูกให้แน่น ดันกลีบดอกให้ออกจากตัวแบบ พับเส้นฝอยไม้โมก นำมามัดรวมกับดอกผักบุ้ง ใช้ด้ายผูกให้แน่น และพันด้วยกระดาษสีดำมันปู แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้สอนคอยช่วยเหลือผู้เรียน

(12) สุดท้ายผู้สอนให้ผู้เรียนใส่เทียนและรูป มัดด้วยด้าย และพันด้วยกระดาษมันปูสีดำ แล้วบรรจุใส่ถุงพลาสติกใส่ให้เรียบร้อย ห่อกันความชื้น จะเก็บได้นาน

7. การประเมินผลการเรียนรู้

(60 นาที)

(1) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบ

ในขณะที่ปฏิบัติงานของผู้เรียน

(2) ผู้สอนสอบถามผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีข้อสงสัยจากการฝึกทักษะอาชีพหรือไม่

(3) ผู้สอนให้ผู้เรียนนั่งเป็นวงกลม ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยใช้ประเด็นของกิจกรรมทักษะอาชีพ และผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติทักษะได้ด้วยตนเอง

(4) ผู้สอนสรุปภาพรวมของกิจกรรมทักษะอาชีพ เรื่อง ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี เพื่อนำความรู้ความเข้าใจทักษะอาชีพไปเป็นพื้นฐานทักษะอาชีพในชีวิตประจำวันต่อไป

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมวุ้นมะพร้าวแฟนตาซี

แผนกิจกรรม “วุ้นมะพร้าวแฟนตาซี”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “วุ้นมะพร้าวแฟนตาซี”

เวลา 8 ชั่วโมง

เนื้อหา วุ้นมะพร้าว เป็นขนมที่นิยมของคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณ ด้วยรูปลักษณะ สี สัน และรสชาติที่อร่อย เป็นขนมทานเล่นที่ทั้งหอมและหวาน สามารถทำได้ง่าย รสชาติอร่อย ใช้ทุนน้อย

การจัดกิจกรรม

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (50 นาที)

- (1) ผู้สูงอายุรวมตัวกัน ณ ที่ประชุม
- (2) ผู้สอนพูดคุย สร้างความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ

หลังจากนั้นผู้สอนนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมนันทนาการ

1.1 กิจกรรมแนะนำตัว โดยผู้สอนอธิบายกติกา ดังนี้

- (1) ผู้เรียนทุกคนนั่งล้อมวงเป็นวงกลม
- (2) เริ่มจากคนแรก ให้บอกชื่อของตนเอง
- (3) คนต่อมาบอกชื่อและลักษณะเด่นของคนก่อนหน้า แล้วจึงบอกชื่อของตนเอง
- (4) จนถึงคนสุดท้าย แล้วจึงสิ้นสุดกิจกรรมแนะนำตัว
- (5) เริ่มทำกิจกรรม

1.2 หลังจากทีทุกคนรู้จักกันแล้ว ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่กิจกรรมออกกำลังกาย

(1) ผู้สอนสอนให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกาย เพื่อยืดกล้ามเนื้อ ด้วยกิจกรรมไอ้ทะเลแสนงาม

(2) ผู้เรียนยืนล้อมกันเป็นวงกลม

(3) ผู้สอนสอนเพลง ดังนี้

ไอ้ทะเลแสนงาม ฟ้าสีครามสดใส มองเห็นเรือใบ เล่นอยู่ในทะเล

หาดทรายงามเห็นปู ดูสิดูหมีปูปลา กุ้งหอยปูปลา วายไปมาในทะเล

เมื่อเราเดินเที่ยวไป ชมชายหาดทรายทะเล

เราแสนฮาเฮ เทียวทะเลสุขใจ

เมื่อตะวันตกดิน เห็นเครื่องบินผ่านไป

เราฮอนทันทดี (ฮู ฮู ฮู ฮู) สุขใจจริงๆ

(4) ผู้สอนสอนเพลงพร้อมกับท่าประกอบ

(5) ผู้สอนเริ่มทำกิจกรรมโดยพูดซ้ำๆ ก่อน และเริ่มเร็วขึ้น “ไอ้ทะเลแสนงาม ฟ้าสีครามสดใส มองเห็นเรือใบ เล่นอยู่ในทะเล หาดทรายงามเห็นปู ดูสิดูหมีปูปลา กุ้งหอยปูปลา วายไปมาในทะเล เมื่อเราเดินเที่ยวไป ชมชายหาดทรายทะเล เราแสนฮาเฮ เทียวทะเลสุขใจ เมื่อตะวันตกดิน เห็นเครื่องบินผ่านไป เราฮอนทันทดี (ฮู ฮู ฮู ฮู) สุขใจจริงๆ”

1.3 เมื่อผู้เรียนเริ่มผ่อนคลายและรู้จักกันในระดับหนึ่งแล้ว จึงนำเข้าสู่กิจกรรมทักษะอาชีพ คือ กิจกรรม “วันมะพร้าวแฟนตาซี”

2. การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกบอกผู้เรียนอย่างคร่าวๆ ในการวางแผนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์การเรียนรู้เก่ามาผนวกกับการเปิดรับประสบการณ์ใหม่

(2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน

3. วิเคราะห์ความต้องการ (10 นาที)

(1) ผู้สอนกล่าวถึงกิจกรรม “เต้าฮวยฟรุตสลัด” ว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนจากผลการสำรวจความ้องการ และจัดลำดับความต้องการที่มากที่สุด 5 ลำดับ ที่เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมทักษะอาชีพต่างๆ

4. กำหนดวัตถุประสงค์

(15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมทักษะอาชีพกับผู้เรียน คือ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “วุ้นมะพร้าวแพนด้าซี”

(2) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นถึงการนำประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะด้านอาชีพ เน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

5. การวางแผนกิจกรรม

(20 นาที)

(1) ผู้สอนบอกผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมของการเรียนรู้ทักษะอาชีพ การทำเต้าฮวยฟรุตสลัดอย่างคร่าวๆ

(2) ผู้สอนอธิบายหน้าที่ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน ว่าผู้สอนจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ควบคุม ดูแล กิจกรรม และเป็นผู้ชี้แนะภายในกิจกรรมทักษะอาชีพ โดยมีหน้าที่เป็นแหล่งวิทยาการให้

(3) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมทักษะอาชีพ

(4) ผู้สอนบอกกับผู้เรียนถึงความยืดหยุ่นของกิจกรรมที่เป็นไปได้ตามความต้องการของเรียนใน ส่วนของกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

6. การดำเนินกิจกรรม

(310 นาที)

(1) ผู้สอนอธิบายการดำเนินกิจกรรมของการฝึกทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ เรื่อง วุ้นมะพร้าวแพนด้าซี

(2) ผู้สอนแจกแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนแต่ละคน แยกกันทำ โดยไม่อนุญาตให้ผู้เรียนถามกัน

(3) ผู้สอนเก็บแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุจากผู้เรียน

(4) ผู้สอนให้ผู้เรียนจับคู่กันเพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม และให้ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มรับวัสดุอุปกรณ์ เพื่อประกอบการลงมือปฏิบัติเรียนรู้ฝึกทักษะอาชีพ กิจกรรม “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

(5) ผู้สอนการอธิบายวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการทำ วิธีทำ และการตกแต่งให้สวยงาม

(6) ผู้สอนจะสาธิตแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนดู แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอนอย่างช้าๆ ก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการปฏิบัติ โดยหากพบว่าผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องการปรึกษาเป็นกรณีพิเศษ อาจจัดการเรียนเป็นรายบุคคลเฉพาะกรณีได้

(7) เริ่มจากผู้สอนสาธิตวิธีการแกะเปลือกมะพร้าวอ่อน รินน้ำมะพร้าวแล้วกรองเอาแต่ส่วนสะอาดเก็บไว้ใช้สำหรับเคียววุ้น ส่วนเนื้อมะพร้าวอ่อนใช้ช้อนตัก พยายามอย่าให้ติดเปลือกสีน้ำตาล นำมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ พักไว้ และเตรียมส่วนแรกให้กับผู้เรียน

(8) ผู้สอนสาธิตวิธีการทำส่วนกะทิพร้อมอธิบายให้กับผู้เรียน โดยใส่แป้งข้าวโพด เกลือ เทกะทิลงไป 1 ถ้วยก่อน ใช้ตะกร้อมือคนให้เข้ากัน ไม่ให้แบ่งเป็นเม็ด จึงเทกะทิลงไปอีกถ้วย คนด้วยตะกร้อมือให้เข้ากัน

(9) ผู้สอนให้ผู้เรียนเตรียมนำหม้อกะทิขึ้นตั้งไฟกลางไปทางอ่อนให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้อ ผู้สอนแนะนำเทคนิคเพิ่มเติม คือการไม่ทำให้กะทิเดือดนานเกินไป เพราะกะทิจะแตกมันเป็นลูกมาก แต่กะทิลองแตกมันยากกว่ากะทิดัน ขั้นตอนนี้ทำให้แป้งข้าวโพดสุก แล้วจึงพักไว้

(10) วิธีการต่อไปผู้สอนสอนให้ผู้เรียนทำส่วนของวุ้น โดยผู้สอนอธิบายและให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามทันที เริ่มจากการเทน้ำมะพร้าวอ่อนลงหม้อ ใส่ผงวุ้นลงไป คนด้วยตะกร้อมือให้เข้ากัน ใส่ใบเตยที่ล้างทำความสะอาดแล้วลงไป

(11) หลังจากเสร็จแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนนำหม้อวุ้นขึ้นตั้งไฟกลางไปทางแรง คนด้วยตะกร้อมือหรือทัพพีเป็นระยะเพื่อไม่ให้ผงวุ้นนอนกัน ใบเตยช่วยเพิ่มความหอมให้กับวุ้น

(12) ผู้สอนแนะนำเทคนิคให้กับผู้เรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรม กล่าวให้ผู้เรียนตั้งไฟให้วุ้นเดือดเป็นฟองใหญ่ แล้วไล่ไปฟองเล็ก ถ้าไฟแรงไปลดลงได้ แต่อย่าอ่อนมากวุ้นจะไม่เดือดและละลายดี ผงวุ้นถ้าให้ประสิทธิภาพที่ดีต้องเคี่ยวด้วยไฟแรงและเดือดเป็นฟองเล็ก

(13) ผู้สอนให้ผู้เรียนสังเกตว่า เมื่อวุ้นเดือดเป็นฟองเล็กสั๊กพัก ผู้สอนจะสอนให้ผู้เรียนค่อยๆ ใส่น้ำตาลทราย คนพอเข้ากัน ตั้งไฟต่อให้น้ำตาลทรายละลายให้หมดและเดือดฟองเล็กอีกครั้ง

(14) ขั้นตอนต่อไปผู้สอนให้ผู้เรียนช้อนใบเตยออก และจะต้องกรองสักหนึ่งครั้ง เพื่อเอาสิ่งปะปนที่อาจติดมากับน้ำตาลทรายออกไป

(15) ผู้สอนให้ผู้เรียนใส่เนื้อมะพร้าวอ่อนที่หั่นชิ้นเล็กไว้ลงไป ตั้งไฟกลางต่อให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้อ ขั้นตอนนี้ฆ่าเชื้อที่เนื้อมะพร้าว เพื่อให้ขนมจะได้เก็บได้นานขึ้น

(16) ผู้สอนจะแนะนำให้ผู้เรียนค่อยๆลดระดับไฟลงอ่อน และผู้สอนจะให้ผู้เรียนเทส่วนของกะทิที่เตรียมไว้ลงไป คนให้เข้ากัน ให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้ออีกครั้งจึงปิดเตา

(17) หลังจากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนจัดเตรียมเรียงถ้วยสำหรับบรรจุวุ้นเอาไว้ในถาด รอส่วนผสมวุ้นอุ่นเล็กน้อยจึงตักใส่พิมพ์วุ้นที่เตรียมไว้แล้วนำเข้าตู้เย็นให้วุ้นเซ็ตตัว

(18) ผู้สอนแนะนำเทคนิคให้ผู้เรียน โดยเมื่อแกะวุ้นออกจากพิมพ์ ไขไม้จิ้มฟันสะอาดกรีดรอบถ้วยหรือพิมพ์ขนมให้ถึงกันพิมพ์ ค่อยๆขมลงกับภาชนะ เนื้อวุ้นจะหลุดมาโดยง่าย

7. การประเมินผลการเรียนรู้ (60 นาที)

(1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสังเคราะห์ความรู้ทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมทักษะอาชีพ

(2) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในขณะปฏิบัติงานของผู้เรียน

(3) ผู้สอนสอบถามผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีข้อสงสัยจากการฝึกทักษะอาชีพ

(4) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติทักษะได้ด้วยตนเอง

(5) ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมทักษะอาชีพ เพื่อนำความรู้ความเข้าใจทักษะอาชีพไปเป็นพื้นฐานทักษะอาชีพในชีวิตประจำวันต่อไป

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมขนมถั่วแปบสีรุ้ง

แผนกิจกรรม “ขนมถั่วแปบสีรุ้ง”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “ขนมถั่วแปบสีรุ้ง”

เวลา 8 ชั่วโมง

เนื้อหา ขนมถั่วแปบ เป็นขนมไทยชนิดหนึ่ง ทำด้วย แป้งข้าวเหนียว ห่อไส้ที่เป็น ถั่วเหลือง มะพร้าว ขนมถั่วแปบ มีสรรพคุณของธัญพืช ประเภทถั่วที่มีประโยชน์มากมาย ขนมถั่วแปบนี้มีส่วนผสมหลัก คือ ถั่วทอง หรือ ถั่วเขียวเลาะเปลือก หรือ ถั่วซีก ตามตำราสรรพคุณสมุนไพร กล่าวไว้ว่า มีสรรพคุณ แก้อ่อนใน แก้อึดข้อ บำรุงกำลังและร่างกาย แก้เหน็บชา มีฤทธิ์ช่วยขับปัสสาวะ

การจัดกิจกรรม

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (50 นาที)

- (1) ผู้สูงอายุรวมตัวกัน ณ ที่ประชุม
- (2) ผู้สอนพูดคุย สร้างความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ

หลังจากนั้นผู้สอนนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมนันทนาการ

1.1 กิจกรรมแนะนำตัว โดยผู้สอนอธิบายกติกา ดังนี้

- (1) ผู้เรียนทุกคนนั่งล้อมวงเป็นวงกลม
- (2) เริ่มจากคนแรก ให้บอกชื่อของตนเอง
- (3) คนต่อมาบอกชื่อและลักษณะเด่นของคนก่อนหน้า แล้วจึงบอกชื่อของตนเอง
- (4) จนถึงคนสุดท้าย แล้วจึงสิ้นสุดกิจกรรมแนะนำตัว
- (5) เริ่มทำกิจกรรม

1.2 หลังจากที่ทุกคนรู้จักกันแล้ว ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่กิจกรรมออกกำลังกาย

- (1) ผู้สอนสอนให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกาย เพื่อยืดกล้ามเนื้อ ด้วยกิจกรรม กิ่ง ก้าน ใบ

(2) ผู้เรียนยืนล้อมกันเป็นวงกลม

(3) ผู้สอนสอนเพลง ดังนี้

กึ่งก้านใบ ชะ ชะ ใบก้านกึ่ง

กึ่งก้านใบ ชะ ชะ ใบก้านกึ่ง

ฝนตกลงมาจริงจริง ชะ ชะ

กึ่งก้านใบ ชะ ชะ ใบก้านกึ่ง

(4) ผู้สอนสอนเพลงพร้อมกับท่าประกอบ ทีละท่อน ซึ่งผู้เรียนในวงจะต้องร้องเพลงและท่าท่าตามทีละช่วงตอนจนจบ และสลับแต่ละส่วนต่างๆ ของร่างกาย ตามที่ผู้สอนกำหนด

1.3 เมื่อผู้เรียนเริ่มผ่อนคลายและรู้จักกันในระดับหนึ่งแล้ว จึงนำเข้าสู่กิจกรรมทักษะอาชีพ คือ กิจกรรม “ขนมถั่วแปบสีรุ้ง”

2. การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกผู้เรียนอย่างคร่าวๆ ในการวางแผนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์การเรียนรู้เก่ามาผนวกกับการเปิดรับประสบการณ์ใหม่

(2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน

3. วิเคราะห์ความต้องการ (10 นาที)

(1) ผู้สอนกล่าวถึงกิจกรรม “ขนมถั่วแปบสีรุ้ง” ว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนจากผลการสำรวจความ้องการ และจัดลำดับความต้องการที่มากที่สุด 5 ลำดับ ที่เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมทักษะอาชีพต่างๆ

4. กำหนดวัตถุประสงค์ (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมทักษะอาชีพกับผู้เรียน คือ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “ขนมถั่วแปบสีรุ้ง”

(2) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นถึงการนำประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะด้านอาชีพ เน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

5. การวางแผนกิจกรรม (20 นาที)

(1) ผู้สอนบอกผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมของการเรียนรู้ทักษะอาชีพ การทำขนมถั่วแปบ อย่งคร่าวๆ (2) ผู้สอนอธิบายหน้าที่ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน ว่าผู้สอนจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ควบคุมดูแลกิจกรรม และเป็นผู้ชี้แนะภายในกิจกรรมทักษะอาชีพ โดยมีหน้าที่เป็นแหล่งวิทยาการให้

(3) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมทักษะอาชีพ

(4) ผู้สอนบอกกับผู้เรียนถึงความยืดหยุ่นของกิจกรรมที่เป็นไปได้ตามความต้องการของเรียนใน ส่วนของกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

6. การดำเนินกิจกรรม (310 นาที)

(1) ผู้สอนอธิบายการดำเนินกิจกรรมของการฝึกทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ เรื่อง ขนมถั่วแปบสี รุ่ง

(2) ผู้สอนแจกแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนแต่ละคน แยกกันทำ โดยไม่อนุญาตให้ผู้เรียนถามกัน

(3) ผู้สอนเก็บแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุจากผู้เรียน

(4) ผู้สอนให้ผู้เรียนจับคู่กันเพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม และให้ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มรับวัสดุอุปกรณ์ เพื่อ รอการลงมือปฏิบัติเรียนรู้ฝึกทักษะอาชีพ กิจกรรม “ขนมถั่วแปบสีรุ่ง”

(5) ผู้สอนการอธิบายวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องสำหรับการทำ วิธีทำ และการตกแต่งให้ สวยงาม

(6) สาคิตแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนดู แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอนอย่างช้าๆ ก่อนที่จะ ให้ผู้เรียนดำเนินการปฏิบัติ โดยหากพบว่าผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องการปรึกษาเป็นกรณีพิเศษ อาจ จัดการเรียนเป็นรายบุคคลเฉพาะกรณีได้

(7) ผู้สอนสอนผู้เรียนทำไส้ถั่ว โดยนำถั่วเขียวเลาะเปลือกไปแช่ด้วยน้ำร้อนประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วจึงล้างด้วยน้ำเปล่าให้สะอาด จากนั้นนำไปนึ่งจนสุก พักทิ้งไว้ (แบ่งถั่วหนึ่งออกเป็น สองส่วน ส่วนที่หนึ่งใช้ไส้ใส่ และส่วนที่สอง ใช้คลุกกับขนมที่ห่อไส้แล้ว

(8) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำมะพร้าวขูดไปผสมกับเกลือป่นเล็กน้อย และนำไปนึ่งในน้ำเดือดประมาณ 3 - 5 นาทีให้นุ่มจึงปิดไฟ พักไว้

(9) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำแป้งข้าวเหนียวไปนวดกับน้ำลอยดอกมะลิ (หรือน้ำใบเตย) จนเนื้อเนียนเข้ากันทั่ว แบ่งเป็นสัดส่วนตามจำนวนสีที่ต้องการ จากนั้นจึง ใส่สีผสมอาหารลงไป (ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนใช้โทนอ่อนจะน่ารับประทานมากกว่าสีเข้ม) แล้วจึงนวดอีกครั้งจนสีกับแป้งเข้ากันดี แบ่งปั้นเป็นก้อนกลม (เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว) แล้วกดให้แบน ระหว่างปั้นให้นำผ้าขาวบางชุบน้ำหมาดๆ มาคลุมไว้ก่อน

(10) ผู้สอนให้ผู้เรียนต้มน้ำ จนกระทั่งน้ำเดือด จากนั้นผู้สอนจะให้ผู้เรียนใส่แป้งที่ปั้นไว้ลงไป ผู้สอนจะบอกวิธีการสังเกตเมื่อแป้งสุก ให้ดูจากก้อนแป้งสุก จะลอยขึ้น ใช้ทัพพีที่มีรูตักออกมาจากหม้อ

(11) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำแป้งที่สุกแล้ว ไปคลุกกับมะพร้าวขูดที่นึ่งเตรียมไว้ในขั้นตอนที่แล้ว จากนั้นผู้สอนจะบอกให้ผู้เรียนบีบแป้งให้แบน ใส่ไส้ถั่วลงไป พับครึ่ง กดปลายทั้งสองข้างให้สนิท แล้วนำไปคลุกกับมะพร้าวขูดและถั่วเขียวเลาะเปลือกนึ่งสุก (ส่วนที่เตรียมไว้สำหรับคลุก)

(12) ผู้สอนให้ผู้เรียนจัดขนมถั่วแปบสีรุ้งใส่จาน โรยหน้าด้วยงาขาวคั่วและน้ำตาล ตามลักษณะต่างๆที่ผู้เรียนต้องการจัดและตกแต่ง

7. การประเมินผลการเรียนรู้

(60 นาที)

(1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสังเคราะห์ความรู้ทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมทักษะ

อาชีพ

(2) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่พบในขณะปฏิบัติงานของผู้เรียน

(3) ผู้สอนสอบถามผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีข้อสงสัยจากการฝึกทักษะอาชีพ

- (4) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติทักษะได้ด้วยตนเอง
- (5) ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมทักษะอาชีพ เพื่อนำความรู้ความเข้าใจทักษะอาชีพไปเป็นพื้นฐาน

ทักษะอาชีพในชีวิตประจำวันต่อไป

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมเต้าฮวยฟรุตสลัด

แผนกิจกรรม “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

เวลา 8 ชั่วโมง

เนื้อหา เต้าฮวยฟรุตสลัด หรือ เต้าฮวยนมสด จัดเป็นอาหารหวานที่แปรรูปมาจากนมสด มีส่วนประกอบของผลไม้ สามารถรับประทานได้ทุกวัย มีประโยชน์ต่อร่างกาย และสามารถทำทานได้ง่ายและมีรสชาติอร่อย

การจัดกิจกรรม

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (50 นาที)

- (1) ผู้สูงอายุรวมตัวกัน ณ ที่ประชุม
- (2) ผู้สอนพูดคุย สร้างความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ

หลังจากนั้นผู้สอนนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมนันทนาการ

1.1 กิจกรรมแนะนำตัว โดยผู้สอนอธิบายกติกา ดังนี้

- (1) ผู้เรียนทุกคนนั่งล้อมวงเป็นวงกลม
- (2) เริ่มจากคนแรก ให้บอกชื่อของตนเอง
- (3) คนต่อมาบอกชื่อและลักษณะเด่นของคนก่อนหน้า แล้วจึงบอกชื่อของตนเอง
- (4) จนถึงคนสุดท้าย แล้วจึงสิ้นสุดกิจกรรมแนะนำตัว
- (5) เริ่มทำกิจกรรม

1.2 หลังจากที่ทุกคนรู้จักกันแล้ว ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่กิจกรรมออกกำลังกาย

(1) ผู้สอนสอนให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกาย เพื่อยืดกล้ามเนื้อ ด้วยกิจกรรม แก้ว กะลา ชั้น โอง

(2) ผู้เรียนยืนล้อมกันเป็นวงกลม

(3) ผู้สอนสอนเพลง ดังนี้

แก้ว กะลา ชั้น โอง

เป่าลูกโป่ง

โอง ชั้น กะลา แก้ว

(4) ผู้สอนสอนเพลงพร้อมกับท่าประกอบ ดังต่อไปนี้

ผู้สอนสาธิตการทำท่าทางพร้อมพูดชื่อท่าต่างๆ ดังนี้

- ท่าที่ 1 ท่าแก้ว ทำมือคล้ายรูปแก้วเล็กๆ (คล้ายๆ การกำมือ) ทั้งสองมือ
- ท่าที่ 2 ท่ากะลา ทำมือคล้ายรูปกะลา (งอนิ้วทั้งห้าลง) และคว่ำมือลง
- ท่าที่ 3 ท่าชั้น ทำมือเหมือนกับกะลา แต่หงายมือขึ้น
- ท่าที่ 4 ท่าโอง ยกมือขึ้นระดับหน้าอ้าแขนออก
- ท่าที่ 5 ท่าเป่าลูกโป่ง ยกมือขึ้นป้องที่ปากตัวเอง และทำย้อนกลับไปยังท่าที่ 1

(5) ผู้สอนเริ่มทำกิจกรรมโดยพูดซ้ำๆ ก่อน และเริ่มเร็วขึ้น “แก้ว กะลา ชั้น โอง เป่าลูกโป่ง โอง ชั้น กะลา แก้ว”

1.3 เมื่อผู้เรียนเริ่มผ่อนคลายและรู้จักกันในระดับหนึ่งแล้ว จึงนำเข้าสู่กิจกรรมทักษะอาชีพ คือ กิจกรรม “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

2. การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

(15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกบอกผู้เรียนอย่างคร่าวๆ ในการวางแผนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์การเรียนรู้เก่ามาผนวกกับการเปิดรับประสบการณ์ใหม่

(2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน

3. วิเคราะห์ความต้องการ (10 นาที)

(1) ผู้สอนกล่าวถึงกิจกรรม “เต้าฮวยฟรุตสลัด” ว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนจากผลการสำรวจความ้องการ และจัดลำดับความต้องการที่มากที่สุด 5 ลำดับ ที่เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมทักษะอาชีพต่างๆ

4. กำหนดวัตถุประสงค์ (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมทักษะอาชีพกับผู้เรียน คือ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “เต้าฮวยฟรุตสลัด”

(2) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นถึงการนำประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะด้านอาชีพเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

5. การวางแผนกิจกรรม (20 นาที)

(1) ผู้สอนบอกผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมของการเรียนรู้ทักษะอาชีพ การทำเต้าฮวยฟรุตสลัดอย่างคร่าวๆ

(2) ผู้สอนอธิบายหน้าที่ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน ว่าผู้สอนจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ควบคุม ดูแลกิจกรรม และเป็นผู้ชี้แนะภายในกิจกรรมทักษะอาชีพ โดยมีหน้าที่เป็นแหล่งวิทยาการให้

(3) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมทักษะอาชีพ

(4) ผู้สอนบอกกับผู้เรียนถึงความยืดหยุ่นของกิจกรรมที่เป็นไปได้ตามความต้องการของเรียนในส่วนของกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

6. การดำเนินกิจกรรม (310 นาที)

(1) ผู้สอนอธิบายการดำเนินกิจกรรมของการฝึกทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ เรื่อง เต้าฮวยฟรุตสลัด

(2) ผู้สอนแจกแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนแต่ละคนแยกกันทำ โดยไม่อนุญาตให้ผู้เรียนถามกัน

- (3) ผู้สอนเก็บแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุจากผู้เรียน
- (4) ผู้สอนให้ผู้เรียนจับคู่กันเพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม และให้ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มรับวัสดุอุปกรณ์ เพื่อรอกการลงมือปฏิบัติเรียนรู้ฝึกทักษะอาชีพ กิจกรรม “เต้าฮวยฟรุตสลัด”
- (5) ผู้สอนการอธิบายวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการทำ วิธีทำ และการตกแต่งให้สวยงาม
- (6) ผู้สอนจะสาธิตแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนดู แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอนอย่างช้าๆ ก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการปฏิบัติ โดยหากพบว่าผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องการปรึกษาเป็นกรณีพิเศษ อาจจัดการเรียนเป็นรายบุคคลเฉพาะกรณีได้
- (7) ผู้สอนแบ่งการทำเต้าฮวยฟรุตสลัด ออกเป็น 3 ส่วน โดยเรียงลำดับการสอนส่วนที่ 1 ตามลำดับ
- (8) ผู้สอนสอนผู้เรียน ในส่วนที่ 1 เต้าฮวย โดยบอกส่วนผสมแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนจัดเตรียมดังนี้ไปนี้
- น้ำเปล่า 2 ถ้วยตวง
  - นมสดจืด 2 ถ้วยตวง
  - นมข้นจืด 2 ถ้วยตวง
  - นมข้นหวาน 2 ถ้วยตวง
  - ผงวุ้น 2 ช้อนชา
  - เจลาตินผง 2 ช้อนชา
- (9) ผู้สอนสอนวิธีการทำส่วนที่ 1 โดยเริ่มจากนำน้ำเปล่า 2 ถ้วยตวงใส่หม้อ แล้วไปรยเจลาตินผงเป็นฟูนลงบนผิวน้ำ โดยไปรยให้กระจายทั่วกัน ไม่กระจุกตัว แล้วทิ้งไว้ 15 นาที เพื่อให้เจลาตินอึมน้ำ หลังจากนั้นให้ผู้เรียนใส่นมสดจืด และ นมข้นจืดลงไป
- (10) หลังจากนั้นผู้สอนสอนให้ผู้เรียนใส่ผงวุ้นลงไป โดยค่อยๆ ใส่ทีละน้อย และคนไปพร้อมๆ กัน เพราะหากใส่เร็วจะไม่ละลายและเป็นเม็ดๆ เอาตะกร้อมือคนส่วนผสมทั้งหมดให้เข้ากัน

(11) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำหม้อไปตั้งไฟ ช่วงแรกให้ใช้ไฟอ่อนค่อนมาทางกลาง เพื่อให้ของเหลวร้อนและเจลาตินละลาย

(12) ผู้สอนให้ผู้เรียนคอยดูระดับของไฟ พอเริ่มเดือดอ่อนๆ ให้เร่งไฟเป็นกลางไปทางแรง เพื่อละลายผงวุ้นให้หมด และต้องคนตลอด แล้วจึงเร่งไฟให้แรงขึ้น เป็นเพราะผงวุ้นจะละลายได้ดีที่น้ำเดือดไฟแรง ส่วนเจลาตินจะละลายที่ไฟอ่อน

(13) ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทัพพีตักในน้ำสังเกตเกล็ดผงวุ้นว่าเหลืออยู่หรือไม่ หากยังมีอยู่ให้ต้มต่อ แต่ถ้าไม่มีแล้ว ให้ลดระดับไฟให้อ่อน แล้วเติมนมข้นหวาน $\frac{3}{4}$ ถ้วย แล้วลองชิม รอให้เดือดสักพักแล้วจึงปิดเตา

(14) ผู้สอนให้ผู้เรียนกรองด้วยกระชอนตาถี่ เพื่อให้เต้าฮวยเรียบเนียน หลังจากนั้นนำเต้าฮวยแช่ในตู้เย็นช่องธรรมดา 2 – 3 ชม. เพื่อให้เซตตัว

(15) เมื่อเสร็จจากส่วนที่ 1 ผู้สอนให้ผู้เรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์เพื่อทำส่วนที่ 2 มีส่วนผสมดังต่อไปนี้

- นมสดจืด 1.5 ถ้วยตวง
- นมข้นจืด 1.5 ถ้วยตวง
- นมข้นหวาน

(16) ผู้สอนเริ่มสอนวิธีทำส่วนที่ 2 ให้กับผู้เรียน โดยเริ่มจากให้ผู้เรียนนำนมสดจืดและนมข้นจืดใส่หม้อ ใส่นมข้นหวาน คนให้เข้ากันแล้วชิม

(17) ผู้สอนให้ผู้เรียนตั้งไฟกลางไปทางอ่อน แล้วคนเป็นระยะ ให้เดือดสักพักแล้วจึงปิดเตา พักให้อุ่น แล้วไปแช่ตู้เย็น

(18) หลังจากเสร็จจากส่วนที่ 2 ผู้สอนให้ผู้เรียนเตรียมส่วนที่ 3 คือส่วนผสมของฟรุตสลัด

(19) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำผลไม้สดคลุกกับน้ำเชื่อม แล้วพักทิ้งไว้ในตู้เย็น 5 - 10 นาที แล้วจึงนำผลไม้มาใส่ในถ้วยของเต้าฮวย จึงแล้วเสร็จ

7. การประเมินผลการเรียนรู้ (60 นาที)

- (1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสังเคราะห์ความรู้ทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมทักษะ

อาชีพ

- (2) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพื่อแก้ไขปัญหา

ที่พบในขณะปฏิบัติงานของผู้เรียน

- (3) ผู้สอนสอบถามผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีข้อสงสัยจากการฝึกทักษะอาชีพ
- (4) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติทักษะได้ด้วยตนเอง
- (5) ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมทักษะอาชีพ เพื่อนำความรู้ความเข้าใจทักษะอาชีพไปเป็น

พื้นฐานทักษะอาชีพในชีวิตประจำวันต่อไป

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมการวางแผนเพื่อสร้างรายได้

แผนกิจกรรม “วันมะพร้าวแฟนตาซี”

วัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “วันมะพร้าวแฟนตาซี”

เวลา 8 ชั่วโมง

เนื้อหา วันมะพร้าว เป็นขนมที่นิยมของคนไทยตั้งแต่สมัยโบราณ ด้วยรูปลักษณะ สี สีสัน และรสชาติที่อร่อย เป็นขนมทานเล่นที่ทั้งหอมและหวาน สามารถทำได้ง่าย รสชาติอร่อย ใช้ทุนน้อย

การจัดกิจกรรม

1. สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (50 นาที)

- (1) ผู้สูงอายุรวมตัวกัน ณ ที่ประชุม
- (2) ผู้สอนพูดคุย สร้างความคุ้นเคยกับผู้สูงอายุ

หลังจากนั้นผู้สอนนำเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และกิจกรรมนันทนาการ

1.1 กิจกรรมแนะนำตัว โดยผู้สอนอธิบายกติกา ดังนี้

- (1) ผู้เรียนทุกคนนั่งล้อมวงเป็นวงกลม
- (2) เริ่มจากคนแรก ให้บอกชื่อของตนเอง
- (3) คนต่อมาบอกชื่อและลักษณะเด่นของคนก่อนหน้า แล้วจึงบอกชื่อของตนเอง
- (4) จนถึงคนสุดท้าย แล้วจึงสิ้นสุดกิจกรรมแนะนำตัว
- (5) เริ่มทำกิจกรรม

1.2 หลังจากที่ทุกคนรู้จักกันแล้ว ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่กิจกรรมออกกำลังกาย

(1) ผู้สอนสอนให้ผู้เรียนเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการออกกำลังกาย เพื่อยืดกล้ามเนื้อ ด้วยกิจกรรมไอ้ทะเลแสนงาม

(2) ผู้เรียนยืนล้อมกันเป็นวงกลม

(3) ผู้สอนสอนเพลง ดังนี้

ไอ้ทะเลแสนงาม ฟ้าสีครามสดใส มองเห็นเรือใบ เล่นอยู่ในทะเล

หาดทรายงามเห็นปู ดูสิดูหมีปูปลา กุ้งหอยปูปลา วายไปมาในทะเล

เมื่อเราเดินเที่ยวไป ชมชายหาดทรายทะเล

เราแสนฮาเฮ เทียวทะเลสุขใจ

เมื่อตะวันตกดิน เห็นเครื่องบินผ่านไป

เราหอนทันที (ฮู ฮู ฮู ฮู) สุขใจจริงๆ

(4) ผู้สอนสอนเพลงพร้อมกับท่าประกอบ

(5) ผู้สอนเริ่มทำกิจกรรมโดยพูดซ้ำๆ ก่อน และเริ่มเร็วขึ้น “ไอ้ทะเลแสนงาม ฟ้าสีครามสดใส มองเห็นเรือใบ เล่นอยู่ในทะเล หาดทรายงามเห็นปู ดูสิดูหมีปูปลา กุ้งหอยปูปลา วายไปมาในทะเล เมื่อเราเดินเที่ยวไป ชมชายหาดทรายทะเล เราแสนฮาเฮ เทียวทะเลสุขใจ เมื่อตะวันตกดิน เห็นเครื่องบินผ่านไป เราหอนทันที (ฮู ฮู ฮู ฮู) สุขใจจริงๆ”

1.3 เมื่อผู้เรียนเริ่มผ่อนคลายและรู้จักกันในระดับหนึ่งแล้ว จึงนำเข้าสู่กิจกรรมทักษะอาชีพ คือ กิจกรรม “วันมะพร้าวแฟนตาซี”

2. การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกบอกผู้เรียนอย่างคร่าวๆ ในการวางแผนการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์การเรียนรู้เก่ามาผนวกกับการเปิดรับประสบการณ์ใหม่

(2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน

3. วิเคราะห์ความต้องการ (10 นาที)

(1) ผู้สอนกล่าวถึงกิจกรรม “เต้าฮวยฟรุตสลัด” ว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการของผู้เรียนจากผลการสำรวจความ้องการ และจัดลำดับความต้องการที่มากที่สุด 5 ลำดับ ที่เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมทักษะอาชีพต่างๆ

4. กำหนดวัตถุประสงค์ (15 นาที)

(1) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ของกิจกรรมทักษะอาชีพกับผู้เรียน คือ เพื่อให้เกิดความรู้และการพัฒนาทักษะอาชีพในการทำ “วันมะพร้าวแฟนตาซี”

(2) ผู้สอนบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเห็นถึงการนำประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะด้านอาชีพ เน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

5. การวางแผนกิจกรรม (20 นาที)

(1) ผู้สอนบอกผู้เรียนเกี่ยวกับกิจกรรมของการเรียนรู้ทักษะอาชีพ การทำเต้าฮวยฟรุตสลัดอย่างคร่าวๆ

(2) ผู้สอนอธิบายหน้าที่ของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน ว่าผู้สอนจะเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ควบคุม ดูแล กิจกรรม และเป็นผู้ชี้แนะภายในกิจกรรมทักษะอาชีพ โดยมีหน้าที่เป็นแหล่งวิชาการให้

(3) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมทักษะอาชีพ

(4) ผู้สอนบอกกับผู้เรียนถึงความยืดหยุ่นของกิจกรรมที่เป็นไปได้ตามความต้องการของเรียนใน ส่วนของกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

6. การดำเนินกิจกรรม

(310 นาที)

- (1) ผู้สอนอธิบายการดำเนินกิจกรรมของการฝึกทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ เรื่อง วัฒนธรรมผ้าพันตาซี
- (2) ผู้สอนแจกแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนแต่ละคนแยกกันทำ โดยไม่อนุญาตให้ผู้เรียนถามกัน
- (3) ผู้สอนเก็บแบบวัดความรู้ก่อนเรียน ทักษะอาชีพของผู้สูงอายุจากผู้เรียน
- (4) ผู้สอนให้ผู้เรียนจับคู่กันเพื่อแบ่งเป็นกลุ่ม และให้ส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มรับวัสดุอุปกรณ์ เพื่อรอการลงมือปฏิบัติเรียนรู้ฝึกทักษะอาชีพ กิจกรรม “เต้าฮวยฟรุตสลัด”
- (5) ผู้สอนการอธิบายวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการทำ วิธีทำ และการตกแต่งให้สวยงาม
- (6) ผู้สอนจะสาธิตแต่ละขั้นตอนให้ผู้เรียนดู แล้วจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทีละขั้นตอนอย่างช้าๆ ก่อนที่จะให้ผู้เรียนดำเนินการปฏิบัติ โดยหากพบว่าผู้เรียนมีปัญหาที่จำเป็นต้องการปรึกษาเป็นกรณีพิเศษ อาจจัดการเรียนเป็นรายบุคคลเฉพาะกรณีได้
- (7) เริ่มจากผู้สอนสาธิตวิธีการแกะเปลือกมะพร้าวอ่อน รินน้ำมะพร้าวแล้วกรองเอาแต่ส่วนสะอาดเก็บไว้ใช้สำหรับเคี้ยววัน ส่วนเนื้อมะพร้าวอ่อนใช้ช้อนตัก พยายามอย่าให้ติดเปลือกสีน้ำตาล นำมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ พักไว้ และเตรียมส่วนแรกให้กับผู้เรียน
- (8) ผู้สอนสาธิตวิธีการทำส่วนกะทิพร้อมอธิบายให้กับผู้เรียน โดยใส่แป้งข้าวโพด เกลือ เทกะทิลงไป 1 กล่องก่อน ใช้ตะกร้อมือคนให้เข้ากัน ไม่ให้แบ่งเป็นเม็ด จึงเทกะทิลงไปอีกกล่อง คนด้วยตะกร้อมือให้เข้ากัน
- (9) ผู้สอนให้ผู้เรียนเตรียมนำหม้อกะทิขึ้นตั้งไฟกลางไปทางอ่อนให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้อ ผู้สอนแนะนำเทคนิคเพิ่มเติม คือการไม่ทำให้กะทิเดือดนานเกินไป เพราะกะทิจะแตกมันเป็นลูกมาก แต่กะทิล่องแตกมันยากกว่ากะทิดัน ขั้นตอนนี้ทำให้แป้งข้าวโพดสุก แล้วจึงพักไว้
- (10) วิธีการต่อไปผู้สอนสอนให้ผู้เรียนทำส่วนของวัน โดยผู้สอนอธิบายและให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามทันที เริ่มจากการเทน้ำมะพร้าวอ่อนลงหม้อ ใส่ผงวันลงไป คนด้วยตะกร้อมือให้เข้ากัน ใส่ใบเตยที่ล้างทำความสะอาดแล้วลงไป

(11) หลังจากเสร็จแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนนำหม้อวุ้นขึ้นตั้งไฟกลางไปทางแรง คนด้วยตะกร้อมือหรือทัพพีเป็นระยะเพื่อไม่ให้ผงวุ้นนอนกัน ใบเตยช่วยเพิ่มความหอมให้กับวุ้น

(12) ผู้สอนแนะนำเทคนิคให้กับผู้เรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรม กล่าวว่าให้ผู้เรียนตั้งไฟให้วุ้นเดือดเป็นฟองใหญ่ แล้วไล่ไปฟองเล็ก ถ้าไฟแรงไปลดลงได้ แต่อย่าอ่อนมากวุ้นจะไม่เดือดและละลายดี ผงวุ้นถ้าให้ประสิทธิภาพที่ดีต้องเคี่ยวด้วยไฟแรงและเดือดเป็นฟองเล็ก

(13) ผู้สอนให้ผู้เรียนสังเกตว่า เมื่อวุ้นเดือดเป็นฟองเล็กสักระยะ ผู้สอนจะสอนให้ผู้เรียนค่อยๆ ใส่น้ำตาลทราย คนพอเข้ากัน ตั้งไฟต่อให้น้ำตาลทรายละลายให้หมดและเดือดฟองเล็กอีกครั้ง

(14) ขั้นตอนต่อไปผู้สอนให้ผู้เรียนช้อนใบเตยออก และจะต้องกรองสักหนึ่งครั้ง เพื่อเอาสิ่งปะปนที่อาจติดมากับน้ำตาลทรายออกไป

(15) ผู้สอนให้ผู้เรียนใส่น้ำมันมะพร้าวอ่อนที่หั่นชิ้นเล็กไว้ลงไป ตั้งไฟกลางต่อให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้อ ขั้นตอนนี้ฆ่าเชื้อที่น้ำมันมะพร้าว เพื่อให้ขนมจะได้เก็บได้นานขึ้น

(16) ผู้สอนจะแนะนำให้ผู้เรียนค่อยๆ ลดระดับไฟลงอ่อน และผู้สอนจะให้ผู้เรียนเทส่วนของกะทิที่เตรียมไว้ลงไป คนให้เข้ากัน ให้เดือดเป็นฟองที่ขอบหม้ออีกครั้งจึงปิดเตา

(17) หลังจากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนจัดเตรียมเรียงถ้วยสำหรับบรรจุวุ้นเอาไว้ในถาด รอส่วนผสมวุ้นอุ่นเล็กน้อยจึงตักใส่พิมพ์วุ้นที่เตรียมไว้แล้วนำแช่ตู้เย็นให้วุ้นเซ็ตตัว

(18) ผู้สอนแนะนำเทคนิคให้ผู้เรียน โดยเมื่อแกะวุ้นออกจากพิมพ์ ใช้นิ้วจิ้มพื้นสะอาดกรีดรอบถ้วยหรือพิมพ์ขนมให้ถึงกันพิมพ์ ค่อยๆ ขนลงกับภาชนะ เนื้อวุ้นจะหลุดมาโดยง่าย

7. การประเมินผลการเรียนรู้ (60 นาที)

(1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนสังเคราะห์ความรู้ทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมทักษะ

อาชีพ

(2) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ด้วยจากการสังเกตทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียน เพื่อแก้ไข้ปัญหาที่พบในขณะปฏิบัติงานของผู้เรียน

(3) ผู้สอนสอบถามผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีข้อสงสัยจากการฝึกทักษะอาชีพ

- (4) ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติทักษะได้ด้วยตนเอง
- (5) ผู้วิจัยสรุปภาพรวมของกิจกรรมทักษะอาชีพ เพื่อนำความรู้ความเข้าใจทักษะอาชีพไปเป็นพื้นฐานทักษะอาชีพในชีวิตประจำวันต่อไป

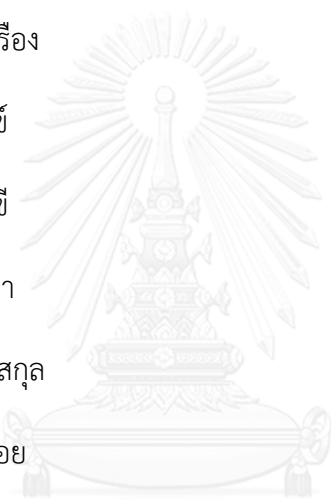

ภาคผนวก ง
รายชื่อกลุ่มทดลอง และรายชื่อผู้ให้ข้อมูล

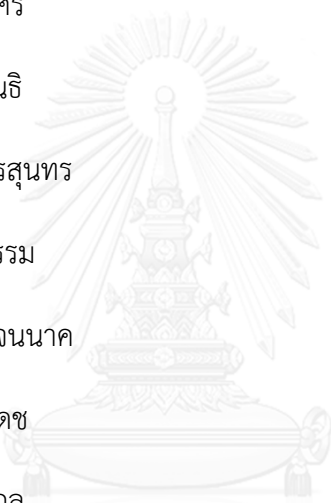
รายชื่อกลุ่มทดลอง

1. คุณ กรองจิตร	กิจบำรุง
2. คุณ ไช้แก้ว	เข้มสุข
3. คุณ จรี	นาคสุข
4. คุณ จารี	เพชรเรือง
5. คุณ จุรี	มาทุกข์
6. คุณ จักรพงศ์	เข้มสุข
7. คุณ จันทนา	ลีจินดา
8. คุณ ปวีณา	ฉิรวุฒิสกุล
9. คุณ พรรณธิพา	หงส์ลอย
10. คุณ พรจันทร์	ใจสุข
11.คุณ พร้อมสุข	เข็มเพชร
12.คุณ ยุพิน	พุ่มคำ
13.คุณ รัตติยา	โกคา
14.คุณ วันดี	ผู้พานิช
15.คุณ เสน่ห์	วิริยะ
16.คุณ สุรางค์	สุพรรณพงษ์
17.คุณ อัจฉรา	สิทธิเวชไทย
18. คุณ ณีรนุช	อ่อนสร้อย

ศาลากลางถนนมหาวิทาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

19. คุณ นที	กาญจนนาค
20. คุณ รัศมีแข	วีระฉายา
21. คุณ สติตา	พลพวง
22. คุณ ปวันรัตน์	รุ่งสิทธ์ศุภารัฐ
23. คุณ วิลาวรรณ	เจริญรักษ์
24. คุณ ศรีเรื่อน	นิจรี
25. คุณ สำอาง	กล่ำศรี
26. คุณ จินดา	สินสนธิ
27. คุณ ยุวดี	จันทร์สุนทร
28. คุณ เครือวัลย์	พูลธรรม
29. คุณ นที	กาญจนนาค
30. คุณ บุญสิน	แดงเดช
31. คุณ พวงแก้ว	กุลหกุล
32. คุณ ยุพา	ศัลยเสริฐ
33. คุณ วราภรณ์	ฉิมพาลี
34. คุณ สศิตา	พลพอง
35. คุณ สงวน	พิพัฒ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1	คุณ กรองจิตร	กิจบำรุง
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2	คุณ พรจันทร์	ใจสุข
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3	คุณ รัตติยา	โกศา
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4	คุณ พร้อมสุข	เข้มเพชร
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 5	คุณ ยุพิน	พุ่มคำ
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 6	คุณ จันทนา	ลีจินดา
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 7	คุณ จารี	เพชรเรือง
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 8	คุณ จรี	นาคสุข
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 9	คุณ วันดี	ผู้พานิช
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 10	คุณ อัจฉรา	สิทธิเวชไทย
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 11	คุณ ปวันรัตน์	รุ่งสิทธิ์ศุภรัฐ
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 12	คุณ นที	กาญจนนาค
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 13	คุณ ธีรนุช	อ่อนสร้อย

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 14	คุณ ธีรนุช	อ่อนสร้อย
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 15	คุณ ยวดี	จันทร์สุนทร
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 16	คุณ สุรางค์	สุบรรณพงษ์
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 17	คุณ สติตา	พลพวง
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 18	คุณ วิลาวรรณ	เจริญรักษ์
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 19	คุณ สำอาง	กล้าศรี
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 20	คุณ จินดา	สินสนธิ
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 21	คุณ พวงแก้ว	กุลหกุล
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 22	คุณ วราภรณ์	ฉิมพาลี
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 23	คุณ สติตา	พลผอง
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 24	คุณ พรรณธิพา	หงส์ลอย
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 25	คุณ ปวีณา	ฉิรุฒิสกุล
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 26	คุณ ไช้แก้ว	เข้มสุข
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 27	คุณ จุรี	มาทุกซ์

ภาคผนวก จ
จดหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

1. จดหมายขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน งานหลักสูตรและการจัดการเรียนฯ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โทร.82565-97 ต่อ 6732

ที่ ศร 0512.6(2791.10)/59- **6586** วันที่ ตุลาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

ด้วย นางสาวทวินนท์ ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกกระบบ โรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรม การศึกษานอกกระบบโรงเรียน ที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ เครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)
รองคณบดี

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 3785

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล มหาจันทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวทวิบัณฑิต ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของ
การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมี
รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติภาระแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 3784

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ปาน กิมปี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวทวิรัตน์ ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นาวินิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 3783

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พันโทสุนทร นพคุณสถิตย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วยนางสาวทวิรัตน์ ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นาวนิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 3430

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวรินรดา มิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวทวิณัท ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์-ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

ที่ ศร 0512.6(2791.10)/59- 3433

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

พฤษภาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายทรงวุฒิ นาคประสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวทวิบัณฑิต ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกกระบวนโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกกระบวนโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้บัดนี้ผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวนิตย์ สงคราม)

รองคณบดี

ปฏิบัติกรแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2565 ต่อ 6732

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 6537

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

ตุลาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณชลธิชา โอกาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวทวิรัตน์ ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59-

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

ตุลาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณพรชัย กุลทกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวทวินนท์ ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง
“ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ”
โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้จึงขอเชิญท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ
ต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ที่ ศธ 0512.6(2791.10)/59- 6538

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

ตุลาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณชาติชาย จุเจีย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นางสาวทวิรัตน์ ศรีสวัสดิ์ นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาออกกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

ภาคผนวก ฉ

ภาพกิจกรรมทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ภาพกิจกรรม “ก๋วยเตี๋ยวลุยสวน”

ภาพกิจกรรม “ดอกไม้จันทน์ใส่หลากสี”

ภาพกิจกรรม “อุ่นมะพร้าวแพนตาซี”

ภาพกิจกรรม “ขนมถั่วแปบสีรุ้ง”

ภาพกิจกรรม “เต้าฮวยฟรุ๊ตสลัด”

ภาพกิจกรรม “การวางแผนเพื่อสร้างรายได้”

ภาคผนวก ข

การติดตามผลหลังจากกิจกรรม

หลังจากสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้เข้าไปติดตามผล ผู้วิจัยลองเก็บข้อมูลและสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มทดลอง ว่าได้นำความรู้และทักษะอาชีพที่เข้ามาร่วมกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างไร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้เข้าร่วมการประชุมประจำเดือนของชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ และได้พบกลุ่มทดลอง ได้พูดคุยและ สอบถามเกี่ยวกับทักษะอาชีพจากการเข้าร่วมกิจกรรม ในการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งแจกประกาศนียบัตรแก่ผู้สูงอายุ ที่เข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้สอบถาม และติดตามผลผู้สูงอายุในกลุ่มทดลอง พบว่า มีผู้สูงอายุได้นำทักษะอาชีพจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปปฏิบัติใช้จริง โดยการนำความรู้และทักษะกิจกรรมทักษะอาชีพ เรื่องขนมถั่วแปบ ไปลองทำขาย และบรรจุผลิตภัณฑ์ เพื่อนำไปขายเพื่อสร้างรายได้

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นางสาวทวินนท์ ศรีสวัสดิ์ เกิดเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2531 ที่จังหวัดสมุทรปราการ สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อปีการศึกษา 2556 และเข้าศึกษาต่อปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2558

